

BEVEZETÉS A TVERI-KARJALAI NYELV ISMERETEIBE

*„Šivn on kulda jogo šana,
ühä šoma on šivn kieli,
hobiehine zvonu iäni...”*

MIHAIL ORLOV

*(„Mint az arany minden szavad,
leges-legszebb a te nyelved,
hangjai mint ezüst csengnek...”)*

SAY ISTVÁN

BEVEZETÉS
A TVERI-KARJALAI NYELV
ISMERETEIBE

SIÓAGÁRD-KAPOSVÁR 2020

KÉZIRAT GYANÁNT
BELSŐ HASZNÁLATRA

MAGÁNKIADÁS
KORLÁTOZOTT PÉLDÁNYSZÁMBAN

LEKTORÁLTA: MATICSÁK SÁNDOR

ISBN 978-615-00-8291-2

*APU ÉS MAMI,
KINCS LAJOS SP ÉS MAGYAR ISTVÁN SP
EMLÉKÉRE*

*KÖSZÖNETTEL
PUSZTAY JÁNOS ÉS MATICSÁK SÁNDOR
BIZTATÁSÁÉRT ÉS SEGÍTSÉGÉÉRT*

Tartalomjegyzék

Borítóábrák

- A tveri-karjalaiak zászlója*
- A tveri-karjalaiak helye a nagyvilágban*
- A tveri-karjalaiak női népviselete*
- A tveri-karjalaiak címere*

Belső ábrák

- A finnugor nyelvű népek Európában* 8
- A balti finn nyelvű népek Észak-Európában* 9
- Pekka Sammalahiti ágrajza a finnségi fejlődésről* 10
- A balti finn nyelvek rokonsági rendszere* 11
- A karjalai nyelv változatait beszélők számaránya* 12
- A tveri-karjalai nyelv hazája és nyelvjárásterületei* 13
- A tveri-karjalai nyelvet beszélők járási megoszlása* 14
- A tveri-karjalai nemzetiségi körzet 1937-1939* 26

- Előszó* 14

- Bibliográfia* 16

- Rövidítések* 18

- I. Rövid tveri-karjalai népismeret* 19

- A tveri-karjalaiak kibenléte* 20
- A tveri-karjalaiak története* 22
- A tveri-karjalaiak jelene* 27
- A tveri-karjalai kultúra* 28
- A tveri-karjalai nyelv* 30

- II. Rövid tveri-karjalai nyelvtan* 33

- Hangtan* 34

*(A magánhangzók 34 – A kettőshangzók 34 –
A magánhangzó- harmónia 35 – A mással-
hangzók 35 – A fokváltakozás 36 – A különleges
tővégződések hangváltakozásai 37 – A betű-
írás 37 – A betűrend 37 – A kiejtés 37 –
A helyesírás 38 – A szóhangsúly 38)*

- A névszók alaktana* 39

*(A névszók esetei 39 – A névszók ragozása 40 –
A főnevek 41 – A melléknevek 42 – A szám-
nevek 42 – A névmások 43 – A névszók ragozási
típusai 44 – A névszóképzés 44 – A határozó-
szók 45 – Az előljárók és a névutók 46)*

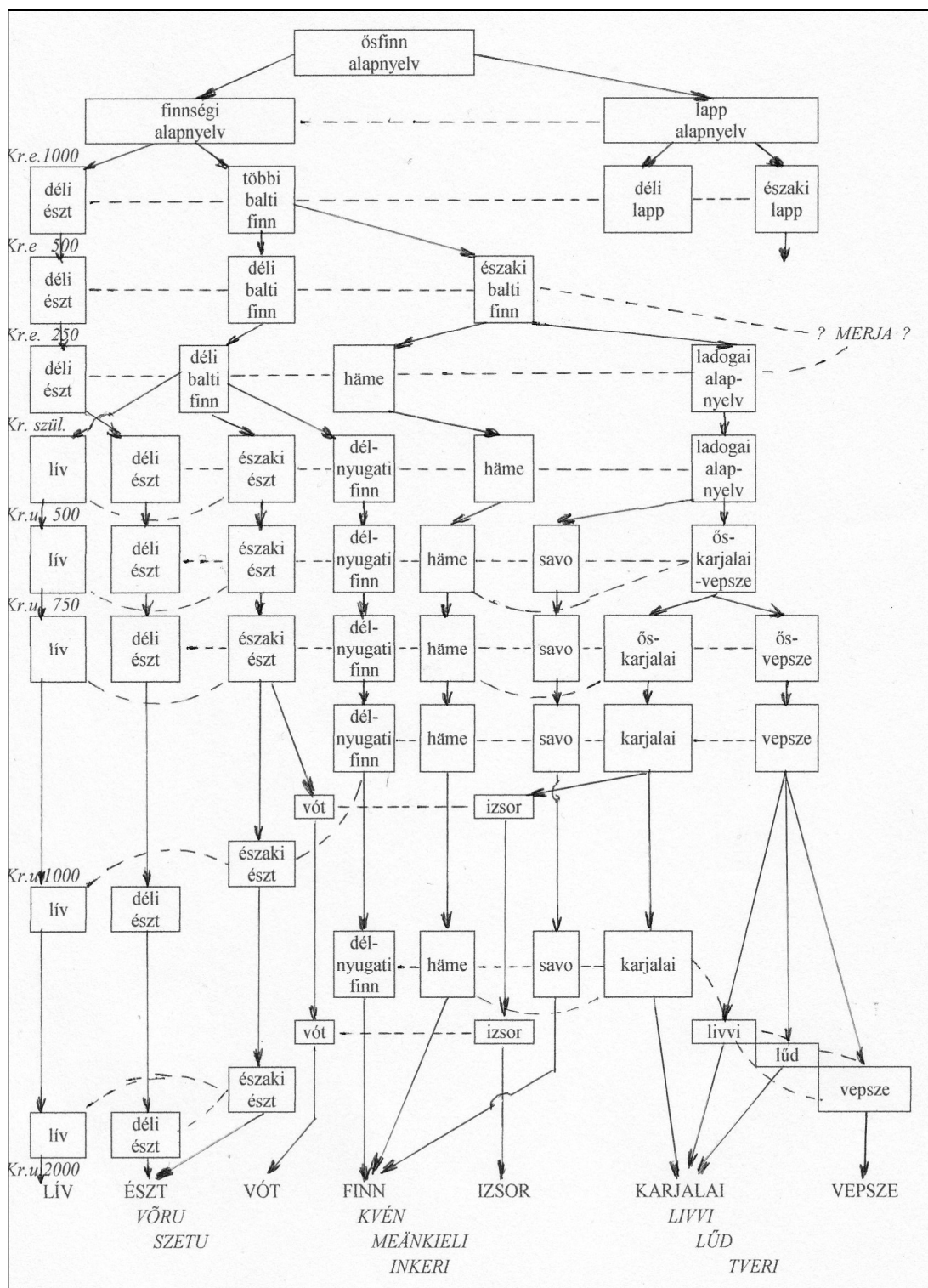
<i>Az igék alaktana</i>	47
<i>(Az egyszerű igealakok 47 – A létige 48 – A tagadó és tiltó segédige 48 – Az összetett igealakok 49 – Az igék ragozási típusai 49 – Az igeképzés 50 – Az igenevek 51)</i>	
<i>Mondattani tallózás</i>	52
<i>(A szórend 52 – Az állítmány 52 – Az alany 53 – Az egyeztetés 53 – A habeo-szerkezet 53 – A határozók 54 – A jelzők 54)</i>	
<i>III. Kis tveri-karjalai–magyar szövegtár</i>	55
<i>Közmondások</i>	56
<i>Mesék</i>	57
<i>(Nagris 57 – Pistelijä vuattevš 58 – Hukka da čiba 58 – Hukka da orava 58 – Griban alla 59 – Rohkie jänis 60 – Rebo da hukka 61 – Tuatto šaneli 62 – Külä, nüt 62 – Ruado mieštä ei riko 62 – Oma mua 62)</i>	
<i>Versrészletek</i>	63
<i>(Kalevalašta 63 – Mihail Orlov 63 – Stanislav Tarasov 63 – Nikolai Morozov 63 – Antonina Zaiceva 63 – Ludmila Gromova I. 64 – Aleksandr Sedov 64 – Ludmila Gromova II. 64)</i>	
<i>Szentírás-részlet</i>	65
<i>Miatyánk</i>	66
<i>IV. Tveri-karjalai–magyar miniszótár</i>	67
<i>A tveri-karjalai–magyar miniszótár elé</i>	68
<i>A – Ö</i>	69
<i>V. Magyar–tveri-karjalai miniszótár</i>	89
<i>A magyar–tveri-karjalai miniszótár elé</i>	90
<i>A tveri-karjalai fő ragozási típusok</i>	91
<i>A – ZS</i>	94
<i>Függelék</i>	
<i>Kis keleti balti finn összehasonlítás</i>	113

A finnugor nyelvű népek Európában

A balti finn nyelvű népek Észak-Európában

Pekka Sammalahiti ágrajza a finnségi fejlődésről

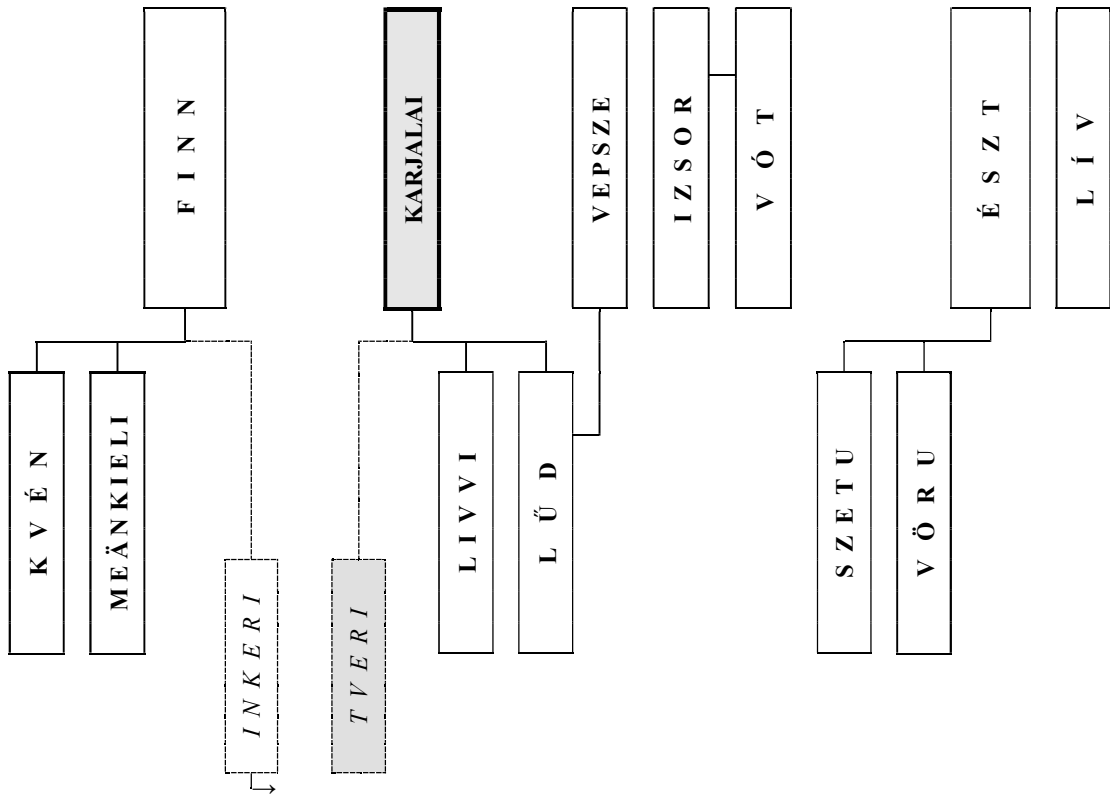
(Forrás: Suomalaisten esihistorian kysymyksiä. In: Virittäjä 1977/2: 132. Itt dőlt betűs kiegészítéssel.)

BALTI FINN NYELVEK

ÉSZAKI BALTI FINN NYELVEK

DÉLI BALTI FINN NYELVEK

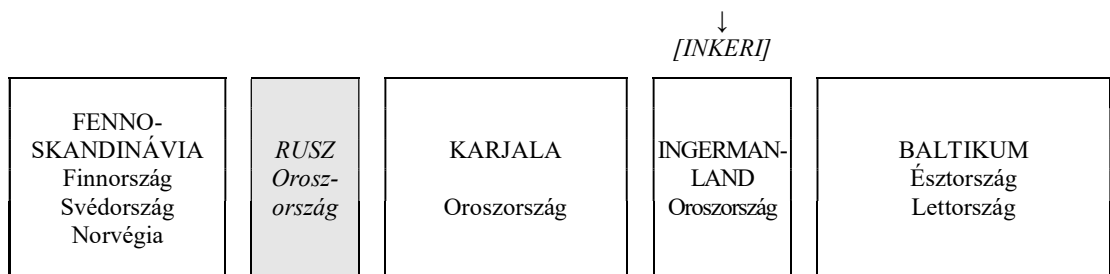
lutheranizmus || > *pravoszláv ortodoxizmus* < || *lutheranizmus*

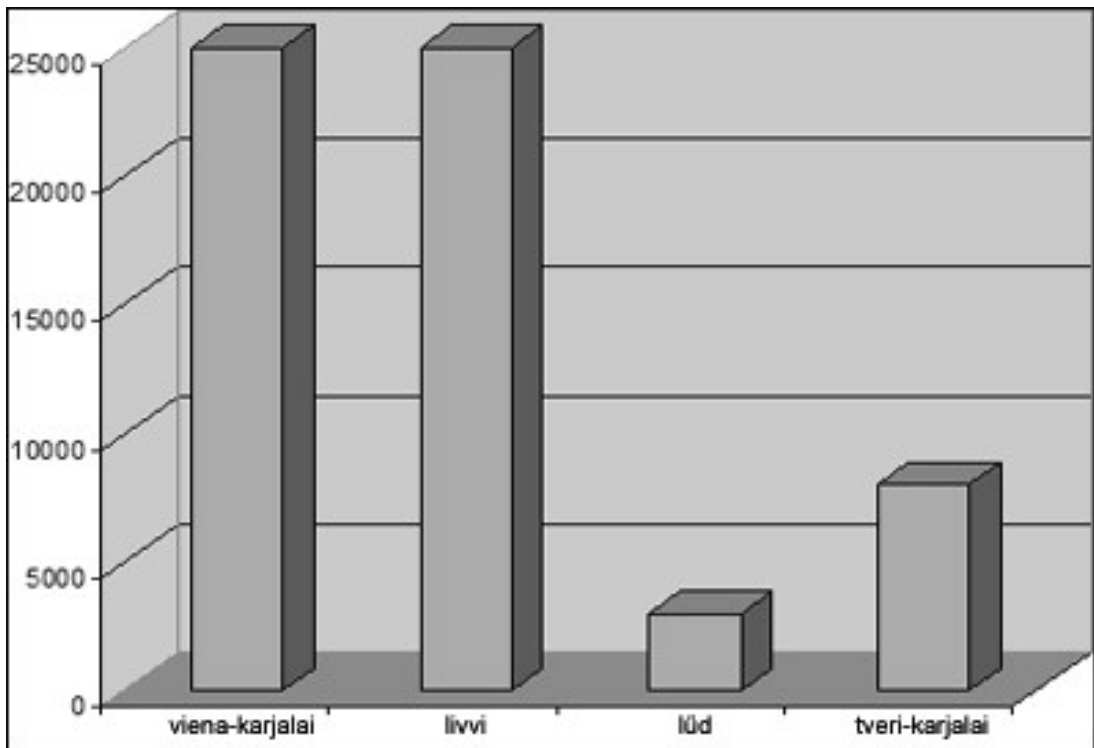
ÉSZAKI BALTI FINN NYELVEK

KELETI BALTI FINN NYELVEK

DÉLI BALTI FINN NYELVEK

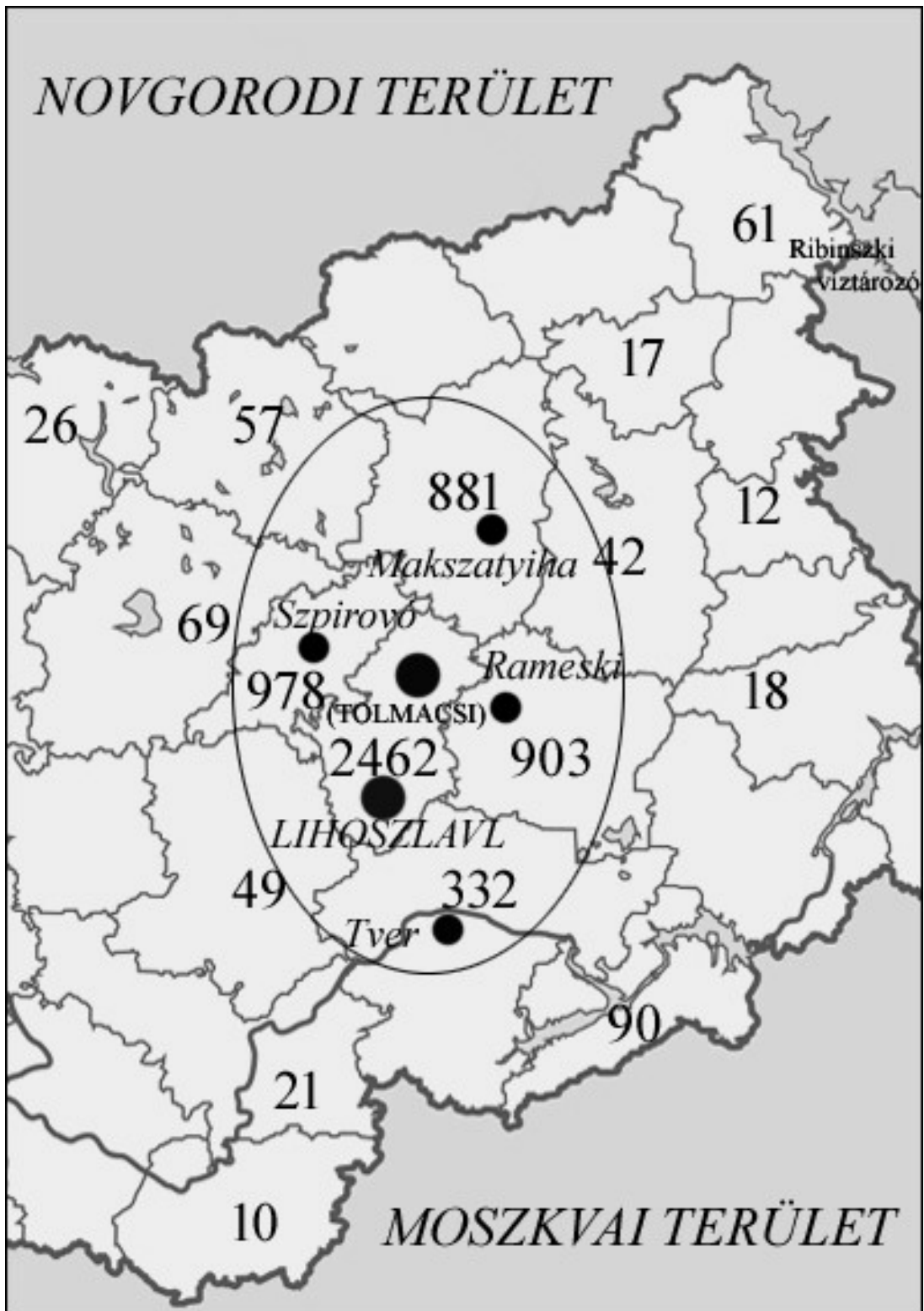
A balti finn nyelvek rokonsági rendszere

A karjalai nyelv változatait beszélők számaránya (területi alapon becsült megoszlás, 2017)

A tveri-karjalai nyelv hazája és nyelvjárásterületei (a tolmäcsi és a veszegonszki)

A tveri-karjalai nyelvet beszélők járási megoszlása (fő/járás a 2010-es népszámlálás alapján)

Előszó

Miután az előző három évben elkészültek a korlátozott példányszámban belső használatra nyomtatásban is kiadott izsor nyelvi¹, vót nyelvi², vepsze nyelvi³ és lüd nyelvi⁴ munkáim, az írástunk mutatózó szakmai érdeklődés arra ösztönzött, hogy az oroszországi kis balti finn nyelvek sorában a livvi és a voltaképpen karjalai nyelv ismereteivel kezdjek foglalkozni. A karjalai nyelveknek az egymástól több tekintetben is eltérő változatait vizsgálva szembesültem a tveri-karjalaiak által beszélt változat jelentőségével. A kérdésben jobban elmélyülve határoztam úgy, hogy ennek a nyelvváltozatnak is szánok egy – a lüd és később a livvi és a voltaképpen karjalai mellé állítható – kiadásra alkalmas, külön összefoglaló munkát. A szemlélet és a szerkezet többé-kevésbé az előző köteteknek a mintáját követi. Céлом most sem a tudományos teljesség, hanem a nyelv fő jellemzőinek az áttekintése.

Ez a kötet is magyar tisztelgés egy olyan távoli kis nyelvrokon nép előtt, amelyhez tartozónak már csak alig tízezeren vallják magukat, s ők is csak háromnegyed részben beszélik az őseik anyanyelvét. A hivatalos minősítés szerint nyelvük fokozottan veszélyeztetett, de gyarapodó számban akad a leszármazottak között, aki nemzetiségi becsületből legalább az alapismeretek szintjén visszatartja a hajdaniak által beszélt nyelvet.

A voltaképpen karjalai nyelvvel és néppel a magyarországi finnugor nyelvészeti kutatás a lehetőségekhez mérten is eléggé visszafogottan bánt és bánik, ennek megfelelően hasonló a tveri-karjalai sorsa is. Összefüggő ez a kis balti finnek iránti eleve csökkent érdeklődéssel, illetve azzal a zavarral, amely a karjalai, a livvi és a lüd nyelvek, nyelvváltozatok egymáshoz való – a tveri-karjalai nélkül is bonyolult – viszonyával és egyenkénti jelentőségével kapcsolatban kialakult.

A hozzáértésem a tveri-karjalai nyelvvel való foglalatalkodásomban is erősen töredékes, a kis balti finn népek és nyelvek iránti érdeklődésem (mint korábban a vepsze, majd az izsor, a vót és a lüd nyelvekkel való ismerkedésem is) kedvtelésből fakad, így ez a kötet is hasonló szorgoskodás eredménye.

A szótárszerkesztésben alapvető forrásom PUNZSINA⁵ 1994-es tveri-karjalai-orosz szótára mellett főleg SZVETLOV⁶ tananyaga, még inkább TURICSEVA⁷ 1996-ban kisiskolásoknak készített színvonalas olvasókönyve volt. Eltéréseik esetén erre az utóbbi forrásra hagytam, abból kiindulva, hogy a gyermekek által rögzített formát tekinthetjük a leginkább a jövő tveri-karjalai nyelvváltozatának. Más forrásokat csak segédanyagként használtam, tekintettel arra, hogy azok olykor eltérnek az alapul vett anyagok nyelvstandardizáló szándékaitól.

A nyelvtani fejezetben csak röviden, az alapvető összehasonlítás erejéig érintem a tveri-karjalai és a voltaképpen (viena-)karjalai nyelv különbségeit.

A rövid nyelvtani összefoglalót követő részben szövegmintákat adok közre. A szövegek magyarításában mérlegelnem kellett, hogy 1. a nyelv iránt érdeklődő számára a viszonylag legpontosabb megfelelőt adjam vissza; 2. ugyanakkor a magyar fordítás élvezhetőségét ne rontsam; 3. verses szöveg esetében a magyar szöveg is versszerű legyen. Az evangéliumrészlet esetében a Szent István Társulat legújabb fordítású magyar szövegét változtatás nélkül állítottam párhuzamba a nagyfokú érthetőségre és ezért viszonylagos egyszerűsége, esetenként többletmagyarázatra is törekvő tveri-karjalai nyelvűvel.

Az itt közreadott formában a teljes munka nem is felel meg a szótárkészítés, illetve a nyelvtanszerkesztés szigorú nyelvészeti szabályainak. Nem épül anyanyelvi közegben szerzett tapasztalatokra, és még csak csekély célnyelvi tudás sem támasztja alá. Olyan magyarországi nyelvészeti anyag pedig, amelynek a segítségével nöhetett volna a feldolgozás minősége, gyakorlatilag nincs.

Ebben a kezdetleges formájában is legyen azonban ez a kis kötet őszinte tisztelgés a tveri-karjalai nyelv előtt! És legyen mindenképpen a magyarországi hivatásos finnugor nyelvészetet – netán annak a hazai felsőfokú képzésben épp most felnövekvő új nemzedékét – sarkalló kísérlet, melynek nyomán egy javított változatot egyszer majd biztonsággal hasznosíthatnak az érdeklődők!

¹ SAY ISTVÁN: Bevezetés az izsor nyelv ismereteibe. Sióagárd–Kaposvár 2018.

² SAY ISTVÁN: Bevezetés a vót nyelv ismereteibe. Sióagárd–Kaposvár 2019.

³ SAY ISTVÁN: Bevezetés a vepsze nyelv ismereteibe. Sióagárd–Kaposvár 2019.

⁴ SAY ISTVÁN: Bevezetés a lüd nyelv ismereteibe. Sióagárd–Kaposvár 2020.

⁵ ПУНЖИНА, А. В.: Словарь Карельского языка (Тверские говоры). Петрозаводск 1994. https://vk.com/doc34258772_360613133?hash=18d426ad6fa8eae385&dl=91051642ebd8db67d0

⁶ СВЕТЛОВ, ГЕННАДИЙ ИВАНОВИЧ: Уроки карельского языка. <http://depvladimir.narod.ru/urokkat/index.html>

⁷ TURICSEVA, ZOJA: Armaš šana. Luvendakniiga. Tverin karielazilla lapsilla. Тверь 1996.

A kis nyelvekkel – főleg a kihalás szélére sodródottakkal – való foglalkozás sokakból vált ki értetlenkedést. Ugyanakkor ha ritka növények vagy állatok – megállapítva azoknak tekintélyes eszmei értékét is – fokozott jogszabályi védelemben részesülnek, azt szinte minden ember természetesnek és illőnek találja. Ezzel ellentétben, ha kis népek kiveszhető félben lévő nyelveinek hasonló védelmet követel az értük aggódó ember, azt nagyon sokan csak fölösleges erőpazarlásnak tartják, hiszen éppen saját nyelvük kárára is fontosabb sokszor egy-egy világnyelv, főképpen az angol. A nyelvvédelmet – főleg a kis és veszélyeztetett nyelvek védelmét – fölöslegesnek tartók megfélemeznek arról, hogy a nyelvi (és ezáltal kulturális) sokféleség az egyes nyelvek eltérő szemléletmódjai és megoldásai miatt általánosságban is gazdagítja az emberi gondolkodást.

Számomra BABITS MIHÁLY szellemisége a mérvadó: „*Magyar vagyok: lelkem, érzésem örökséget kapott, melyet nem dobok el: a világot nem szegényíteni kell, hanem gazdagítani. Hogy szolgálhatom az emberiséget, ha meg nem örök magamban minden szint, minden kincset, ami az emberiséget gazdagíthatja? A magyarság színét, a magyarság kincsét! De mily balga volnék, ha ugyanakkor más szint, más kincset el akarnék venni vagy meggyengíteni!*” (Részlet az *Örökkék ég a felhők mögött*⁸ című írásból.)

A nyelvek tisztelete anyai örökségem, ő négy (német, angol, francia, spanyol) nyelven is fordított. A nyelvtani rendszerek részbeni logikája iránti érdeklődés apai indíttatás volt. Budapesten a piaristáknál érettségiztem. Ott KINCS LAJOS és MAGYAR ISTVÁN atyák gyarapították és gazdagították bennem minőségge a hazuról hozottakat. Magyar nyelv és irodalom–népművelés szakos diplomát az ELTE bölcsészkarán szereztem. Itt párhuzamosan tanulmányokat folytattam az akkor újként induló afrikaisztika szakon is. Ugyanezen az egyetemen nyertem el a bölcsészdoktori fokozatot (művelődés-szociológiai témával). Már 21. századba ért a nemzetközi kapcsolatok szak elvégzése a győri közgazdasági-jogi karon. 2011 novemberétől nyugdíjas vagyok.

Mindig is érdekelték az idegen nyelvek, utóbb azok közül is a kicsik és a különlegesegek. Gyermekkoromtól a családban kaptam a németet, nyolc éven át kötelezően az iskolai orosz. Latinból érettségiztem, tanulgattam rövid ideig franciául és olaszul is. Angol szöveget szótárral olvasok. Az afrikaisztika szakon a szuahélivel ismerkedtem. A magyar szakon szükségszerűen a finnel. Édesanyám fordítóirodai lett származású kolléganője vezetett be a lett nyelvbe. Utóbbi jóvoltából – a vepsze–lett szótár internetes felfedezésekor – jutottam el a vepszéhez.

Ez az ezredforduló táján történt. Egy évtizeden át kutattam utána. Majd továbblépve egyre nőtt az érdeklődésem a kis balti finn nyelvek iránt. Isten óvjon attól, hogy nyelvésznek és hozzáértőnek képzeljem magamat! Derűs amatőr vagyok. A jelen kötet számos kérdésében maguk a szakemberek sem jutottak még egységes álláspontra, én viszont a legtöbbször a magam ízlése szerint köteleződttem el az egyik vagy a másik fel fogás mellett.

A vizsgált nyelv irodalmi nyelvének kialakítására való törekvés egészen újkeletű, már a mostani évezredbe is átnyúló szándék. Ennek megfelelően a tveri-karjalai nyelv esetében is zajlik egy olyan típusú nyelvújítás, amelynek sok eredménye még kétséges és bizonytalan sorsú. Az itt tükröződő nyelvi állapotok még az elenyésző lélekszámú anyanyelvi közösség körében sem általánosak. A nyelv valóságos életszerű napi használata már nagyon korlátozott. Vitatható egyelőre a helyesírási stabilitás is. Az egyes hangokat jelölő betűrend szer használata nem mindig egységes. A zavart okozhatja az is, hogy a finnországi, a karjalai köztársasági és a saját belső elképzelések többször eltérnek egymástól. A standardizálódás felé mutat viszont, hogy a tveri-karjalai identitás harcosai egyre szélesebb nyilvánossághoz juthatnak a világhálón.

Egy nagy területen, kis szórványokba szétszóródott, több nyelvjárásra szakadt kis nyelv esetében a standardizálási szándék sikertelen is lehet, hiszen a nyelvet még használók sokféle egyéni nyelvszokásuk miatt idegenkedhetnek a nyelvújítási törekvésektől.

Az végleg eldőlni látszik, hogy minden külső nyomás nélkül – vagy annak ellenére – sem érezhető a karjalai–livvi–lúd nyelvi hármast, illetve negyedikként a térben is eltávolodott tveri változatot egyetlen közös modern irodalmi nyelvbe egységesítés esélye, még ha ez elvben a többség „oszd meg és uralkodj” szándékát is erősítheti.

Egyet kell érteni az előző gondolatok zárásaként PUSZTAY JÁNOS⁹ véleményével abban is, hogy a kisebbségi nyelvi remények fő táplálói az adott kis népekből származó fiatal értelmiségiek lehetnek. Feladatuk lehet az is, hogy küzdjenek az orosz köztársasági alkotmány azon rendelkezésének megváltoztatásáért, amely az államnyelvi státusz elismerését a cirill betűs írás használatához köti.

⁸ BABITS MIHÁLY: Összegyűjtött versei. Budapest 1974. 264.

⁹ Vö.: PUSZTAY JÁNOS: Nyelvével hal a nemzet. Budapest 2006. 48., 77–78., 102., 116., 199., 269–271.

Bibliográfia

- BAKRÓ-NAGY MARIANNE: Kell-e beszélnünk a nyelvi veszélyeztetettségéről? <http://slideplayer.hu/slide/1908668/>
- BERECZKI ANDRÁS: Ütközőzónában. In: *Kisebbségkutatás* 2001/1: 95–101.
- BERECZKI GÁBOR: Bevezetés a balti finn nyelvészetbe. Budapest 2000.
- [The] breakdown of Tver' Karelian demographic continuity. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01419870.1996.9993912>
- CSEPREGI MÁRTA: Balti finn népek Oroszországban. In: *Finnugor kalauz*. Szerk. CSEPREGI MÁRTA. Budapest 1998. 197–207.
- DOMOKOS PÉTER: A kis balti finn népek irodalma. In: *Filológiai Közlöny* 1982/4: 457–458.
- FEJES LÁSZLÓ: Miben különbözik a karjalai a finntól? <https://www.nyest.hu/renhitek/miben-kulonbozik-a-karjalai-a-finntol>
- [A] finnugorok világa. Szerk. NANOVSZKY GYÖRGY. Budapest–Moszkva 1996.
- GYÓNI GÁBOR: A karjalai és a tveri karélok számának alakulása. http://oroszvilag.hu/?t1=finnugor_hirek&hid=2131
- HAARMANN, HARALD: *Language in Ethnicity*. Berlin–New York–Amsterdam 1986.
- HAARMANN, HARALD: *Weltgeschichte der Sprachen*. München, 2006.
- HAJDÚ PÉTER: Bevezetés az uráli nyelvtudományba. Budapest 1973.
- HAJDÚ PÉTER: Az uráli nyelvészet alapkérdései. Budapest 1991.
- HAJDÚ PÉTER – DOMOKOS PÉTER: *Uráli nyelvrokonaink*. Budapest 1978.
- HELLER, MIHAIL: *Orosz történelem I. Az Orosz Birodalom története*. Budapest 1996.
- HELLER, MIHAIL – NYEKRICS, ALEKSZANDR: *Orosz történelem II. A Szovjetunió története*. Budapest 1996.
- JONES, MEIRION PRYS: Veszélyeztetett nyelvek és nyelvi sokszínűség az Európai Unióban. EU 2013. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/495851/IPOL-CULT_NT\(2013\)495851\(SUM01\)_HU.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2013/495851/IPOL-CULT_NT(2013)495851(SUM01)_HU.pdf)
- Kalevala. Szemelvények a finnek naiv eposzából. Ford. VIKÁR BÉLA. Budapest 1970.
- Kalevala. Ford. SZENTE IMRE. Szombathely, 2001.
- Karelian language. https://en.wikipedia.org/wiki/Karelian_language
- Karelians. <https://en.wikipedia.org/wiki/Karelians>
- Karielan Sana. <https://web.archive.org/web/20070730145125/http://www.library.tver.ru/karel/sana/sana.htm>
- Karjalai nyelv. https://hu.wikipedia.org/wiki/Karjalai_nyelv
- Karjalaiak. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Karjalaiak>
- KAUKONEN, VÄINÖ: *A Kalevala születése*. Budapest 1983.
- KELEMEN IVETT: A plurale tantum újabb lehetséges megközelítési módjai. In: *Folia Uralica Debreceniensia* 22 [2015]: 99–110.
- KLEMENTJEV, J. I.: *Karjalazet*. Petroskoi 2008.
- KLEMENTYEV, YEVGENIY – KOVALEVA, SVETLANA – ZAMYATIN, KONSTANTIN: The Karelian language in Russia: An Overview of a Language in Context. <https://fedora.phaidra.univie.ac.at/fedora/get/o:105164/bdef:Content/get>
- KLIMA LÁSZLÓ: *Finnugor történeti chrestomathia 1*. Budapesti Finnugor Füzetek 12. 1999.
- KLIMA LÁSZLÓ: *Finnugor történeti chrestomathia 2*. Budapesti Finnugor Füzetek 18. 2002.
- KUBÍNYI KATA: Bibliafordítások a kis balti finn nyelveken. In: *A Biblia finnugor nyelveken*. Szerk. PUSZTAY JÁNOS. Budapest 2019. 63–102.
- KUBÍNYI KATA: Irodalom a kisebb balti finn népekről. <http://finnugor.elte.hu/index.php?q=baltifinnbiblio>
- LAAKSO, JOHANNA: *Kleine osfi. Sprachen. 2. Karelisch, Lüdisch, Wepsisch*. <http://homepage.univie.ac.at/johanna.laakso/hbg04/2.%20Karelisch.pdf>
- LAANEST, ARVO: *Einführung in die ostseefinnischen Sprachen*. Hamburg 1982.
- MATICSÁK SÁNDOR: A finnugor (uráli) népek helyzete Oroszországban. In: *Debreceni Szemle* 2011/2: 160–169.
- MATICSÁK SÁNDOR: A magyar nyelv eredete és rokonsága. Budapest 2020. 164–224.
- MATICSÁK SÁNDOR: Az Oroszországban élő finnugor népek identitásáról. in: *Debreceni Disputa* 2007/5: 65–70.
- Meie Isa palve eri keeltes. https://et.wikipedia.org/wiki/L%C3%A4%C3%A4nemesoome_keeled
- MÉSZÖLY GEDEON: *Finnugor népek és nyelvek*. Szeged 1951.
- NAGY JÓZSEF: A karjalai nyelv. In: *Nyelvrokonaink*. Szerk. NANOVSZKY GYÖRGY. Budapest 2000. 219–220.
- NAGY JÓZSEF: Karél. In: *A világ nyelvei*. Főszerk. FODOR ISTVÁN. Budapest 1999. 672–673.
- NÉMETH NIKI: Létükért küzdő északi rokonaink. <https://www.nyest.hu/hirek/letukert-kuzdo-eszaki-rokonaink>

- NOVAK, IRINA – KOMISSAROVA, IRINA: Miun harpaukšet karielan kieleh. Petroskoi 2019.
- Nyelvrokonaink. Szerk. NANOVFSZKY GYÖRGY. Budapest 2000.
- Ősvények finnugor témájú honlapokhoz. <http://fu.nytud.hu/osvenyek.htm>
- PUSZTAY JÁNOS: Gyökereink. Budapest 2011.
- PUSZTAY JÁNOS: Nyelv? Politika? – Esszék a nyelvi kulturális sokszínűség érdekében. Dunaszerdahely 2016.
- PUSZTAY JÁNOS: Nyelvével hal a nemzet. Az oroszországi finnugor népek jelene és jövője 11 pontban. Budapest 2006.
- [The] Red Book of the Peoples of the Russian Empire. <http://www.eki.ee/books/redbook/votes.shtml>
- [The] Red Book on Endangered Languages: Europe. http://www.helsinki.fi/~tasalmin/europe_index.html
- [A] Regionális és Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája. <http://epa.oszk.hu/00000/00036/00012/pdf/09.pdf>
- Runoloin lehüt. <http://aiga.tverlib.ru/person/p01-t08.htm>
- SAMMALLAHTI, PEKKA: Suomalaisten esihistorian kysymyksiä. In: Virittäjä 1977/2: 119–135.
- SZÍJ ENIKŐ: Finnugor hol-mi 1. Budapest 1990.
- TAAGEPERA, REIN: A finnugor népek az orosz államban. Budapest 2000.
- TÓTH ANIKÓ NIKOLETT: Az égtájnevek vizsgálata a karjalai nyelvjárásokban. In: Folia Uralica Debreceniensia 20 [2013]: 285–294.
- TÓTH ANIKÓ NIKOLETT: A kisebb balti finn nyelvek szótárai. In: MATICSÁK SÁNDOR – TÓTH ANIKÓ NIKOLETT – PETTERI LAIHONEN: Rokon nyelveink szótárai. Budapest 2014. 159–180.
- TURIČEVA, ZOJA: Armaš šana. Luvendakniiga. Tverin karielazilla lapšilla. Tver 1996.
- Tver. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Tver>
- Tveri Terület. https://hu.wikipedia.org/wiki/Tveri_terület https://hu.wikipedia.org/wiki/Tveri_terület
- Tver Karelians. https://en.wikipedia.org/wiki/Tver_Karelians
- Uráli népek. Nyelvrokonaink kultúrája és hagyományai. Szerk. HAJDÚ PÉTER. Budapest 1975.
- Útmutató a kisebbségi nyelvek használatához az elektronikus médiában. 2003. <https://www.osce.org/hu/hcnm/70122?download=true>
- VARGA KINGA ANIKÓ: A finnugor népek politikai helyzete. Budapest 2010.
- VÍGH-SZABÓ MELINDA: Nyelvertervezés és online kommunikáció – finnugor nyelvek a 21. században. In: Folia Uralica Debreceniensia 21 [2014]: 183–200.
- ZSIRAI MIKLÓS: Finnugor rokonságunk. Budapest 1994.
- * * *
- АНТИКОСКИ, ЭСА: Карелы. <http://sitkin.narod.ru/karel.htm>
- Головкин, А.Н.: История Тверской Карелии. Тверь 2008.
- День родного языка карел. <https://iz.ru/851088/2019-02-28/den-rodного-iazyka-karel-otmetiat-v-tveri>
- Диалекты карельского языка. https://ru.wikipedia.org/wiki/Диалекты_карельского_языка
- Зайков, Петр Мефодьевич: Грамматика карельского языка (фонетика и морфология). Петрозаводск 1999. <http://elibrary.karelia.ru/book.shtml?levelID=034005&id=2071&cType=1>
- Карелы. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Карелы>
- Карельский язык. <http://lang.fotocrimea.com/?page=karelskiy-yazyk>
- Карельский язык. http://syamozero.ru/index.php/Карельский_язык
- Карельский язык. https://ru.wikipedia.org/wiki/Карельский_язык
- Культура тверских карел. https://www.afanasy.biz/news/culture/?ELEMENT_ID=109675
- ЛЕОНТЬЕВА, Т. Г.: История и культура тверских карел. Вестник ТвГУ. Серия «История». 2017/2: 136–148.
- Национальный состав населения Российской Федерации – переписи населения 2010 года. http://www.gks.ru/free_doc/new_site/population/demo/peritog/tab5. – ls
- Организация Тверская региональная НКА тверских карел. <https://www.list-org.com/company/2428198>
- ПУНЖИНА, АЛЕКСАНДРА: Словарь карельского языка (тверские говоры). Петрозаводск 1994.
- СВЕТЛОВ, ГЕННАДИЙ: Уроки карельского языка. <http://depvladimir.narod.ru/urokkat/index.html>
- Социально-демографический портрет России: По итогам Всероссийской переписи населения 2010 года. Москва 2012. http://www.gks.ru/free_doc/new_site/perepis2010/croc/Documents/portret-russia.pdf
- Тверская карелия. <https://www.sovsekretno.ru/articles/tverskaya-kareliya/>
- Тверская карелия. Национальный костюм. <http://karelia.tverlib.ru/costume> <http://karelia.tverlib.ru/costume>
- Тверские карелы. https://ru.wikipedia.org/wiki/Тверские_карелы
- 24 марта 2000 года № 255 „О едином перечне коренных малочисленных народов Российской Федерации”

Rövidítések

<i>a</i>	adiectivum	melléknév
<i>ablat</i>	ablativus	-ról, -ről ragos helyhatározó eset
<i>acc</i>	accusativus	tárgyeset
<i>abess</i>	abessivus	'nélkül' névutós hiányhatározó eset
<i>adess</i>	adessivus	-on, -en, -ön (-nál, -nél) ragos helyhatározó eset
<i>adv</i>	adverbium	határozószó
<i>allat</i>	allativus	-hoz, -hez, -höz ragos helyhatározó eset
<i>anom</i>	anomalis	rendhagyó
<i>appr</i>	approximativus	közelségi helyhatározó eset
<i>com</i>	comitativus	-val, -vel ragos társhatározó eset
<i>comp</i>	comparativus	középfokú
<i>conj</i>	coniunctio	kötőszó
<i>dat</i>	dativus	részes eset
<i>elat</i>	elativus	-ból, -ből ragos helyhatározó eset
<i>ess</i>	essivus	-ként ragos állapothatározó eset
<i>gen</i>	genitivus	birtokos eset
<i>illat</i>	illativus	-ba, -be ragos helyhatározó eset
<i>indecl</i>	indeclinabilis	ragozhatatlan
<i>iness</i>	inessivus	-ban, -ben ragos helyhatározó eset
<i>instr</i>	instrumentalis	-val, -vel ragos eszközhatározó eset
<i>interj</i>	interiectio	indulatszó
<i>neg</i>	negatus	tagadó
<i>nom</i>	nominativus	alanyeset
<i>part</i>	partitivus	részelő eset
<i>particl</i>	particula	módosítószó
<i>plur</i>	pluralis	többes szám
<i>postp</i>	postpositio	névutó
<i>pref</i>	prefixum	előtag
<i>prep</i>	prepositio	előjáró
<i>prolat</i>	prolativus	'révén' névutós módhatározó eset
<i>pron</i>	pronomen	névmás
<i>refl</i>	reflexivus	visszaható
<i>s</i>	substantivum	főnév
<i>sing</i>	singularis	egyes szám
<i>suff</i>	suffixum	utótag
<i>superlat</i>	superlativus	felsőfokú
<i>translat</i>	translativus	-vá, -vé ragos eredményhatározó eset
<i>v</i>	verbum	ige

I.
RÖVID TVERI-KARJALAI NÉPISMERET

A tveri-karjalaiak kiblenléte

A kis balti finn népek vagy másképpen a keleti balti finn nyelveket beszélő népek (népcsoportok, szub-etnoszok) körében a legnehezebb – és minden valószínűséggel kétséges eredményt hozó – feladat a karjalaiak kiblenlétének a meghatározása.

Önmagában már a földrajzi szempontú elnevezés is definiálási nehézségeket rejt magában. A karjalai megnevezésben nyilvánvalóan szerepet kapott az alapvetően karjalai lakóterület, illetve a köztársasági azonosítást is.

Fokozza a nehézséget, hogy az úgynevezett történelmi Karjala Oroszország és Finnország között kettészakadt, ezzel a karjalaiak egy része a finnekkel került egy határon belülre, s az ő nyelvüket a finnországi nyelvészek zöme egyszerűen a finn nyelv egyik nyelvjárásának tekinti.

Másfelől a Karjalai Köztársaságon belül kialakult (vagy eleve létezett) a karjalainak két olyan szub-etnosza, a livvi (olonyeci) és a lúd, amelyeknek a nyelvváltozatai sokak szemlélete szerint közel állnak az önálló nyelvi léthez. A voltaképpeni (viena-)karjalai nyelvhez az előző kettőnél nyelviileg közelebb álló, ám földrajzilag jóval távolabb létező tveri-karjalai nyelvváltozat is vet fel továbbgondolható kérdéseket.

A karjalai nyelvváltozatok egységes irodalmi nyelvi formája sohasem alakult ki, és napjainkra véglegessé vált, hogy Karjalán belül három, Oroszország teljes területén valójában négy irodalmi nyelv létezik: a karjalai, a livvi, a lúd, illetve a tveri.

A tveri-karjalairól, mint önálló nyelvváltozatról a finnugor nyelvészetben gyakorlatilag említést sem tesznek, azt leginkább mint a voltaképpeni karjalai nyelv egyik nyelvjárását kezelik.

Ennek a nyelvváltozatnak a viszonylagos önállósága inkább nyelvpolitikai tényező, az UNESCO a voltaképpeni karjalai, a livvi és a lúd mellett negyedikként listázza, mint karjalai nyelvet.¹⁰

Kétségbenvonhatatlan tény, hogy akik a földrajzi értelemben vett Karjalától, illetve az annak északi részét lakó – és egykoron a mai tveri-karjalaiakat kibocsátó – úgynevezett viena-karjalai népesség lakóterületétől 7-800 kilométernyire elszakadtak, magukat egyedi sajátosságú népcsoportnak tekintik. Az őseik nyelvét kulturális autonómiájuk keretében külön ápolják.

A népcsoport névadója a 400 ezer fős Tver városa¹¹, amely Moszkvától északnyugatra fekszik, és nem csupán egy mai oroszországi közigazgatási terület székhelye, hanem egy egykori cári kormányzóságé is.

Noha ma már szép számban – másfél ezren – élnek karjalaiak magában a jelentős történelmi szerepű és kultúrájú székhelyvárosban is, egykori megtelepülésük fő térsége a várostól északra húzódott, és több járásra is kiterjedt, amelyek területén kisebb-nagyobb sórványokban ma is megtalálhatók.

A tveri-karjalaiak összlétszáma megközelíti a tízezer főt, ebből a nyelvüket mintegy nyolcezeren beszélik.

A tveri-karjalaiak mindenkor centrumának Lihoszlavl város tekinthető, ennek járásában közel háromezer a népcsoporthoz tartozók száma. A városka Tvertől északra fekszik. Itt és a szomszédos járásokban élnek az uralkodó tolmacsi nyelvjárást beszélők, akiknek a tveri-karjalai szub-etnosz irodalmi nyelvi kezdeményezései is köszönhetők.

A kis híján magyarországnyi nagyságú Tveri területnek a tágabb tolmacsi nyelvjárássziget közel a harmadára terjed ki, annak magja pedig a jó 10%-ára.

Ebben a térségben Lihoszlavl és Tolmács mellett több kisváros, illetve nagyobb község (Bruszovó, Kozlovó, Lesznoje, Makszatyiha, Rameski, Szandovó, Szonkovó, Tresztina) és azok aprófalvas környéke is otthona jelentősebb lélekszámú tveri-karjalai diaszpórának.

A veszegonszki nyelvjárássziget a Tveri terület két északkeleti járását érinti, de jelentősége ma már elenyésző.

A tveri-karjalai finnségiek tartós jelenléte a mai lakóterületükön éppen négy évszázados. A 17. századi áttelepülésük korából még több archaikus nyelvi maradványt is őriznek.

Másfelől a nyelvi fejlődésük javarészt már elszigetelt körülmények között zajlott, és a napi nyelvgyakorlaton nem sokat változtatott a Karjalával napjainkra visszaerősödő kapcsolat sem.

¹⁰ List of endangered languages in Russia. https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_endangered_languages_in_Russia

¹¹ A város 1931 és 1990 között hat évtizeden keresztül Kalinyin nevét viselte, aki a sztálini időkben a Szovjetunió névleges államfője volt. A város a Szovjetunió megszűnését követően visszakapta eredeti nevét. A városhoz tartozó járást azonban még jelenleg is Kalinyini járásnak hívják.

(A viena-karjalai és a tveri-karjalai nyelvváltozatok viszonya egyes tekintetekben hasonló az irodalmi magyar nyelv és a csángók magyar nyelve közötti viszonyhoz. A lényegi különbség, hogy az őshonos viena változatot hatalmas északi térségben szétszóródva és elaprózódva alig háromszor annyian beszélnek, mint a területileg jobban tömörülő tverit.)

A Karjalai Köztársaság össznépessége 2018. január 1-jén 615 ezer volt, a teljes Tveri területé ennek kétszerese. Ezen belül a magukat karjalainak vallók (viena-karjalaiak, livvik és lüddök együttesen) Karjalában a népesség mintegy 10 %-át, a tveri-karjalaiak a teljes Tveri területen belül csak közel 1%-át teszik ki. A karjalai identitásúaknak mindkét térségben körülbelül a háromnegyede használja a karjalai anyanyelvet.¹²

A tolmacsi magterületet szűken tekintve viszont jóval kedvezőbb képet kapunk, főleg, ha a voltaképpeni (viena-)karjalai nyelvváltozattal vetjük egybe. A 120 ezer négyzetkilométeres Viena-Karjalában a közel 25 ezer, voltaképpeni karjalai nyelvet beszélő lakos 0,2 fő/km²-es népsűrűséget képvisel. A tolmacsi magterület négy járásának közigazgatási területén a tveri-karjalai nyelvet beszélők népsűrűsége 6 fő/km². Igaz az is, hogy Viena-Karjala kis népsűrűségű lakosságán belül minden 100 főre 15-16 karjalai nyelven beszélő jut. Tveri-Karjala jóval sűrűbben lakott, 7,9 fő/km²-es népsűrűségű tolmacsi magterületén az előzőek szerinti arány 100 főre 7-8 karjalai nyelven beszélő.

Térség	terület (km ²)	népesség (fő)	népsűrűség (fő/km ²)	karjalaiul beszélő (fő)	(%)
Lihozslavli járás	1783	26407	14,8	2462	9,3
Szpirovói járás	1514	11156	7,4	978	8,8
Makszatyihai járás	2766	14723	5,3	881	6,0
Rameski járás	2510	15318	6,1	903	5,9
tolmacsi nyelvjárás magterülete	8573	67604	7,9	5224	7,7

A két nagy igazgatási területen élők közötti lényeges különbség továbbá, hogy a Karjalai Köztársaságban élő balti finnek közel kétharmada városi lakos, a tveriek körében pedig a kétharmaduk községekben lakik. Az utóbbi térségben ugyanakkor ott van az agglomerációjával együtt félmillióos Tver nagyvárosias adottsága.

A Tveri terület össznépességének az elmúlt másfél évtized alatti folyamatos csökkenése alapján valószínűsíthető, hogy a tveri-karjalaiak létszáma is tovább apad.

¹² A demográfiai adatok forrásai: http://www.gks.ru/free_doc/doc_2018/bul_dr/mun_obr2018.rar, valamint a gov.karelia.ru és a region.tver.ru hivatalos közigazgatási honlapok.

A tveri-karjalaiak története

Az ősfinn-őskarjalai népesség már a Kr. e. 3. évezredtől kezdve megközelítőleg a mai karjalai térséget is lakta, ahonnan a karjalaiak őskarjalai–vepsze nyelvű ősei a lappokat északra szorítva elfoglalták jelenlegi hazájukat, és már egészen korán megkezdődött az ősfinn és az őskarjalai–vepsze eltávolodása.

A nagy területen beszélt – és ezért vélhetően számos nyelvjárású – alapnyelvet beszélő egyes népcsoportok közötti nyelvváltozati differenciálódás már a 3. évezred közepén megindulhatott.

Először a vepszék, majd körülbelül a magyar honfoglalás ideje tájára az izsorok is önállósultak a karjalaitól. A lúd és a livvi jelentősebb egyedi sajátosságának megjelenése is már legalább félezer éves.

SAMMALLAHTI ebben a kérdéskörben több jelentős finnugrista nézeteit igyekezett szintetizálni. 1977-es következtetéseit nagyon szemléletesen összegzi ágrajzában, amely minden korábbinál látványosabban mutat rá a fejlődés párhuzamainak és bonyolult kereszthatásainak működésére is¹³.

Az őskarjalaiak ezzel a honfoglalásukkal több irányból is indoeurópai nyelvet beszélők közé ékelődtek be. Nyugat-északnyugat felől az északi germánok (főleg a svédek), délről a baltiak (lettek, litvánok), délkelet-kelet felől a szlávok (elsősorban az oroszok) terjeszkedésének keresztútjába kerültek. A finnek és észtek nem tudtak egyfajta „rokonsági védőzónát” kialakítani¹⁴, és az eltérő etnikumú indoeurópaiak állandó egymásnak feszülése olyan geopolitikai térére tette a karjalai hazát, amelynek adottságai mindvégig kedvezőtlenek voltak az államalkotó nemzetté fejlődéshez.

A kereszténység felvételének több finnugor nép huzamosabban ellenállt, de a leghamarabb Novgorod adófizetőjévé váló Karjala formálisan áttérve gyorsan behódolt, 1227-ben.

1250-re a mai Karjala teljes területe novgorodi uralom alá került. Ekkorra alakult ki a máig meglévő határ a keleti ortodoxia és a nyugati kereszténység között. A finnségi népek vallási tekintetben kétfelé szakadtak.

Miközben a keleti balti finn népek saját története (akár Ingermanlandban a vótoké az izsorokétól, akár Karjalában a vepszéké, lüdké, livviké a karjalaiakétól és egymásétól) szinte alig választható szét, annyira összefonódik a területi adottságok okán, addig a tveri-karjalai történelem sok részletében egyedi az előzőekéhez képest. Igaz, hogy ennek a népcsoportnak a történelmi léte mindössze négyszáz éves.

A határtérségeik fennhatóságáért rendszeresen vívott orosz–svéd háborúkat 1617-ben néhány évtizedre lezárta a sztolbovói béke, amelynek következtében Karjala tekintélyes része svéd uralom alá került. Az erre az időszakra az orosz uralomhoz már hozzászokó és vallásában pravoszláv karjalai népesség jelentős csoportjai rémültek meg a svéd törekvésektől. Tetemes adókövetésekkel sanyargatták őket, illetve megkezdődött a lutheránus vallásra való erőszakos áttérítés. Az elkövetkező évtizedekben ezért megindult a karjalaiak tömeges elvándorlása.

A Karjalát elhagyók az Oroszországhoz és az ortodox valláshoz való kötődésüknek megfelelően Moszkva közelébe törekedtek.

Így találták meg a Felső-Volgától északra terülő erdőségek vidékét, amelyben több tó is az egykori hazára emlékeztetett, és ahová korábban kisebb karjalai szórványok már bevándoroltak. Erdőirtásokat követően falvakat alapítottak, és 1630-ra már kétszáz volt a karjalai porták száma. Alig több, mint százötven év alatt ez a szám tizenötezerre növekedett.¹⁵

Innentől kezdve a tveri-karjalaiak történelme közel azonos az európai Oroszország centrumának történelmével.¹⁶ Megtelepedésük a legelső ROMANOV-házbeli cár, MIHÁLY (uralk. 1613–1645) idejére esett, amikor az ország a szétesés közelébe került, és a század közepére a stabilizálódás jelei éppencsak mutatkoztak.

MIKLÓS fia, SZELID ALEKSZJ (uralk. 1645–1676) három évtizednyi regnálását a Moszkva környéki centrumterületen, így Tverben és környékén is lázongások, felkelések jellemezték, és ekkorra esik a NYIKON pátriárka nevével fémjelzett egyházszakadás is.

Írásos nyomai maradtak, hogy a tveri-karjalaiak eközben nagyon következetesen őrizték az anyanyelvüket, emiatt viszont nehezen lettek részesei az orosz nyelvű pravoszláviának, vallásukat többé-kevésbé

¹³ SAMMALLAHTI, PEKKA: Suomalaisten esihistorian kysymyksiä. In: Virittäjä 1977/2: 119–135.

¹⁴ Kelet felől a volgiaiak és permiek teljesen más identitásúak voltak, a nyelvrokonság akkortájt szóba sem került, így abból az irányból sem mutatkozott etnikai alapú védelem.

¹⁵ ЛЕОНТЬЕВА, Т. Г.: История и культура тверских карел. Вестник ТГУ. Серия «История». 2017/2: 137.

¹⁶ A tveri-karjalai történelem cári uralom alatti három évszázadáról lásd: HELLER, MIHAIL: Orosz történelem I. Az orosz birodalom története. Budapest 1996. 211–628. és ГОЛОВКИН, А.Н.: История Тверской Карелии. Тверь 2008.

saját papok nélkül gyakorolták. Ebből az is következett, hogy hagyományos népi hitbéli elemek keveredtek a házi liturgiákba, leginkább a természettel fenntartott sajátos szellemi vonatkozások, kultikus kötődések.¹⁷

A térség számára fontos változásokat hoztak NAGY PÉTER (uralk. 1682–1721) birodalomszervező törekvései, élükön Szentpétervárral alapításával (1703).

Mintegy száz évre rá létesült a Volga és a Balti-tenger közötti csatorna, a 19. század közepére pedig átadták a „két főváros”, Szentpétervár és Moszkva közötti vasútvonalat.

A közbülső térben fekvő Tver és közigazgatási területe az orosz fejlődés stratégiai helyszíné lett, a Felső-Volga környéke az országos átlagnál rohamosabban fejlődött, közlekedési és kereskedelmi jelentősége nőtt, fontos ipari beruházásokat vonzott (malomipar, vonatgyártás, vegyipar, nyomdaipar).

Még ezt megelőzően, a 18. század második felében a felvilágosult II. KATALIN cárnő (uralk. 1762–1796) egyik kedves városa lett Tver, ami az európaias kultúra idetelepedését hozta magával, és több építészeti remek is ebben az időszakban készült el. Az 1763-as nagy tűzvészt követően ugyanis a települést a korábbi szentpétervári városépítészeti mintát követve építették újjá.

A 19. századra országos hírvé utatási és kulturális intézmények létesültek. Tver folyamatosan a karjalaiak városivá válásának fő célpontjává lett.

A nagyobb világtörténelmi események közül kiemelkedő napóleoni hadjárat közvetlenül nem érintette a térséget, de a közeli Borogyinónál elszenvedett emberveszteségek nyilván a karjalai népesség tizedelését is jelentették.

Jóval több szenvedést hozott a térségnek a II. világháborúban a németek betörése. Ez 1941 végétől Tver és tágabb környéke számára hosszú német megszállást eredményezett, amit majdnem teljes pusztítás kísért. A Tvertől délnyugatra eső rzevi területeken 1941–42-ben másfél éven keresztül elkeseredett csatározások folytak, hatalmas emberveszteséggel. Az élőerő tragikus méretű pusztulása nyomán kapta a népnyelvben a felszabadító háborúnak ez az eseménysora a „rzevi húsdaráló” elnevezést. Az itteni történések részletes feltárása a mai napig várat magára, így ezeknek a tveri-karjalaiakra gyakorolt hatásáról pusztán feltételezések fogalmazhatók meg.

Ebben az évtizedben készült el a kommunista iparosítás megalomán törekvéseinek eredménye, a népnyelvben csak Ribinszki-tengernek hívott víztározó, amelyet az 1940-es években történt teljes feltöltésekor a maga nemében a világ legnagyobbjaként tartottak számon, s amely a vele határos veszegonszkiak életét érintette közvetlenebbül.

SZTÁLIN évei ugyanazokat a társadalmi keserveket jelentették itt is, mint az ország többi részében, a tveri-karjalaiaknak szinte teljesen meg kellett feledkezniük a származásukról.¹⁸

A 30-as években eleinte még ébredező reményeket hamar szertefoszlatták a sztálini intézkedések. A latin betűs próbálkozások után újra a cirill írásmódra kellett visszatérni, alapvető követelménnyé vált az orosz nyelvűség. Minden anyanyelvi eredményt egy csapásra felszámoltak, zajlottak a könyvégetések, és a nemzetiségek értelmiségére deportálás, sokszor megsemmisítés várt.

Az egymástól mesterségesen elszigetelt nemzetiségi községeknek még az érintkezés kísérletét is tiltották. Az anyanyelvet kutató nyelvtudományt ugyancsak likvidálták. Harminc éven keresztül szinte csak titokban lehetett Karjalával érdemi társadalmi kommunikációt folytatni.

Az 1950-es évekre épült fel mai méreteiben a terület délkeleti peremén fekvő Dubna városa, a szovjet atomkutatások híres centruma, amely az 1990-es években egyetemet is kapott, és napjainkban is a nukleáris fizika és a modern természettudományok oroszországi fellelővára. A tveri-karjalai magterület nyugati határán pedig az udomljai atomerőmű működik (újabbban nem teljesen problémamentesen). Külön kutatást kívánna, hogy ezek milyen mértékben kínáltak továbbtelepülést és városi karriert karjalai származásúaknak.

A 20. század 60-as éveitől újfajta erózió indult meg. A szovjet vidékfejlesztés életképtelenné minősítette a kistalvakat, és megkezdte folyamatos elsovasztásukat, elnéptelensítésüket. Új, szovjetizált községközpontok építése zajlott, és ennek nyomán több tucatnyi falvacska és százas nagyságrendű tanya, majorság pusztult ki. Ezzel természetesen nemcsak a mezőgazdaságot, hanem a nagyobb részt falun élő tveri-karjalaiakat is súlyos csapás érte.

GORBACSOV reformjainak, a peresztrojka időszakának végére kaphatott új erőre a nemzetiségi identitás.

¹⁷ Vö.: ЛЕОНТЬЕВА, Т. Г.: История и культура тверских карел. Вестник ТвГУ. Серия «История». 2017/2: 138–139.

¹⁸ A tveri-karjalai történelem szovjet idők alatti nyolc évtizedéről lásd: HELLER, МИХАИЛ: Оросз törtéнеlem II. А Szovjetunió története. Budapest 1996. és ГОЛОВКИН, А.Н.: История Тверской Карелии. Тверь 2008.

Az óhazai időszak

Kr. u. 9. századig	Tver térsége finnugor törzsek (merják, csúdok) szálláshelye
9. század	Novgorod állam kialakulásának kezdete A balti finn törzsek továbbterjeszkednek nyugatra-északnyugatra
862–879	I. RURIK varég fejedelem dinasztia-alapítása Novgorodban A novgorodiak megszerzik az ellenőrzést a Ladoga és Onyega térségében is
1143	A karjalai törzs („korela”) első írásos említése
1227	A karjalai törzs Novgorod adófizetőjeként felveszi a kereszténységet
1259	Az első említések karjalai városokról
1278	Novgorod bekebelezi a teljes Karjalát
1293	A svédek erődítményt emelve megalapítják Viborgot Megkezdődik a harminc évig tartó orosz–svéd háborúskodás Karjaláért
1323	Békeszerződés a svédek és oroszok között (pähkinäsaari béke)
1539	Orosz népszámlálás Karjalában
1555	Két éven át húzóódó svéd–orosz háború Karjala birtoklásáért

A tveri térségbe zajló kivándorlások időszaka

16. század dereka 1564	Másfél évtizeden át pusztító járvány a tveri térségben Az első szörványos karjalai bevándorlások a járványok miatt elnéptelenedő tveri térségbe
1581	A svéd betörések elől Karjalából való csoportos kivándorlás első komolyabb hulláma a tveri térség irányába
1610	Svéd hódító háború kezdete Karjala ellen
1617	A sztolbovói béke jelentős karjalai térséget juttat a svédeknek
1617–1669	A karjalaiak földjükről való több hullámban zajló folyamatos kivándorlása a svéd adóztatások és erőszakos evangélikus térítések elől a tveri térségbe
1628	A svéd király rendelete a kivándorlások véres elfojtására
1662	A karélok első összeírása a tveri területeken
1703–1721	A tveri térségbe történő karjalai kivándorlások utolsó hullámai

¹⁹ ГОЛОВКИН, А.Н.: История Тверской Карелии. Тверь 2008. 241–248.

A tveri-karjalai hazában

1804	Megjelenik nyomtatásban a tveri-karjalai nyelvű Miatyánk
1820	Az első tveri-karjalai evangélium-fordítás
1836	GLINKA elsőként nevezi a bevándorlók lakta térséget Tveri-Karjalának
1873	A tveri-karjalaiak falvainak első teljes összeírása
1887	TOLMACSEVSZKIJ első tveri-karjalai nyelvészeti munkája
a 20. század első két évtizede	A tveri-karjalaiak szétáramlása a falvakból majorságokba
1925	Tveri-karjalai vezetők elleni büntető eljárás
1928	A karjalai tanítók első konferenciája Tverben
1930	A tveri-karjalai nyelv latin betűs ábécéje A tveri-karjalai pedagógusképzés megindulása Tveri-karjalai nemzetiségi múzeum nyitása Lihoszavl városában
1931. február 1.	A tveri-karjalai <i>Kolhozoin Pouleh</i> című újság első száma
1931	Tveri-karjalai nyelvtankönyv és tveri-karjalai–orosz szótár
1932	A tveri-karjalai írók első területi tanácskozása A tveri-karjalai nyelvű általános iskolai oktatás megindulása az 1–2. osztályokban
1934. szeptember 1.	Az orosz nyelvű oktatás kezdete a tveri-karjalai iskolákban
1937. július 9.	Tveri-karjalai nemzetiségi körzet alapítása a magterület járásainak térségében
1937. szeptember 1.	Tíz iskola már a 3. osztályban is tveri-karjalai nyelven tanít
1938. február	A Szovjet Kommunista Párt első körzeti tanácskozása Határozat a nemzetiségi iskolák visszaoroszosításáról A cirill betűs írásmódra való teljes áttérés elrendelése Az első letartóztatások és büntetőügyek
1938. április	A tveri-karjalai iskolák kötelező áttérése az orosz nyelvű tantervre
1939. február 7.	A Legfelső Tanács Elnökségének döntése a tveri-karjalai nemzetiségi körzet megszüntetéséről annak másfél éves fennállását követően
1939. július	A tveri-karjalai nemzetiségi mozgalom hét aktivistájának elítélése
1939. november	A tveri-karjalai nemzetiségi mozgalom újabb nyolc aktivistájának elítélése Intézkedések a tveri-karjalai nemzetiségi identitás legdurvább erőszakkal való végső elfojtására
1939-1989	A tveri-karjalai lét öt évtizedig tartó feledésbe merülése: „néma fél évszázad”

A TVERI-KARJALAI NEMZETISÉGI KÖRZET 1937-1939.²⁰

²⁰ Az eredeti térkép forrása: Головкин, А.Н.: История Тверской Карелии. Тверь 2008. 249. A települések felüljelölésével.

A tveri-karjalaiak jelene

A gorbacsovi reformok időszaka óta a tveri-karjalaiak helyzete némi reményre ad okot, a – jogkövetkezményeit tekintve ugyan szerény hatású – kulturális autonómiájuk rejt magában olyan lehetőségeket, amelyek kiaknázása saját értelmiségükön is múlik.

A Tveri terület demográfiai és településföldrajzi adottságai miatt a területi autonómia szóba sem jöhet. Reménykedni abban lehet, hogy egyes, tveri-karjalai szempontból frekvenciátlan tekinthető települések a nemzetiségi települési önkormányzat státuszát elnyerhetik. Erre való törekvés azonban egyelőre nem látszik. Aktuálisabb feladat pillanatnyilag a kulturális autonómia adottságainak kiaknázása.

A Tveri terület alapokmánya szabályozza a nemzetiségi jogokat is. Az 50. szakasz²¹ értelmében a régióban a nemzetiségi hovatartozástól függetlenül biztosítják az állampolgárok szabad identitását, és megteremtik a nemzetiségi kultúra hagyományainak védelmét és fejlesztését. A nemzetiségi anyanyelv, hagyományok és szokások őrzését a regionális kormányzat több közszolgáltatással látja el. Ennek megfelelően:

- biztosítják az anyanyelv ingyenes tanulását és használatát;
- segítik a nemzetiségi kultúra és a hagyományok fejlesztését;
- igény esetén óvodai csoportokat indítanak az állami és önkormányzati óvodai szervezetben;
- igény esetén nemzetiségi anyanyelvi tanítással tanulmányi csoportokat vagy osztályokat indítanak az állami és önkormányzati közoktatási szervezetben;
- lehetőséget nyújtanak az információk anyanyelven történő fogadására;
- védik az őshonos élőhelyeket és a hagyományos életmódot.

Természetesen a deklarált regionális alapjogok tényleges érvényesítése sohasem jelenti a hirdetett elvek gyakorlatban való maradéktalan megvalósítását. Tény viszont, hogy a közelet és a kulturális élet több helyi orosz prominense kész együttműködni a kodifikált szándék realizálására.

Az orosz kutatókkal közös tveri-karjalai tudományos háttér éltetője a népcsoporttal kapcsolatos több különlegesség. Ilyen például a nagyobb létszámú népesség államon belüli jelentős távolságba zajló migrációja, a kibocsátó nép nyelvi fejlődésétől független nyelvi helyzet, ennek révén archaikus elemek megőrzése, a diaszpóralét hatása a helyi társadalmi viszonyokra vagy az egyre fogyó lélekszámú nemzeti kisebbség kulturális autonómiájának kivitelezési lehetőségei.²²

Figyelemre méltó, hogy a tveri-karjalaiak 1992 óta megfigyelői státuszban, 1996 óta teljes jogú tagként immár saját képviselettel jelennek meg a Finnugor Népek Kongresszusán.

²¹ Устав Тверской области (принят 5 ноября 1996 г.) <http://pravo.gov.ru>. Az alapokmány az elfogadása óta történt, máig összesen 22 módosításával érte el jelenlegi formáját.

²² ЛЕОНТЬЕВА, Т. Г.: История и культура тверских карел. Вестник ТвГУ. Серия «История». 2017/2: 136–148.

A tveri-karjalai kultúra

Miközben a voltaképpen (viena-)karjalaiak és a livvi, illetve lüd szubetnosz, sőt az izsorok számára is közvetlen a kötődés a *Kalevala* eposzához, addig a tveri-karjalaiak számára ez nyilván nem lenne evidencia, hiszen kiszakadásuk jóval – mintegy kétszáz évvel – LÖNNROT és segítőinek adatgyűjtése előtt lezajlott, és maga a jelentős távolság is akadályozta, hogy a mondavilág esetleges elemeit az ő körükben is kutassák.

Ugyanakkor a *Kalevala* kultusza a tveri-karjalaiak körébe is eljutott, és napjainkban újra kiszélesedőben van, szerepet kap a nemzetiségi oktatásban is.

A tveri-karjalai népesség körében zajló saját népköltészeti kutatásnak nem fedezhetők fel érdemi nyomai. A gyermekolvasókönyv népmesekincséből való merítése orosz és testvérnyelvi forrásokra hagyatkozik.

Egyelőre nincs tveri-karjalai nyelvű modern bibliafordítás sem.

A tveri-karjalai identitás feléledése idején jelentősebb szépirodalmi eredménynek féltucatnyi szerző²³ tveri-karjalai nyelvű versei látszanak.

Egyidejűleg a Tveri Állami Egyetemen jó két évtizede zajlanak a tveri-karjalaiakkal kapcsolatos – főképpen történelmi és néprajzi, kevésbé nyelvészeti – kutatások, ezeknek az eredményeit rendszeresen publikálják, illetve nemzetközi konferenciákon is megvitatják.

A TVERI-KARJALAI NYELVI ÉS KULTURÁLIS RENESZÁNSZ ESEMÉNYEI AZ EZREDFORDULÓN

1989. október	Területi tanácskozás a tveri-karjalai nyelv és kultúra újjáélesztéséről
1990. október 29.	Tveri-karjalai kulturális szervezet alapító tanácskozása ²⁴
1991	A kulturális szervezet irodáinak megnyitása Tverben, Lihoszlaviban, Szpirovóban, Rameskiben és Makszatyihában
1992	Tveri-karjalai ábécéskönyv megjelenése
1993	A tveri-karjalai MIHAIL ORLOV (1932–1993) verseskötetének kiadása ²⁵ Iskolai fakultatív tveri-karjalai nyelvoktatás indítása
1994	PUNZSINA tizenhétezer szócikket tartalmazó tveri-karjalai–orosz szótára ²⁶
1996	Megjelenik TURICSEVA gyermekek számára összeállított olvasókönyve ²⁷
1996. június	Oroszországi szövetségi törvény a kulturális autonómiáról ²⁸
1996. október	Tveri-karjalai Napok Magyarországon
1996. november	A Tveri terület alapokmánya szabályozza a nemzetiségi jogokat is ²⁹
1997. március	A tveri-karjalai történelemről és kultúráról tartott nemzetközi konferencia
1997	A kulturális autonómia járási szervezeteinek létrehozása a Tveri terület hét érintett körzetében

²³ STANISLAV TARASOV, MIHAIL, ORLOV, NIKOLAI MOROZOV, ANTONINA ZAICEVA, LUDMILA GROMOVA, ALEKSANDR SADOV. Vö.: Runoloin lehit. <http://aiga.tverlib.ru/person/p01-t08.htm>

²⁴ Тверская региональная общественная организация национально-культурная автономия тверских карел

²⁵ ОРЛОВ, МИХАИЛ: Откровение. Тверь, 1993.

²⁶ ПУНЖИНА, А. В.: Словарь Карельского языка (Тверские говоры). Петрозаводск 1994. https://vk.com/doc34258772_360613133?hash=18d426adf6a8eac385&dl=91051642ebd8db67d0

²⁷ TURICSEVA, ZOJA: Armaš šana. Luvendakniiga Tverin karielazilla lapšilla. Tver 1996.

²⁸ Закона РФ «О национально-культурной автономии»

²⁹ Устав Тверской области (принят 5 ноября 1996 г.) <http://pravo.gov.ru>

1997 óta	Tverben <i>Karielan Šana</i> címmel folyamatosan megjelenik a kulturális autonómia szervezetének lapja ³⁰
1998	Kis kötetben megjelennek STANISLAV TARASOV (1937–2018) anyanyelven írt versei ³¹
2003–2004	Internetre kerül SZVETLOV tíz leckét és szövszedetet tartalmazó, viszonylagos rövidegsége ellenére is jelentős nyelvoktatási anyaga ³²
2008	Megjelenik GOLOVKIN könyve a tveri-karjalaiak történetéről ³³
2017	Megjelenik LEONTYEVA tanulmánya a tveri-karjalaiak történetéről és kultúrájáról ³⁴
2019	Az UNESCO-nak a nyelvek nemzetközi napjára tett kezdeményezését követő huszadik évfordulóra ünnepség és konferencia a Tveri régióban Megjelenik NOVAK és KOMISSAROVA tveri-karjalai nyelvkönyve ³⁵

Az új szövetségi köztársasági időszakban újra feléledő tveri-karjalai identitástudatnak és a tveri-karjalai nyelvi reneszánsznak a jelmondata:

*Oma kielī – šoma kielī.
Elä tverinkarielan kielī!*

*Saját nyelv – szép nyelv.
Élj tveri-karjalai nyelv!*

A tveri-karjalaiak tudatosan használják nemzetiségi zászlójukat és címerüket, amely egyben a lihoszlavli járás szimbóluma. A címer voltaképpen a zászlónak a címerpajzson való függőleges megismétlése.

A zászló leírása: zöld mezőben skarlátszínű, hosszant fektetett, úgynevezett skandináv kereszt vékony aranyszínű szélezéssel; a skarlátszínű szárok metszésében aranyszínű, egyenlő szárú, úgynevezett görög kereszt fecskefarkú végződéssel; ennek közepe kis, skarlát színű, csúcsán álló rombuszsal lyukasztva.

A heraldika nyelvén a jelképek történelmi és kulturális vonásokat mutatnak. Az aranyszínnel szélezett skandináv kereszt az északi népek (dánok, norvégok, svédek és finnek, illetve Oroszország legtöbb balti finn népe) heraldikájára jellemző, egyben a bátorság, az élet és a jólét szimbóluma. A középben található görög kereszt az ortodoxia, illetve pravoszlávia kedvelt szimbóluma, egyben az újjászületés és az útmutatás, a dicsőség és a fény jelképe. Ezek együtt a tveri-karjalaiak gyökereire és világnézetére utalnak.

A lihoszlavli járási zászló és az erre épülő címer felvállaltan hirdetik, hogy a járás annak a karjalai népnek a központja, amely Tver földjén találta meg hazáját.

³⁰ A szerkesztésben szerepet játszik a költőként és műfordítóként is ismert LUDMILA GROMOVA, a Tveri Állami Egyetem oktatója is, aki anyanyelvéért és népe kultúrájáért kutatásaival, előadásaival is rengeteget tesz.

³¹ TARASOV, STANISLAV: *Oma randa*. 1998.

³² СВЕТЛОВ, ГЕННАДИЙ ИВАНОВИЧ: Уроки карельского языка. <http://depvladimir.narod.ru/urokkat/index.html>

³³ ГОЛОВКИН, А.Н.: История Тверской Карелии. Тверь 2008.

³⁴ ЛЕОНТЬЕВА, Т. Г.: История и культура тверских карел. Вестник ТвГУ. Серия «История». 2017/2: 136–148.

³⁵ NOVAK, IRINA – KOMISSAROVA, IRINA: *Miun harpaukšet karielan kieleh*. Petroskoi 2019.

A tveri-karjalai nyelv

A tveri-karjalaiak nyelvi rokonságát a nyelvrokonságot megalapozó legfőbb ismérvek – az alapszókins nagyobb számú egyezése; a külön fejlődés nyomán érvényesülő szabályos hangmegfeleltetés következetessége; sok esetben alaktani sajátosságok – alapján ítéltük meg. A közös nyelvcsaládba sorolt nyelvek között ma már nem feltétlenül kell fennállnia a nagyfokú vagy a részbeni kölcsönös érthetőségnek sem. Minden az előzőektől eltérő rokonítási törekvés kívül marad a nemzetközi nyelvtudomány elismert határain. Másfelől a nyelvrokonsággal foglalkozó nyelvészet sem tagadja annak jogosságát, hogy a népek etnikai, antropológiai stb. rokonítása más, a népi jelleget meghatározó kapcsolatok felismeréséhez vezethessen.

Az általánosan elfogadott besorolás szerint a tveri-karjalai nyelv uráli nyelv, s azok körében a finnugor nyelvcsaládba tartozik, közeli rokonságban áll a balti finn csoport nyelveivel, a legtovábbi rokonságban pedig az ugor családdal (közöttük is főképpen a magyar nyelvvel). További rokona a permi, a volgai és a lapp nyelveknek. A finnugori nyelvek között az északi csoporthoz tartozik, amelyen belül a legközelebbi rokona a voltaképpen karjalai, a livvi és a lüd, valamint a vepsze nyelv, de értelemszerűen akad igen sok közös vonása a finn és az izsor nyelvvel is. A balti finn nyelveket északi, illetve déli csoportra megközelítőleg a Luga folyó vízgyűjtő területe választja szét.

I. Az északi csoport nyelvei:

1. finn – ezen belül többek által is önálló nyelvváltozatként elfogadva:
 - kvén, azaz norvégiai, troms-finnmarki finn;
 - meänkieli, azaz svédországi, Tornio-völgyi finn;
 - inkeri, azaz ingermanlandi finn;
2. karjalai – ezen belül többek által is önálló nyelvváltozatként elfogadva:
 - livvi, azaz olonyeci-aunuszi;
 - lüd;
 - tveri-karjalai;
3. vepsze;
4. izsor;
5. (az újkor kezdetén kihalt és a BEREZKI GÁBOR³⁶ által ide feltételezett legkeletebbi) merja.

II. A déli csoport nyelvei:

1. vót;
2. észt – ezen belül többek által önálló nyelvváltozatként elfogadva:
 - võru;
 - szetu (nagyobb részben délkelet-észtrországi, kisebb részben oroszországi);
3. liv.

PEKKA SAMMALLAHTI és PAUL ARISTE finnugori nyelvfejlődési felfogását főleg TERHO ITKONEN elméletével szintetizálva³⁷, jogos lehet a déliek és északiak mellett keletieket is elkülöníteni. Ennek nyomán a karjalai–vepsze–izsor hármas (nyelvtörténetileg a merjakkal) az északiak közül kiválva alkotja a keletieket. Tekintettel a három nyelvnek a nagyon erős orosz hatás miatt a finntól való elkülönülésére, valamint egykori „csúd” ösztartozásukra³⁸ is, ez a megoldás nem teljesen alaptalan.

Ha a keletieket elkülönítjük, akkor a megközelítőleges nyelvterületi határok szinte egybeesnek Oroszország nyugati államhatáraival. Ebben a felosztásban a nyelvváltozatokat és kölcsönhatásokat is figyelembe véve, rejlik egy másik hármasság is, amelyet a karjalai–livvi, vepsze–lüd és izsor–vót párok triója alkot (az izsor–vót területi szimbiózisban a mai vót ugyanis a jelentős izsor hatás miatt kezd közelíteni a keletiekhez). A tveri-karjalai nyelvváltozat ebben a kategorizálásban a voltaképpen karjalai és livvi páros szervezesebb részeként van jelen.

³⁶ Lásd: BEREZKI GÁBOR: A merja nyelv helye a finnugor nyelvcsaládon belül. Magyar Nyelv 85. 439–442.

³⁷ Vö.: BEREZKI GÁBOR: Bevezetés a balti finn nyelvészetbe. Budapest 2000. 11.

³⁸ A csúd elnevezést az oroszok más-más korban különböző népekre használták, a finnugorokra hol együtt, hol egyenként valamelyik csoportjukra, olykor más finnugorokra vagy azok nyelvi szövetségeire is.

A finnugor nyelvcsaládba tartozó nyelvek legfőbb jellegzetességei közül a tveri-karjait is jellemzi:

1. a nyelvtani viszonyok kifejezése elkülöníthető toldalékok ragasztásával (agglutinációval);
2. az előbbi alapján nagyszámú toldalék megléte;
3. a névszói viszonyoknak a kifejezésére számos nyelvtani eset használata;
4. a névszó nemek és/vagy osztályok nélkülsége;
5. a jelző alapesetben megelőzi a jelzett szót;
6. a mennyiségjelző számnév után a főnév többesítő egyeztetése elmarad;
7. a „habeo” típusú ige hiánya;
8. a birtoklás tényét határozós szó szerkezettel fejezi ki;
9. a birtoklást kifejező névszótoldalékok használata is él még;
10. a helyhatározós esetek hármas rendszere, az úgynevezett irányhármasság;
11. a magánhangzó-harmónia.

A finnugor nyelvcsaládhoz tartozó egy vagy több nyelv jellemzői közül a tveri-karjaiból hiányzik:

12. a határozott és a határozatlan névelő;
13. az igét előző, azzal összetételt alkotó igekötő (ritka nyelvújítási kivételtől eltekintve).

A finnugor nyelvek általános jellemzőin túl a balti finn nyelvcsoporthoz tartozó nyelveinek számos egyedi sajátossága alakult ki, amelyek közül a tveri-karjaiban is fellelhetők:

14. az úgynevezett fokváltakozás (jelentős mértékben);
15. a névszói állítmány hiánya;
16. az előljárók és névutók kiterjedt – eltérő eseteket vonzó – rendszere;
17. a hajlító (flektáló) jelleg nyomokban való megjelenése;
18. a többféle infinitivus megléte;
19. az összetett igeszerkezetek többfélesége és gyakori használata;
20. a tagadó (illetve tiltó) segédige alkalmazása.

A tveri-karjai nyelv egyedi sajátossága:

21. a sziszegő zöngétlen spiráns (s) háttérbe szorulása a susogó zöngétlen spiráns (š) hang javára,
22. az igeragozási rendszerben egy külön visszaható iger típus megjelenése.

A voltaképpeni (viena-) karjai nyelvhez képest több eltérés jellemzi a tveri-karjai nyelvváltozatot.

Ami az eredeti anyaföldtől távoli diaszpóralét velejárója, a balti finn nyelvek körében a legeloroszosodottabb szókincs a tveri-karjai nyelv. Például (elől a viena, hátul a tveri változat):

šulakuu / *aprel'a* 'április' / orosz *апрель*;
šuolaheinä / *barču* 'sóska' / orosz *баббаруч*;
ranta / *be'oga* 'part' / orosz *берег*;
muka / *buitto* 'állítólag' / orosz *быдмо*;
anti / *dara* 'adomány, ajándék' / orosz *дар*;
terva / *dötki* 'kátrány' / orosz *дезотм*;
vualienšini / *goluba* 'világoskék' / orosz *золыбоу*;
kärry / *telegä* 'szekér' / orosz *телега*.

A voltaképpeni (viena-)karjai nyelvet a tveri-karjaival mássalhangzóik tekintetében összehasonlítva

1. zöngésülésből eredő különbség,
2. a tveriben mutakozó mássalhangzó-többllet és
3. palatalizációs többllet is látható.

Például (elől a viena, hátul a tveri változat):

1. p→b (*apu, avun, avuo ~ abu, avun, abuo* 'segítség'); t→d (*aíta, aijan, aítua ~ aida, aijan, aítua* 'kerítés'); k→g (*aika, ajan, aikua ~ aiga, ajan, aigua* 'idő'); s→z (*aisa, aisan, aisua ~ aiza, aizan, aizua* 'kocsirúd'); š→ž (*še, šen, šitā ~ že, žen, žedā* 'az, amaz');
2. č→c (*čikana, čikanan, čikanua ~ cigana, ciganan, ciganua* 'cigány'); s→c (*sellofani, sellofanin, sellofanie ~ cellofani, cellofanin, cellofanie* 'celofán');
3. →f (*beřoga, beřogan, beřogua* 'part').

Orosz hatásra a diftongusokat záró *u* és *ü* hangok a *v* mássalhangzóhoz erősen közelítve, több, mint félhangzóként hangzanak, és ez legújabbban írásban is megjelent.

A voltaképpeni (viena-)karjalai nyelvet a tveri-karjalai nyelvvel alaktani szempontból összehasonlítva is felfedezhető az utóbbi javára mutató többlet. Például:

1. visszaható ige képzése és ragozása: → -čie képzővel és -čen, -ččov stb. ragokkal (*istuočie, istuočen, istuoččov* 'leül');
2. a hétköznapi nyelvhasználatban megjelent approximativusi esetragok: → -lluo, -lluoh (*koin luo → koilluo* 'háznál', *koin luoh → koilluoh* 'házhoz').

A tveri-karjalai nyelven belül jelentős nyelvjárási különbségek nem fedezhetők fel. Az egyébként már csak néhányak által beszélt veszegonszki nyelvjárássziget egy-két falujában figyelhető meg például több esetben is az *u* magánhangzó helyett ejtett orosz *u* hang, amely ezáltal azt a nyelvjárást a meghatározó tolmacsi dialektusnál is „oroszosabbá” teszi.

Összegezve: a tveri-karjalai szubetnosznak a saját környezetében használt nyelvváltozata – a livvihez és a lüdhöz hasonlóan – világosan eltér a voltaképpeni (viena-)karjalaitól, még akkor is, ha a nyelvváltozatok egymás számára komolyabb gond nélkül érthetőek, mert

1. a kibocsátó nyelvhez képest több hangtani és alaktani eltérés jellemzi;
2. ezekkel az eltérésekkel együtt törekszik saját irodalmi nyelvként standardizálni;
3. a gyermekek számára készült olvasókönyv sem akarja a tanított nyelvet a voltaképpeni karjalaihoz „visszaközelíteni”;
4. érzékelhetően folyamatos az orosz nyelvi hatás „tűrése” a szókincsbővítés terén;
5. végül, de nem utolsósorban erős önálló tveri-karjalai identitás alakult ki.

II. RÖVID TVERI-KARJALAI NYELVTAN

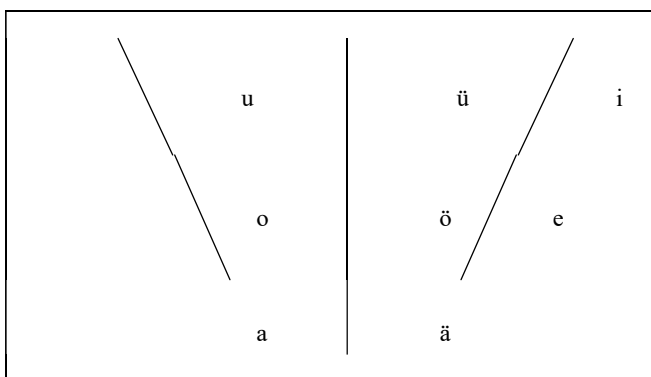
Hangtan

A MAGÁNHANGZÓK

A mai tveri-karjalai nyelv összesen nyolc magánhangzót használ: *a, o, u, ä, ö, ü, e, i*. Ezek közül csak az *i* hangnak ismeri a hosszú változatát is (*čijli* 'sүн', *hiiri* 'егер', *liipukka* 'lepke'), amely az orosz eredetű szavakban gyakran az átadó nyelv hangsúlyos szótagjának helyén jelenik meg (*knijga* 'книга', *viidie* 'кimegy'). A hosszúságot a tveri-karjalai nyelv az adott betű megkettőzésével jelöli. Saját belső fejlődés eredményeképpen a felső nyelvválású magánhangzók közül az *u* és az *ü* megnyúlása a diftongusoknál leírt hangtani jelenséggel jár.

A rövid-hosszú eltérésnek jelentés-megkülönböztető szerepe gyakorlatilag nincs.

A magánhangzók mind a mély, illetve magas voltuk szerint, mind az ajakréses, illetve ajakkerekítéses jellegük alapján részben szimmetrikus logikai rendszert alkotnak.

A KETTŐSHANGZÓK

A kettőshangzók (diftongusok) esetében az azokat alkotó két magánhangzó nem képez külön szótagot, az együttes kiejtési időtartamuk hosszú hangzónyi. A tveri-karjalai nyelv két magánhangzó összevont képzetével többféle kettőshangzót is tud alkotni. Például:

ai: *aiğa* 'idő', *maiđo* 'tej', *naïne* 'asszony'
 äi: *päivä* 'nap (24 óra)', *täi* 'tetű', *äijä* 'sok'
 oi: *koiŕa* 'kutya', *tukatojn* 'kopasz', *voj* 'vaj'
 öi: *höi* 'giliszta', *nimetöin* 'névtelen'
 ei: *leiĕä* 'kenyér', *veičči* 'kés', *pimeikkö* 'árnyék'
 ua: *avuan* 'kulcs', *muamo* 'anya', *ruado* 'munka'
 uo: *huono* 'rossz', *nuori* 'fiatal', *puoli* 'fél (1/2)'
 ui: *ammuin* 'régén', *kuidu* 'rost', *muisto* 'emlék'
 üä: *hüvä/hüvüä* 'jó', *külü/külüä* 'falú' (az -ä és az -ü végződésű névszók partitívusában)
 üö: *hüö* 'ők', *lühüöh* 'röviden', *tüö* 'ti, ön'
 üi: *izännüijä* 'gazdálkodik', *meččüijä* 'vadászik'
 iä: *jiä* 'jég', *keviä* 'tavasz', *piä* 'fej, fő'
 ie: *kielei* 'nyelv', *pieini* 'kicsi', *tie* 'út'

Nem tekintendő diftongusnak, ha szöösszetétel tagjainak határán magánhangzók találkoznak (triftongusnak sem, ha ilyen esetben magánhangzó diftongussal találkozik). Ezek minden esetben megtartják önálló szótagképzésüket. Például:

ezi||eländä 'életfeltétel', *lumi||ukko* 'hóember', *toine||argi* 'kedd'
keški||üö 'éjféli', *ruado||aiga* 'munkaidő'

Trifongus a tveri-karjalaiban gyakorlatilag nem fordul elő, aminek egyik fő oka a következőkben leírt nyelvváltozati sajátosság.

Több rokonnyelvben trifongus keletkezik, ha a diftongusos igei tövéghez a singularis 3. személy *-u*, *-ü* toldaléka kapcsolódik. A tveri-karjalai azonban ennek a két magánhangzónak a záródásával nem hoz létre diftongust, illetve orosz hatásra a diftongusokat záró *u* és *ü* hangok a *v* mássalhangzót erősen közelítő módon, több, mint félhangzóként hangzanak, és ez legújabbban írásban is megjelent. Ez a jelenség a két érintett magánhangzó megnyúlására is érvényes. Például:

pakuov 'kér', *lizüäv* 'pótol'
lavlua 'énekelni', *revnakkeh* 'sorban'
puv 'fa', *püv* 'császármadár'

A MAGÁNHANGZÓ-HARMÓNIA

A tveri-karjalai nyelvben számos rokon nyelvhez hasonlóan megtalálhatók a magánhangzó-harmóniából következő sajátosságok. A mély és magas magánhangzójú toldalékpárok megfelelő illeszkedése gyakori jelenség a képzők és a ragozási toldalékok körében egyaránt.

Illeszkedő toldalékpárok például:

-uš/-üš: *alotuš* 'kezdés'; *šüvüš* 'mélység'
-nda/-ndä: *kukinda* 'virágzás'; *šüöndä* 'evés'
-ikko/ikkö: *bantikko* 'szalag'; *kirikkö* 'templom'
-kaš/-käš: *havukaš* 'tűlevelű'; *kielikäš* 'beszédes'
-toin/-töin: *armotoin* 'árva'; *nimetöin* 'névtelen'
-ttua/-ttiä: *erottua* 'osztani'; *lämmittiä* 'melegíteni'
-ata/-ätä: *avata* 'kinyitni'; *lizätä* 'pótolni'
-mma/-mmä: *tulemma* 'mi érkezünk'; *elämma* 'mi élünk'
-šša/-ššä: *talošša* 'a házban'; *järveššä* 'a tóban'

Ugyanakkor vannak toldalékok, amelyek nem vesznek részt ennek a szabálynak az érvényesítésében. Ezek főleg az újkeletű (szekunder-)szuffixumok. Ilyen például:

-lluo, *-lluoh*: *tuatolluo* 'az apánál'; *tütölluoh* 'a leányhoz'

A MÁSSALHANGZÓK

A mai tveri-karjalai nyelv mássalhangzóinak a száma – a palatalizáltakkal együtt – huszonöt. A lágyított mássalhangzók nélkül húsz. Ez a szám magában foglalja az orosz hatásra történt hangzóbővülést is, amelynek eredményeképpen megjelent a *b*, *d*, *g*, *f*, *z*, *ž*, *c* (azaz hét új hang).

Az *s* hangot nagyon gyakran felváltó *š* hang frekvenciája belső fejlődés eredménye. A mai tveri-karjalai nyelv szinte egyedülálló a nyelvrokonai körében (a viena-karjalait és a magyart kivéve) az *š* hang gyakoriságával.

A tveri-karjalai a mássalhangzó-lágyítást csak az eredetileg is használt alveoláris mássalhangzók (*n*, *t*, *s*, *l*, *r*) esetében alkalmazza, és a többi hang esetében egyelőre távol tartotta magát az erős orosz hatást. A mássalhangzók palatalizáltságát az azok betűit kiegészítő felsővessző jelöli.

A mássalhangzók: *m*, *b*, *p*, *v*, *f*, *n*, *d*, *t*, *z*, *s*, *c*, *l*, *r*, *ń*, *ś*, *ť*, *ž*, *š*, *č*, *j*, *g*, *k*, *h*.

<i>m</i>	<i>n</i>	<i>ń</i>				
<i>b</i>	<i>d</i>				<i>g</i>	
<i>p</i>	<i>t</i>	<i>ť</i>			<i>k</i>	
<i>v</i>	<i>z</i>		<i>ž</i>	<i>j</i>		
<i>f</i>	<i>s</i>	<i>ś</i>	<i>š</i>			<i>h</i>
	<i>c</i>		<i>č</i>			
	<i>l</i>	<i>ľ</i>				
	<i>r</i>	<i>ř</i>				

(A táblázatban félkövér dőlt betű jelöli az ősi karjalai mássalhangzókat és a sajátos történetű *š* hangot, illetve egyszerű normál betűtípus a főleg az orosz hatásnak köszönhető hangokat.)

A tveri-karjalai ismeri a mássalhangzók nagy hányadának hosszú változatát is, amit írásban a hangot jelölő betű megkettőzésével fejez ki: *šammal* 'moha', *linna* 'város', *loppu* 'vég', *tuatto* 'apa', *akka* 'asszony', *lisse* 'aprófa', *kašše* 'harmat', *šeiččimen* 'hét (számnév)', *juvva* 'inni', *kello* 'harang', *kerran* 'egyszer'.

A hosszú-rövid eltérésnek (egyes alaktani eseteket itt figyelmen kívül hagyva) alig-alig fordul elő jelentés-megkülönböztető szerepe: *šüvvä* 'enni' ↔ *šüvä* 'mély'. Ez a kemény-lágy mássalhangzópárra is igaz: *gora* 'hegy (domborzat)' ↔ *goŕa* 'bánat'.

A FOKVÁLTAKOZÁS

A fokváltakozás a szótári alaptő (a névszóknál: singularis nominativus – az igéknél: kijelentő mód, jelen idő egyes szám 3. személy) záró hangjának vagy záró hangsorának mennyiségi vagy minőségi változása egyes ragozott, illetve képzett alakokban.

A tveri-karjalaiban a finnégi rokonaihoz képest kiterjedtebb a fokváltakozás. A finn fokváltakozáshoz képest a tveri-karjalai az újabban teljes értékű mássalhangzó (*š*) és a szibiláns (*s*), valamint az affrikáta (*č*) esetében is él a megoldással. Továbbá a *b*, *d*, *g*, *z* és *ž* hangok, illetve az ezeket tartalmazó hangkombinációk esetében is ismeri a fokváltakozást.

Az alapvető tveri-karjalai fokváltakozások:

I. Mennyiségi

(a zöngétlen gemináta vagy a zöngétlen kettős hangkapcsolat megrövidülése)

1. (p)	pp / p	<i>anoppi</i> / <i>anopin</i>	'anyós / anyósé'
2. (t)	tt / t	<i>erottav</i> / <i>erotan</i>	'eloszt / elosztok'
3. (k)	kk / k	<i>harakka</i> / <i>harakan</i>	'szarka / szarkáé'
4. (s)	ss / s	<i>kluassa</i> / <i>kluasan</i>	'osztály / osztályé'
5. (š)	šš / š	<i>barišša</i> / <i>barišan</i>	'nyereség / nyereségé'
6. (č)	čč / č	<i>meččä</i> / <i>mečän</i>	'erdő / erdőé'
7. (tk)	tk / t	<i>pitkä</i> / <i>pitän</i>	'hosszú / hosszúé'
8. (ht)	ht / h	<i>lehti</i> / <i>lehen</i>	'levél / levélé'
9. (hk)	hk / h	<i>ahkav</i> / <i>ahan</i>	'sóhajtozik / sóhajtozok'

II. Minőségi

(a zöngés zárhangok vagy a szibilánsok képzési hely szerinti megváltozása)

10. (b)	b / v	<i>griba</i> / <i>grivan</i>	'gomba / gombáé'
11. (d)	d / v	<i>kaduv</i> / <i>kavun</i>	'eltűnik / eltűnök'
	d / j	<i>aida</i> / <i>aijan</i>	'kerítés / kerítésé'
	d / Ø	<i>kodi</i> / <i>koin</i>	'ház / házé'
12. (g)	g / v	<i>lugov</i> / <i>luven</i>	'olvas / olvasok'
	g / j	<i>poiga</i> / <i>pojian</i>	'fia / fiáé'
	g / Ø	<i>loga</i> / <i>lona</i>	'mező / mezőé'
13. (z)	z / j	<i>vezi</i> / <i>vejen</i>	'víz / vízé'
14. (ž)	ž / v	<i>toži</i> / <i>toven</i>	'igazság / igazságé'
15. (s)	s / h	<i>kalliš</i> / <i>kallehen</i>	'kedves / kedvesé'
16. (š)	š / h	<i>kangaš</i> / <i>kangahan</i>	'szövet / szöveté'

III. Asszimilációs

(a mássalhangzónak a kettős hangkapcsolatban való teljes hasonulása)

17. (mb)	mb / mm	<i>ambuv</i> / <i>ammun</i>	'lő / lövök'
18. (nd)	nd / nn	<i>andav</i> / <i>annan</i>	'ad / adok'
19. (ld)	ld / ll	<i>ilda</i> / <i>illan</i>	'est / esté'
20. (lž)	lž / ll	<i>kalžu</i> / <i>kallun</i>	'csizmaszár / csizmaszáré'
21. (rd)	rd / rr	<i>kerda</i> / <i>kerran</i>	'alkalom / alkalomé'
22. (rž)	rž / rr	<i>orži</i> / <i>orren</i>	'gerenda / gerendáé'
23. (st)	st / ss	<i>pastav</i> / <i>passan</i>	'süt / sütök'
24. (št)	št / šš	<i>aštuv</i> / <i>ašsun</i>	'jár / járok'

A KÜLÖNLEGES TÖVÉGZŐDÉSEK HANGVÁLTAKOZÁSAI

A tveri-karjalaiban is vannak a töváltakozásnak olyan – a finnségi nyelvek teljes körét jellemző – hangzónviszonyai, amelyek nem sorolhatók a fokváltakozás kategóriájába, de a mássalhangzók lényegi változásával járnak együtt. Ezek a típusok mindig különleges toldalékok eredményei (itt az egyes számú partitívus is feltüntetésre kerül):

1. (-ni)	n / z / s	<i>naine</i> / <i>naizen</i> / <i>naista</i>	'feleség'
2. (-in)	n / m / n	<i>aluzin</i> / <i>aluzimen</i> / <i>aluzinda</i>	'üllő'
(-toin, -töin)	n / m / n	<i>kojitoin</i> / <i>kojittoman</i> / <i>koitoinda</i>	'hajléktalan'
3. (-oš, -öš, -uš, -üş)	š / kš / š	<i>nuoruš</i> / <i>nuorukšen</i> / <i>nuorušta</i>	'fiatalság'

Néhány esetben a hangzótöltakozás csak a tőzáró mássalhangzó képzési helyén bekövetkező ejtési különbség, amelyet a toldalék kezdő mássalhangzója idéz elő, és amelyet a karjalai írásban is jelöl. Például: *lumi* – *lunda* 'hó'.

A BETŰÍRÁS

A tveri-karjalai írásban az *ü* hang elfogadott jele *ü* formájú (ellentétben több más rokon nyelv *y* betűjével). A magyar nyílt és zárt *e*-nek, *é*-nek megfelelő hangok megkülönböztetését az általános balti finn eljárásnak megfelelően a tveri-karjalai is az *ä* és az *e* betűkkel oldja meg.

A további magánhangzók betűjelölése nem kíván külön magyarázatot.

A szótagzáró pozícióban lévő *u* és *ü* félhangzókat *v*-vel jelölik. (Néhány forrás kísérletet tett a *w* betű használatára, de ez nem honosodott meg.)

A magyar *cs*-nek, *s*-nek és *zs*-nek megfelelő hangokat a tveri-karjalai a hacsekékezetes betűkkel jelöli. A palatalizált mássalhangzók esetében a felsővesszős forma terjedt el.

A további mássalhangzók betűjelölése nem kíván külön magyarázatot.

A BETŰREND

A palatalizált mássalhangzók betűi a jésítetlen hangok betűit követik a sorban. A hacsekékezetes betűk a mellékjel nélküli megfelelőik után következnek. A *z* és a *ž* betűk az *s* és *š* betű kettőse után állnak.

Az ékezetes magánhangzók az általános balti finn szokásrendnek megfelelően az ábécé legvégére kerülnek, az egymásutánjuk pedig a rokonnyelvi betűrendi mintát követi *ü, ä, ö* sorrendben.

Mindezeknek megfelelően a tveri-karjalai ábécé:

**A a B b C c Č č D d E e F f G g H h I i J j K k L l, l' M m N n, n'
O o P p R r, r' S s, s' Š š Z z Ž ž T t, t' U u V v Ü ü Ä ä Ö ö**

Megjegyzés: Egyes tveri-karjalai források a betűsorukban „szokatlan merészséggel” a klasszikus latin ábécé-rendet követik, amikor is az ékezetes magánhangzók (*ä, ö, ü*) az ékezet nélküli megfelelőik (*a, o, u*) után találhatók, valamint a *z, ž* páros a sor legvégére kerül. Az iskolai oktatásban nem ez a használatos.

A KIEJTÉS

Magánhangzók kiejtése:

a	– rövid á → IPA [a]	o	– rövid o
ä	– rövid nyílt e → IPA [e] – magyar 'e'	ö	– rövid ö
e	– rövid zárt é → IPA [e]	u	– rövid u
i	– rövid i	uv	– megközelítőleg hosszú ú
ii	– hosszú í	ü	– rövid ü
		üv	– megközelítőleg hosszú ü

Mássalhangzók kiejtése:

b	– b*	n**	– n
c	– c	ń	– mint az orosz <i>нb</i>
č	– cs	p	– p
d	– d*	r	– r
f	– f	ř	– mint az orosz <i>pб</i>
g	– g*	s	– sz
h	– h	ś	– mint az orosz <i>сb</i>
j	– j	š	– s
k	– k	z	– z
l	– l	ž	– zs
l'	– mint az orosz <i>лb</i>	t	– t
m	– m	t'	– mint az orosz <i>мb</i>
		v***	– v

* Akárcsak a finnugri nyelvekben általában, eredetileg a tveri-karjalaiban sem ejthetnének teljes értékű zöngés zárhangot a *b*, a *d* és a *g* képzési helyén. Ezek a hangok ugyanakkor egyrészt főleg az oroszból átvett nagyszámú szó révén jelentek meg, másrészt a tveri-karjalaiul megszólalók artikulációs bázisának immár néhány évszázados fejlődése az orosz kiejtéshez igazodva zárult le. Ezért a mai tveri-karjalaiban már jellemzően teljes értékű zöngés zárhangok hangzanak (miként ez a balti finn nyelvek mindegyikénél az orosz vagy svéd hatásra kialakulóban van).

** Az *n* hang a *k*, a *g* és a *h* hang előtt a tveri-karjalaiban is az azok képzési helyén képződő hangként hallatszik, amelyet a szakirodalom *η* betűvel jelöl (*ložanka* 'kemencepadka', *hengi* 'lélek', *vanha* 'öreg').

*** A diftongust vagy saját hosszú hangját záró *u* és *ü* magánhangzó helyén szereplő *v* hang bilabiális kiejtésű hangként hallatszik, amelyet a szakirodalom *w* betűvel jelöl (*rawda* 'vas', *lowlü* 'gőz').

A HELYESÍRÁS

A források szinte mindegyike több tekintetben is egyéni és kísérletező, sőt előfordul, hogy egy forráson belül is vannak eltérő megoldások.

Továbbra is zavaros, hogy hol és mikor kell geminátát írni. A legtöbb bizonytalanságot a mennyiségi fokváltakozásban részesülő szavak írása okozza. Egy következetesen szóelemző írásmód esetében elfogadható, hogy mássalhangzót követően is gyakoriak például a *-pp-*, *-tt-*, *-kk-* *-čč-* gemináták (*helppo/hel-pon* 'könynyű', *čortta/čortan* 'ördög', *počkka/počkan* 'rügy', *čülčči/čülčin* 'tompá').

Ha viszont elfogadjuk ezt a megoldást, akkor nehezen érthető, ha például a zöngésség vagy a képzés helye szerinti hasonulások nem maradnak jelöletlenek, azaz a toldalékolás hatására a tövégnél a kiejtéshez igazodik az írás (pl. a nagyon gyakori *-ne* képzőjű szavak *-zen*, *-sta* végződése esetében: az *akkane* 'anyóka' szó *akazen* alakú genitívusában zöngés, a *-ta* rag hatására az *akasta* alakú partitívusában zöngétlen a tövége; vagy a *-mi* végződésű főnevek *-men*, *-nda* végződése esetében: a *lumi* 'hó' szó *lumen* alakú genitívusával *lund* alakú partitívusa áll szemben).

Korántsem egységes az *u*, *ü* eredetű, részben mássalhangzósodó félhangok írása sem.

Bőven vannak eltérések abban a tekintetben is, hogy egyes állandósuló szó szerkezeteket szóösszetételnek kell-e már tekinteni, és esetükben mikor célszerű például a kötőjeles és mikor az egybeírás (például *tverin karielan* különírva, *tverin-karielan* kötőjellel és *tverinkarielan* egybeírva egyaránt előfordul).

A SZÓHANGSÚLY

A tveri-karjalai nyelv a magyarhoz és a legközelebbi rokon nyelveihez hasonlóan élhangsúlyos, vagyis a szóhangsúly szinte kizárólag az első szótagra esik.

Ettől való eltérés elvben az újabb keletű, idegen nyelvekből történő – majdnem kizárólagosan az oroszra keresztüli – átvételek nyomán fordulhatna elő, az átvétel utáni tveri-karjalai hangalak azonban szinte mindig lehetővé teszi a tveri-karjalainak megfelelő szóhangsúlyozást is.

A névszók alaktana

A NÉVSZÓK ESETEI

A tveri-karjalai nyelvben négy úgynevezett szintaktikai – azaz a mondatviszonyokból kikövetkeztethető – esetet ismerünk.

A szintaktikai esetek:

- a **nominativus** (alanyeset),
- az **accusativus** (tárgyeset),
- a **genitivus** (birtokos eset) és
- a **partitivus** (részelő eset).

Több finnségi leíró nyelvtan nem veszi fel külön a tárgyesetet, mivel az alakilag egyes számban főleg a birtokos, többes számban pedig az alanyesettel vág egybe. Nyelvtörténetileg vizsgálva azonban létjogosult az accusativus, mindössze arról van szó, hogy eredeti ragja olyan hangfejlődésen ment keresztül, amelynek eredményeképpen a mai alaktani helyzet kialakulhatott. (Megjegyzés: az említett leíró nyelvtanok a mondat logikai tárgyának nyelvtani kifejezésére a többi szintaktikai esetet: az alany-, a részelő és a birtokos esetet jelölők meg számtól és a határozott-határozatlan jellegtől függően.)

A tveri-karjalai nyelv rokon nyelveihez hasonló érdekessége a magyar és a legtöbb indoeurópai nyelv beszélője számára, hogy a szintaktikai esetei között nem található meg alaktanilag független esetként a *dativus* (részes eset), amelynek nyelvtani kifejezésére a tveri-karjalai az egyik 'hová?' kérdésre válaszoló helyhatározós esetet, az *allativus*-t használja.

A tveri-karjalai helyhatározós esetek³⁹ rendszerének a finnugor nyelvekre jellemző módon logikai keretet az irányhármasság ad, azaz a megfelelő alakok a honnan? hol? hová? kérdésre válaszolnak. A tveri-karjalai köznyelvben a belső helyviszonyok mellett külső helyviszonyként elkülönül egymástól a felületi és a közelségi helyviszony. Az esetek körét az állapot- és módhatározók egészítik ki.

A helyhatározós esetek:

- az **elativus** (miből? -ból, -ből),
- az **inessivus** (miben? -ban, -ben),
- az **illativus** (mibe? -ba, -be),
- az **ablativus** (miről? -ról, -ről),
- az **adessivus** / **allativus** → **dativus** (min? -on, -en, -ön / mire? -ra, -re → kinek? -nak, -nek),
- az **adessivus approximativus** (minél? -nál, -nél) és
- az **allativus approximativus** (mihez? -hoz, -hez, -höz).

Az állapot- és módhatározós esetek:

- az **essivus** (miként? -ként),
- a **translativus** (mivé? -vá, -vé) és
- az **abessivus** (mi nélkül? ... nélkül),
- a **comitativus** (kivel? -val, -vel),
- az **instructivus** (mivel? -val, -vel).
- a **prolativus**⁴⁰ (minek révén? ... révén).

A tveri-karjalai köznyelv névszóragozása tehát – a tárgyesetet is számítva – összesen tizenhét esetet használ. Ezek közül a külső érintkezési helyviszony eseteinél a köznyelv legújabb keletű, de általánosan terjedő megoldása a névszó genitívusi alakjának és a *luo*, *luoh* névutóknak a teljes hasonulással való összeolvadása (a genitívusi *-n* + *luo/luoh* szerkezetformából a *-lluo/-luoh* szekunder toldalékformává).⁴¹

³⁹ Ezek – a magyarhoz, finnhez hasonlóan – idő- és elvont viszonyok kifejezésére is alkalmasak.

⁴⁰ Ez eredetileg helyviszonyt fejezett ki.

⁴¹ Lásd: СВЕТЛОВ, ГЕННАДИЙ: Уроки карельского языка. Enžimäne urokka. <http://depvladimir.narod.ru/urokkat/urok1.html>

A NÉVSZÓK RAGOZÁSA

Szintaktikai viszonyok:

nominativus: —
accusativus: -n / —
genitivus: -n
partitivus: -ua, -üä, -uo, -üö, -ie, -ta, -tä, -tta, -ttä, -da, -dä

Helyhatározós viszonyok:

	<i>belső viszony</i>	<i>külső viszony</i>	
		<i>felületi</i>	<i>közelségi</i>
<i>honnan?</i>	elativus -šta, -štä, -sta, -stä	ablativus -lda, -ldä	
<i>hol?</i>	inessivus -šša, -ššä, -ssa, -ssä	adessivus -lla, -llä	adessivus approximativus -lluo
<i>hová?</i>	illativus -h	allativus → dativus -lla, -llä	allativus approximativus -luoh

Mód- és (állapot-)határozós viszonyok:

essivus: -na, -nä
abessivus: -tta, -ttä
translativus: -kši, -ksi
comitativus: -nke
instructivus: -n
prolativus: -čči

Fokváltakozós tövek esetében az esetek toldalékai sajátos rendben hol a nominativusi alaptőhöz (1), hol a genitivusi alaptőhöz (2) járulnak, de ez függ a töváltakozás típusától is, a nominativusi tövet a partitivus esete tartja meg minden típusnál. Mennyiségi fokváltakozás során a tőhasználat például az alábbiak szerint alakul:

eset	sing	plur
nom	1	2
acc	2	2
gen	2	1
part	1	1
elat	2	1
iness	2	1
illat	1	1
ablat	2	1
adess / dat	2	1
adess appr	2	1
allat appr	2	1
ess	1	1
abess	2	1
trslat	2	1
com	2	1
instr	2	1
prolat	2	1

A nominativus – és a korábban kifejtettek alapján az accusativus – többesének jele: **-t**.

A többi toldalékolt esetben a többesjel: **-i-**, amely egyes ragozási típusoknál **-loi-**, **-löi-** alakúvá bővül.

A *paikka* 'kendő' szó ragozási példasora:

eset	sing	plur
nom	<i>paikka</i>	<i>paikat</i>
acc	<i>paikan</i>	<i>paikat</i>
gen	<i>paikan</i>	<i>paikkoin</i>
part	<i>paikkua</i>	<i>paikkoida</i>
elat	<i>paikašta</i>	<i>paikkoista</i>
iness	<i>paikašša</i>	<i>paikkoissa</i>
illat	<i>paikkah</i>	<i>paikkoih</i>
ablat	<i>paikalta</i>	<i>paikkoilta</i>
adess / allat / dat	<i>paikalla</i>	<i>paikkoilla</i>
adess appr	<i>paikalluo</i>	<i>paikkoilluo</i>
allat appr	<i>paikalluoh</i>	<i>paikkoilluoh</i>
ess	<i>paikkana</i>	<i>paikkoina</i>
abess	<i>paikatta</i>	<i>paikkoitta</i>
trslat	<i>paikakši</i>	<i>paikkoiksi</i>
com	<i>paikanke</i>	<i>paikkoinke</i>
instr	<i>paikan</i>	<i>paikkoin</i>
prolat	<i>paikačči</i>	<i>paikkoičči</i>

A FŐNEVEK

A tveri-karjalai főnév tulajdonságai minden tekintetben megegyeznek a magyaréval. A főnévnek a tveri-karjalaiban sincs neme, sem élő és élettelen közötti megkülönböztetése, sem osztályokba sorolása.

A tveri-karjalai nyelv a magyarnál szigorúbb abban a tekintetben, hogy több főnévnek (pl. tulajdonnév, anyagnév, általános fogalom megnevezése stb.) alakilag létrehozható a többes számú formája, ám annak tényleges nyelvhasználatba illesztése elképzelhetetlen.

A magyartól pedig végképp eltérően – és az indoeurópai, illetve balti finn mintához hasonlóan – számos tveri-karjalai főnév kizárólag többes számban használatos.⁴² Ilyenek lehetnek főleg a páros szerkezetű vagy a több elemű, valamint a csoportos dolgok nevei. Ezeknek a főneveknek az esetében az egyes számú formák sokszor már nem is léteznek.

Például:

<i>b'rukat</i>		'nadrág'
<i>regüzet</i>		'szánkó'
<i>aganat</i>		'pelyva, törek'
<i>hallot</i>		'tűzifa'
<i>deňgat</i>	<i>rahat</i>	'pénz'
<i>tukat</i>		'haj'
<i>pordahat</i>	<i>krinčat</i>	'lépcső(sor)'
<i>risteizet</i>		'keresztelkedés'
<i>vanhemmat</i>		'szülők'
<i>vellekšet</i>		'kompánia'

Előfordul, hogy a többes számú alaknak az egyes számúhoz képest eltérő jelentése van. Például:

čuas (sing) 'óra (időegység)' ↔ *čuasut* (plur) 'óra (időmérőeszköz)'

⁴² Ez az úgynevezett plurale tantum forma.

A tveri-karjalai nyelv még mindhárom személyben őrzi a birtokos személyjelek egyes számú toldalékait. A toldalékok: **-ni**; **-š**; **-h**. Például:

<i>jalgani</i>	'lábam'	<i>kāzini</i>	'kezem'
<i>jalgaš</i>	'lábad'	<i>kāziš</i>	'kezed'
<i>jalgah</i>	'lába'	<i>kāzih</i>	'keze'

Ragozáskor az adott névszóeset ragja a magyartól eltérően mindig megelőzi a személyjelet (*kāzi-ššā-ni* 'kezemben').

A MELLÉKNEVEK

Amennyiben a tveri-karjalai nyelv a melléknévet jelzős szó szerkezetben jelzőként használja, a melléknév a névszóesetekben (a szekunderragokat kivéve) ugyanazokat a toldalékokat veszi fel, mint a jelzett szó, azaz teljes alakítani egyeztetés történik. Például:

<i>unetoin</i>	'álmatlan'	<i>unetomalla üöllä</i>	'álmatlan éjszakán'
----------------	------------	-------------------------	---------------------

Ez alól néhány ragozhatatlan melléknév jelent kivételt. Például:

<i>tverinkarielan</i>	'tveri-karjalai'	<i>tverinkarielan paginašša</i>	'a tveri-karjalai beszédben'
<i>äijä</i>	'számatlan, számos'	<i>äijä talošta</i>	'számos házból'

A tveri-karjalai nyelv a melléknév középfokát és felsőfokát is toldalékolással hozza létre.

A középfok jele: **-embi**. A felsőfok jele: **kaikkie** előtagú szerkezetben **-iin**.

példaszó		középfok		felsőfok	
<i>nuor-i</i>	'ifjú'	<i>nuorembi</i>	'ifjabb'	<i>kaikkie nuoriin</i>	'legifjabb'
<i>vanh-a</i>	'idős'	<i>vanhembi</i>	'idősb'	<i>kaikkie vanhiin</i>	'legidősebb'

A SZÁMNEVEK

A tveri-karjalai nyelvnek a magyarral azonos számnévkategóriái vannak. A leggyakrabban a tőszámnevek és a sorszámnévek használatosak. A sorszámnévek képzője: **-s**. A tveri-karjalai az összetett számneveknek elő- és utótagját is megfelelően toldalékolja (e tekintetben a **-toista** utótag jelent kivételt).

1	<i>üksi</i>	1.	<i>enžimäne</i>
2	<i>kakši</i>	2.	<i>toine</i>
3	<i>kolme</i>	3.	<i>kolmaš</i>
4	<i>nellä</i>	4.	<i>nelläš</i>
5	<i>viizi</i>	5.	<i>viiješ</i>
6	<i>kuvži</i>	6.	<i>kuvveš</i>
7	<i>šeiččimen</i>	7.	<i>šeiččimeš</i>
8	<i>kahekšan</i>	8.	<i>kahekšaš</i>
9	<i>ühekšan</i>	9.	<i>ühekšaš</i>
10	<i>kümnenen...</i>	10.	<i>kümменеš...</i>
13	<i>kolmetoista...</i>	13.	<i>kolmaštoista...</i>
30	<i>kolmekümmendä...</i>	30.	<i>kolmaškümmeneš...</i>
100	<i>šada</i>	100.	<i>šuaš</i>
1000	<i>tuhatta</i>	1000.	<i>tuhanneš</i>

A törtszámnévek képzője: **-nneš**.

Például: *kolmanneš* 'harmad', *nellänneš* 'negyed'.

A fontosabb határozatlan számnevek: *äijä* 'sok', *moni* 'több, néhány', *vähä* 'kevés'.

A NÉVMÁSOK

Személyes névmások

A tveri-karjalai személyes névmás mindkét szám három-három személyében létezik, és használatosak a ragozott alakjai is.

Önöző, magázó helyzetben a személyes névmás mindkét számban a többes számú második személyével azonos.

	<u>sing 1.</u>	<u>sing 2.</u>	<u>sing 3.</u>	<u>plur 1.</u>	<u>plur 2.</u>	<u>plur 3.</u>
nom	<i>mie</i> 'én'	<i>šie</i> 'te'	<i>hiän</i> 'ő'	<i>müö</i> 'mi'	<i>tüö</i> 'ti, Ön(ök)'	<i>hüö</i> 'ők'
acc/part	<i>milma</i> 'engem'	<i>šilma</i> 'téged'	<i>händä</i> 'őt'	<i>miät</i> 'minket'	<i>tiät</i> 'titeket'	<i>heitä</i> 'öket'
gen	<i>mivn</i> 'enyém'	<i>šivn</i> 'tiéd'	<i>hänen</i> 'övé'	<i>miän</i> 'miénk'	<i>tiän</i> 'tiétek'	<i>hiän</i> 'övék'
dat/adess-allat	<i>mivla</i> 'nekem'	<i>šivla</i> 'neked'	<i>hänellä</i> 'neki'	<i>meilä</i> 'nekünk'	<i>teilä</i> 'nektek'	<i>heilä</i> 'nekik'
com	<i>mivnke</i> 'velem'	<i>šivnke</i> 'veled'	<i>hänenke</i> 'vele'	<i>meinke</i> 'velünk'	<i>teinke</i> 'veletek'	<i>heinke</i> 'velük'
abess	<i>mivtta</i> 'nélkülem'	<i>šivtta</i> 'nélküled'	<i>hänettä</i> 'nélküle'	<i>meittä</i> 'nélkülünk'	<i>teittä</i> 'nélkületek'	<i>heittä</i> 'nélkülük'

A tveri-karjalai nyelv nem ismeri a külön birtokos névmást.

A megfelelő jelentést a személyes névmás genitivusi alakjával fejezi ki.

<i>miun</i>	'enyém'	<i>miun šiämi</i>	'az én szívem'
<i>šiun</i>	'tiéd'	<i>šiun külgi</i>	'a te oldalad'
<i>hänen</i>	'övé'	<i>hänen šelgä</i>	'az ő háta'
<i>miän</i>	'miénk'	<i>miän šilmät</i>	'a mi szemeink'
<i>tiän</i>	'tiétek'	<i>tiän korvat</i>	'a ti fületek'
<i>hiän</i>	'övék'	<i>hiän hambahat</i>	'az ő fogaik'

Mutató névmások

A mutató névmásoknak

- érinthetően közelre ('ez' szavunkkal és alakjaival fordítható),
- láthatóan közelre (helyzettől függően vagy 'ez', vagy 'az' szavunkkal és alakjaival fordítható) és
- távolra mutató ('az' szavunkkal és alakjaival fordítható) változatai vannak. Például:

'ez'	→	'ez / az'	→	'az'
<i>tämä</i>		<i>ne</i>		<i>že</i>

Kérdő és vonatkozó névmások

A kérdő névmások és a vonatkozó névmások gyakorlatilag azonos alakúak, a mondatbeli szerepük, a szövegösszefüggésük alapján lehet funkcionálisan megkülönböztetni őket.

A leggyakoribbak:

<i>mi (?)</i>	'mi?'	'ami'
<i>ken (?)</i>	'ki?'	'aki'
<i>kumbane (?)</i>	'melyik?'	'amelyik'
<i>missä (?)</i>	'hol?'	'ahol'
<i>kunne (?)</i>	'hová?'	'ahová'
<i>konža (?)</i>	'mikor?'	'amikor'
<i>kuin (?)</i>	'hogyan?'	'ahogyan?'

Tagadó névmások

Mint a magyar nyelvben is, a tagadó névmások a tveri-karjalaiban is a kérdő/vonatkozó névmási alakokból következnek megfelelő előtaggal (*ni-*) képezve. Például:

kérdő / vonatkozó	tagadó	
<i>mi</i>	<i>nimi</i>	'semmi'
<i>ken</i>	<i>niken</i>	'senki'
<i>kuin</i>	<i>nikuin</i>	'sehogyan'
<i>konža</i>	<i>nikonža</i>	'semmikor'

A NÉVSZÓK RAGOZÁSI TÍPUSAI

Azontúl, hogy a fokváltakozáson áteső névszók töhasználata a már jelzett módon eltér a változatlan tövű névszókétól, a névszók szótári alakjának záró végződése alapján eltérő ragozási típusok alakultak ki, amelyek különbségét az alternatív alakú toldalékok használata adja.

A harminc altípus négy nagy főcsoportra osztható. Ezek részletezését lásd a magyar–tveri-karjalai miniszótár bevezető részében!

Az első főcsoportban a jelen idejű egyes számú részelő eset (partitivus) toldaléka a tövég magánhangzóját diftongizáló többletmagánhangzóval együtt alakul ki. Ebbe a kategóriába tartozik valamennyi *-a*, *-ä*, *-o*, *-ö*, *-u* és *-ü* magánhangzóra végződő névszó, valamint az *-i* végűek egy jelentős hányada is. A partitivus toldaléka: *-ua*, *-üä*, *-uo*, *-üö*, *-ie*.

Az elenyésző számú szót tartalmazó második főcsoport altípusaiban a rag: *-tta*, *-ttä*, azaz az ősi *-t-* ebben az esetben geminálódik. Ez a rag a *-zi*, *-ži* végződésű és részint *-e* végű névszók töveihez járul.

Az elsőhöz hasonlóan igen népes, és sok altípust foglal magába a harmadik főcsoport. Ebben található az összes *-s* és *-š* mássalhangzóra végződő – szinte kivétel nélkül képzett – névszó, illetve két speciális képzőjű típus: a *-ne*, valamint az *-ut*, *-iit* végződésű. Esetükben a partitivus ragja a „legklasszikusabb”: *-ta*, *-tä*.

A negyedik főcsoportot azok a névszók alkotják, amelyek a) diftongusra, b) (egy-két kivétellel) vagy *-mi*, *-ni*, *-li*, *-ri*, *-hi* szótagra, vagy *-n*, *-l*, *-r*, *-h* mássalhangzóra végződnek. Az ezekhez járuló rag zöngés: *-da*, *dä*.

Ragozás szempontjából értelemszerűen külön kategóriát alkotnak a plurale tantumok, amelyeknek a ragozása többes számú. Valójában, formailag következtetve az egyes számú alakjaikra, azok alapján az előző főcsoportok valamelyikébe sorolódhatnak be.

A NÉVSZÓKÉPZÉS

Ennek a rövid nyelvtani összefoglalónak nem feladata, hogy a tveri-karjalai nyelv szóképzési eljárásainak teljességét áttekintse, az itt következő példák csak a leggyakoribb képzési módok vázlatos felsorolását adják.

Példák az igéből való névszóképzésre:

a) *-oš/-öš/-uš/-üš* képzővel

<i>andua</i> 'ad'	<i>annoš</i> 'adag'
<i>bohattu</i> 'meggazdagodik'	<i>bohatus</i> 'gazdagság'
<i>jiähä</i> 'marad'	<i>jiännöš</i> 'maradék'
<i>küzüö</i> 'kérdez'	<i>küzümüš</i> 'kérdés'

b) *-mine* képzővel

<i>šüvvä</i> 'eszik'	<i>šüömine</i> 'evés'
----------------------	-----------------------

c) *-in* képzővel

<i>avata</i> 'kinyit'	<i>avain</i> 'kulcs'
-----------------------	----------------------

Példák a névszóból való névszóképzésre:

a) *-uš/-üš* képzővel

šoma 'szép'
levie 'széles'

šomuš 'szépség'
levehüš 'szélesség'

b) *-kaš/-käš* képzővel

kibu 'fájdalom'
pilvi 'felhő'

kibukaš 'fájdalmas'
pilvikäš 'felhős'

c) *-ne* képzővel

α) melléknemesítés
aiga 'idő, kor'
müöhä 'későn'

aigane 'korai'
müöhäne 'késői'

β) kicsinyítés
poiga 'fia vkinek'
tüttö 'leány'

poigane 'fióka'
tüttöne 'kislány'

d) *-ut/-üt* képzővel

jogi 'folyó'
lehti 'falevél'

jovut 'csermely'
lehüt 'levélke'

e) *-kko/-kkö* képzővel

kakši 'kettő'
pedäjä 'fenyőfa'

kakšikko 'dupla'
pedäjikkö 'fenyves'

A fosztóképzővel igéből és névszóból is képezhetünk melléknevet, de a két esetben a képzés módja némileg eltér:

a) igéből (a „-ma”-infinitivus tövéből) való képzés

vuottua 'vár'
näggüö 'látszik'

vuotta-ma-toin 'váratlan'
näggö-mä-töin 'láthatatlan'

b) névszóból való képzés

uni 'álom'
nimi 'név'

une-toin 'álmatlan'
nime-töin 'névtelen'

A HATÁROZÓSZÓK

A névmásokkal többször kettős szófajú határozószók néhány kivételtől eltekintve szinte mindig a névszóból származtathatók. A határozóragokkal rögzült kifejezések alapján majdnem a teljes esetrendszer fellelhető a határozószók körében.

Típusaik a határozói viszony jellege szerint csoportosíthatók. Beszélhetünk hely-, idő-, állapot- és mód-határozószókról.

Válogatás a leggyakrabban használtak közül:

<i>alahana</i> 'lent'	<i>ülähänä</i> 'fent'
<i>ieššä</i> 'elől'	<i>tagačči</i> 'hátral'
<i>jo</i> 'már'	<i>vielä</i> 'még'
<i>nüt</i> 'most'	<i>tämpiänä</i> 'ma'
<i>eglein</i> 'tegnap'	<i>huomena</i> 'holnap'
<i>ennen</i> 'azelőtt'	<i>šidä</i> 'azután'
<i>aigazen</i> 'korán'	<i>müöhäh</i> 'későn'
<i>čüt</i> 'kissé'	<i>ülen</i> 'nagyon'
<i>hüviin</i> 'jól'	<i>pahoin</i> 'rosszul'
<i>harvah</i> 'ritkán'	<i>rigeneh</i> 'gyakran'
<i>eris</i> 'külön'	<i>üheššä</i> 'együtt'

AZ ELÖLJÁRÓK ÉS A NÉVUTÓK

A segédszók egyik része (kötőszók, módosítószók) alaktanilag minden tekintetben semleges.

Sajátos viszont az előljárók és a névutók csoportja. Ezek ugyanis eseteket vonzva a névszók határozói szerepét segítik elő. Ez indokolhatja, hogy helyet kapnak a névszók alaktanát taglaló részben.

Az előljárók száma jóval csekélyebb a névutókéknál. A csekély számú előljáró általában részelő esetet (partitivust) vonz.

Gyakran használt:

<i>ruadi</i>	miatt'
<i>ruadi pakkasta</i>	'a fagy miatt'

A több mint félszáz névutó zömében (90%-ban) birtokos esettel (genitivussal) áll.

Jól látható ezek körében is az irányhármasság elvének érvényesülése:

<i>alda</i>	'alól'	<i>alla</i>	'alatt'	<i>alah</i>	'alá'
<i>luoda</i>	'mellől'	<i>luo</i>	'mellett'	<i>luoh</i>	'mellé'
<i>piäldä</i>	'-ról, -ről'	<i>piällä</i>	'-on, -en, -ön'	<i>piäh</i>	'-ra, -re'
<i>tagada</i>	'mögül'	<i>tagana</i>	'mögött'	<i>tagah</i>	'mögé'

Ugyanakkor többször előfordul, hogy ugyanaz a segédzó partitivussal előljáró, genitivussal pedig névutó. Például:

<i>ümbäri</i> 'vmi körül'	
<i>ümbäri pertie</i> (prep + part)	'a ház körül'
<i>pertin ümbäri</i> (gen + postp)	

Az igék alaktana

AZ EGYSZERŰ IGEALAKOK

Az igemódok és igeidők jelei

A kijelentő mód jeltelen. A feltételes mód jele: *-izi, -iž*. A felszólító módnak egyes szám 1. személyű alakja nincs, az körülírással fejezhető ki. Az egyes szám 2. személy jeltelen. A többi személyben a jel: *-ka, -kă* (amely többes szám 2. személyben diftongizálódik: *-kua, -kiă*). A jelen idő jeltelen, az egyszerű múlt jele: *-i*.

Az igeragok⁴³

szám	személy	jelen	múlt
sing	1. (mie)	-n	-i-n
	2. (šie)	-t	-i-t
	3. (hiän)	-v	Ø
plur	1. (müö)	-mma, -mmä	-i-ma, -i-mä
	2. (tüö)	-tta, -ttä	-i-ja, -i-jä
	3. (hüö)	-tah, -täh	-tth

A *lavlua* 'énekelni' ige ragozási példasora a kijelentő mód jelen és egyszerű múlt idejében

szám	személy	jelen	múlt
sing	1. (mie)	<i>lavla-n</i> 'énekelek'	<i>lavlo-i-n</i> 'énekeltem'
	2. (šie)	<i>lavla-t</i> 'énekelsz'	<i>lavlo-i-t</i> 'énekelteél'
	3. (hiän)	<i>lavla-v</i> 'énekel'	<i>lavlo</i> 'énekelte'
plur	1. (müö)	<i>lavla-mma</i> 'énekelünk'	<i>lavlo-i-ma</i> 'énekelteünk'
	2. (tüö)	<i>lavla-tta</i> 'énekeltek'	<i>lavlo-i-ja</i> 'énekellettek'
	3. (hüö)	<i>lavle-tah</i> 'énekelnek'	<i>lavle-tth</i> 'énekeltek'

A *lavlua* 'énekelni' ige ragozási példasora a feltételes mód jelen idejében

szám	személy	jelen
sing	1. (mie)	<i>lavla-izi-n</i> 'énekelnék'
	2. (šie)	<i>lavla-izi-t</i> 'énekelnél'
	3. (hiän)	<i>lavla-iž</i> 'énekelne'
plur	1. (müö)	<i>lavla-izi-mä</i> 'énekelnénk'
	2. (tüö)	<i>lavla-izi-jä</i> 'énekelnétek'
	3. (hüö)	<i>lavlatta-iž</i> 'énekelnének'

A *lavlua* 'énekelni' ige ragozási példasora a felszólító mód jelen idejében

szám	személy	jelen
sing	1. (mie)	—
	2. (šie)	<i>lavla</i> 'énekelj'
	3. (hiän)	<i>lavla-ka-h</i> 'énekeljen'
plur	1. (müö)	<i>lavla-ka</i> 'énekeljünk'
	2. (tüö)	<i>lavla-kua</i> 'énekeljete'
	3. (hüö)	<i>lavla-ka-h</i> 'énekeljenek'

⁴³ A teljes igeragozási rendszeren belül külön figyelmet kíván a többes szám 3. személy sajátos megoldása.

A LÉTIGE

A létige (*olla*) a tveri-karjalai nyelvben sem pusztán a létezés igei kifejezője, hanem az összetett ige-szerkezetekben segédigei szerepet is betölt, az igenév által hordozott alapjelentést morfológiailag „igésíti”, továbbá a predikatív szó szerkezetben kiküszöböli a névszói állítmány lehetőségét (példák a mondattani fejezetben).

kijelentő mód			
szám	személy	jelen	múlt
sing	1. (mie)	<i>ole-n</i>	<i>oli-i-n</i>
	2. (šie)	<i>ole-t</i>	<i>oli-i-t</i>
	3. (hiän)	<i>on</i>	<i>oli</i>
plur	1. (műö)	<i>ole-mma</i>	<i>oli-i-ma</i>
	2. (tűö)	<i>ole-tta</i>	<i>oli-i-ja</i>
	3. (hüö)	<i>ol-lah</i>	<i>ol-dih</i>

feltételes mód		
szám	személy	jelen
sing	1. (mie)	<i>ol-izi-n</i>
	2. (šie)	<i>ol-izi-t</i>
	3. (hiän)	<i>ol-iz</i>
plur	1. (műö)	<i>ol-izi-ma</i>
	2. (tűö)	<i>ol-izi-ja</i>
	3. (hüö)	<i>ol-iz</i>

felszólító mód		
szám	személy	jelen
sing	1. (mie)	—
	2. (šie)	<i>ole</i>
	3. (hiän)	<i>ol-ka-h</i>
plur	1. (műö)	<i>ol-ka</i>
	2. (tűö)	<i>ol-kua</i>
	3. (hüö)	<i>ol-ka-h</i>

A TAGADÓ ÉS TILTÓ SEGÉDIGE

A tveri-karjalai nyelv a balti finn nyelvekkel teljesen azonos módon külön segédigével oldja meg az igei tagadást.

A tagadó segédigének főnévi igeneve nincs, de mindkét számban, valamennyi személyben külön ragozású alakja használatos.

Felszólító módú alakjai pedig a tiltó segédigét adják.

szám	személy	tagadó / tiltó segédige
sing	1. (mie)	<i>en</i> / —
	2. (šie)	<i>et</i> / <i>elä</i>
	3. (hiän)	<i>ei</i> / <i>elkäh</i>
plur	1. (műö)	<i>emmä</i> / <i>elkä</i>
	2. (tűö)	<i>että</i> / <i>elkiä</i>
	3. (hüö)	<i>ei</i> / <i>elkäh</i>

A tagadott igeének az alaptövét használják a tagadó szerkezetben (tiltás során ragozott felszólító alakjait). Példaigénkben ez így alakul:

szám	személy	ige tagadása	ige tiltása
sing	1. (mie)	<i>en lavla</i> 'nem énekelek'	—
	2. (šie)	<i>et lavla</i> 'nem énekelsz'	<i>elä lavla</i> 'ne énekelj'
	3. (hiän)	<i>ei lavla</i> 'nem énekel'	<i>elkäh lavlagah</i> stb.
plur	1. (müö)	<i>emmä lavla</i> 'nem énekelünk'	<i>elkä lavlaga</i>
	2. (tüö)	<i>että lavla</i> 'nem énekeltek'	<i>elkiä lavlagua</i>
	3. (hüö)	<i>ei lavla-ta</i> 'nem énekelnek'	<i>elkäh lavlagah</i>

AZ ÖSSZETETT IGEALAKOK

Az egyszerű múlt idővel (imperfectum) szemben a tveri-karjalai nyelvben a kijelentő módban két további múlt idő (perfectum és plusquamperfectum) létezik, amelyeket a tveri-karjalai összetett igealakokkal fejez ki (és használatos ezek tagadó formája is). Jelentésüket magyarra csak megközelítőleg lehet fordítani olyan ige-szerkezetekkel, amelyeket az élő nyelvhasználatban már nem ismerünk. A régmúlt alakok nagy részét a tveri-karjalai nem használja rendszeresen.

A múlt idejű összetett igei szerkezetben a segédigei szerepet betöltő létige ragozódik, ehhez kapcsolódik a melléknévi igenév, amelynek alakja a többes szám 3. személyben eltér az előzőektől.

szám	személy	befejezett múlt	régmúlt
sing	1. (mie)	<i>olen lavlun</i>	<i>oliin lavlun</i>
	2. (šie)	<i>olet lavlun</i>	<i>oliit lavlun</i>
	3. (hiän)	<i>on lavlun</i>	<i>oli lavlun</i>
plur	1. (müö)	<i>olemma lavlun</i>	<i>oliima lavlun</i>
	2. (tüö)	<i>oletta lavlun</i>	<i>oliija lavlun</i>
	3. (hüö)	<i>olah lavluttu</i>	<i>oldih lavluttu</i>

szám	személy	tagadott befejezett múlt	tagadott régmúlt
sing	1. (mie)	<i>en ole lavlun</i>	<i>en ollun lavlun</i>
	2. (šie)	<i>et ole lavlun</i>	<i>et ollun lavlun</i>
	3. (hiän)	<i>ei ole lavlun</i>	<i>ei ollun lavlun</i>
plur	1. (müö)	<i>emmä ole lavlun</i>	<i>emmä ollun lavlun</i>
	2. (tüö)	<i>että ole lavlun</i>	<i>että ollun lavlun</i>
	3. (hüö)	<i>ei ole lavluttu</i>	<i>ei oltu lavluttu</i>

A tveri-karjalai a magyarhoz hasonlóan összetett igealakokkal fejezi ki a feltételes mód múlt idejét.

szám	személy	feltételes múlt
sing	1. (mie)	<i>olisin lavlun</i> 'énekeltem volna'
	2. (šie)	<i>olisit lavlun</i> 'énekelteél volna'
	3. (hiän)	<i>oliš lavlun</i> 'énekelte volna'
plur	1. (müö)	<i>olisima lavlun</i> 'énekelteünk volna'
	2. (tüö)	<i>olisita lavlun</i> 'énekeltetek volna'
	3. (hüö)	<i>oliš lavluttu</i> 'énekeltek volna'

AZ IGÉK RAGOZÁSI TÍPUSAI

Azontúl, hogy a fokváltakozáson áteső igék töhasználatára a már jelzett módon eltér a változatlan tövű igékétől, az igék szótagi alakjának záró végződése alapján eltérő ragozási típusok alakultak ki, amelyek különbségét az alternatív alakú toldalékok használata adja.

A másfél tucatnyi altípus négy nagy főcsoportba osztható. Ezek részletezését lásd a magyar–tveri-karjalai miniszótár bevezető részében!

Az első főcsoport igéinél az infinitívus végződése diftongus, lévén, hogy a magánhangzós tövégre egyetlen magánhangzóból álló infinitívusképző kapcsolódik.

A második főcsoportban ez az egyetlen magánhangzóból álló képző diftongusra vagy hosszú magánhangzóra végződő töre kapcsolódna, ezért (a triftongus kerülése érdekében) beékelődik egy *-h-* vagy egy *-j-* ejtéseknnyító hang, mely utóbbi esetében a ragozás során *-če-*, *-ččo-*/*-ččö-* hangtöbblet jelentkezik (hasonló megoldás miatt néhány klasszikus képzőjű ige is itt szerepel).

A harmadik főcsoport esetében a képző a magánhangzós tövégre ragadó klasszikus *-ta*, *-tä* végződés, amelyet ha *-e-* hang előz meg, akkor a ragozás során *-n-* hangtöbblet jelentkezik.

Az előző képző *t* hangja pedig mássalhangzós tövég esetén a tövégi *n*, *l*, *r*, *s*, *š* és *v* hangokkal teljes és írásban is jelölt hasonulást hajt végre, ezáltal a típusok negyedik főcsoportját adja.

A tveri nyelvváltozat ismer egy speciális visszaható alakot is, amelynek az infinitívusi tövégződése *-č-ie*, a szótári alakja szerint: *ajua-č-ie*, *ajua-č-en*, *ajua-č-čou* 'kergetőzni, kergetőzöm, kergetőzik'. Ezek a visszaható alakú igék a ragozási besorolásban értelemszerűen külön szerepelnek, és ragozásban csak nagyon hasonló, de nem egybevághók a második főcsoport egyes igéivel. A voltaképpeni (viena-)karjalai nyelv ezt a módozatot nem ismeri, ez a visszaható típus belső tveri-karjalai nyelvfejlődés alaktani eredménye.

AZ IGEKÉPZÉS

A névszóknál már említettek szerint ennek a rövid nyelvtani összefoglalónak nem feladata, hogy a tveri-karjalai nyelv szóképzési eljárásainak teljességét áttekinthesse, az itt következő példák csak a leggyakoribb képzési módok vázlatos felsorolását adják.

Példák az igéből való igeképzésre:

a) *-čie* képzővel

ajua 'terel, űz'

ajuačie 'kergetőzik'

b) *-tua/-tiä* képzővel

istuo 'ül'

issuttua 'ültet'

opaštuo 'tanul'

opaštua 'tanít'

šüvvä 'eszik'

šüöttiä 'etet'

lumbüö 'hajlik'

lümmüttiä 'hajlít'

c) *-ella/-ellä* képzővel

šanuo 'mond'

šanella 'mesél'

lendiä 'repül'

lennellä 'röpdös'

Példák a névszókból való igeképzésre:

a) *-ttua/-ttiä* képzővel

muv 'másfajta'

muvttua 'megváltoztat'

pehmie 'puha'

pehmettiä 'megpuhít'

b) *-duo/-düö* képzővel

vaštah 'szembe'

vaštavduo 'találkozik'

härmä 'dér'

härmevdüö 'deresedik'

AZ IGENEVEK

A tveri-karjalai nyelvben az igének főnévi és melléknévi igenevei vannak, a magyar határozói igenévi jelentést ezek egy része hordozza.

Főnévi igenevek

A tveri-karjalai nyelvben a klasszikus infinitivus mellett létezik a *-ma* képzős főnévi igenév.

Az I. infinitivus képzőit az igeragozási típusok táblázata foglalja össze. Ez az alak felel meg leginkább a magyar nyelvben is létező infinitivusnak. Példaigénk I. infinitivusa:

lavlua 'énekelni'.

A II. infinitivus képzője: **-ma, -mä**. Ez több határozós eset (inessivus, elativus, illativus, abessivus) ragos alakjában is megjelenik. Ezek fordítása gyakran mellékmondat, többször szerkezettel történik. Például:

iness:	<i>lavlu-ma-šša</i>	'éneklés közben'
elativ:	<i>lavlu-ma-šta</i>	'(kb.) amikor énekelt'
illat:	<i>lavlu-ma-h</i>	'(kb.) hogy énekeljen'
abess:	<i>lavlu-ma-tta</i>	'éneklés nélkül'

Melléknévi igenevek

A melléknévi igeneveknek két fajtája van a tveri-karjalai nyelvben, folyamatos és befejezett melléknévi igenév, és mindkettőnek létezik cselekvő és szenvedő változata is.

A tveri-karjalai folyamatos melléknévi igenév gyakorlatilag megfelel a magyar *-ó, -ő* képzős jelen idejű melléknévi igenévnek, és a nyelvi rendszeren belüli szerepe is nagyon hasonló azéhoz.

A cselekvő folyamatos melléknévi igenév képzője: **-ja, -jä**, és a létrejött új szó gyakran főnevesül:

lavla-ja 'éneklő' → 'énekes'

A szenvedő folyamatos melléknévi igenév képzője: **-tta-va, -ttü-vä**. Leginkább szerkezettel fordítható, és szintén ragozható:

lavlu-tta-va '(kb.) amit énekelnek'

A befejezett melléknévi igenévnek is két válfaja van: létezik cselekvő, illetve van szenvedő is.

A tveri-karjalai befejezett melléknévi igenév gyakorlatilag megfelel a magyar *-t, -tt* képzős múlt idejű melléknévi igenévnek, és a nyelvi rendszeren belüli szerepe is nagyon hasonló azéhoz.

A cselekvő befejezett melléknévi igenév képzője: **-tu, -tü, -ttu, -ttü**:

lavlu-ttu 'énekelt'

A szenvedő befejezett melléknévi igenév képzője: **-nut, -nüt**. Jelentése leginkább mellékmondat, adható vissza:

lavlu-nut '(kb.) amit elénekeltek'

Ezek a befejezett melléknévi igenevek szerepet játszanak az összetett igeidők kifejezésében is.

Mondattani tallózás

A SZÓREND

A tveri-karjalai mondat szórendje többé-kevésbé hasonlóképpen kötetlen, mint a többi finnségi nyelv. Vannak gyakoribb és szokványosabb szórendű mondatok, amelyekben a szórend kétféle lehet:

alany +	állítmány +	egyéb bővítmények
<i>Lapšet</i>	<i>männäh</i>	<i>opaštajinke omih kluassoih.</i>
'A gyerekek	mennek	a tanítókkal az osztályaikba.'
alany +	egyéb bővítmény + állítmány
<i>Lapši</i>	<i>pölläštün šano vaštah.</i>
'A gyerek	ijedten válaszol.'

Sok nyelvhez hasonlóan a tveri-karjalai mondatban is gyakran (de nem kötelezően) előforduló szórend:

- a kérdőszók után (de a kérdőszó nélküli kérdésben is) a szórend megfordul, azaz az állítvány az alany elé kerül:

<i>Pagizettago</i>	<i>tüö</i>	<i>koissa karielakši?</i>
'Beszéltek-e	ti	otthon karjalaiul?'
- valamely mondatrész hangsúlyozásának esetében az azt kifejező szó vagy szerkezet a mondat élére kerül:

<i>Koissa</i>	<i>miö kaikin</i>	<i>pagizemma karielakši.</i>
'Otthon	mi mindannyian	beszélünk karjalaiul.'

Az összetett igeidővel kifejezett állítványból a ragozott létige vagy segédige az állítvány helyén áll, a melléknévi igenévi rész pedig a legtöbbször elkerül a mondat végére.

alany + létige +	egyéb bővítmény +	melléknévi igenév
<i>Miö olemma</i>	<i>kežällä mecäššä marjua</i>	<i>kerännün.</i>
'Mi (voltunk)	nyáron az erdőben bogyót	gyűjtött.'

A mondaton belül, ha az állítvány a tagadott, akkor a tagadó segédige mindig a ragozott igei részt előzi meg, ha viszont nem az állítvány, hanem valamely más mondatrész külön kiemelten van tagadva, akkor a tagadó segédige (*ei*) közvetlenül az ezt kifejező szó elé kerül.

bővítmény +	tagadott ige +	alany
<i>Kniigašša</i>	<i>ei ole</i>	<i>šuarna.</i>
'A könyvben	nem van [nincs]	mese.'
kiemelten tagadott szó +	ige +	egyéb bővítmény
<i>Ei tämä külä</i>	<i>on</i>	<i>miñv külä.</i>
'Nem ez a falu	van	az én falum.'

AZ ÁLLÍTMÁNY

A tveri-karjalai nyelvben a magyarral ellentétben csak kétféle állítvány ismeretes:

- az egyszerű igei állítvány (az összetett igeszerkezettel kifejezett – múlt és jövő idejű, illetve tagadó és tiltó stb. – állítványok is természetesen ide tartoznak);
- az összetett igei-névszói állítvány, amelynek igei tagja a létige megfelelő alakja.

A kijelentő módú, jelen idejű, harmadik személyű állítmányi szerkezetekből sem hiányozhat a létige (haszonlóan a balti finn rokon nyelvekhez), ennek megfelelően a tveri-karjalai nyelv nem ismeri az úgynevezett névszói állítmányt.

- *Že on veššela poiga.* 'Ez egy vidám fiú.'
Szó szerint: 'Ez van egy vidám fiú.'
- *Nämä ollah lujat pojat.* 'Ezek erős fiúk.'
Szó szerint: Ezek vannak erős fiúk.
- *On tuatto vielä nuori?* 'Fiatal még az apa?'
Szó szerint: Van az apa még fiatal?
- *Tuatto ei ole nuori.* 'Az apa nem fiatal.'
Szó szerint: Az apa nem van fiatal.

AZ ALANY

A tveri-karjalai nyelvben is megtalálható az alanytalan mondatípus ugyanúgy, mint a magyarban. A tveri-karjalaiban is alanytalanok az időjárási vagy természeti jelentést hordozó igei állítmányok (a tveri-karjalai a magyarnál jóval több jelenség esetében használja ezt a nyelvi megoldást).

- *Pimenöv.* 'Sötétedik.'
- *Cirottav.* 'Süt (a nap).'
- *Härmevdüv.* 'Zúzmárásodik.'

Alanytalan lehet továbbá a „lehet / nem lehet”, „szabad / nem szabad”, „kell / nem kell” vagy ehhez hasonló segédigés szerkezettel kifejezett általános alanyú (személytelen) mondat.

- *Ei pi.* 'Nem kell.'
- *Piädüv.* 'Megesik.'
- *Ei šuanun.* 'Nem sikerült.'

A valakiről vagy valamiről történő folyamatos elbeszélésben gyakran előfordul, hogy az indító mondatot követő többi mondatban az alany változatlansága esetén a karjalai a személyes névmást nem teszi ki.

Rendszeresen előfordul ez olyankor is, amikor az 1. vagy 2. személyű személyragból az alany kikövetkeztethető.

AZ EGYEZTETÉS

Több egyes számú alany kapcsolása esetén az állítmány többes számú lesz.

	• <i>Elettih</i>	<i>ennein</i>	<i>ukko da akka.</i>
	'Élt	egyszer	egy apóka és egy anyóka.'
Szó szerint:	(Éltek)	egyszer	egy apóka és egy anyóka.)

A HABEO-SZERKEZET

Amit az ismertebb indoeurópai nyelvek az úgynevezett „habeo” igével oldanak meg, azt a nyelvtani kifejezési formát a tveri-karjalai nyelv a magyarral teljesen azonos módon használja (a birtokló részes esetű – *nekem, neked* stb. – alakjához kapcsolt 'van valamim, valamid stb.' összetett szerkezettel).

Hänellä on lehmä. 'Neki van tehene.'

Mivel a tveri-karjalaiban nincs közvetlen részes eset (dativus), a személyes névmás megfelelő alakjai a szerkezetben adessivusi-allativusi esetűek:

mivla – šivla – hänellä – meilä – teilä – heilä.

A HATÁROZÓK

A tveri-karjalai a megfelelő jelentés kifejezésére sokszor használ olyan határozós esetet, amelyet magyarra nem az adott magyar eset ragos alakjával fordítunk.

Például:

Elativus:

šiameštä 'belülről' [-ből helyett]

Illativus:

aigah 'idejében' [-re helyett]

Adessivus-allativus:

iellä 'először' [-ön helyett]

Translativus:

karielakši 'karjalaiul' [-vá helyett]

A JELZŐK

A jelző alapesetben megelőzi a jelzett szót:

hüvä poiga 'jó fiú'

šuvri lapši 'nagy gyerek'

kavnis naine 'csinos nő'

Ha a tveri-karjalai a minőség- vagy a mennyiségjelzőt melléknévvel, számnévvel vagy ragozható névmással fejezi ki, akkor a jelzőt kifejező szó számban és esetben megegyezik a jelzett szó számával és esetével, azaz egyeztetett jelző.

sing nom:	<i>hüvä viesti</i>	'jó hír'
→ plur nom:	<i>hüvät viessit</i>	'jó hírek'

Nem történik egyeztetés a ragozhatatlan melléknévvel vagy névmással kifejezett jelzők, valamint a birtokos jelző esetében.

sing nom:	<i>mivn talo</i>	'az én házam'
→ sing iness:	<i>mivn talošša</i>	'az én házamban'
sing nom:	<i>jogo pereh</i>	'minden család'
→ sing iness:	<i>jogo pereheššä</i>	'minden családban'

III.

KIS TVERI-KARJALAI–MAGYAR SZÖVEGTÁR

Közmondások⁴⁴

1. *Kugali katetta, niin šigäli jalgua oijennat.*
Addig nyújtózkodj, ameddig a takaród ér!
2. *Maguajalla kazilla hiiri šuvh ei hüppie.*
Éhes macskának nem fut szájába az egér.
3. *Bohatutta voičet peittiä, a keühüttä et peitä.*
A gazdagságot eltitkolhatod, a szegénységet viszont nem titkolod.
4. *Šeiččimen kirvešta parembi ühtä kosua.*
Hét fejsze jobb egy kaszánál.
5. *Kannettu vezi kaivošša ei püzü.*
A behordott víz nem marad a kútban.
6. *Kellä on nerošta, šillä on elošta.*
Kinél mesterség, annál jólét.
7. *Pahašta pagene – hüväh hüppiä.*
Menekülj a rossztól – rohanj a jóhoz! (Az eredeti alliteráló szójáték.)
8. *Toivotuš da muanituš ollah revnah.*
Az ígéret és az ámtás közel járnak egymáshoz.
9. *Huigie ei muigie i šilmie ei leikkua.*
A szégyen nem savanyú és a szemet sem vájja.
10. *Piendä kiitä, šuvrella takka pane.*
Dicsérd a kicsit, a nagyra rakj terhet!
11. *Ei ükski piäkšüt kežüä luaji.*
Egy fecske nem csinál nyarat.
12. *Karielane meččättä ei voi elüä.*
Karjalai ember erdő nélkül nem élhet.
13. *Koira omua händüä ei pure.*
A kutya nem harap a saját farkába.
14. *Oigevuš on kuldua kallehemi.*
Az igazság értékesebb az aranynál.
15. *Vieraš leibä on kargie šüvvä.*
Idegen kenyeret keserű enni.
16. *Rahat ei šieni – i talvella kažvav.*
A pénz nem gomba – télen is nő.

⁴⁴ Forrás: 1–10. СВЕТЛОВ, ГЕННАДИЙ: Уроки карельского языка. Kahekšaš urokka. <http://depvladimir.narod.ru/urokkat/urok8.html>; 11–16. Учим Карельский язык. Тексты на карельском языке с переводом: Пословицы с переводом. https://vk.com/doc-25112436_464129109

Mesék

(TURIČEVA, ZOJA: Armaš šana. Luvendakniiga Tverin karielazilla lapšilla. 22., 24., 33., 39., 50., 53., 54., 56., 68., 71.)

NAGRIS

Issutti diedo nagrehen i šano:
„Kažva, kažva, magie nagris.
Kažva, kažva, järe i ražie!”
Nagris kažvo magiekši i ražiekši i ülen-ülen järeiekši.
Läksi diedo tuomah nagrišta.
Vedi, vedi, ei vediäče.

Kučču hiän avukši buabon.
Buabo ottuači diedošta,
diedo ottuači nagrehešta.
Vejettih hüö, vejettih, ei šuanun vediä.

Kučču buabo avukši vunukkazen.
Vunukkane ottuači buabošta,
buabo ottuači diedošta,
diedo ottuači nagrehešta.
Vejettih hüö, vejettih, ei šuanun vediä.

Kučču vunukkane avukši koiran.
Koira ottuači vunukkazešta,
vunukkane ottuači buabošta,
buabo ottuači diedošta,
diedo ottuači nagrehešta.
Vejettih hüö, vejettih, ei šuanun vediä.

Kučču koira avukši kazin.
Kazi ottuači koirašta,
koira ottuači vunukkazešta,
vunukkane ottuači buabošta,
buabo ottuači diedošta,
diedo ottuači nagrehešta.
Vejettih hüö, vejettih, ei šuanun vediä.

Kučču kazi avukši hiiren.
Hiiri ottuači kazista,
kazi ottuači koirašta,
koira ottuači vunukkazešta,
vunukka ottuači buabošta,
buabo ottuači diedošta,
diedo ottuači nagrehešta.
Vejettih hüö, vejettih i dernattih!

Ihaššuttih!
Tuodih kodih i kodvan hüö šüödiš
šidä magieda, ražieda nagrišta,
i ruagana i havvuttuona.

A RÉPA

Apóka ültetett egy répát és így szólt:
„Nőj, nőj, édes répa!
Nőj, nőj, nagyra és zamatosra!”
Nőtt a répa édesre és zamatosra és túlon-túl nagyra.
Ment apóka, hogy hozza a répát.
Húzta, húzta, nem húzta ki.

Hívja segítségül anyókát.
Anyóka fogta apókát,
apóka fogta a répát.
Húzták, húzták, nem sikerült kihúzni.

Hívja anyóka segítségül az unokát.
Az unoka fogta anyókát,
anyóka fogta apókát,
apóka fogta a répát.
Húzták, húzták, nem sikerült kihúzni.

Hívja az unoka segítségül a kutyát.
A kutya fogta az unokát,
az unoka fogta anyókát,
anyóka fogta apókát,
apóka fogta a répát.
Húzták, húzták, nem sikerült kihúzni.

Hívja a kutya segítségül a macskát.
A macska fogta a kutyát,
a kutya fogta az unokát,
az unoka fogta anyókát,
anyóka fogta apókát,
apóka fogta a répát.
Húzták, húzták, nem sikerült kihúzni.

Hívja a macska segítségül az egeret.
Az egér fogta a macskát,
a macska fogta a kutyát,
a kutya fogta az unokát,
az unoka fogta anyókát,
anyóka fogta apókát,
apóka fogta a répát.
Húzták, húzták, ki is rántották.

Megörültek!
Hazamentek, és menten ették is
az édes, zamatos répát,
nyersen is, főttén is.

PISTELIJÄ VUATTEVŠ

Vaštavdu kerran jänis čiilinke i šano hänellä:
 „Min tuhmehune šivla, čiili, pistelijä vuattevš.”
 „Da i šivnomašša vähä šomutta
 – šano vaštah čiili –,
 no mivn pistelijäzet äbäžöijäh milma
 koiran da hukan hambahista.
 Avttavgo šivla niinže šivn šomane turkine?”
 Jänis šano:
 „Milma ei niin šoma turkine äbäžöiče,
 kuin äbäžöijäh pität jallat da kočahukšet.”

* * *

HUKKA DA ČIBA (Lev Tolstoin jälgeh)

Hukka nägöv:
 ülähänä goralla čiba kävelöv,
 da šuaha händä ei šua.
 Hukka i šanov čiballa:
 „Tuliziitgo šie alah,
 tiälä i paikka on tažembi da i ruoho vihannembi!”
 A čiba vaštah:
 „Etgo šie, hukka, milma kuču alah vain ših varoin,
 kun oman šüönnän näh huoletteliččet, a et mivn?”

* * *

HUKKA DA ORAVA (Lev Tolstoin jälgeh)

Orava kočči okšalda okšah
 da langei maguajan hukan piällä.
 Hukka pölläštün kočahti
 da tahto šüvvä oravua.
 Orava rubei händä pürgimäh:
 „Piäššä milma pois, elä šüö!”
 Hukka šanov:
 „Mie piäššän šivn, kun šanonnet,
 mintäh tūō oravat oletta näin veššelät?
 Mivla on ülen igävä kaččuō,
 kuin tūō nagole veššeläšti kočitta.”
 Orava vaštai:
 „Lašše milma pois puvh, nin mie šieldä šanon.
 Muiten mie varajan šivla šanuo.”
 Hukka piäšti oravan.
 Orava krabahti puvh da šieldä šano:
 „Šivla, hukka, on žentän igävä,
 kun šie olet vihane.
 Šilma viha šiämeštä poltav.
 A müō olemma žentäh veššelie,
 kun emmä nikellä pahua luaji.
 Olemma hüviin kaikinke.”

SZÚRÓS RUHA

Találkozott egyszer a nyúl a sünnel, s így szólt hozzá:
 „Milyen csúnya neked, süni, a szúrós ruhád.”
 „Igen, saját magamnak is kevésbé szép
 – válaszolta a süni –,
 ám az én szúrós ruhám megvéd engem
 a kutya és a farkas fogaitól.
 Segít-e neked így a te szép bundád?”
 A nyúl azt mondta:
 „Engem a szép bunda nem véd meg úgy,
 mint ahogy megvédenek a gyors lábak és ugrások.”

* * *

A FARKAS ÉS A KECSKE (Lev Tolsztoj nyomán)

Látja a farkas:
 fent a hegyen sétál a kecske,
 és a farkát sem sikerül elérni.
 Mondja is a farkas a kecskének:
 „Lejönnél-e alulra,
 itt a hely is simább, és az új fű is zöldebb!”
 A kecske azonban így válaszolt:
 „Te farkas, hisz nem csak azért látnál engem lent,
 hogy a saját étkedről gondoskodj, nem az enyémről?”

* * *

A FARKAS ÉS A MÓKUS (Lev Tolsztoj nyomán)

A mókus ágról ágra ugrándozott,
 és ráesett az alvó farkasra.
 A farkas felijedt az ugrálótól,
 és meg akarta enni a mókust.
 A mókus könyörögni kezdett neki:
 „Engedj el engem, ne egyél meg!”
 A farkas azt mondta:
 „Elengedlek téged, ha megmondod,
 miért vagytok ti mókusok olyan vidámak.
 Nekem nagyon szomorú látnom,
 hogy ti folyvást vidáman ugrándoztok.”
 A mókus azt felelte:
 „Engedj el engem a fára, onnan megmondom.
 Másképpen félek neked megmondani.”
 A farkas elengedte a mókust.
 A mókus felkaptatott a fára, és onnan mondta:
 „Neked farkas azért szomorú,
 mert te ellenségeskedő vagy.
 Neked a gyűlölet a szívedből izzik.
 Mi pedig azért vagyunk vidámak,
 mert senkinek sem teszünk rosszat.
 Jóságosak vagyunk mindenkivel.”

GRIBAN ALLA (V. Sutejev jälgeh)

Kerran puvttu Muvrahane šuvreh vihmah. Kunne peittüö? Dogadi Muvrahane lähellä pienen gribazen, hüpähti da i peittü žen piälakan alla. Istuv - vuottav, kuni vihma loppiečov.

A vihmuv vain enämmäldi da enämmäldi. Römähti gribazen luo mägä Liipukkane.

„Muvrahane, Muvrahane, lašše milma griban alla. Kaššuin läbi, lendiä ei šua.”

„Kunne mie silma laššen? – šanov Muvrahane –, mie tiälä vain üksiin mahun.”

„Ei že midä, mahumma molen.”

Laski Muvrahane Liipukkazen griban alla.

Vihmumah rubei vielä enämmäldi. Hüppiäv šiiričči Hiiri.

„Laškekkua milma griban alla. Mivšta vezi virduan virduav.”

„Kunne mü šivn laššemma? Täššä ei ole paikkua!”

„Eistükkiä vähäne! Mahuttuačen i mie.”

Eisüttih, peittü griban alla i Hiiri.

Vihma nikuin ei heikennä. Hüppiäv gribašta šiiričči Čirkune da itköv:

„Kaššuttih šullat, vaivuttih šiivet. Laškekkua milma griban alla kuivamah, lebiäčömäh, vuottamah vihman loppuo.”

„Ei ole tiälä paikkua.”

„No šiirdükkiä vielä vähäne!”

Šiirüttih, lövdü i Čirkuzella paikka. Vähän aigua hüpähti aholla Jänis, nägöv – griba šezov.

„Avtakkua mivla! Peitäkkiä! Milma Rebo tavottav!”

„Pidäv vielä vähäne lükähtüo – šanov Muvrahane –, žuali on Jänistä.”

Lükähüttih kaikin, mahtu šinne i Jänis. Vain peittü Jänis, ših hüpähti Rebo.

„Ettägo nägen Jänistä?” – küžü hiän.

„Emmä nägen.”

Rebo tuli lähemmä, huvhaldi:

„Eigo hiän ole tuah peittün?”

„Kunne täššä on peittüö!”

Vilskahutti Rebo hännällä i läksi pois. Sillä aigua vihma loppieči, čirone rubei čirottamah. Kaikin ihašuttih. Viijittih griban aida. Paissah keškenäh. „Kuingo niin? Enžistäh mivla ühellä oli ahaš, a šidä meilä kaikilla paikat lövvüttih” – tuli mieleh Muvrahazella.

„Kva-ha-ha! Kva-ha-ha!” – rubei kenollov nagramah. Kačotah, a griban piällä istuv Löttö da nagrav.

„Da oletta! Griba...”

Löttö ei lopettan šanondua, kočahti gribalda da pois pagoh. Kačottih kaikin gribah da arvualdih, mintän enžistäh ühellä ahaš oli, a šidä viijelläh lövvüttih paikat.

A GOMBA ALATT (V. Szutyjev nyomán)

A Hangya egyszer nagy esőbe került. Hová bújjon előle? Észrevett a Hangya a közelben egy kis gombát, oda is szaladt, és elrejtőzött a kalapja alatt. Ül – várja, hogy elálljon az eső.

De csak esik egyre jobban és jobban. A gomba mellé huppan le egy ázott Pillangó.

„Hangyácska, Hangyácska, eressz be a gomba alá. Átnedvesedtem, nem tudok repülni.”

„Hová eresszelek téged? – mondja a Hangya –, itt csak egyedül férhetek el.”

„Nehogy már, többen is elférünk.”

Beeresztette a Hangya a Pillangót a gomba alá.

Az eső még jobban elkezdett esni. Melléjük szaladt az Egér.

„Eresszetek be engem a gomba alá. A víz zúdulva zúdul.”

„Hová eresszünk téged? Itt nincs hely!”

„Mozduljatok kicsit összebb! Elférhetek én is.”

Összehúzódtak, elbújt a gomba alatt az Egér is.

Az eső egyáltalán nem hagyott alább. A gomba mellé szökkent a Veréb és így siránkozott:

„Átáztak a tollaim, elnehezültek a szárnyaim.

Eresszetek be engem a gomba alá megszáritkozni, megpihenni, kívámi az eső végét.”

„Nincs itt hely.”

„Na, mozduljatok összebb még egy kicsit!”

Összebbhúzódtak, lett helye a Verébnek is. Kis idő múlva a tisztásról a Nyúl futott, látja – gomba áll ott.

„Segítsetek nekem! Rejtsetek el! A Róka utolér!”

„Összebb kell kissé húzódnunk – mondta a Hangya –, Sajnálom a Nyulat.”

Összebbhúzódtak mind, elfért ott a Nyúl is. Épp csak elbújt a Nyúl, ott futott a Róka.

„Láttátok-e erre a Nyulat?” – kérdezte.

„Nem láttuk.”

A Róka közelebb ment, lerázta magát:

„Nem ide bújt-e el?”

„Hová lehet itt bújni?”

Megcsóválta a farkát a Róka, és elment. Ez időre véget ért az eső, a nap kezdett kisütni. Mindannyian megörültek. Előjöttek a gomba alól. Beszélgettek.

„Hogyan is? Kezdetben egymagamnak is szűkös volt, mégis lett mindenkinek helye” – futott végig az agyán a Hangyának.

„Kva-ha-ha! Kva-ha-ha!” – nevettek valakonnen.

Szénéztek, a gomba kalapján a Béka ült és nevetett.

„Ti aztán! A gomba...”

A Béka nem fejezte be a mondandóját, a gombáról leugorva nekieredt. Mindannyian a gombát nézték, és rájöttek, míg kezdetben egynek is szűkös volt, hogy lett később mégis helyük.

ROHKIE JÄNIS

Eli mečäššä jänis da kaikkie varaji. Račkahtav oksane, pörähtäv lendoh lindune – jänis jo šärizöv. Šärizi jänis päivän, šärizi nedelin, šärizi vuvven, a konža kažvo - kerdah hülgäi šärizennän.

Kaikkella mečällä hiän kovalla iänellä šano:

- Nikedä enämbi en varaja!

Kerävvüttih ühteh jänikset: šuvret i pienet, vanhat i nuoret. Istuočettih kannošta ümbäri i kuvnnellah, kuin hruakkav pitkäkorva da viäräšilmä jänis.

Ei že ole totta, što jänis nikedä ei varaja.

Küzütäh häneldä:

„Ei, pitkäkorva da viäräšilmä, šie i hukkuu et varaja?”

„Nikedä en varaja, ni hukkuu, ni rebuo, ni kondieda.

Tulgah vain mivla hukka vaštah, mie hänen šüön!”

– rohkendeličov jänis.

Nagretah jänikset, a hukka jo šiinä on. Käveli hiän nälghähine meččiä müöt.

Kuvlov, kannon luona jänikset račissah. Händä, hukkuu, mainitah.

Piettü hukka i rubei kaččelomah jäniksie.

Mäni ünnäh läššä.

Kuvndelov kuin hüö rohkendeličovtah.

A kaikkie enämmäldi rohkendeličov pitkäkorva da viäräšilmä jänis.

„Enžimäzen šivn i šüön” – muhahti hukka.

A viäräšilmä jänis enämmäldi da enämmäldi

rohkendeličov. Novzi kannon piällä i ravajav:

„Ei, tüö, varačut, kaččokkua, midä mie teilä ožutan nüt!”

Šiinä rohkendeličovijan kieli tartu keroh:

viäräšilmä dogadi hukan.

A toizet jänikset, ümbäri kannošta kerävdünnüt, vielä ei nähä hukkuu, račissah.

Viäräšilmä jänis kočahti kuin miäččü ülähpäi, kolme kerdua ümbäri piäštä püörähti ülähänä i langei kohti leviellä hukan očalla, vierähti ielleh hukan šelgiä müöt da pagoh.

Vaibunnun pitkäkorva da viäräšilmä jänis venü šärisen tuhjon alla.

„Vähällä vain eloh jänin” – tuli mieleh hänellä.

A hukka, pölläštün šidä enämmäldi, koppuači da kaikista jalloista läksi hüppiämäh pagoh toizuanne päin.

Konža jänis langei hänen očalla, hukalla ožuttuači, što ammuttih kohti häneh.

Toizet jänikset nähtih vain žen, kuin hukka läksi pagoh.

Kodvan vielä jänis hengäštelieči tuhjon alla. Konža varaten tuli jänikselöin luo, ne ühteh iäneh šanottih:

"Hiän on ülen rohkie jänis!

Hukka uidi häneštä pagoh!"

A BÁTOR NYÚL

Élt az erdön egy nyúl, és mindentől félt. Reccsentek az ágak, madárka röppent fel – a nyúl már cidrizett. Remegett a nyúl naphosszat, remegett héten át, remegett éven át – de mire megnőtt, egyszer elhagyta a reszketést. Az egész erdőnek nagy hangon hirdette: – Senkitől sem félek ezentúl!

Egybegyültek a nyúl köré: nagyok és kicsik, öregek és fiatalok. Egy fatuskó köré ültek és hallgatták, hogyan hőködik a hosszú fülű és ferde szemű nyúl. Nem hitték, hogy a nyúl senkitől sem fél.

Megkérdezték tőle:

„Ej, hosszú fülű, ferde szemű, a farkastól sem félsz?”

„Senkitől sem félek, sem a farkastól, sem a rókától, sem a medvétől. Jöjjön csak szembe a farkas, bekapom őt! – vitézkedett a nyúl.

Kinevették a nyulat, hisz a farkas már arrafelé járt.

Éhesen közeledett az erdőn át.

Hallja, hogy a fatuskónál a nyúl hangoskodik.

Farkat, farkast emleget.

Megállt a farkas, és kezdte figyelni a nyulat.

Közelebb ment hozzá.

Hallgatja, hogyan hőködik.

A hosszú fülű és ferde szemű nyúl pedig mindegyre tovább hőködik.

„Előbb megeszem én őt” – elmélkedett a farkas.

A ferde szemű nyúl pedig tovább és tovább hőködött. A fatuskó fölé magasodott, úgy kiáltozta:

„Ej, ti gyávaságok, nézzétek csak, mit teszek én most nektek!”

Ekkor a vitézi beszéd egyszerre megszakadt:

a ferde szemű észrevette a farkast.

A többi nyúl, aki a fatuskó köré gyűlt, még nem látja a farkast, és kiabál.

A ferde szemű nyúl felpattant mint a labda, háromszor megperdült maga körül, és széltében egyenesen a farkas homlokára zuhant, azután végiggördült a farkas hátán, és eliszkolt.

Kifradván a hosszú fülű és ferde szemű nyúl egy bokor alá feküdt reszketni.

„Épp csak hogy életben maradtam” – futott át agyán.

A farkas pedig megjedvén a történetektől, kapta magát, és futott másfelé az összes lábával menekülöre fogva.

Amikor a nyúl széltében a homlokára zuhant, a farkasnak úgy tűnt, hogy meglőtték.

A többi nyúl csak azt látta, hogy a farkas futva menekül.

Közben a nyúl még a bokor alatt lihegett. Amikor félve a nyulakhoz jött, azok fennhangon mondták:

„Ő a leges-legbátrabb nyúl!

A farkas futva menekült előle!”

REBO DA HUKKA

Hüppäi dorogua müöt nälghine rebo i nägöv:
 ajav mužikka hebozella,
 a reješšä kalua vedäv.
 Hüpähti rebo edehpäin
 i vierettiäči dorogarandah.
 Venüv kuin kuollun.
 Ajav šiiričči mužikka, dogadi – rebo venüv.
 Pietäldi hebozen i šanov:
 „Ka, kuin hüvä kagluš turkih liev akalla.”
 Otti revon hännästä i loi kaččomatta regeh.
 Istuoči i läksi tuaš ajamah.
 A rebo ukon tagana luadi rejen pohjah lovkon
 da roičči kaikki kalat dorogalla
 i jällicesti iče hillakkazeh kočahti reješä pois.
 Tuli mužikka kodih i šanov akalla:
 „Nu, akka, mäne kaččomah,
 min äijün kalua šain
 da min hüvöön kaglukšen turkih šivla toin!”
 „Missä ne on?” – küžüv akka.
 „Da, reješšä” – vaštai hänellä mužikka.
 Kaččov akka, a regi tühja,
 ni kalua, ni kaglušta ei ole.
 Täššä kekši mužikka: rebo elävä oli.
 A rebo šillä aigua keräi kaikki kalat
 da kandeli meččarandah, istuv da šüöv.
 Hüppiäv šiiričči hukka.
 Dogadi revon da i küžüv:
 „Mistä šie, rebo, näin äijän kalua sait?”
 „Püvviin. Da i šie püvvät.
 Mäne vain jovella,
 istuo avannon rannalla,
 lašše hända vedeh,
 a iče hillakkazeh luvettele:
Tartu šuvri da pieni kala händäh!
Tartu šuvri da pieni kala händäh!
 Issu viikombi, kalua händäh tartuv enämbi.”
 Tuli hukka jovella, istuoči avannon rannalla,
 pani hännän vedeh i rubei luvettelomah,
 kuin rebo käški.
 „Tartu šuvri da pieni kala händäh!”
 Istu hukka läbi üön.
 Händä i jiädü avandoh.
 Huomnekšella tuldi naizet jovella vettä vaš.
 Kačotah: avannon luona istuv hukka.
 Ruvettih hüö aijamah hukkuva pois,
 pergamah korennoilla.
 Hiän riuhteliečov, a piäže ei.
 Riuhto hukka händiä, riuhto.
 Že i katkei.
 Kočahti hukka da pagoh.
 Šillä vain i eloh jäi.

A RÓKA ÉS A FARKAS

Futott az út mentén az éhes róka, és látja:
 megy a paraszt a lovon,
 a szánon pedig halat visz.
 Előre futott a róka,
 és lefeküdt az út szélére.
 Fekszik, mint aki kimúlt.
 Elhalad mellette a paraszt, észreveszi: fekszik a róka.
 Megállítja a lovat, és azt mondja:
 „Lám, milyen jó gallér lesz az asszony bundáján.”
 Fogta farkánál a rókát, és észrevétlenül a szánra tette.
 Felült, és újra nekiindult.
 A róka pedig az apó mögött a szán alját kilukasztotta,
 az összes halat meg az útra hányta,
 és végül jómaga csendben leugrott a szánról.
 Hazaért a paraszt, és mondja az asszonynak:
 „No, asszony, menj, nézd meg,
 milyen sok halat szereztem,
 és neked a bundádra milyen jó gallért hoztam!”
 „Hol van?” – kérdi az asszony.
 „Hát a szánon” – feleli neki a paraszt.
 Nézi az asszony, a szán üres,
 sem hal, sem gallér sincs.
 Akkor döbben rá a paraszt: a róka élt.
 A róka pedig időközben mind összegyűjtötte a halat,
 az erdő szélére hordta, nekiült és ette.
 Arrafelé fut a farkas.
 Észreveszi a rókát, és meg is kérdezi:
 „Te róka, honnan szereztl ilyen sok halat?”
 „Fogtam. És te is foghatsz.
 Menj csak a folyóra,
 ülj a lék mellé,
 engedd le a farkad a vízbe,
 te magad pedig szép lassacskán kántáld:
Nagy hal, kis hal, kapaszkodj a farkamba!
Nagy hal, kis hal, kapaszkodj a farkamba!
 Ücsörögj tovább, a hal majd a farkadba kapaszkodik.”
 Ment a farkas a folyóra, a lék mellé ült,
 farkát a vízbe tette, és elkezdett kántálni,
 ahogy a róka rendelte.
 „Nagy hal, kis hal, kapaszkodj a farkamba!”
 Éjen át ült a farkas.
 A farka pedig a lékbe fagyott.
 Reggel asszonyok jöttek a folyóra a vízhez.
 Látják: a léknél ül a farkas.
 Elkezdik a farkast kergetni
 a vízhordó rudakkal páholva.
 Ő meg rángatja magát, de nem szabadul.
 Ráncigálta a farkas a farkát, ráncigálta.
 Az meg le is szakadt.
 Ugrott a farkas és menekült.
 Csak így maradt életben.

TUATTO ŠANELI

Ammuin, monda šadua vuotta ennen,
 šinne tuldi Pohjoš-Karielašta karielan rahvaš.
 Hüö leikkattih mečän
 i šeizatettih tämän külän.
 I nüt vielä küläššä šeizotah kojit,
 kumbazet on luaittu vanhašta mečäštä.
 Joven taguana on šuvri meččä.
 Küläššä eletäh vain ühet karielazet,
 i kaikki külän eläjät paissah karielakši.
 Küläššä vielä püzütäh karielan rahvahan tavat.

* * *

KÜLÄ, NÜT

Nüt külä on šuvrembi kuin ennen.
 Vanhan külän luona novzi uvži külä,
 missä eletäh nuoret perehet.
 Illoilla külä čilizöv lapšin iäniöistä.
 A vanhašša küläššä on hillah.
 Šielä eletäh vanhat ristikanžat.
 Hüö äijän tietäh külän endizeštä elännäštä.
 Mieleväšti muissellah vanhoida aigoida
 da šanellah lapšilla.

* * *

RUADO MIEŠTÄ EI RIKO (Lev Tolstoin jälgeh)

Vanha ukko issutti pienie juablokkapuvluida.
 Hänellä šanottih:
 „Mih varoin šie issutat?
 Viikko pidäv vuottua niistä juablokkua.
 Et šua šüömäh.”
 Vaštai ukko:
 „Mie en šüö, muít ana šüvväh,
 milma hüvällä muissetah!”

* * *

OMA MUA

Jogo ristikanžalla oma mua,
 missä hiän sündü i missä eläv, on miel’uža.
 Hiän omah tabah šuaččov omua randua.
 Müttünäzillä vain šanoilla ei kučuta
 vanha rahvaš omua muada: šüöttäjä i juottaja,
 i ainova, i armahane, i muamozeni.
 Keviällä i kežällä, talvella i šügüzüllä
 – joga aigah oma mua armas i šoma.
 Vardeigua i äbäžöigä omua muada!

APA MESÉLTE

Hajdanán, sok száz évvel ezelőtt
 Észak-Karjalából jöttek ide emberek.
 Kivágták az erdőt,
 és megalapították ezt a falut.
 A faluban még most is állnak házak,
 amelyek a régi erdőből készültek el.
 A folyón túl nagy erdő van.
 A faluban egyedül csak karjalaiak élnek,
 és az egész falu lakói beszélnek karjalaiul.
 A faluban még tartják a karjalai szokásokat.

* * *

A FALU, MOST

Most a falu nagyobb, mint hajdan.
 A régi falu mellett új falu emelkedik,
 amelyikben fiatal családok laknak.
 Esténként a falu gyereksivajtól hangos.
 Az öreg faluban pedig csend van.
 Abban idős emberek élnek.
 Ők sokat tudnak a falu hajdani életéről.
 Szívesen emlékeznek a régi időkre,
 és mesélnek a gyerekeknek.

* * *

A MUNKA AZ EMBERNEK NEM ÁRT (Lev Tolsztoj nyomán)

Az öregapóka kis almafákat ültetett.
 Mondták neki:
 „Minek ülteted?
 Hosszú ideig tart, amíg almát várhatsz róla.
 Nem sikerül, hogy ehedsz.”
 Válaszolt az apóka:
 „Én nem eszem, hagy egyék mások,
 majd jószívuén emlékeznek rám.”

* * *

A SZÜLŐFÖLD

Minden embernek van hazája,
 ahol születik, ahol él, ahol boldog.
 Saját módján szereti a saját vidékét.
 Nemcsak ilyen szavakkal szólítja
 az idős ember a szülőföldjét: tápláló és szomjat oltó,
 egyetlen is, drága is, anyácska is.
 Tavasszal és nyáron, ősszel és télen
 – mindenkor kedves és szép hon.
 Védjétek és szeressétek a hazátokat!

Versrészletek

(A Kalevala-sorok forrása: TURIČEVA, ZOJA: Armaš šana. Luvendakniiga Tverin karielazilla lapšilla. 72.
A versek forrása: Runoloin lehüt. <http://aiga.tverlib.ru/person/p01-t08.htm>)

KALEVALAŠTA

Vaga vanha Väinämöne
ijän eli kannaksella,
noilla Väinölän ahoilla
lavlekšeli viržilöidä.

* * *

MIHAIL ORLOV:

ŠIVN ON KULDA JOGO ŠANA

Šivn on kulda jogo šana,
ühä šoma on šivn kieli,
hobiehine zvonu iäni...
Hiän mivn hengipaikkah mäni.

* * *

STANISLAV TARASOV:

TOINE MUAMO

On kuin muamo oma randa,
olgupiällä ruavon kiät,
oma kieli, meččä, kando –
missä armahembua niät?

* * *

NIKOLAI MOROZOV:

OMA RANDA

Oma randa – kallis randa,
kaiken tuačči hüvä on!
Jogo päiviä omua randua
omah kieleh kiittelen!

* * *

ANTONINA ZAICEVA:

KEŽÄILDA

Revnašša mivnke
tuohokšen tulut,
pellošta kukkazet,
miehet paginat,
mieš ülen oma...
Aigane virduav...

A KALEVALÁBÓL

Vének véne Väinämöne
éltét élte fenyves tájon,
Väinölä búvszorosában
énekelte versét egyre.

* * *

MIHAIL ORLOV:

MINT AZ ARANY MINDEN SZAVAD

Mint az arany minden szavad,
leges-legszebb a te nyelved,
hangjai mint ezüst csengnek...
Lelkem mélyére hangzanak.

* * *

STANISLAV TARASOV:

MÁSIK ANYA

Tájam mintha anyám lenne,
dolgos kézzel vállamon,
fatörzs, erdő, népem nyelve –
mi drágább, mint itt a hon?

* * *

NIKOLAI MOROZOV:

SAJÁT TÁJ

Saját tájam – drága honom
oly gyönyörű mindened!
Tájam, amit minden napon
nyelvemen dicsérhetek!

* * *

ANTONINA ZAICEVA:

NYÁREST

Hozzám szegődve
nyírállat-szellő,
mezei virágok,
emberi beszédek,
ember nagyon maga...
Időm elfolyik...

ЉУДМИЛА ГРОМОВА:

ЛҮҲҮТ ӮӮРУНО

Kuin peittäv kuvdoma
valgiella talviuöllä,
niin peituit šie.
Mie vuotan.

* * *

ALEKSANDR SEDOV:

ŠIE UJIT MIŠTA

Tulizit šie miun luoh,
istuočizit reunah,
šanozit: „Ka tulin
ünnähäksi mie.”

* * *

ЉУДМИЛА ГРОМОВА:

JUMALAN LINNA

Jerusalima – Jumalan linna –
unissa tuašen šilma näin...
Šügžü. Ujitah lendoh linnut.
Lendäzin heinke šinne päin.

Tuodaiče miun linnut Jerusalamah,
kuldazeh linnah, Jumalan muah,
missä Hiän otti miänomat riähät,
kažvatti hengen taivahah šuah.

Ägieššä muašša – Palestinašša –
Jumalan šana šündünnün on.
Missä miun šiivet? Lendäzin šinne...
Vain šanotah, vähä vallittuo on.

ЉУДМИЛА ГРОМОВА:

KIS ÉJI VERS

Úgy bujdokol a hold
világos téli éjen,
mint te bujkálsz.
Én várlak.

* * *

ALEKSANDR SEDOV:

ELMENTÉL TŐLEM

Megjőnnél énhozzám,
odaülnél mellém,
mondanád: „Ím jöttem
ráadásnak én.”

* * *

ЉУДМИЛА ГРОМОВА:

ISTENNEK VÁROSA

Jeruzsálem – Istennek városa –
az álmom mindig odahoz...
Ősz van. Madarak raja száll tova.
Szállnék velük leszállva ott:

városom hagyva el – Jeruzsálembe,
Isten földjére, arany városba,
ahol Ő tőlem minden bűnt elvenne,
s lelkem az égig ágaskodna.

Forróság földjén – Palesztinába’ –
Isten igéje ott született.
Hol a szárnyaim? Szállnék én már ma...
Mesebeszéd csupán. Kevéske ez.

Szentírás-részlet

(Forrás: СВЕТЛОВ, ГЕННАДИЙ: Уроки карельского языка. Kümmenneš urokka.
<http://depvladimir.narod.ru/urokkat/urok10.html>)

SVJATOI JOVANGELI MATVEISTA
 VIJESŠ PIÄ

1. Nähtüö Jisus rahvahan,
 novži goralla. I kuin hiän istuočih,
 lähendiäčettih hänen luo hänen opašsettavat.
 2. I rubei ičeštä niin heidä opaštamah:
 3. Ožakkahat kevhät hengellä:
 hiän on taivaškuningahuš.
 4. Ožakkahat itkijät: hüö käržütäh.
 5. Ožakkahat түvnet: hiän liev mua.
 6. Ožakkahat toven tahtojat i šuvaččijät:
 hüö külläššütäh.
 7. Ožakkahat kaikilla hüvän luadijat:
 heilä ičellä hüvä liev.
 8. Ožakkahat puhtahat šiämellä: hüö Jumalua nähäh.
 9. Ožakkahat šovinnon luadijat:
 hüö nimittiäčettäh Jumalan poijiksi.
 10. Ožakkahat oigeista šüin porotetut:
 hiän on taivaškuningahuš.
 11. Ožakkahat түö oletta,
 konža havkutah teidä i porotetah
 i jogo pahan šanan mivn täh tiän piällä ažetetah.
 12. Ihaštukkua түö i hüvällä mielin olgua,
 šuvri teilä on palka taivahašša:
 niin ollah porotetut prorokat,
 kumbazet iellä teidä oldih.
 13. Түö oletta muan šuola:
 kuin rikkuočennov šuola, millä šuoluačov?
 Ni midä ei rubie šilloin makšamah,
 a vain pois hänen kuatah, i jalloila tallauduv.
 14. Түö oletta ilman valgie, ei voi peittiäčie linna,
 goralla šeizatettu.
 15. Eigo viritetä tuohušta i kattien alla panna,
 a ülähäksi, i ana palav kaikien täh, ket ollah talošša.
 16. Niin ana valguov tiän valgie inehmizien ieššä,
 jo ana nähtäis tiän hüvät aziet i kiitettäis tiän Tuattuo,
 kumbane on taivahašša.
 17. Elgiägo pidäkkiä mieleššä,
 jotto mie tulin rikkomah zakonua ali prorokkoja:
 en tullun rikkomah, a tävttämäh.
 18. Amin' šanon teilä:
 terämbieh taivaš i maailma häviev,
 a ei hävie üksi tähtüt ali üksi piirütüš zakonašta,
 kuni kaikki ei luadieče.

MÁTÉ EVANGÉLIUMA
 ÖTÖDIK FEJEZET

¹ (Jézus) a tömeg láttára fölment a hegyre és leült.
 Tanítványai köréje gyűltek,
² ő pedig szólásra nyitotta ajkát. Így tanította őket:
³ Boldogok a lélekben szegények,
 mert övék a mennyek országa.
⁴ Boldogok, akik szomorúak,
 mert majd megvigasztalják őket.
⁵ Boldogok a szelídek, mert övék lesz a föld.
⁶ Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot,
 mert majd eltelvek vele.
⁷ Boldogok az irgalmasok,
 mert majd nekik is irgalmaznak.
⁸ Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent.
⁹ Boldogok a békességben élők,
 mert Isten fiainak hívják majd őket.
¹⁰ Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért,
 mert övék a mennyek országa.
¹¹ Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak
 és üldöznek benneteket és hazudozva
 minden rosszat rátok fognak énniattam.
¹² Örüljetek és ujjongjatok,
 mert nagy lesz a mennyben a jutalmatok!
 Így üldözték elöttetek a prófétákat is.
¹³ Ti vagytok a föld sója.
 Ha a só ízét veszti, ugyan mivel sózzák meg?
 Nem való egyébre, mint hogy kidobják,
 s az emberek eltapossák.
¹⁴ Ti vagytok a világ világossága.
 A hegyen épült várost nem lehet elrejtteni.
¹⁵ S ha világot gyűjtanának, nem rejtik a véka alá,
 hanem a tartóra teszik,
 hogy mindenkinek világítson a házban.
¹⁶ Ugyanígy a ti világosságotok is
 világítson az embereknek, hogy jótetteiteket látva
 dicsőítsék mennyei Atyátokat!
¹⁷ Ne gondoljátok, hogy
 megszüntetni jöttem a törvényt vagy a prófétákat.
 Nem megszüntetni jöttem, hanem teljessé tenni.
¹⁸ Bizony mondom nektek,
 míg ég és föld el nem múlik, egy i betű
 vagy egy vesszőcske semvész el a törvényből,
 hanem minden beteljesedik.

(Megjegyzés: A Szent István Társulat legújabb fordítású magyar szövegét változtatás nélkül állítottam párhuzamba az 1820-as, Szentpétervárott megjelent, archaizáló, de mai helyesírású tveri-karjalai szöveggel.)

Miatyánk

(Forrás: СВЕТЛОВ, ГЕННАДИЙ: Уроки карельского языка. Kümmenteš urokka.
<http://depvladimir.narod.ru/urokkat/urok10.html>)

Tuatto miän,
kumbane olet taivahašša,
ana hüvittiäčöv šivn nimeži.
Tulgah sivn kuningahuš,
liekäh sivn vällä,
kuin taivahašša,
niin i muailmalla.

Anna meilä
jogopäivällistä leibiä nützen.
I jätä meilä miän vellat,
kuingi müö jätälemmä
miän velganiekoilla.
I elä vie meidä muanitukšeh,
a piässä meidä pahašta.

Amin.

(Megjegyzés: Az 1804-es, Szentpétervárott megjelent szövegváltozat mai tveri-karjalai helyesírással szerepel.)

IV.
TVERI-KARJALAI-MAGYAR MINISZÓTÁR

A tveri-karjalai–magyar miniszótár elé

PUNZSINA⁴⁵ tveri-karjalai–orosz nagyszótára megközelítőleg 17000 szócikket tartalmaz, SZVETLOV⁴⁶ tananyagának szójegyzéke közel 700, TURIČEVA⁴⁷ gyermekolvasókönyvének szójegyzéke mintegy 1200 tveri-karjalai szó orosz megfelelőjét adja meg. A jelen kötet miniszótára az utóbbi két forrás több átfedéssel jellemezhető anyagát összegezve, egyéb forrásokból a nagyszótár segítségével némi kiegészítést alkalmazva, összesen 1900 szócikket szerkeszt egybe. A két alapforrás mintájára inkább szójegyzéknek tekinthető, mert a szócikkeket példaanyaggal nem egészíti ki. Alapforrásai a szójegyzégeiket megelőző szövegek szókinsére építenek, ezért azután sok fontos kifejezés hiányzik, viszont számos ritkán használt kifejezés bekerült. A jelen kötet célja azonban nem a teljesség, még csak nem is egy általánosan elfogadott alapszókinszhez való igazodás volt, hanem a vizsgált nyelv jellegzetességeibe való bevezetés, valamint a balti finn társnyelvekkel való összehasonlítás lehetőségének megteremtése.

- *Általánosságban:*

A szótár címszavai szigorú karjalai betűrendben követik egymást.

A címszó betűtípusa félkövér.

Amennyiben egy szó a) szétválaszthatóan több szófajú; b) eltérő jelentéseinek összefüggése már kevésbé felismerhető; c) azonos alakú (homonima), akkor felső indexszámmal jelölve külön szócikkbe kerül.

Amennyiben egy szó összetett, akkor annak az elő- és az utótagját függőleges kettősvonal választja el egymástól.

Amennyiben egy szó toldalékolható, és ennek során változtatja a szótó alakját, akkor a címszóról függőleges vonal vágja le a változatlanul maradó részt; a toldalékolt végződés(ek) pedig kötőjellel szerepel(nek), egymástól vesszővel elválasztva, gömbölyű zárójelben, dőlt betűvel.

Amennyiben egy szónak esetvonzata van, a megfelelő eset rövidített neve gömbölyű zárójelben, dőlt betűvel követi a címszót.

A címszó (és az esetleges indexszám, illetve az esetleges alaktani kifejtés vagy esetvonzat rövidítése) után található a szófaj rövidített jele dőlt betűvel, komplex szófajúak betűjelei közt törtvonallal.

Ezek után – gondolatjelet követően – normál betűtípussal a magyar jelentés következik magyar szótári alapalakban (esetenként szó szerkezettel kifejezve); a rokonértelmű megfelelők vesszővel elválasztva.

Amennyiben egy szó jelentései egymástól részben különböznek, de jelentéseik összefüggése felismerhető, az egyes jelentéseket arab sorszámozás különbözteti meg, és ezeket pontosvessző választja el.

Amennyiben egy jelentést célszerű pontosítani, akkor a magyar megfelelőt zárójelben irányítószó(k) egészíti(k) ki.

- *Névszók esetében:*

A zárójeles alaktani kifejtésben a névszó egyes számú (singularis) birtokos és részelő (genitivus és partitivus) esetének toldalékolása szerepel.

Amennyiben szóösszetétel esetében (főleg számnevek körében) az első tag is ragozandó (olykor csak az), akkor a címszóban az összetétel helyét függőleges kettősvonal jelöli, és ezt követi az alaktani kifejtés tagolása is.

Amennyiben a főnév csak többes számú alakban (plurale tantum) használatos, akkor az alaktani kifejtésben a megfelelő többes számú toldalékolás szerepel.

- *Igék esetében:*

A zárójeles alaktani kifejtésben az ige kijelentő módú (indicativus), jelen idejű (praesens), egyes szám (singularis) 1. és 3. személyű toldalékolása szerepel; a főleg harmadik személyben értelmezhető, illetve az alanytalan igék esetében csak az utóbbi.

⁴⁵ ПУНЖИНА, АЛЕКСАНДРА: Словарь карельского языка (тверские говоры). Петрозаводск 1994.

⁴⁶ СВЕТЛОВ, ГЕННАДИЙ: Уроки карельского языка. <http://depyvladimir.narod.ru/urokkat/index.html>

⁴⁷ TURIČEVA, ZOJA: Armaš šana. Luvendakniiga. Tverin karielazilla lapšilla. Тверь 1996.

A

a *conj* – 1. de, hanem; 2. pedig, viszont, ellenben; 3. mégis
abev|duo (*-vun, -duv*) *v* – megsértődik, megbántódik
abevt|tua (*-an, -tav*) *v* – megsért, megbánt
abie (*-n, -da*) *s* – sértés, megbántás
abiek|aš (*-kahan, -ašta*) *a* – sértett, sértődött, megbántott
abu (*avun, abuo*) *s* – 1. segítség; 2. segély; 3. támogatás
abuniek|ka (*-an, -kua*) *s* – 1. segítő; 2. segéd
ačuo *particl* – hogyan, hogyan
adiv|o (*-on, -uo*) *s* – növendég
adr|a (*-an, -ua*) *s* – faeke
agan|at (*-ojen, -oja*) *s plur* – pelyva, törek
ah *interj* – ah, aj
aha *particl* – aha, ühüm, igen
ah|aš (*-tahan, -ašta*) *a* – szűk, szoros
ahavoiččieč|ie (*-en, -čov*) *v refl* – 1. kicszerződik (széltől); 2. kiszárad, megaszalódik
ahavoi|duo (*-jun, -duv*) *v* – 1. kicszerződik (széltől); 2. kiszárad, megaszalódik
ahavoi|ja (*-čen, -ččov*) *v* – kiszárít, megaszal (szél)
ahis|tua (*-san, -tav*) *v* – 1. hajszol, kényszerít; 2. visszafajt (lélegzetet)
ahj|o (*-on, -uo*) *s* – kovácstűzhely
ah|kua (*-an, -kav*) *v* – sóhajtozik
ahnahaldi *adv* – mohón
ahna|š (*-han, -šta*) *a* – mohó, falánk
ah|o (*-on, -uo*) *s* – tisztás (erdei)
ahven (*-en, -da*) *s* – sügér
ai *interj* – aj, jaj
ai|da (*-jan, -dua*) *s* – 1. kerítés, palánk; 2. sövény
aiga (*ajan, aigua*) *s* – 1. idő (elméleti); 2. idő (mért); 3. időtartam; 4. időszak, korszak, kor; 5. időpont; 6. idő (nyelvészeti)
aigah *adv* – 1. időnként; 2. idejében, jőkor
aigana (*gen*) *postp* – idején, idejében

aiga|ne (*-zen, -sta*) *a* – korai
aigazemmin *adv comp* – korábban
aigazen *adv* – korán
ailaš|tua (*-šan, -tav*) *v* – dob, eldob, hajít, elhajít, vet, elvet
ainoš *adv* – állandóan, folyton, mindig
ainov|a (*-an, -ua*) *a* – egyedüli
aiz|a (*-an, -ua*) *s* – kocsirúd, szekerrúd
ait|ta (*-an, -tua*) *s* – 1. fészker, kamra; 2. csűr, hombár
aivin *adv* – állandóan, folyton, mindig
aivoin *adv* – korán
aivokkازه *adv* – elég korán
aivomme *adv comp* – korábban
ajat|tua (*-tav*) *v* – gennyesedik, begennyesedik, meggennyesedik, elgennyesedik, kel, megkel (kelés)
ajel|la (*-en, -ov*) *v* – 1. utazik, halad vmin, megy vmin; 2. hajt, terel, üz, hajszol; 3. kel, megkel (tészta)
ajo|š (*-kšen, -šta*) *s* – tályog, kelés
aj|ua (*-an, -av*) *v* – 1. utazik, halad vmin, megy vmin; 2. hajt, terel, üz, hajszol; 3. szánt, felszánt; 4. beüt, bever (szőget, éket); 5. havat hord; 6. szurkot / gyanát főz; 7. gennyesedik, begennyesedik, meggennyesedik, elgennyesedik, megkel (kelés)
ajuač|ie (*-en, -čov*) *v refl* – 1. törtet; 2. kergetőzik
ak|ka (*-an, -kua*) *s* – 1. nő, asszony, nőszemély, fehérlő; 2. öregasszony; 3. feleség, nej, hitves
akka|ne (*-zen, -sta*) *s* – anyóka
akkiloil|ja (*-čen, -ččov*) *v* – elmozdít, áthelyez
alah (*gen*) *postp* – alá
alahačči *adv* – lent, alul, mélyen
ala|ne (*-zen, -sta*) *s* – kesztyű (kétujjas)
alasti *adv* – meztelenül, csupaszon, pucéran
alav|a (*-an, -ua*) *s* – alföld, lapály, mélyföld
alda (*gen*) *postp* – alól
alemma *adv comp* – lejjebb, alacsonyabban, mélyebben

alen|dua (*-nan, -dav*) *v* – 1. leereszt, leenged; 2. mérsékel, csökkent, lecsökkent; 3. leenged (árat), leszállít (árat)
al|gu (*-un, -guo*) *s* – 1. kezdet; 2. kezdés, elkezdés
al|gua (*-an, -gav*) *v* – 1. kezd, elkezdd, megkezd; 2. hozzáfog, hozzálát, nekifog, nekilát
ali *conj* – vagy, avagy
alimma|ne (*-zen, -sta*) *a* – alsó
alla (*gen*) *postp* – alatt
allačči *adv* – alulról, letről
allačči (*gen*) *postp* – 1. alatt; 2. alól
aloh (*gen*) *postp* – folyamán, alatt (időben)
alot|tua (*-an, -tav*) *v* – 1. kezd, elkezdd, megkezd; 2. hozzáfog, hozzálát, nekifog, nekilát
alottuač|ie (*-en, -čov*) *v refl* – elkezdd, kezdődik
alotu|š (*-kšen, -šta*) *s* – 1. kezdés, elkezdd, megkezdés; 2. kezdet
aluš||pai|da (*-jan, -dua*) *s* – alsóing
aluzi|n (*-men, -nda*) *s* – üllő
am|buo (*-mun, -buv*) *v* – lő, tüzel (fegyverből)
ammuin *adv* – 1. rég, régen; 2. réghőta
ammui|ne (*-zen, -sta*) *a* – régi, ősi
ana *particl* – hadd
andila|š (*-han, -šta*) *s* – menyasszony, mátká, ara
an|dua (*-nan, -dav*) *v* – 1. ad, juttat, nyújt, átad, átnyújt; 2. enged vmit, megenged
anduač|ie (*-en, -čov*) *v refl* – 1. adatik, kijut vkinek; 2. enged vminek / vkinek; 3. adódik
anheli (*-n, -e*) *s* – angyal
anno|š (*-kšen, -šta*) *s* – 1. átadás, átnyújtás; 2. adag
anop|pi (*-in, -pie*) *s* – anyós
anoš *conj* – 1. hiszen, hisz, mivel; 2. pedig, bár
ap|pi (*-in, -pie*) *s* – após
apre|a (*-an, -ua*) *s* – április
ar|ga (*-an, -gua*) *a* – félénk, ijedős
argi||päiv|ä (*-än, -üä*) *s* – 1. nem böjti nap; 2. hétköznapi
arma|š (*-han, -šta*) *a* – 1. kedves, drága; 2. bájos, aranyos; 3. szeretetreméltó

armahu|š (-*kšen*, -*šta*) *s* – 1. szeretet; 2. szerelem; 3. gyöngédség; 4. szívélyesség, nyájasság
armaš|tua (-*šan*, -*tav*) *v* – szeretget, kedveskedik, dédelget, becézget, babusgat
arm|o (-*on*, -*uo*) *s* – 1. szeretet; 2. szerelem; 3. kegyelem, irgalom
armot|oin (-*toman*, -*oinda*) *a* – árva, elárult
arv|ata (-*uan*, -*uav*) *v* – 1. kitalál, eltalál; 2. megfejt
arvav|duo (-*duv*) *v* – kiderül
arvavt|tua (-*an*, -*tav*) *v* – rejtvényt ad fel, megfejtésre felad, megoldat
arvavtu|š (-*kšen*, -*šta*) *s* – 1. rejtvény, találós kérdés; 2. talány
arv|o (-*on*, -*uo*) *s* – megfejtés
aššukš|ie (-*n*, -*v*) *v* – lépdél, lépked
aštie (-*n*, -*da*) *s* – edény
aštie|ne (-*zen*, -*sta*) *s* – csésze (teás)
aštoil|ja (-*čen*, -*ččov*) *v* – boronál, elboronál
aštov|a (-*an*, -*ua*) *s* – borona
aš|tuo (-*šin*, -*tuv*) *v* – 1. megy, jár, halad; 2. indul
azie (-*n*, -*da*) *s* – 1. ügy, dolog; 2. tény
aziek|aš (-*kahan*, -*ašta*) *a* – 1. dolgoz; 2. ügybuzgó
azrai|n (-*men*, -*nda*) *s* – szigony
azrua|n (-*men*, -*nda*) *s* – szigony
ažbi *interj* – lám, no lám, lám csak
ažet|tua (-*an*, -*tav*) *v* – 1. terem, létrehoz, létesít; 2. helyez, elhelyez
ažev|duo (-*vun*, -*duv*) *v* – 1. megnyugszik, lenyugszik; 2. lecsillapodik, lecsendesedik
aževt|tua (-*an*, -*tav*) *v* – 1. megnyugtat; 2. lecsillapít, lecsendesít
atkal|ja (-*an*, -*ua*) *a* – szomorú, bús, bánatos
atkalu|š (-*kšen*, -*šta*) *s* – bánat, szomorúság, bú, búbánat
atkev|duo (-*vun*, -*duv*) *v* – szomorodik, bánkódik, búsul, búslakodik
ato *conj* – egyébként, különben
av|ata (-*uan*, -*uav*) *v* – 1. nyit, tár; 2. kinyit, kitár, felnyit
avai|n (-*men*, -*nda*) *s* – kulcs
avan|do (-*non*, -*duo*) *s* – lék (jégen)

avav|duo (-*vun*, -*duv*) *v* – 1. nyílik, tárul; 2. kinyílik, kitárul, felnyílik
avgie (-*n*, -*da*) *s* – tisztás (erdei)
avgust|a (-*an*, -*ua*) *s* – augusztus
avoi *interj* – ajaj, ejha, tyúha
avona|ne (-*zen*, -*sta*) *a* – nyílt, nyitott
avt|tua (-*an*, -*tav*) *v* – segít, elősegít
avu *interj* – ajaj, ejha, tyúha
avuač|ie (-*en*, -*čov*) *v refl* – 1. nyílik, tárul; 2. kinyílik, kitárul, felnyílik
avua|n (-*men*, -*nda*) *s* – kulcs
avut|oin (-*toman*, -*oinda*) *a* – esetlen, gyámoltalan
avuttomu|š (-*kšen*, -*šta*) *s* – esetlenség, gyámoltalanság

B

ba|ba (-*van*, -*bu*) *s* – 1. nagyanya, nagyanyó, nagymama; 2. anyóka, öreganyó, öregasszony, vénasszony
babat|tua (-*an*, -*tav*) *v* – dünnyög, mormog, mormol
bagr|a (-*an*, -*ua*) *s* – csáklya
balaguvr|a (-*an*, -*ua*) *s* – mókameszter, tréfacsináló
ball|ata (-*uan*, -*uav*) *v* – beüt, megüt, felsért, megsért, megsebesít
bantik|ko (-*on*, -*kuo*) *s* – szalag
barču (-*n*, -*o*) *s* – sóska
bariš|ša (-*an*, -*šua*) *s* – nyereség, haszon
be|at (-*ojen*, -*oja*) *s plur* – fehérnemű
belije (-*n*, -*v*) *v* – 1. fehérít; 2. meszel, kimeszel
berluv|ga (-*jan*, -*gua*) *s* – medvebarlang
be|olga (-*jan*, -*gua*) *s* – part
bešovdui|ja (-*čen*, -*ččov*) *v* – beszélget, társalog
bič|ča (-*an*, -*čua*) *s* – bikaborjú
Biiblie (-*n*, -*dä*) *s* – Biblia
bi|b|o (-*on*, -*uo*) *s* – galambgomba
bi|ja (-*an*, -*ua*) *s* – báránka, bari, kisbárán
bizi (-*n*, -*e*) *s* – cica
blaž|ie (-*čen*, -*čov*) *v* – 1. nevette, megnevette; 2. tréfálkozik

b|av|gua (-*an*, -*gav*) *v* – himbálózik, leng
bliā|güō (-*viin*, -*güiv*) *v* – béget, mekeg
bobo|ne (-*zen*, -*sta*) *s* – játék (tárgy)
bodrit|tua (-*an*, -*tav*) *v* – üdít, felüdít
bohāt|ta (-*an*, -*tua*) *a/s* – gazdag
bohāt|tuo (-*un*, -*tuv*) *v* – gazdagodik, meggazdagodik
bohātu|š (-*kšen*, -*šta*) *s* – gazdagság, jólét
bok|ko (-*on*, -*kuo*) *s* – kos, birka, bárány
borč|ča (-*an*, -*čua*) *s* – birkózás
borčui|ja (-*čen*, -*ččov*) *v* – birkózik
bot|ja (-*an*, -*ua*) *s* – báránka, bari, kisbárán
botik|ka (-*an*, -*kua*) *s* – ladik
botink|a (-*an*, -*ua*) *s* – magasszárú cipő
brih|ja (-*an*, -*ua*) *s* – legény, fickó
briha|ne (-*zen*, -*sta*) *s* – fiú, kisfickó, legényke
brizgut|tua (-*tav*) *v* – fröcsköl, fröccsen
brodu (-*n*, -*o*) *s* – gázló
broni (-*n*, -*e*) *s* – varjú
b|ruk|at (-*kojen*, -*koya*) *s plur* – nadrág
buitto *conj* – mintha
bukv|a (-*an*, -*ua*) *s* – karórépa
bukvari (-*n*, -*e*) *s* – 1. ábécé; 2. ábécéskönyv
bul|buk|ka (-*an*, -*kua*) *s* – buborék, bugyborék
bul|u (-*n*, -*o*) *s* – aludtdej
buol|ja (-*an*, -*ua*) *s* – vörösfőnya
burh|ja (-*an*, -*ua*) *s* – örvény
bužu (-*n*, -*o*) *s* – ricsaj, láрма, zaj
butilk|ka (-*an*, -*kua*) *s* – üveg, palack, üvegpalack
bör|ō (-*ön*, -*üō*) *s* – bogár
bōri|šsā (-*zen*, -*zōv*) *v* – 1. zümmög; 2. duruzsol, döngicsél

C

cap *interj* – hess, huss, mars, sicc
cap-carap *interj* – volt-nincs
carevn|a (-*an*, -*ua*) *s* – cárleány
caric|a (-*an*, -*ua*) *s* – cárnő

carstv|a (-an, -ua) *s* – 1. cárság; 2. uralkodás, uralom; 3. birodalom
carstvui|ja (-čen, -ččov) *v* – uralkodik
cifr|ja (-an, -ua) *s* – számjegy, szám
cigan|ja (-an, -ua) *s* – cigány ember
cigank|ja (-an, -ua) *s* – cigánynő
cigark|ka (-an, -kua) *s* – cigaretta
cuari (-n, -e) *s* – cár
cuarin||poi|ga (-jan, -gua) *s* – cárfiú, cárevics

Č

čačat|tua (-an, -tav) *v* – fecseg
čagari (-n, -e) *s* – kisujj (kézen)
čagari||var|vaš (-bahan, -vašta) *s* – kislábujj
čajniek|ka (-an, -kua) *s* – teáskanna, kanna
čak|ka (-an, -kua) *s* – muslica
čapufk|ka (-an, -kua) *s* – kupica, kis talpas pohár
časovn|ja (-an, -ua) *s* – kápolna
čašk|ja (-an, -ua) *s* – csésze (teás)
čeluač|je (-en, -ččov) *v refl* – lubickol, pancsol
čepistiel|čje (-en, -ččov) *v refl* – kapaszkodik, fogódkodik
čerep|pa (-an, -pu) *num* – negyed
čeri (-n, -e) *s* – vonal, vonás
čerod|ja (-an, -ua) *s* – 1. rend; 2. sor; 3. sorrend
čerti|je (-n, -v) *v* – rajzol
čet'verti (-n, -e) *num* – negyed
čib|a (-an, -bua) *s* – 1. kecske; 2. gyerekszánkó
čilaha|ne (-zen, -sta) *s* – csalán
čili (-n, -e) *s* – sünn, sündisznó
čüšti (-n, -e) *s* – becsület, tisztesség
čü|vut (-bujen, -buj) *s plur* – hinta
čüvu|ta (-on, -ov) *v* – hintázik
čik|ko (-on, -kuo) *s* – néni, nővér (idősebb nőtestvér)
čilahut|tua (-an, -tav) *v* – cseng, csilingel, csöng, csendül, csörög
čilak|ka (-an, -kua) *a* – csengő, csilingelő, csöngő, csendülő
čil|ssä (-zen, -zöv) *v* – cseng, csilingel, csöng, csendül, csörög
čilpu|ta (-on, -ov) *v* – szemetel, koszol, piszkít

čilvije (-n, -v) *v* – felaprít, feldarabol
čip|pa (-an, -pu) *s* – csirke, csibe
čirču (-n, -o) *a* – bogaras, szeszélyes
čiret|tiä (-än, -täv) *v* – csicsereg, csiripel, csivitel
čiri|ssä (-zen, -zöv) *v* – csicsereg, csiripel, csivitel
čirk|ka (-an, -kua) *s* – 1. tücsök; 2. szöcske
čirk|ku (-un, -kuo) *s* – veréb
čiro|ne (-zen, -sta) *s* – napsütés
čiro|tua (-tav) *v* – süt a nap
čirp|pi (-in, -pie) *s* – sarló
čisl|ja (-an, -ua) *s* – számjegy, szám
čort|ta (-an, -tua) *s* – ördög
čosnok|ka (-an, -kua) *s* – fokhagyma
čuaju (-n, -o) *s* – 1. tea (cserje); 2. tea (levél); 3. tea (ital); 4. tea (alkalom)
čuasu (-n, -o) *s* – óra (időegység)
čuasu|t (-jen, -ja) *s plur* – óra (mérőeszköz)
ču|gu (-vun, -guo) *s* – sertés, disznó
čuh|kua (-an, -kav) *v* – sügdolózik
čuhut|tua (-an, -tav) *v* – 1. süg; 2. suttog; 3. susog
čullah|tua (-an, -tav) *v* – 1. suhan; 2. surran
čup|pu (-un, -puo) *s* – sarok (térbelsőben)
čur|ata (-uan, -uav) *v* – utazik
čurah|tua (-an, -tav) *v* – utazgat
čuri|ssa (-zen, -zov) *v* – utazik vmi-vel, halad vmin
čurk|ka (-an, -kua) *s* – tuskó, tönk, rönk
čuvd|ja (-an, -ua) *s* – csoda, csuda
čuvru (-n, -o) *s* – durva szemű homok
čülč|či (-in, -čie) *a* – tompa, életlen
čülče|tä (-nen, -növ) *v* – eltompul, kitompul
čülk|kü (-ün, -küö) *s* – magtok, magház
čüt *adv* – alig, kicsit, kissé
čäp|pi (-in, -pie) *s* – rigli
čök|kie (-in, -kiv) *v* – 1. szűr, döf, bök, átszűr, megszűr, átdöf, megdöf; 2. dug

D

da¹ conj – és, s, is, meg, továbbá
da² particl – igen
dar|ja (-an, -ua) *s* – 1. ajándék; 2. adomány
dekabr|ja (-an, -ua) *s* – december
de|fank|ja (-an, -ua) *s* – erdőparcella, erdőrészt
de|ng|ja (-an, -ua) *s* – pénz, pénzérme
de|ng|at (-ojen, -oja) *s plur* – pénz, pénzüsszeg
deri|je (-n, -v) *v* – kihúz, kiránt, kiráncigál
died|lo (-on, -uo) *s* – 1. nagypapa; 2. öregapó
dil|go (-von, -guo) *s* – liba, lúd
diiv|ja (-an, -ua) *s* – csoda, csuda
diivui|ja (-čen, -ččov) *v* – csodálkozik, elcsodálkozik, csudálkozik, elcsudálkozik
dikui|ja (-čen, -ččov) *v* – csináltankodik, pajkoskodik, huncutkodik, kópéskodik
diäd|lō (-ön, -üö) *s* – 1. nagybácsi; 2. bácsi
diädin|ä (-än, -üä) *s* – 1. nagynéni; 2. néni
doga|die (-jin, -div) *v* – észrevesz, meglát
dohtari (-n, -e) *s* – doktor
dorog|ja (-an, -ua) *s* – út
doroga||ran|da (-nan, -dua) *s* – útszél, padka
drobu (-n, -o) *s* – sörét
druv|gu (-n, -o) *s* – szerető (férfi)
duak|kua (-an, -kav) *v* – igenel, helyesel
dubin|ja (-an, -ua) *s* – dorong, furkósbot, buzogány
dupl|ja (-an, -ua) *s* – odú, üreg
dupl|a||lindu|ne (-zen, -sta) *s* – se-regély
duvhu (-n, -o) *s* – szag, illat
duvm|ja (-an, -ua) *s* – 1. gondolat; 2. elgondolás, elképzelés
duvmail|ja (-čen, -ččov) *v* – 1. gondol, elgondol, kigondol; 2. gondolkodik
dötiki (-n, -e) *s* – 1. kátrány; 2. szurok

E

ebä- *pref* – nem (antonimaképzés előtagja)
eč|čie (*-in, -čiv*) *v* – keres, kikeres, megkeres, kutat, felkutat
edeh¹ *adv* – előre
edeh² (*gen*) *postp* – elé
edehpäin *adv comp* – tovább, előrébb, odébb (hová?)
edembiäh *adv comp* – tovább, előrébb, odébb (hol?)
edembiänä *adv comp* – tovább, előrébb, odébb (hol?)
edemmä *adv comp* – tovább, előrébb, odébb (hol?)
edemmäksi *adv comp* – előre, elébe
ede|tā (*-nen, -növ*) *v* – távolodik, eltávolodik
edi|ne (*-zen, -stā*) *a* – elülső, mellső
edäh *adv* – távolra
edähi|ne (*-zen, -stā*) *a* – távoli
edähäldä *adv* – távolról
edähäna *adv* – távol
eglein¹ *adv* – tegnap
egli|ne (*-zen, -stā*) *a* – tegnap
egliš||päiv|jä (*-än, -üä*) *s* – tegnapi nap, tegnap
eh *interj* – eh, ej
ehki *conj* – bár, ámbár, noha, jól lehet
ehkö *interj* – eh, ej
ehot|tua (*-an, -tav*) *v* – előterjeszt, indítványoz, javasol
ehät|tiä (*-än, -täv*) *v* – visz, hord, hordoz
ei¹ *particl* – nem, sem (tagadószó)
ei² *v neg anom* – nem, sem (az ige tagadása)
eičči (*gen*) *postp* – együtt
eineh (*-en, -dä*) *s* – étel, eledel
einin *conj* – egyébként, avagy
eis|tiä (*-sän, -täv*) *v* – 1. mozgat; 2. mozdit; 3. elmozdit
eis|tütö (*-sün, -täv*) *v* – 1. mozog; 2. mozdul; 3. elmozdul
eka *interj* – mi a csoda, micsoda
el|jä (*-än, -äv*) *v* – 1. él; 2. létezik; 3. lakik
el|jo (*-on, -uo*) *s* – jómód, vagyon
elav|duo (*-vun, -döv*) *v* – feléled
elok|aš (*-kahan, -ašta*) *a* – gazdag, jómódú, vagyonos, tehetős

elo|ne (*-zen, -sta*) *s* – játék (tárgy)
eläj|jä (*-än, -üä*) *s* – 1. lakos; 2. lakó, bérelő
eläjät|öin (*-tömän, -öindä*) *a* – 1. lakatlan; 2. lakhatatlan
elän|dä (*-nän, -diiä*) *s* – 1. élet; 2. életmód, életvitel
eländä||paik|ka (*-an, -kua*) *s* – lakhely, lakóhely
eläv|jä (*-än, -üä*) *a* – élő, eleven
emä||koir|a (*-an, -ua*) *s* – szuka, szukakutya
emän|dä (*-nän, -diiä*) *s* – házaszszony, gazdasszony
emännöi|jä (*-čen, -ččov*) *v* – főz, kotyvaszt
endi|ne (*-zen, -stā*) *a* – régi, ősi
enin *adv superl* – leginkább
ennen¹ *adv* – régen, egykor, hajdan
ennen² (*gen*) *postp* – előtt (időben)
ennen³ (*part*) *prep* – előtt (időben)
enžimä|ne (*-zen, -stā*) *num* – első
enžimäne||ar|gi (*-en, -gie*) *s* – hétfő
enžistäh *adv* – először
enämbi *adv comp* – inkább
eris *adv* – külön
er|jo (*-on, -uo*) *s* – osztás, felosztás, szétosztás
er|ota (*-uon, -uov*) *v* – szétoszlik, eloszlik, feloszlik
erot|tua (*-an, -tav*) *v* – feloszt, szétoszt, eloszt
ezi (*-n, -e*) *s* – eleje
ezi||elän|dä (*-nän, -diiä*) *s* – életfeltétel
ezi||jall|ga (*-an, -gua*) *s* – mellső láb

F

famil|ja (*-an, -ua*) *s* – családi név
fazani (*-n, -e*) *s* – fácán
fat|ja (*-tan, -ua*) *s* – fátyol
fater|ja (*-an, -ua*) *s* – lakás
faternik|ka (*-an, -kua*) *s* – lakó
faterui|ja (*-čen, -ččov*) *v* – lakik, szállása van
feršal|ja (*-an, -ua*) *s* – felcser
fevrali (*-n, -e*) *s* – február
flag|ja (*-an, -ua*) *s* – zászló, lobogó
fonari (*-n, -e*) *s* – lámpa
fuabrik|ka (*-an, -kua*) *s* – üzem, gyár
funt|ja (*-an, -ua*) *s* – font (súly)

G

ga *particl* – igen, tényleg, valóban
garmonist|ja (*-an, -ua*) *s* – harmónikus
giir|ja (*-an, -ua*) *s* – órasúly
gimni (*-n, -e*) *s* – himnusz
gnied|ja (*-an, -ua*) *s* – pejló, pej
-go *suff* – -e (kérdő utótag)
golik|ka (*-an, -ua*) *s* – ágseprű
golu|ba (*-van, -bua*) *a* – égszínké, világoskék
goluboit|tua (*-tav*) *v* – kéklik
gor|ja (*-an, -ua*) *s* – hegy (földrajz)
gor|ja¹ (*-an, -ua*) *s* – 1. baj, szerencsétlenség; 2. bánat
gor|ja² (*-an, -ua*) *a/s* – szerencsétlen, nyomorult, ágrólszakadt
gošt|ja (*-an, -ua*) *s* – vendég, látogató
gos|tie (*-sin, -tiv*) *v* – vendégeskedik
grač|ča (*-an, -čua*) *s* – vetési varjú
gri|ba (*-van, -bua*) *s* – gomba (növény)
gri|bat (*-vojen, -voja*) *s plur* – fodor, ruhafodor
griizi (*-n, -e*) *s* – sérv
grizile (*-n, -v*) *v* – rág, rágszál
grozile (*-n, -v*) *v* – fenyeget, megfenyeget, fenyegetőzik
guad|ja (*-an, -ua*) *s* – fereg, csúszómászó
gulu (*-n, -o*) *s* – dőrej, robaj, morajlás
guomn|jo (*-on, -uo*) *s* – szérű, szétrüskert
guru (*-n, -o*) *s* – pulyka

H

hairah|tua (*-an, -tav*) *v* – hibázik, téved, téveszt
hairahu|š (*-kšen, -šta*) *s* – hiba, tévedés, tévesztés
hajuk|jaš (*-kahan, -ašta*) *a* – okos, értelmes, eszes, jóeszű
hajut|join (*-toman, -oinda*) *a* – esztelen, buta
hal|go (*-on, -guo*) *s* – hasábbfa, hasáb

hall|a (-an, -ua) *s* – talajmenti fagy
hallo|t (-jen, -ja) *s plur* – tűzifa
hambahit|oin (-toman, -oinda) *a* – fogatlan
ham|maš (-bahan, -mašta) *s* – fog (rágószerv)
hammaš|tua (-šan, -tav) *v* – kicsorbít
hang|i (-en, -ie) *s* – jégkéreg
hang|o (-on, -uo) *s* – villa, szénás-villa
hanh|i (-en, -ie) *s* – liba, lúd
harak|ka (-an, -kua) *s* – szarka
harav|a (-an, -ua) *s* – gereblye
haravoi|ja (-čen, -ččov) *v* – össze-gereblyéz
harmua (-n, -da) *a* – 1. szürke; 2. ősz (hajszín)
harpau|š (-kšen, -šta) *fn* lépés
harvah *adv* – ritkán
hatak|ko (-on, -kuo) *s* – felhő
hav|gi (-vin, -gie) *s* – csuka (hal)
havaštuač|ie (-en, -čov) *v refl* – feléled, felérez, felébred
havk|ka (-an, -kua) *s* – héja (madár)
havk|kuo (-un, -kuv) *v* – 1. ugat, csahol; 2. szitkoz, szidalmaz
havu (-n, -o) *s* – túlevél
havuk|aš (-kahan, -ašta) *a* – túlelvelű
havu||puv (-n, -da) *s* – túlelvelű fa
havut|tua (-an, -tav) *v* – gőzöl, felgőzöl, meggőzöl
havvak|aš (-kahan, -ašta) *a* – egyenetlen
he|bo (-von, -buo) *s* – kanca
hebo|ne (-zen, -sta) *s* – ló
hei *interj* – hej, haj, sej
heiken|diä (-nän, -däv) *v* – gyengül, enyhül
heim|o (-on, -uo) *s* – 1. nemzetség; 2. rokonság
hein|aiga (ajan, aigua) *s* – szénakaszálás ideje
heinik|kō (-ön, -küö) *s* – fütakaró, gypsözönyeg
hein|ä (-än, -üä) *s* – 1. fű; 2. széna
helie (-n, -dä) *a* – csengő, zengő
heli|ssä (-zen, -zöv) *v* – zeng, cseng, csöng
help|po (-on, -puo) *a* – könnyű
hel|veh (-behen, -vehdä) *s* – maghéj

henget|öin (-tömän, -öindä) *a* – leketlen, szívtelen, keményszívű
heng|i (-en, -ie) *s* – 1. lélegzet; 2. lélegzés; 3. lélek
hengit|oin (-toman, -oinda) *a* – életelen, holt
hengit|tiä (-än, -täv) *v* – 1. lélegzik; 2. sóhajt
hengäh|tiä (-än, -täv) *v* – 1. lélegzik; 2. sóhajt
her|a (-an, -ua) *s* – savó, tejsavó
herneh (-en, -dä) *s* – borsó
hien|o (-on, -uo) *a* – kis, kicsi
hil|gi (-jen, -gie) *s* – izzadság, veriték, verejték
higik|äš (-kähän, -äštä) *a* – izzadt, verejtékes, veritékes
hiih|tiä (-än, -täv) *v* – siel, szízik
hiilo|š (-kšen, -šta) *s* – kemenceszáj
hiiri|i (-en, -dä) *s* – egér (állat)
hill|a (-an, -ua) *s* – szeder
hilTah *adv* – halkan, csendben, nyugodtan, csendesen
hilTakkazeh *adv* – lassacskán
hilTä|ne (-zen, -sta) *a* – halk, csendes, nyugodt
hill|etä (-nen, -növ) *v* – lecsendesedik, megnyugszik, elcsitul
him|o (-on, -uo) *s* – kívánság, óhaj
himot|tua (-an, -tav) *v* – kíván, vágyik, óhajt
hin|da (-nan, -dua) *s* – ár (pénzbeni), érték
hingal|o (-on, -uo) *s* – kemenceszáj előtere
hirkakoi|ja (-čen, -ččov) *v* – nyérít
hirvi|i (-en, -ie) *s* – jávorszarvas
hiän (hänen, händä) *pron* – ő
hiät *pron* – őket
hobie (-n, -da) *s* – ezüst
hobie|ne (-zen, -sta) *a* – ezüst-
hoi *interj* – hej, haj, sej
hoik|ka (-an, -kua) *a* – vékony, karcsú
hoiskie (-n, -da) *a* – vékony, karcsú
holni|e (-v) *v* – fúj a szél
homeh (-en, -da) *s* – penész
hot' *conj* – bár, ámbár, noha, jóllehet
hruak|kua (-an, -kav) *v* – hősködik, vitézkedik
hua|ba (-van, -bua) *s* – rezgő nyárfa

huaba||gri|ba (-van, -bua) *s* – érdestinóru (gomba)
huigie (-n, -da) *s* – szégyen
huj|ata (-uan, -uav) *v* – megszegyénít, szégyenbe hoz
huk|ka (-an, -kua) *s* – farkas
humal|a (-an, -ua) *s* – ittasság, rézszezség
humalat|oin (-toman, -oinda) *a* – józan (nem ittas)
huolet|oin (-toman, -oinda) *a* – gondatlan, nemtörődöm
huol|i (-en, -da) *s* – gondoskodás, törődés
huolik|aš (-kahan, -ašta) *a* – gondos
huolov|a (-an, -ua) *a* – gondos
huoluttuač|ie (-en, -čov) *v refl* – gondoskodik, törődik
huomen (-en, -da) *s* – holnap, holnapra nap
huomena *adv* – holnap
huomenelli|ne (-zen, -sta) *a* – holnapra
huomen||jälgeh *adv* – holnapután
huomne|š (-hen, -štä) *s* – reggel
huoneh (-en, -da) *s* – épület, ház
huon|o (-on, -uo) *a* – rossz
hut|tu (-un, -tuo) *s* – kása
huvh|ta (-an, -tua) *s* – felperzselt szántóföld
huvh|tuo (-un, -tuv) *v* – öblít, kiöblít, öblöget
huv|i (-en, -da) *s* – ajak
hüpel|lä (-en, -öv) *v* – futkos, futkározik, szaladgál, rohángszik
hüp|pie (-in, -piv) *v* – fut, szalad, rohan
hüviin *adv* – jól
hüv|ä (-än, -üä) *a* – jó
hüö (hiän, hiät) *pron plur* – ők
hädähij|ne (-zen, -stä) *a* – szegény, nyomorúságos
hän|dä (-nän, -düä) *s* – farok
här|gä (-än, -güä) *s* – bika
härmev|düö (-däv) *v* – deresedik, zúzmarásodik, megderesedik
härm|ä (-än, -üä) *s* – dér, zúzmar
höi (-n, -dä) *s* – giliszta
hövhen (-en, -dä) *s* – pehely, pihe
hövrü (-n, -ö) *s* – gőz
hövräh|tiä (-än, -täv) *v* – gőzölög, gőzöl

I

i *conj* – és, s, is, meg, továbbá
ič|e (*-en, -čie*) *pron* – maga, önmaga
ido|ne (*-zen, -sta*) *s* – csíra, hajtás
ielleh *adv* – előre, tova
ielli|ne (*-zen, -stā*) *a* – előző
iellā¹ *adv* – előbb, először
iellā² (*gen*) *postp* – előtt
iellā||eglistāh *adv* – tegnapelőtt
ieššā¹ *adv* – elöl
ieššā² (*gen*) *postp* – előtt
ieštā (*gen*) *postp* – elé
igā (*ijān, igüā*) *s* – kor, életkor
igāhi|ne (*-zen, -stā*) *a* – örök, örök-kévaló
igāv|jā (*-ān, -üā*) *s* – szomorúság, bánat, bú, búbánat
igāvöi|jā (*-čēn, -ččōv*) *v* – szomorodik, bánkodik, búsul, búslakodik
ihaš|tuo (*-šun, -tuv*) *v* – megőrül
ih|o (*-on, -uo*) *s* – arc, ábrázat
iinigā|ne (*-zen, -stā*) *a* – örök, örök-kévaló
ikkun|a (*-an, -ua*) *s* – ablak
il|da (*-lan, -dua*) *s* – est, este
ilda|ne (*-zen, -sta*) *s* – vacsora
ilda||puv (*-n, -da*) *s* – tyúkülő, tyúklétra
illaš|tua (*-šan, -tav*) *v* – vacsorázik, megvacsorázik
il|o (*-on, -uo*) *s* – öröm, vidámság
imi|e (*-n, -v*) *v* – szopik
imi|jā (*-ān, -üā*) *s* – csecsszopó
imm|a (*-an, -ua*) *s* – keresztyánya
inehmi|ne (*-zen, -stā*) *s* – ember
iralli|ne (*-zen, -sta*) *a* – nyílt, nyitott
irvisk|ō (*-ön, -üō*) *a* – csúfondáros, gúnyos
issut|tua (*-an, -tav*) *v* – 1. leültet; 2. ültet, elültet
is|tuo (*-sun, -tuv*) *v* – ül
istuoč|ie (*-en, -čōv*) *v refl* – leül
izān|dā (*-nān, -dūā*) *s* – gazda, házigazda
izānnüi|jā (*-čēn, -ččōv*) *v* – gazdálkodik
izānnāt|ōin (*-tōmān, -ōindā*) *a* – gazdátlan, elhagyatott
it|ku (*-un, -kuo*) *s* – sírás, rívás
iān|j (*-en, -dā*) *s* – hang
iānik|āš (*-kāhān, -āštā*) *a* – hangos

J

jagabua|bo (*-von, -buo*) *s* – vasorrú bába
jal|ga (*-an, -gua*) *s* – láb
jalga||tie (*-n, -dā*) *s* – gyalogút
javh|o (*-on, -uo*) *s* – liszt
javhot|tua (*-an, -tav*) *v* – öröl, megöröl, darál, megdarál
ješli *conj* – hogyha
jiā (*-n, -dā*) *s* – jég
jiā|dūō (*-dūv*) *v* – eljegesedik
jiāhi|ne (*-zen, -stā*) *a* – jeges
jiāh|tūō (*-tūv*) *v* – megfagy, befagy
jiā|hā (*-n, -v*) *v* – 1. marad, megmarad; 2. ottmarad
jiānnō|š (*-kšen, -štā*) *s* – maradék, maradvány
jiāvūt|tiā (*-ān, -tāv*) *v* – fagyaszt, lefagyaszt, megfagyaszt
jo *adv* – már
jo|gi (*-ven, -gie*) *s* – folyó
jogohi|ne (*-zen, -sta*) *a/pron* – mindegyik
jotto *conj* – hogyha
jovč|en (*-čēnen, -enda*) *s* – hattyú
jovu|t (*-on, -tta*) *s* – csermely, ér, patak
juablok|ka (*-an, -kua*) *s* – alma
juablokka||puv (*-n, -da*) *s* – almafa
Jumal|a (*-an, -ua*) *s* – Isten
jumala|ne (*-zen, -sta*) *s* – szentkép, ikon
juomuk|ka (*-an, -kua*) *s* – áfonya
juot|tua (*-an, -ta*) *v* – itat, megitat
juru|ne (*-zen, -sta*) *s* – csörgő
juvr|j (*-en, -da*) *s* – gyökér
ju|vva (*-on, -ov*) *v* – iszik
jūgie (*-n, -dā*) *a* – nehéz, súlyos
jūri|ssā (*-zen, -zōv*) *v* – 1. dörög; 2. mennydörög
jūv|jā (*-ān, -üā*) *s* – mag, szem
jāh|tūō (*-ūn, -tūv*) *v* – kihül, lehül, elhül
jiāič|čā (*-ān, -čūā*) *s* – tojás
jālgeh¹ *adv* – azután, aztán
jālgeh² (*gen*) *postp* – mögött, után, nyomában
jālgehi|ne (*-zen, -stā*) *s* – örökös, utód
jalgev|duo (*-vun, -duv*) *v* – felkel, felébred, feléled

jāl|gi (*-en, -gie*) *s* – nyom

jālgimā|ne (*-zen, -stā*) *a* – következő

jāllešti *adv* – mögötte, utána, nyomában

jālličēšti *adv* – utoljára, végül

jāllū|t (*-ön, -ttā*) *s* – topánka, papucs

jānikšū|t (*-ön, -ttā*) *s* – nyuszi

jārellāh *adv* – vissza, visszafelé, hátra, hátrafelé

jāreštāh *adv* – újra, ismét, megint

jārie (*-n, -dā*) *a* – nagy, jelentős

jārv|j (*-en, -ie*) *s* – tó

jāt|tie (*-in, -tīv*) *v* – 1. hagy; 2. ott-hagy, visszahagy

K

ka *particl* – íme, ím, lám

kaba|die (*-jin, -div*) *v* – felmászik, felkapaszkodik

kabak|ka (*-an, -kua*) *s* – kocsmá, csapszék, söntés

kabal|o (*-on, -uo*) *s* – pelenka

kabaloij|a (*-čēn, -ččōv*) *v* – pelenkáz, bepelenkáz

kabie (*-n, -da*) *s* – pata

ka|bu (*-vun, -buo*) *s* – ölelés, karolás

kabukkeh *adv* – ölelkezve, össze-ölelkezve, összekarolva

kabuoč|ie (*-en, -čōv*) *v refl* – ölelkezik, összeölelkezik

kabu|ta (*-on, -ov*) *v* – ölel, átölel, megölel, karol, átkarol

kač|čuo (*-un, -čuv*) *v* – néz, meg-néz, megtekint

kačahu|š (*-kšen, -štā*) *s* – pillantás, szempillantás, tekintet

kačah|tua (*-an, -tav*) *v* – ránéz, rátekint, odatekint

kačahel|la (*-en, -ov*) *v* – nézeget, megnézeget

kaččelieč|ie (*-en, -čōv*) *v refl* – körülnéz, körültekint, tájékozódik

kadaj|a (*-an, -ua*) *s* – borókafenyő

kadaja||marj|a (*-an, -ua*) *s* – borókabogó

ka|duo (*-vun, -duv*) *v* – elvész, elveszik, eltűnik

kag|la (*-an, -ua*) *s* – nyak

kagluš *(-kšen, -šta)* *s* – gallér
kagr|a *(-an, -ua)* *s* – zab
kahekš|an *(-an, -ua)* *num* nyolc
kahekš|an||kümme|dä *(-an||-nen, -ua||-dä)* *num* – nyolcvan
kahekš|an||šada *(-an||šuan, -ua||ša-dua)* *num* – nyolcszáz
kahekš|an||toista *(-an||toista, -ua||toista)* *num* – tizennyolc
kahekš|a|š *(-nnen, -tta)* *num* – nyolcadik
kahen *adv* – ketten, kettesben
kai *particl* – íme, ím, lám
kai|da *(-jan, -dua)* *a* – szűk, keskeny, szoros
kaiken||muo|ne *(-zen, -sta)* *a* – különböző, különféle, mindenféle
kaiken||nägö|ne *(-zen, -stā)* *a* – különböző, különféle, mindenféle
kaikin *pron indecl* – mind, mindenki
kaik|ki *(-en, -kie)* *a/pron* – minden, mindegyik
kaikkualda *adv/pron* – mindenhonnan, mindenhonnét, mindenünnen, mindenfelől
kaikkuaalla *adv/pron* – mindenhol, mindenütt, mindenfelé
kaiv|o *(-on, -uo)* *s* – kút
kajo|š *(-kšen, -šta)* *s* – derült idő
kakat|tua *(-an, -tav)* *v* – kotkodál, kotkodácsol
kakkar|a *(-an, -ua)* *s* – palacsinta
ka|kši *(-hen, -hta)* *num* – kettő, két
kakšiči *adv* – kettőször, kétszer
kakšik|ko *(-on, -kuo)* *a* – kétszeres, dupla
ka|kši||kümme|dä *(-hten||-nen, -hta||-dä)* *num* – húsz
kakši||puoli|ne *(-zen, -sta)* *a* – kétoldalú
ka|kši||šada *(-hten||šuan, -hta||ša-dua)* *num* – kétszáz, kettőszáz
ka|kši||toista *(-hten||toista, -hta||toista)* *num* – tizenkettő, tizenkét
kal|a *(-an, -ua)* *s* – hal
kala|kuk|ko *(-on, -kuo)* *s* – halas pirog
kalaš|tua *(-šan, -tav)* *v* – halászik
kall|is *(-ehen, -ista)* *a* – kedves, drága, szeretett
kalm|a *(-an, -ua)* *s* – sír, sírdomb, sírhant, sírgödör

kal|žu *(-lun, -žua)* *s* csizmaszár
kan|a *(-an, -ua)* *s* – tyúk
kandeleh *(-en, -da)* *s* – kantele
kan|do *(-non, -duo)* *s* – tuskó, tönk
kan|dua *(-nan, -dav)* *v* – víz, hord, hordoz
kanga|ši *(-han, -šta)* *s* – fenyves, fenyőerdő
kanga|š *(-han, -šta)* *s* – szövet, textilanyag
kanna|š *(-han, -šta)* *s* – földszoros
kan|nella *(-delen, -nelov)* *v* – hurcol, cipel
kapus|ta *(-an, -tua)* *s* – káposzta
kapusta||ker|ä *(-än, -üä)* *s* – káposztafej
karbiek|aš *(-kahan, -ašta)* *a* – érdes
kargie *(-n, -da)* *a* – 1. keserű; 2. keserves
karič|ča *(-an, -čua)* *s* – jerke, nősténybárány
Kariel|a *(-an, -ua)* *s* – Karjala
kariela|ne *(-zen, -sta)* *a/s* – karjalai, karél
karielakši *adv* – karjalaiul
karj|a *(-an, -ua)* *s* – nyáj, csorda, falka, raj, csapat
karša|š *(-han, -šta)* *a* – hamis, helytelen
karžin|a *(-an, -ua)* *s* – pince (épület alatti)
kart|ta *(-an, -tua)* *s* – térkép
karv|a *(-an, -ua)* *s* – szőr (állati)
kaš|ki *(-en, -kie)* *s* – irtás (erdei)
kaš|še *(-tien, -šetta)* *s* – harmat
kazi *(-n, -e)* *s* – macska
kažvat|tua *(-an, -tav)* *v* – 1. termeszt; 2. tenyészt; 3. felnevel, nevel
kažv|ua *(-an, -av)* *v* – nő, növekszik, megnő, felnő
kat|ata *(-kuan, -kuav)* *v* – 1. tör, letör, eltör; 2. lép, letép, eltép, szakít, leszakít, elszakít
kat|e *(-tien, -etta)* *s* – takaró
kat|eta *(-kien, -kiev)* *v* – 1. török, letörik, eltörik; 2. szakad, leszakad, elszakad
kato|š *(-kšen, -šta)* *s* – tető, fedél
kat|tua *(-an, -tav)* *v* – fed, takar, borít, befed, betakar, beborít
kavh|a *(-an, -ua)* *s* – merőkanál, mérőkanál

Kavha|ne *(-zen, -sta)* *s* – Göncöl-szekér
kavn|is *(-ehen, -ista)* *a* – 1. szép; 2. csinos
kavtti *(gen)* *postp* – által, révén, után, keresztül
kebie *(-n, -dä)* *a* – könnyű
keit|tie *(-in, -tiv)* *v* – főz, megfőz
kekš|je *(-n, -v)* *v* – kitalál, kigondol, kieszel
kekšimättä *adv* – váratlanul
kelda|ne¹ *(-zen, -sta)* *a* – sárga
kelda|ne² *(-zen, -sta)* *s* – tojássárgája
kelda||pöč|čö¹ *(-ön, -čüö)* *s* – cinke, cinege
kelda||pöč|čö² *(-ön, -čüö)* *s* – fenyőtinóru (gomba)
kellis|tüö *(-sün, -tív)* *v* – 1. sárgul, megsárgul; 2. sárgállik
kell|o *(-on, -uo)* *s* – harang
kello|ne *(-zen, -sta)* *s* – csengettyű, harangocska
ke|n *(-nen, -dä)* *conj/pron* – 1. ki, kicsoda; 2. aki
keng|ä *(-än, -üä)* *s* – cipő, lábbeli
kengättä *adv* – meztírláb
kera *(gen)* *postp* – -val, -vel
ker|da *(-ran, -dua)* *s* – alkalom
kerdah *adv* – egyszerre
keriččem|et *(-ijen, -ijä)* *s plur* – birkanyró olló
keri|tä *(-čen, -ččöv)* *v* – nyír, lenyír, megnyír (birkát)
ker|o *(-on, -uo)* *s* – torok, garat
kerran *adv* – egyszer, valamikor
ker|ritä *(-gien, -giev)* *v* – sikerül, időben meg tud tenni
ker|ä *(-än, -üä)* *s* – 1. gombolyag; 2. göngyöleg
keräv|düö *(-vün, -däv)* *v* – 1. gyűlik, összegyűlik; 2. gyülekezik
keškeh *(gen)* *postp* – közé
keškenäh *adv* – egymás között
keš|ki *(-en, -kie)* *s* – közép, középpont, centrum
keškimmä|ne *(-zen, -stā)* *a* – középső
keškil|päiv|ä *(-än, -üä)* *s* – dél (napszak)
keškil|üö *(-n, -dä)* *s* – éjféli
keš|tiä *(-šan, -täv)* *v* – elbír
kež|ä *(-än, -üä)* *s* – nyár
kežahi|ne *(-zen, -stā)* *a* – nyári

ket|tu (-un, -tuo) *s* – héj, hánacs, kéreg, burok
kevh|ä (-än, -üä) *a/s* – szegény
keviä (-n, -dä) *s* – tavasz
keviälli|ne (-zen, -stä) *a* – tavaszi
ki|bu (-vun, -buo) *s* – fájás, fájdalom
kibie (-n, -dä) *a/s* – beteg
kibuk|aş (-kahan, -aşta) *a* – 1. beteg; 2. fájó, fájdalmas
kiel|diä (-län, -däv) *v* – 1. tilt, letilt, megtilt, betilt; 2. lebeszél vmiről
kielek|äş (-kähän, -äştä) *a* – beszédes
kiel|i (-en, -dä) *s* – 1. nyelv (anatómia); 2. nyelv (kommunikáció)
kierdiäč|ie (-en, -čöv) *v refl* – öszszetekeredik, csavarodik
kiiräh|tiä (-än, -täv) *v* – siet, igyekszik
kiit|tiä (-än, -täv) *v* – dicsér, dicsőít, magasztal
kin|naş (-dahan, -naşta) *s* – kesztyű (kétujjas)
kipun|a (-an, -ua) *s* – forrás
kirik|kö (-ön, -küö) *s* – templom
kirj|a (-an, -ua) *s* – 1. levél (írott); 2. könyv
kirjak|aş (-kahan, -aşta) *a* – 1. tarka; 2. mintás
kirja|ne (-zen, -sta) *s* – hímezés-minta
kirjut|tua (-an, -tav) *v* – 1. ír, leír, felír, megír; 2. ír, díszít (kézimunkát)
kirve|ş (-hen, -ştä) *s* – balta, fejsze, szeker
kirv|ota (-uon, -uov) *v* – esik, leesik, hull, lehull, zuhan, lezuhan
kis|kuo (-un, -kuv) *v* – foszt, tép, nyúz, hánt, lenyúz, lehánt
kiş *interj* – el innen, félre, mars
kiz|a (-an, -ua) *s* – játék (tevékenység)
kiz|ata (-uan, -uav) *v* – játszik
kivgua (-n, -da) *s* – kályha, kemence
kiv|i (-en, -ie) *s* – kö
kivih|ne (-zen, -stä) *a* – 1. kö-; 2. köves
kivis|tiä (-sän, -täv) *v* – fáj
kiämit|tiä (-än, -täv) *v* – sodor, teker, felteker
kiännö|ş (-kşen, -ştä) *s* – fordítás
kiärö (-ön, -üö) *s* – cséve

kliet|ka (-an, -kua) *s* – kalitka, ketterec
kluas|sa (-an, -sua) *s* – 1. osztály (társadalmi); 2. osztály (diákcsoport); 3. osztály (tanterem)
kniig|a (-an, -ua) *s* – könyv
kobeloit|tua (-an, -tav) *v* – érint, megérint, megfog, hozzáér, hozzányúl
kobris|tua (-san, -tav) *v* – megmarkol, markol
kočah|tua (-an, -tav) *v* – ugrik, felugrik, átugrik, leugrik, szökken, felszökken
koč|čie (-in, -čiv) *v* – ugrál, ugrándozik
ko|di (-in, -die) *s* – 1. ház, épület; 2. otthon
kodi||kiel|i (-en, -dä) *s* – családi nyelv, otthoni nyelv
kodi||rua|do (-von, -duo) *s* – 1. házimunka; 2. házi feladat
kodvazen *adv* – röviden
kogona|ne (-zen, -sta) *a* – teljes, egész
kohaldi *adv* – egyenesen, toronyiránt
koh|ta (-an, -tua) *s* – hely
kohtah (*gen*) *postp* – 1. szemben, szembe, szemközt; 2. ellen
kohtah|ne (-zen, -sta) *a* – szembeni, szemközti
kohti *adv* – egyenesen, toronyiránt
koir|a (-an, -ua) *s* – kutya, eb
koiraş|tua (-şan, -tav) *v* – rakoncátlankodik, csintalankodik, pajkoskodik, kutyálkodik
koivu (-n, -o) *s* – nyírfa
koivu||gri|ba (-van, -bua) *s* – érdesnyelű tinóru (gomba)
kojik|aş (-kahan, -aşta) *a* – 1. otthonos; 2. házias
kojit|oin (-toman, -oinda) *a* – hajléktalan
koř|čä (-an, -čua) *s* – gyűrű, karkarika
kolmanne|ş (-kşen, -ştä) *num* – harmad
kolma|ş (-nnen, -tta) *num* – harmadik
kolmaş||ar|gi (-en, -gie) *s* – szerda
kolmaş||päiv|ä (-än, -üä) *s* – szerda
kolm|e (-en, -ie) *num* – három

kolm|e||kümmen|dä (-en||-nen, -ie||-dä) *num* – harminc
kolme||sorka|ne (-zen, -sta) *a* – háromlábú
kolm|e||şada (-en||şuan, -ie||şadua) *num* – háromszáz
kolm|e||toista (-en||toista, -ie||toista) *num* – tizenhárom
kolme||ugla|ne (-zen, -sta) *a* – háromszögű, háromszögletű
kolmina|ne (-zen, -sta) *a* – háromszoros
kondie (-n, -da) *s* – medve
konža *conj/pron* – 1. mikor; 2. amikor
kop|ata (-puan, -puav) *v* – megfog, felvesz
kopit|tua (-an, -tav) *v* – lépked, lépdel, jár, járkál
koren|da (-nan, -dua) *s* – válljárom, vízholdó rúd
korgie (-n, -da) *a* – magas
korman|o (-on, -uo) *s* – zseb
kor|ži (-ren, -tta) *s* – 1. szár; 2. kocsány
korv|a (-an, -ua) *s* – fül
korvaşsa (*gen*) *postp* – mellett, -nál, -nél
korv|o (-on, -uo) *s* – dézsza
koş|kie (-in, -kiv) *v* – érint, megérint, hozzáér, hozzányúl, megfog
kov|a (-an, -ua) *a* – kemény, szilárd
kov|eta (-ien, -iev) *v* – megkeményedik, megszilárdul
kovh|ko (-on, -kuo) *s* – tüdő
krabi|ssa (-zen, -zov) *v* – kapar, vakar
kriičk|ua (-an, -kav) *v* – csikorog, nyikorog
kriičkut|tua (-an, -tav) *v* – csikorog, nyikorog
krinč|at (-čojen, -čoja) *s plur* – lépcső, lépcsőfeljárát
kua|dua (-n, -dav) *v* – 1. önt, tölt, kiönt, kitölt; 2. borít, kiborít
kuav|a (-an, -ua) *s* – példa, példakép, minta, mintakép
kučal|dua (-lan, -dav) *v* – odahív, odaszólít
kuč|čuo (-un, -čuv) *v* – 1. hív, szólít, odahív; 2. elhív, meghív
ku|duo (-vun, -duv) *v* – sző

kugali *conj* – amennyiben
kui|du (*-jun, -duo*) *s* – rost, szál
kuin *conj/pron* – 1. hogy, hogyan, miként; 2. ahogy, ahogyan, amiként
kuinbua *conj/pron* – 1. hogy, hogyan, miként; 2. ahogy, ahogyan, amiként
kuingi *conj* – mint, akárcsak
kuiv|a (*-an, -ua*) *a* – száraz
kuiv|ata (*-uan, -uav*) *v* – szárít, kiszárít, elszárít, megszárit, szikkaszt, kiszikkaszt
kuiv|ua (*-an, -av*) *v* – szárad, elszárad, kiszárad, megszárad, szikkad, megszikkad, kiszikkad
kukak|aš (*-kahan, -ašta*) *a* – virágos
kukin|da (*-nan, -dua*) *s* – virágzás
kuk|ka (*-an, -kua*) *s* – virág
kuk|kie (*-in, -kiv*) *v* – virágzik, ki-virágzik
kuk|ko (*-on, -kuo*) *s* – kakas
kul|da (*-lan, -dua*) *s* – arany
kulda|ne (*-zen, -sta*) *a* – arany-
kulm|a (*-an, -ua*) *s* – szemöldök
kumba|ne (*-zen, -sta*) *conj/pron* – 1. melyik; 2. amelyik
kuneh|tuo (*-tuv*) *v* – párolog, elpárolog
kuni *conj/pron* – 1. míg; 2. amíg
kuninga|š (*-han, -šta*) *s* – király
kuningahu|š (*-kšen, -šta*) *s* – királyság
kunne *conj/pron* – 1. hova, hová; 2. ahova, ahová
kuol|la (*-en, -ov*) *v* – meghal
kuor|e (*-ien, -etta*) *s* – tejföl
kuožali (*-n, -e*) *s* – rokka
kur|gi (*-en, -gie*) *s* – daru (madár)
kuv (*-n, -da*) *s* – hónap
kuv|a (*-an, -ua*) *s* – 1. kép, ábra; 2. rajz, festmény, fénykép
kuvaha|ne (*-zen, -sta*) *s* – árnyék
kuvdom|a (*-an, -ua*) *s* – hold (égitest, jelenség)
kuvl|la (*-en, -ov*) *v* – hall, meghall
kuvl|uo (*-un, -uv*) *v* – hallatszik
kuvluš|tua (*-šan, -tav*) *v* – hall, meghall
kuvnnel|la (*-en, -ov*) *v* – hallgat, meghallgat
kuv|ži¹ (*-ven, -tta*) *num* – hat

kuv|ži² (*-žen, -tta*) *s* – lúcfenyő
kuv|ži||kümmen|dä (*-ven||-nen, -tta||-dä*) *num* – hatvan
kuv|ži||šada (*-ven||šuan, -tta||šadua*) *num* – hatszáz
kuv|ži||toista (*-ven||toista, -tta||toista*) *num* – tizenhat
kuvve|š (*-nnen, -tta*) *num* – hatodik
kügr|ä (*-än, -üä*) *a/s* – púpos, hajlott hátú
külgehi|ne (*-zen, -stä*) *a* – oldalsó
kül|gi (*-en, -gie*) *s* – oldal (testrész)
kül|gi||luv (*-n, -da*) *s* – borda, oldal-borda
külm|ä (*-än, -üä*) *a/s* – hideg, hűs, hűvös
külvet|tiä (*-än, -täv*) *v* – 1. gőzöl; 2. párol
külv|jä (*-än, -äv*) *v* – vet, elvet, bevet
külü (*-n, -ö*) *s* – gőzfürdő
kül|ä (*-än, -üä*) *s* – falu, község
külälä|ne (*-zen, -stä*) *a* – falusi
külä||piä (*-n, -dä*) *s* – falu, község
kümme|neš (*-nnen, -ttä*) *num* – tizedik
küng|ä (*-än, -üä*) *s* – könyök
kün|ži (*-nen, -ttä*) *s* – köröm
kün|ä (*-än, -üä*) *s* – 1. toll, madártoll; 2. toll (írószer)
küpšeh|tüö (*-ün, -täv*) *v* – érik, meg-
küpš|eta (*-ien, -iev*) *v* – érik, meg-
küzümü|š (*-kšen, -štä*) *s* – 1. kérdés; 2. kérdés
kü|ven (*-benen, -vendä*) *s* – szikra
küvne| (*-nen, -dä*) *s* – könny
kä|bü (*-vün, -bütö*) *s* – toboz
käbük|äš (*-kähän, -äštä*) *a* – toboz
käbäl|ä (*-än, -üä*) *s* – mancs, láb (állaté)
kä|gi (*-jen, -gie*) *s* – kakukk
kälü (*-n, -ö*) *s* – sógornő (a férj nővére)
kämmen (*-en, -dä*) *s* – tenyér
käpšü|t (*-ön, -ttä*) *s* – 1. tasli, füles; 2. taps
käpšüt|tiä (*-än, -täv*) *v* – 1. meglegyint, fülest ad; 2. tapsol
kärbäzen||šien|i (*-en, -dä*) *s* – galóca
käškü (*-n, -ö*) *s* – parancs, parancsolat

käzi (*kiän, kättä*) *s* – kéz
käzi||paik|ka (*-an, -kua*) *s* – törülköző, kéztörölő
kävel|lä (*-en, -öv*) *v* – megy, jár, halad, sétál
kömä|ne (*-zen, -stä*) *a* – galacsin

L

labie (*-n, -da*) *s* – falapát
ladv|a (*-an, -ua*) *s* – facsúcs
lagi (*luan, lagie*) *s* – mennyezet, plafon
laih|a (*-an, -ua*) *a* – sovány, szikár
lam|maš (*-bahän, -mašta*) *s* – juh, birka, bárány
lang|a (*-an, -ua*) *s* – fonal, cérna, szál
lan|geta (*-nien, -giev*) *v* – esik, hull, bukik, leesik, lehull
lapšet|oin (*-toman, -oinda*) *a* – gyerektelen, gyermektelen
lapši (*-pšen, -šta*) *s* – gyermek, gyerek
lapšik|aš (*-kahan, -ašta*) *a* – gyermekes, gyerekes
lapšu|t (*-on, -tta*) *s* – gyerkőc, kisgyerek, kisgyermek
lat|e (*-tien, -etta*) *s* – padló
lavč|ča (*-an, -čua*) *s* – pad, lóca
lav|da (*-van, -dua*) *s* – deszka, palló
lavda|ne (*-zen, -sta*) *s* – léc
lavl|ua (*-an, -av*) *v* – énekel, dalol, nótázik, elénekel, eldalol
lavu (*-n, -o*) *s* – ének, dal, nóta
lebiäč|je (*-en, -čöv*) *v refl* – pihen, megpihen, üdül
lebäh|tiä (*-än, -täv*) *v* – megpihen, kifújja magát, levegőhöz jut
lebäv|ö (*-ön, -üö*) *s* – pihenés, üdülés
lebävö||päiv|ä (*-än, -üä*) *s* – pihenőnap, szabadnap
lehm|ä (*-än, -üä*) *s* – tehén
leh|ti (*-en, -tie*) *s* – levél (növényi)
lehti||meč|čä (*-än, -čüä*) *s* – lomb-erdő
lehti||puv (*-n, -da*) *s* – lombhullató fa
lehüt| (*-ön, -ttä*) *s* – levélke (növényi)
lei|bä (*-vän, -büä*) *s* – kenyér
leibä||ham|maš (*-bahän, -mašta*) *s* – vasfog (maradó fog)

leibä||keš|ki (-en, -kie) *s* – kenyérbél
leibähi|ne (-zen, -stā) *a* – gabona-
leik|ata (-kuan, -kuav) *v* – 1. vág, el-
vág, levág, felvág; 2. arat, learat
leikkav|o (-on, -uo) *s* – aratás
lek|kuo (-un, -kuv) *v* – inog, támo-
lyog
len|diä (-nän, -däv) *v* – száll, repül,
elszáll, elrepül
len|do (-non, -duo) *s* – repülés, szál-
lás (légi)
lennel|lä (-en, -öv) *v* – röpköd, röp-
dös, repked, repdes, szálldos
lep|pä (-än, -piä) *s* – égerfa
leppä||šien|i (-en, -dä) *s* – tejelő-
gomba
levehü|š (-kšen, -štā) *s* – 1. széles-
ség; 2. szélesség (földrajzi)
lev|ga (-van, -gua) *s* – áll
levie (-n, -dä) *a* – széles
levit|tiä (-än, -täv) *v* – terít, kiterít,
tereget, kitereget
libie (-n, -dä) *a* – csúszós, síkos
libo *conj* – vagy, avagy
lie|mi (-men, -ndä) *s* – halles
lie|tä (-nen, -növ) *v* – lesz, válik vmivé
lih|a (-an, -ua) *s* – hús
liipuk|ka (-an, -kua) *s* – lepke, pil-
langó
liipukka|ne (-zen, -sta) *s* – lepke,
pillangó
liiva|š (-han, -šta) *a* – szárnyaló,
gyors röptű
linčik|kä (-än, -küä) *s* – szeder
lin|du (-nun, -duo) *s* – madár
lin|a (-an, -ua) *s* – város
linna|ne (-zen, -sta) *a* – városi
lis|se (-tien, -settä) *s* – aprófa, gyúj-
tós
liz|ä (-än, -üä) *s* – pótlék, pótlás,
adalék
liz|ätä (-üän, -üäv) *v* – hozzáad, pó-
tol, kiegészít, megtold
livot|tua (-an, -tav) *v* – nedvesít, be-
nedvesít, megnedvesít
liäv|ä (-än, -üä) *s* – istálló
lo|ga (-an, -gua) *s* – rét, mező
lo|pie (-en, -ev) – végez, bevégez,
befejez
loppieč|ie (-en, -čov) *v refl* – befe-
jeződik, bevégeződik, végződik
loppomat|oin (-toman, -oinda) *a* –
végtelen

lop|pu (-un, -puo) *s* – 1. vége; 2.
végződés; 3. befejezés
ložank|a (-an, -ua) *s* – heverőpad,
kemencepadka
ložie (-n, -da) *a* – kövér, vastag
lovk|ko (-on, -kuo) *s* – luk, lyuk
lovkkov|duo (-div) *v* – kilukad, ki-
lyukad
lovkkovt|tua (-an, -tav) *v* – kilu-
kaszt, kilyukaszt, lukaszt, lyukaszt
lovkok|aš (-kahan, -ašta) *a* – lukas,
lyukas
lovn|a (-an, -ua) *s* – uzsonna
lua|die (-jin, -div) *v* – csinál, tesz,
készít, megcsinál, elkészít
luadieč|ie (-en, -čov) *v refl* – ké-
szül, elkészül
luajin|da (-nan, -dua) *s* – készítés,
elkészítés
luavut|oin (-toman, -oinda) *a* – ér-
telmetlen
lulgie (-ven, -gov) *v* – 1. olvas, elol-
vas; 2. megolvas, számol, meg-
számol, számlál, megszámlál
lul|gu (-vun, -guo) *s* – szám, meny-
nyiség
luj|a (-an, -ua) *a* – erős, kemény,
szilárd, tartós
lujah *adv* – erősen, szilárdan, ke-
ményen, kitartóan
luk|ku (-un, -kuo) *s* – 1. zár; 2. la-
kat
luku|ta (-on, -ov) *v* – bezár, becsuk
lumet|oin (-toman, -oinda) *a* – ha-
vatlan, hőmentes
lu|mi (-men, -nda) *s* – hó (csapa-
dék)
lumik|aš (-kahan, -ašta) *a* – havas,
hófödte
lumi||kukka|ne (-zen, -sta) *s* – hó-
virág
lumi||luk|ko (-on, -kuo) *s* – hóember
luo (*gen*) *postp* – mellett, -nál, -nél
luoda (*gen*) *postp* – mellől, -től, -től
luoh (*gen*) *postp* – mellé, -hoz, -hez,
-höz
luokši (*gen*) *postp* – mellé, -hoz,
-hez, -höz
luo|mi (-men, -nda) *s* – szemhéj
luona (*gen*) *postp* – mellett, -nál, -nél
luottuač|ie (-en, -čov) *v refl* – ug-
rik, dobja magát, veti magát
luzik|ka (-an, -kua) *s* – kanál

luzikka|ne (-zen, -sta) *s* – kiskanál
luv (-n, -da) *s* – csont
luvetel|la (-en, -ov) *v* – jajveszékél,
siránkozik
luvhi|ne (-zen, -sta) *a* – 1. csont-;
2. csontos
luvk|ka (-an, -kua) *s* – hagyma
lu|vva (-on, -ov) *v* – dob, vet, hajít,
eldob, elvet, elhajít
lūhen|diä (-nän, -däv) *v* – rövidít,
lerövidít, megrövidít
lūhe|tä (-nen, -növ) *v* – rövidít, le-
rövidül, megrövidül
lūhū|t (-ön, -tā) *a* – rövid
lūhūöh *adv* – röviden
lūkäh|tūö (-ün, -tīv) *v* – odébb hú-
zódik
lūk|ätä (-küän, -küäv) *v* – eltol, el-
lök, félretol, félrelök
lūm|büö (-mūn, -büv) *v* – hajlik, gör-
bül, meghajlik, meggömbül, elhaj-
lik, elgömbül
lūmmütet|tū (-ün, -tūö) *a* – hajlott,
görbe
lūmmüt|tiä (-än, -täv) *v* – hajlít, gör-
bít, elhajlít, elgömbít, meghajlít,
meggömbít
lū|vvä (-ön, -öv) *v* – üt, megüt, ver,
megver
läbi (*gen*) *postp* – át, keresztül
lähellä *adv* – közel, közelben
lähemmä *adv comp* – közelebb
lähi|ne (-zen, -stā) *a* – közeli
läht|ö (-ön, -tūö) *s* – indulás, távozás
lähtöm|ä (-än, -üä) *s* – üsző
lämbieč|ie (-en, -čov) *v refl* – me-
legedik, megmelegedik, felmele-
gedik
lämmit|tiä (-än, -täv) *v* – 1. mele-
gít, megmelegít, felmelegít; 2. fűt,
befűt
länglet (-ijen, -ijä) *s plur* – iga, hám-
iga, hám, nyakhám
läššä *adv* – közel, közelben
läzije (-n, -v) *v* – betegeskedik, gyen-
gélkedik
läziji|ä (-än, -üä) *a/s* – beteg
lätäk|kö (-ön, -küö) *s* – tócsa, po-
csolya
löt|tö (-ön, -tūö) *s* – béka
löv|diä (-vän, -däv) *v* – talál, meg-
talál, lel, megles, felfedez
lövli (-n, -ö) *s* – 1. pára; 2. gőz

M

madal|a (-an, -ua) *a* – 1. alacsony; 2. sekély

ma|do (-von, -duo) *s* – kígyó

mag|e (-n, -da) *a* – ízes, ízletes, jóízű, finom

maguk|aš (-kahan, -ašta) *a* – ízes, ízletes, jóízű, finom

mah|tua (-an, -tav) *v* – tud vmit, ért vmihez, képes vmire

mah|tuo (-un, -tuv) *v* – beavatkozik

mahutuač|ie (-en, -čöv) *v refl* – elhelyezkedik

mai|do (-jon, -duo) *s* – tej

maido||ham|maš (-bahan, -mašta) *s* – tejfog

maini|ta (-čen, -ččöv) *v* – említ, említést tesz, megemlít

maľč|a||koivu (-n, -o) *s* – bibircses nyírfa

malt|tua (-an, -tav) *v* – ért, megért, felfog

mančik|ka (-an, -kua) *s* – eper, szamóca

mar|ja (-an, -ua) *s* – 1. bogyó, bogyótermés; 2. gyümölcs

marja||piirua (-n, -da) *s* – gyümölcsös pirog, ízes béles

matik|ka (-an, -kua) *s* – menyhal

mat|ka (-an, -kua) *s* – 1. út; 2. úttáv

mavut|oin (-toman, -oinda) *a* – ízelen, iztelen

meč|čä (-än, -čüä) *s* – erdő, vadon

meččä||marja (-an, -ua) *s* – erdei gyümölcs

meččä||niek|kä (-än, -küä) *s* – erdei manó

meččä||ran|da (-nan, -dua) *s* – erdő széle, erdőhatár

meččüi|jä (-čen, -ččöv) *v* – vadászszik

mečäštä|jä (-än, -üä) *s* – vadász

mellič|čä (-än, -čüä) *s* – malom

mer|j (-en, -dä) *s* – tenger

metr|a (-an, -ua) *s* – méter

mi (-n, -dä) *conj/pron* – 1. mi, micsoda; 2. ami, amely

midä *conj/pron* – 1. miért; 2. amiért

midänibuiť *pron* – 1. valami; 2. akármí, bármí

mie (*mivn, milma*) *pron* – én

mielevästi *adv* – szívesen, készséggel, örömmel

miel|j (-en, -dä) *s* – 1. ész, értelem; 2. gondolkodás, gondolat

mielöv|jä (-än, -üä) *a* – eszes, értelmes, okos

miel'uz|a (-an, -ua) *a* – bájos

mier|o (-on, -uo) *s* – 1. világ; 2. világegyetem

mie|š (-hen, -štä) *s* – ember

miksi *conj/pron* – 1. miért; 2. amiért

minmuo|ne (-zen, -sta) *conj/pron* – 1. ilyen, olyan; 2. amilyen

mintäh *conj/pron* – 1. miért; 2. amiért

mintän *conj/pron* – 1. miért; 2. amiért

missä *conj/pron* – 1. hol; 2. ahol

mistä *conj/pron* – 1. honnan, honnét; 2. ahonnan, ahonnét

miäč|čü (-ün, -čüö) *s* – labda

miän *pron indecl* – mienk, miénk

miät *pron* – minket

mon|j (-en, -da) *num* – 1. több; 2. néhány

moni||puoli|ne (-zen, -sta) *a* – különféle, sokféle, többféle

mork|ku (-un, -kuo) *s* – sárgarépa

moržie|n (-men, -nda) *s* – menyasszony, mátká, ara

mua (-n, -da) *s* – 1. föld, talaj; 2. Föld (bolygónk); 3. földgolyó; 4. földfelszín; 5. telek, földbirtok; 6. ország

muačuh|a (-an, -ua) *s* – mostoha-anya

mua||jäič|čä (-än, -čüä) *s* – gomba (növény)

mua||juablok|ka (-an, -kua) *s* – burgonya, krumpli

mua||kun|da (-nan, -dua) *s* – ország, állam

mualli|ne (-zen, -sta) *a* – 1. föld-; 2. földes; 3. földi

muam|o (-on, -uo) *s* – anya, édes-anya

muata (*maguan, maguav*) *v* – alszik, szunnyad

muč|čö (-on, -čuo) *s* – bábu, baba (játék)

muđu|aš (-han, -šta) *pron* – valamely, bizonyos, egyes

muhah|tua (-an, -tav) *v* – mosolyog, elmosolyodik

muh|ssa (-zen, -zov) *v* – mosolyog, elmosolyodik

muig|e (-n, -da) *a* – savanyú

muissut|tua (-an, -tav) *v* – emlékszik, visszaemlékezik

muistelukš|et (-ijen, -ija) *s plur* – halotti tor

muistelu|š (-kšen, -šta) *s* – 1. emlékezés, emlékezet; 2. megemlékezés

muis|to (-son, -tuo) *s* – emlékezet, emlékezőképesség

muis|tua (-san, -tav) *v* – emlékszik, visszaemlékezik

muiten *adv* – 1. egyébként; 2. általában

mulč|ču (-un, -čuo) *s* – útilapu, lapu

mulčuk|ka (-an, -kua) *s* – útilapu, lapu

mulloin *adv* – tavaly, múlt évben

mulloi|ne (-zen, -sta) *a* – tavalyi

muok|ata (-kuan, -kuav) *v* – kínozt, gyötört

muok|ka (-an, -kua) *s* – kín, gyötrel, szenvedés

muo|ne (-zen, -sta) *conj/pron* – 1. ilyen, olyan; 2. amilyen

mur|dua (-ran, -dav) *v* – kicsavar, vhonek

muren|dua (-nan, -dav) *v* – szét-tört, szétzúz, összetört, összezúz, eltört

mure|ta (-nen, -nov) *v* – széttörik, összetörik, eltörik, összezúzódik

murgin|a (-an, -ua) *s* – ebéd

murginoi|ja (-čen, -ččöv) *v* – ebédel, megebédel

mur|reh (-dehen, -rehda) *s* – dialektus, tájszólás, tájnyelv, nyelvváltozat

mussik|ka (-an, -kua) *s* – feketeáfonya

mu|suttua (-isutan, -isuttav) *v* – emlékeztet

muš|šeta (-tenen, -tenov) *v* – 1. feketéllik, feketedik, befeketedik; 2. sötétedik, besötétedik

muš|ta (-šan, -tua) *a* – 1. fekete; 2. sötét

mušta|ne¹ (-zen, -sta) *a* – 1. fekete; 2. sötét

mušta|ne² (-zen, -sta) *s* – szembo-gár, pupilla
mušta|perti (-n, -e) *s* – dohányzó (helyiség)
mužik|ka (-an, -kua) *s* – muzsik, paraszt
muṽ (-n, -da) *a* – más, másik, másfajta, másféle
muṽraha|ne (-zen, -sta) *s* – hangya
muṽrai|n (-men, -nda) *s* – tözegerszeder
muṽto||lin|du (-nun, -duo) *s* – vándormadár, költöző madár
muṽt|tua (-an, -tav) *v* – 1. cserél, kicserél, elcserél, lecserél, felcserél, megcserél; 2. változtat, megváltoztat; 3. vedlik, levedlik
muṽt|tuo (-un, -tuv) *v* – változik, megváltozik
muṽvualla *adv/pron* – máshol, másutt
müttünä|ne (-zen, -stā) *conj/pron* – 1. milyen; 2. amilyen
mütü|š (-kšen, -štā) *conj/pron* – 1. milyen; 2. amilyen
müö (miän, miät) *pron plur* – mi
müöhä *adv* – későn
müöhäh *adv* – későn
müöhemmä *adv comp* – később
müöha|ne (-zen, -stā) *a* – késői
müöššüttiä|ie (-en, -čöv) *v refl* – visszatér, visszajön, visszafordul
müöt (part) *postp* – mentén
müöten (part) *postp* – mentén
mändüöh *adv* – később
män|nä (-en, -öv) *v* – 1. megy, elmegy, indul, elindul; 2. megy, jár, halad, működik
mär|gä¹ (-än, -güä) *a* – 1. nedves, nyirkos; 2. gennyes
mär|gä² (-än, -güä) *s* – genny
mölgätä (-vüän, -güäv) *v* – kiált, oda kiált, rákiált
mön|güö (-nün, -güv) *v* – bóg (állat)
mövk|kü (-ün, -küö) *s* – kerek cipő

N

nagole *adv* – mindig, folyton, állandóan
nagr|is (-ehen, -ista) *s* – répa
nagr|jo (-on, -uo) *s* – nevetés, kacagás
nagru|a (-an, -av) *v* – nevet, kacag

nah|ka (-an, -kua) *s* – 1. bőr; 2. irha
nahka|ne (-zen, -sta) *a* – 1. bőr; 2. bőrsz
naimat|oin (-toman, -oinda) *a* – nőtlen
nai|ne (-zen, -sta) *s* – 1. feleség; 2. asszony; 3. nő
naizik|aš (-kahan, -ašta) *a* – nő
navg|uo (-un, -uv) *v* – nyávog
ne (niijen, niidä) *pron* – ez, az
nedeli (-n, -e) *s* – hét (időszak)
neičči (gen) *postp* – helyett, helyében
nell|ä (-än, -üä) *num* – négy
nell|ä||kümme|ndä (-än||-nen, -üä||-dä) *num* – negyven
nellänne|š¹ (-kšen, -štā) *num* – negyed
nellä|nneš² (-nnen, -ttä) *num* – negyedik
nell|ä||šada (-än||šuan, -üä||šadua) *num* – négyszáz
nelläš|ar|gi (-en, -gie) *s* – csütörtök
nelläš|päiv|ä (-än, -üä) *s* – csütörtök
nellä|toista (-än||toista, -üä||toista) *num* – tizennégy
nen|ä (-än, -üä) *s* – orr
ner|jo (-on, -uo) *s* – hozzáértés, tudás, képesség, készség
nerok|aš (-kahan, -ašta) *a* – 1. rátermett, ügyes; 2. leleményes
nerot|oin (-toman, -oinda) *a* – esztelen, buta
ni- *pref* – se-, sem-
-nibuiť *suff* – vala-, bár-, akár-
niegl|a (-an, -ua) *s* – tű, varrótü
niegl|uo (-un, -uv) *v* – varr, megvarr, ölt
niin *adv/pron* – így, úgy
niin|i (-en, -dä) *s* – hánacs
niini||puv (-n, -da) *s* – hársfa
niinze *conj* – ugyancsak, szintén, is
niit|tiä (-än, -täv) *v* – kaszál, lekaszál
nike|n (-nen, -dä) *pron* – senki
nikonža *adv/pron* – semmikor
nikuin *adv/pron* – sehogy, sehogyan, semmiképpen
nimet|öin (-tömän, -öindä) *a* – névtelen, anonim
nim|i¹ (-n, -dä) *pron* – semmi
nim|i² (-en, -ie) *s* – név, megnevezés
nin *particl* – szóval, hát
nivel¹ (-en, -dä) *s* – ízület

niärvä|ne (-zen, -stā) *s* – fűró (szerszám)
no *particl* – na, no, nos
nök|ka (-an, -kua) *s* – csőr, madár-csőr
nök|kie (-in, -kiv) *v* – csíp, csipeget (madár)
nor|a (-an, -ua) *s* – odú, üreg, lyuk (állat)
noš|tua (-šan, -tav) *v* – felemel, felvesz, feltesz, felrak
nu *particl* – na, no, nos
nuagl|a (-an, -ua) *s* – szög (vasáru)
nuagl|ta (-čen, -ččöv) *v* – szögez, megszögez
nuat|ti (-in, -tie) *s* – zöldség, zöldje
ňuk|kuo (-un, -kuv) *v* – szűnyókál, szendereg
nuor|a (-an, -ua) *s* – kötél, zsinór, zsinog
nuorem|bi (-man, -bua) *a comp* – ifjabb, fiatalabb
nuor|i (-en, -da) *a* – ifjú, fiatal
nuoru|š (-kšen, -šta) *s* – ifjúság, fiatal-ság (életkor)
ňuvhel|la (-en, -ov) *v* – szimatol, szagol, megszagol
ňübl|ä (-än, -üä) *s* – gomb
ňüblüköi|jä (-čen, -ččöv) *v* – gombol, begombol
ňügü|aiga (ajan, aigua) *s* – jelen idő, napjaink
ňügü|ne (-zen, -stā) *a* – mostani, jelenlegi
ňül|gie (-in, -giv) *v* – nyüz, lenyüz, megnyüz
ňüt *adv* – most, jelenleg
ňäbie (-n, -dä) *a* – 1. éles; 2. hegyes
ňä|güö (-vün, -güv) *v* – látszik
ňä|gö (-vön, -güö) *s* – arc, ábrázat
ňägömät|öin (-tömän, -öindä) *a* – láthatatlan, észrevétlen, észrevehetetlen
ňäh (illat) *postp* – -ról, -ről
ňähä (niän, nägöv) *v* – lát, meglát, megpillant
ňäin *adv/pron* – így, úgy
ňäl|gä (-än, -güä) *s* – éhség
ňälgäh|ne (-zen, -stā) *a* – 1. éhes; 2. éhező
ňä|mä (-ijen, -itä) *pron plur* – ezek
ňär|e (-ien, -että) *s* – lúcfenyő

O

oč|ča (-an, -čua) *s* – 1. homlok; 2. homlokszat

ogurč|ča (-an, -čua) *s* – uborka

oh *interj* – ô, oh

oh|jat (-ojen, -oja) *s plur* – kantár, kötőfék

oho *interj* – ohó

ohotnik|ka (-an, -kua) *s* – vadász

oigie (-n, -da) *a* – 1. egyenes; 2. igaz; 3. jobb, jobboldali

oigieh *adv* – jobbra

oijen|dua (-nan, -dav) *v* – 1. ki egyenesít; 2. kihúz, kifeszít

oj|a (-an, -ua) *s* – patak

okš|a (-an, -ua) *s* – ág, gally

okšak|aš (-kahan, -ašta) *a* – göcsörtös, bütykös, csomós, ágasbogás

ol|gi (-en, -gie) *s* – szalma

olgu||piä (-n, -dä) *s* – váll

olgu||piä||luv (-n, -da) *s* – kulcsesont

ol|la (olen, on) *v* – 1. van, volt, léteznek; 2. segédige összetett igeidők kifejezésére

olu|t (-on, -tta) *s* – sör

om|a (-an, -ua) *a* – saját, tulajdon, személyes

omah|ne (-zen, -sta) *s* – rokon, hozzátartozó

om|mella (-belen, -melov) *v* – varr, megvarr

ongit|tua (-an, -tav) *v* – horgászik

opaštaj|a (-an, -ua) *s* – tanár, tanító, oktató

opaš|tua (-šan, -tav) *v* – tanít, megtanít, oktat, képez, kiképez

opaštuj|a (-an, -ua) *s* – tanuló, diák, iskolás

opaš|tuo (-šun, -tuv) *v* – tanul, megtanul, elsajátít

ora|ne (-zen, -sta) *s* – ár (szerszám)

orav|a (-an, -ua) *s* – mókus

or|ži (-ren, -tta) *s* – rúd, pózna, gerenda

ozr|a (-an, -ua) *s* – árpa (növény)

ozra|ne (-zen, -sta) *a* – árpa-

ož|a (-an, -ua) *s* – szerencse

ožak|aš (-kahan, -ašta) *a* – szerencsés

ož|ata (-uan, -uav) *v* – üt, vág, csap, megüt, megcsap

ožut|tua (-an, -tav) *v* – mutat, rámutat, megmutat

ožuttuač|ie (-en, -čov) *v refl* – mutatkozik, megmutatkozik, megjelenik, felbukkan

ot|tua (-an, -tav) *v* – fog, megfog, vesz

ottuač|ie (-en, -čov) *v refl* – hozzáfog, nekifog, elkezd, megkezd

ov|i (-en, -ie) *s* – ajtó

P

pača|š (-han, -šta) *s* – oszlop, pillér

pada (puan, padua) *s* – fazék, cserépfazék, edény, cserépedény

pada|ne (-zen, -sta) *s* – köcsög

pagin|a (-an, -ua) *s* – 1. beszélgetés, társalgás; 2. beszéd

pagizel|dua (-lan, -dav) *v* – 1. beszélget, elbeszélget; 2. megbeszél

pagola|ne (-zen, -sta) *s* – 1. szökevény; 2. menekült

pah|a (-an, -ua) *a* – rossz

pahoin *adv* – rosszul

paik|ka¹ (-an, -kua) *s* – hely

paik|ka² (-an, -kua) *s* – kendő

paimen (-en, -da) *s* – pásztor

paimen|dua (-nan, -dav) *v* – pásztorkodik

paini|n (-men, -nda) *s* – mártás

pain|ua (-an, -av) *v* – hajlít, meghajlít, lehajlít, behajlít, elhajlít

pai|ssa (-zen, -zov) *v* – beszél, elbeszél, szól, mond, elmond

pais|tua (-san, -tav) *v* – 1. süt, kisüt, megsüt; 2. süt, kisüt, felsüt, ragyog, felragyog, fénylik, sugárzik (nap)

paiz|o (-on, -uo) *s* – daganat

paj|a (-an, -ua) *s* – kovácműhely

pajaniek|ka (-an, -kua) *s* – kovács

pakka|ne¹ (-zen, -sta) *a* – fagyos

pakka|ne² (-zen, -sta) *s* – fagy

pak|ota (-kuon, -kuov) *v* – kér, kíván, óhajt

pakšu (-n, -o) *a* – 1. vastag; 2. kövér, dagadt, duzzadt

pakšu|š (-kšen, -šta) *s* – 1. vastagság; 2. kövérség

pall|a (-an, -ua) *s* – darab (rész)

pala|ne (-zen, -sta) *s* – falat

palat|ti (-in, -tie) *s* – izzasztópad (fürdőben)

palav|a (-an, -ua) *a* – forró

palavoit|tua (-an, -tav) *v* – melegít, megmelegít, felmelegít

palkat|oin (-toman, -oinda) *a* – ingyenes, díjtalan

pal'fa|š (-han, -šta) *a* – meztelen, csupasz, pucér

pal|o (-on, -uo) *s* – 1. égés; 2. tűz; 3. tűzvész

pal|ua (-an, -av) *v* – ég, elég, megég

pan|na (-en, -ov) *v* – rak, lerak, rak, tesz, letesz, rátesz, helyez, elhelyez

para|š (-han, -šta) *a comp* – jobb (minőségű)

parem|bi (-man, -bua) *a comp* – jobb (minőségű)

par|raš (-dahan, -rašta) *s* – széle, perem, szegély

partie (-n, -da) *s* – párt

pattie (-n, -da) *a* – kegyetlen, ádáz, gonosz

pavv|ata (-uan, -uav) *v* – döngtet, püföl, csapkod

pedäjik|kō (-ön, -küö) *s* – fenyves, fenyőerdő

pedäj|ä (-än, -üä) *s* – fenyő, fenyőfa (erdei)

pedöv|ä (-än, -üä) *a* – fényes, ragyogó

pehmet|tiä (-än, -täv) *v* – puhít, felpuhít, megpuhít, fellazít, porhanyósít

pehmie (-n, -dä) *a* – laza, porhanyós, puha

peit|tiä (-än, -täv) *v* – 1. titkol, eltitkol; 2. rejt, elrejt, rejtetget, eldug, dugdos

peit|töö (-ün, -töv) *v* – 1. titkolozik; 2. rejtőzik, elrejtőzik, elbújik

pel|do (-on, -duo) *s* – mező

pelva|š (-han, -šta) *s* – len

pereh (-en, -dä) *s* – család

perennik|kä (-än, -küä) *s* – kötény

per|gua (-an, -gav) *v* – elver, megver, elnászpángol

perti (-n, -e) *s* – épület, ház

pezieč|ie (-en, -čov) *v refl* – mosdik, mosakszik, lemosdik, lemosakszik, megmosdik, megmosakszik

pežo (-on, -uo) *s* – fészek
picuru|ne (-zen, -sta) *a* – picuri, pici, parányi
pidiä (-jän, -däv) *v* – fog, tart, megfog
pidva|ne (-zen, -sta) *a* – kopott, használt
pielu|š (-kšen, -šta) *s* – párna, vánkös
pien|i (-en, -dä) *a* – kicsi, kis
pieš|tiä (-šan, -täv) *v* – kiszabadít, megszabadít, felszabadít
piet|tiä (-än, -täv) *v* – 1. megállít, leállít, elállít; 2. befejez, bevégez
piet|tüö (-ün, -tív) *v* – megáll, eláll, leáll
pih|a (-an, -ua) *s* – 1. udvar; 2. ház előtti utca
pii (-n, -dä) *s* – fog (eszközé)
piil|kivi (-en, -ie) *s* – kovakő, tűzkő
piirua (-n, -da) *s* – pirog, béles
pikkara|ne (-zen, -sta) *a* – kis, kicsi
pik|ki (-in, -kie) *s* – csikó
pikkuru|ne (-zen, -sta) *a* – picuri, pici, parányi
pili|e (-n, -v) *v* – fűrészel
pilvi (-en, -ie) *s* – felhő
pilvik|äš (-kähän, -äštä) *a* – felhős
pimeik|kö (-ön, -küö) *s* – árnyék
pime|tä (-nen, -növ) *v* – sötétedik, besötétedik, sötétül, elsötétül
piemie (-n, -dä) *a/s* – sötét
pin|da (-nan, -dua) *s* – háncs, héj
pin|o (-on, -uo) *s* – hős, hősnő
pistelij|ä (-än, -üä) *a* – tüskés, tövises, szúrós
pis|tiä (-sän, -täv) *v* – szúr, megszúr
pizar|a (-an, -ua) *s* – csepp, csöpp
pitem|bi (-män, -büä) *a comp* – magasabb
pit|kä (-än, -küä) *a* – hosszú
pitkä||korv|a (-an, -ua) *s* – hosszú fülű tapsifüles
piä (-n, -dä) *s* – fej, fő
piäčkü|ne (-zen, -stä) *s* – fecske
piä|düö (-däv) *v* – történik, bekövetkezik, megtörténik, meggesik
piäh (*gen*) *postp* – ra, -re
piäksü|t (-ön, -ttä) *s* – fecske
piä||lak|ka (-an, -kua) *s* – fejtető, fejsűcs, fejbúb
piäldä (*gen*) *postp* – ról, -ről
piäliči (*gen*) *postp* – át, keresztül

piälik|kö (-ön, -küö) *s* – főkölompös
piällä¹ (*gen*) *postp* – fölött, -on, -en, -ön
piällä² (*part*) *prep* – fölé, -ra, -re
piärmöil|jä (-čen, -ččöv) *v* – beszeg
piätinč|čä (-än, -čüä) *s* – péntek
piät|öin (-tömän, -öindä) *a* – fejetlen
počk|ka (-an, -kua) *s* – rügy, bimbó
podvod|a (-an, -ua) *s* – lovaskocsi, fogat
pohj|a (-an, -ua) *s* – 1. fenék, alj; 2. talp, talpazat; 3. meder
pohjo|š (-kšen, -šta) *s* – észak
poho|die (-jin, -div) *v* – hasonlít
poilga (-jan, -gua) *s* – 1. fia vki-nek; 2. fiúgyerek
poiga|ne (-zen, -sta) *s* – kölyök, fióka
poikki *adv* – keresztül, keresztben
poim|e (-n, -v) *v* – gyűjt, begyűjt, összegyűjt, összeszed
pois *adv* – el, félre, tova
polvi (-en, -ie) *s* – térd
popa|die (-jin, -div) *v* – 1. eltalál, talál, beletalál; 2. eljut, elér vhová
pordah|at (-ojen, -oja) *s plur* – lépcső, lajtorja
por|raš (-dahan, -rašta) *s* – lépcső, lépcsőfok
pruazniek|ka (-an, -kua) *s* – ünnep
pruaznuil|ja (-čen, -ččöv) *v* – ünnepel, megünnepel
pružin|a (-an, -ua) *s* – rugó
pua|je (-tien, -jetta) *s* – kemencepadka
pualik|ka (-an, -kua) *s* – sulyok, ruhasulyok
puarm|a (-an, -ua) *s* – bögöly
pudr|o (-on, -uo) *s* – kása
puha|š (-han, -šta) *a* – tiszta
puh|ata (-kuan, -kuav) *v* – átszúr, át-dőf, átfúr, átlukaszt, átlukaszt
puh|eta (-kien, -kiev) *v* – átlukad, átlukad, átszakad
puhtaha|ne (-zen, -sta) *a* – tiszta
puil|ja (-čen, -ččöv) *v* – csépel, kicsépel
puil|ne (-zen, -sta) *s* – sajtár, dézsa
puis|tua (-san, -tav) *v* – ráz, kiráz, megráz, felráz
puľčak|ka (-an, -kua) *a* – telt, duzadt, dagadt
puol|ji (-en, -da) *num/s* – 1. fél, fele; 2. fél (egyik oldal)

pur|ra (-en, -ov) *v* – harap, megharap
puv (-n, -da) *s* – fa
puvhi|ne (-zen, -sta) *a* – fa
puvhu|t (-on, -tta) *s* – facsemete
puv|tuo (-un, -tuv) *v* – megakad, elakad
püh|ä¹ (-än, -üä) *a/s* – szent
püh|ä² (-än, -üä) *s* – böjt
pühähi|ne (-zen, -stä) *a* – böjti
pühä||päiv|ä (-än, -üä) *s* – vasárnap
püzüttiä|čie (-en, -ččöv) *v refl* – csatlakozik, odaszegődik
püv (-n, -dä) *s* – császármadár
püv|diä (-vän, -däv) *v* – megfog, kifog, zsákmányol (halat, vadat)
püöri|e (-n, -v) *v* – forog, pörög, kering, köröz
püörit|tiä (-än, -täv) *v* – forgat, pörget
püöräh|tiä (-än, -täv) *v* – fordul, pördül, megfordul, megpördül
päin (*part*) *postp* – ról, -ről, -tól, -től
päiv|ä (-än, -üä) *s* – nap (24 óra)
päivälli|ne (-zen, -stä) *a* – 1. napi; 2. nappali
päivä|ne (-zen, -stä) *s* – nap (égitest, jelenség)
pär|e (-ien, -että) *s* – fazsindely
pöč|čö (-ön, -čüö) *s* – has, pocak, bendő
pölläš|tüö (-šün, -tív) *v* – megijed, megrémül, megretten
pöllät|tiä (-än, -täv) *v* – megijesz, megrémiszt, megfélemlít
pölü (-n, -ö) *s* – por
pöli|ne (-zen, -stä) *a* – poros
pörhäh|kä (-än, -küä) *a* – nagyszőrű, pompás, fényűző
pöräh|tiä (-än, -täv) *v* – felrebben, felreppen, felröppen
pövrü (-n, -ö) *s* – hóvihar, hóföregteteg, hófúvás

R

račasniek|ka (-an, -kua) *s* – lovas
rači|ssa (-zen, -zov) *v* – hangosan beszél
račkah|tua (-an, -tav) *v* – roppan, reccsen, megroppan, megreccsen
ra|go (-von, -guo) *s* – rés, hézag, hasadék

ragok|aš (-kahan, -ašta) *a* – repe-dezett, repedt
rah|at (-ojen, -oja) *s plur* – pénz
rahk|a (-an, -ua) *s* – tőrő
rahka||piirua (-n, -da) *s* – tőrősbéles, tőrőstáska
rahva|š (-han, -šta) *s* – nép
rai|da (-jan, -dua) *s* – fűzfa
ra|is (-gehen, -ista) *s* – jégeső
raj|a (-an, -ua) *s* – határ
rajon|a (-an, -ua) *s* – körzet, vidék, régió
ram|ba (-man, -bua) *a/s* – sánta
ran|da (-nan, -dua) *s* – part
rannat|oin (-toman, -oinda) *a* – háttartalan, parttalan
ražie (-n, -da) *a* – lédús, nedvdús
ražv|a (-an, -ua) *s* – zsír, zsiradék
ražva|ne (-zen, -sta) *a* – zsíros
rat|aš (-tahan, -ašta) *s* – kerék
rav|da (-van, -dua) *s* – vas
ravda|ne (-zen, -sta) *a* – 1. vas-; 2. vasas (vastartalmú)
ravda||tie (-n, -dä) *s* – vasút
ravi|ssa (-zen, -zov) *v* – kiabál
ravuk|aš (-kahan, -ašta) *a* – kiabáló, kiáltozó
rej|bo (-von, -buo) *s* – róka
rej|du (-vun, -duo) *s* – 1. sár, latyak; 2. mocskok
re|gi (-jen, -gie) *s* – szán
regüz|et (-ijen, -ijä) *s plur* – ródli, szánkó, gyerekszán
rengi (-n, -e) *s* – favödör
revit|tiä (-än, -täv) *v* – tép, eltép, kitép, széttép, szakít, elszakít, kizszakít, szétszakít
revnakkeh *adv* – sorban
revnašša *adv* – sorban
ribuk|aš (-kahan, -ašta) *a* – szakadt, elszakadt, tépett, eltépett
rieš|ka (-an, -kua) *a* – 1. édeskés; 2. nyers, friss
rigeneh *adv* – gyakran, gyakorta, sűrűn, sokszor
rihm|a (-an, -ua) *s* – fonal, cérna, szál
riižik|kä (-än, -küä) *s* – rizikegomba
rik|kuo (-un, -kuv) *v* – elront, megromgál, tönkretesz
ripči (-n, -e) *s* – szempilla
rip|puo (-un, -puv) *v* – függ, lóg, lelóg, csüng

risteiz|et (-ijen, -ijä) *s plur* – keresztelkedés, útkeresztelkedés
ris|ti (-sin, -tie) *s* – kereszt
risti||kanž|a (-an, -ua) *s* – ember
risti||luv (-n, -da) *s* – keresztcsont
risti||muam|o (-on, -uo) *s* – keresztanya
risti||tuat|to (-on, -tuo) *s* – keresztapa
riuhtelieč|ie (-en, -čov) *v refl* – 1. kitépi magát, kiszakítja magát; 2. rángatózik
riuh|tuo (-un, -tuv) *v* – 1. kitép, kiszakít; 2. kiránt, kiráncigál
riä|dü (-vün, -düö) *s* – ágyás, veteményes, virágágyás
riäh|kä (-än, -küä) *s* – bűn, véték, hiba
rohkehu|š (-kšen, -šta) *s* – bátorság, merészség, vitézség
rohkendelieč|ie (-en, -čov) *v refl* – hősködik, vitézkedik
rohk|ie (-n, -da) *a* – bátor, vitéz, merész
roi|ja (-čen, -ččov) *v* – földet hány
rok|ka (-an, -kua) *s* – leves
roštuo (-n, -da) *s* – karácsony
ruadaj|a (-an, -ua) *s* – munkás, dolgozó
ruadi (*part*) *prep* – miatt, -ért
rua|do (-von, -duo) *s* – munka, dolgoz
ruado||aiga (*ajan, aigua*) *s* – munkakaidő
ruado||nedeli (-n, -e) *s* – munkahét
ruado||päiv|ä (-än, -üä) *s* – munkanap
rua|dua (-n, -dav) *v* – 1. dolgozik, munkálkodik; 2. tesz, végez
rua|ga (-n, -gua) *a* – 1. nyers; 2. éretlen
ru|ga (-van, -gua) *s* – gyanta
rugak|aš (-kahan, -ašta) *a* – gyanítás
rugehi|ne (-zen, -sta) *a* – 1. rozs-; 2. rozsos
ru|is (-gehen, -ista) *s* – rozs
rukah *adv/pron* – így, úgy
rumakli *adv* – szívesen, készséggel, örömmel
řumk|ka (-an, -kua) *s* – kupica
run|o (-on, -uo) *s* – runó, vers, dal, költemény

ruoda (*ruvvan, ruotua*) *s* – halszállka
ruo|ga (-jan, -gua) *s* – abrak, takarmány, táp
ruoh|o (-on, -uo) *s* – új fű
ruok|ko (-on, -kuo) *s* – rend, tisztaság
ruoš|ka (-an, -kua) *s* – korbács, ostor
ruškie (-n, -da) *a* – vörös, piros
ruttoh *adv* – gyorsan, sebesen
ruvč|ča (-an, -čua) *s* – patak
ruvmen (-en, -da) *s* – pelyva, törek
rügimil|ne (-zen, -stā) *s* – köhögés
rüväh|tiä (-än, -täv) *v* – köhint
rök|kō (-ön, -küö) *s* – kelés, fekély

S

semmoi|ne (-zen, -sta) *a/pron* – olyan
siemen (-en, -dä) *s* – család
siemen||voi (-n, -da) *s* – növényi olaj
siivik|äš (-kähän, -äštā) *a* – szárnnyas
silie (-n, -dä) *a* – sík, sima
sinč|čo (-on, -čuo) *s* – pitvar, tornác
sinil|ne (-zen, -stā) *a* – kék
skammi (-n, -e) *s* – pad
skuateri (-n, -e) *s* – abrosz, terítő
skvorč|ča (-an, -čua) *s* – seregély
Sroič|ča (-an, -čua) *s* – Szentháromság
sru|ga (-van, -gua) *s* – gyalu
sru|gie (-jin, -giv) *v* – gyalul, legyalul
stol|a (-an, -ua) *s* – asztal
stuv|ja (-an, -ua) *s* – szék
suč|čie (-in, -čiv) *v* – 1. sodor; 2. nyújt, kinyújt (tésztát)
sulčin|a (-an, -ua) *s* – lepény

Š

šada (*šuan, šadua*) *num* – száz
šadanne|š (-kšen, -šta) *num* – század (rész)
šada|š (-nnen, -tta) *num* – századik
šagar|a (-an, -ua) *s* – kapufélfa, ajtófélfa, félfa
šalbuamat|oin (-toman, -oinda) *a* – nyitott, tárt
šal|vata (-buan, -buav) *v* – bezár, becsuk

šammal' (-en, -da) *s* – moha, zuzmó
 šan|a (-an, -ua) *s* – szó
 šanat|oin (-toman, -oinda) *a* – szótlan, hallgatag
 šanel|la (-en, -ov) *v* – elbeszél, elmesél, elregél
 šanon|da (-nan, -dua) *s* – monda, rege, legenda
 šan|uo (-un, -uv) *v* – mond, megmond, elmond
 šarv|i (-en, -ie) *s* – szarv
 šarvika|š (-han, -šta) *a* – szarvakal rendelkező, szarvas
 šav|i (-en, -ie) *s* – agyag
 šavi||kuk|ka (-an, -kua) *s* – anya is, mostoha is
 šavi|ne (-zen, -sta) *a* – 1. agyag-; 2. agyagos
 šavu|ta (-on, -ov) *v* – füstölög, füstöl
 šelguo (-vun, -guv) *v* – összegabalyodik
 šeič|imen (-en, -dä) *num* – hét (menyenyiség)
 šeič|im|en||kümmen|dä (-en||-nen, -üä||-dä) *num* – hetven
 šeič|im|en||šada (-en||šuan, -üä||ša-dua) *num* – hétszáz
 šeič|im|en||toista (-en||toista, -üä||toista) *num* – tizenhét
 šeič|ime|š (-nnen, -ttä) *num* – hetedik
 šein|ä (-än, -üä) *s* – fal
 šeizat|tua (-an, -tav) *v* – megállít, elállít, leállít
 šeizav|duo (-vun, -duv) *v* – 1. feláll; 2. odaáll
 šeiž|uo (-un, -uv) *v* – áll
 šelgie (-n, -dä) *a* – derült, tiszta (időjárás)
 šel|gä (-än, -güä) *s* – 1. hát (testrész); 2. hát (térbeli)
 šep|pā (-än, -piüä) *s* – kovács
 ševot|tua (-an, -tav) *v* – dagaszt, keleszt, megdagaszt, megkeleszt
 šil|duo (-vun, -duv) *v* – köt, megköt, összeköt, kötöz, összekötöz, megkötöz
 šilga (-jan, -gua) *s* – disznó, sertés
 šidä *adv* – azután, aztán
 šie (šiun, šilma) *pron* – te
 šieldä *adv/pron* – onnan, onnét
 šielä *adv/pron* – ott
 šien|i (-en, -dä) *s* – gomba (növény)

šii|bi (-vin, -bie) *s* – szárny
 šiir|düö (-rün, -dív) *v* – elmozdul, eltolódik
 šiiričči *adv* – mellette, közelben
 šij|a (-an, -ua) *s* – hely
 šijah (gen) *postp* – helyett, helyében
 šijahi|ne (-zen, -sta) *s* – helyettes
 šil|da (-lan, -dua) *s* – híd
 šilloin *adv/pron* – akkor
 šillo|ne (-zen, -sta) *a/pron* – akkori
 šilm|ä (-än, -üä) *s* – szem (látószerv)
 šini *conj* – miközben, míg
 šinne *adv/pron* – oda
 šiä (-n, -dä) *s* – időjárás, idő (meteorológiai)
 šiä|kši (-kšen, -štä) *s* – szűnyog
 šiäme|h *adv* – be, belülre, befelé
 šiämeššä *adv* – bent, belül
 šiämeštä *adv* – bentről, belülről
 šiäm|i (-en, -ie) *s* – 1. belseje, mélye; 2. szív; 3. lélek; 4. töltelék
 šiämik|äš (-kähän, -äštä) *a* – haragos, dühös, bosszús
 šiän|düö (-nün, -dív) *v* – haragszik, megharagszik
 šiännün|dä (-nän, -düä) *s* – haragosság
 škol|a (-an, -ua) *s* – iskola
 šol|ba (-van, -bua) *s* – ing, blúz
 šol|bie (-vin, -biv) *v* – 1. összefér; 2. megfelel vmire
 šol|bu (-vun, -buo) *s* – beleegyezés, egyetértés
 šok|ka (-an, -kua) *s* – arc, orca
 šom|a (-an, -ua) *a* – szép
 šoma|ne (-zen, -sta) *s* – kép, rajz, festmény
 šomašti *adv* – szépen, jól
 šomu|š (-kšen, -šta) *s* – szépség
 šor|dua (-ran, -dav) *v* – leejt, elejt, kiejt
 šork|ka (-an, -kua) *s* – mancs, láb (állati)
 šorž|a (-an, -ua) *s* – kacsa, réce
 šovin|da (-nan, -dua) *s* – egyetértés, beleegyezés
 šovut|oin (-toman, -oinda) *a* – összférhetetlen
 što *conj/pron indecl* – 1. mi, mi-csoda; 2. ami, amely
 štobi *conj* – hogy
 šua|ha (-n, -v) *v* – megszerez, elér
 šual|is (-ehen, -ista) *a* – érett

šualis|tuo (-sun, -tuv) *v* – megérik, beérik
 šuappua (-n, -da) *s* – csizma
 šuarn|a (-an, -ua) *s* – mese, monda, rege
 šuat (illat) *postp* – ig
 šua|ta (čen, -čov) *v* – szeret
 šuat|tua (-an, -tav) *v* – kísér, elkísér, visz, elvisz, vezet, elvezet
 šulga (-van, -gua) *s* – fésű
 šuk|ka (-an, -kua) *s* – harisnya
 šul|kši (-kšen, -šta) *s* – sí, síléc
 šulaha|ne (-zen, -sta) *s* – 1. férj; 2. vőlegény
 šul|ga (-an, -gua) *s* – toll, madártoll
 šulk|ku (-un, -kuo) *s* – selyem
 šulku|ne (-zen, -sta) *a* – 1. selyem-; 2. selymes
 šul|ua (-an, -av) *v* – olvad, elolvad, kiolvad, megolvad
 šuo (-n, -da) *s* – mocsár, láp, ingovány
 šuol|a (-an, -ua) *s* – só
 šuola|ne (-zen, -sta) *a* – sós, sózott
 šuol|ata (-uan, -uav) *v* – sóz, megsóz
 šuomile (-n, -v) *v* – eltakarít, ellapátol (havat)
 šuovat|ta (-an, -tua) *s* – szombat
 šuv (-n, -da) *s* – száj
 šuvr|i (-en, -da) *a* – nagy
 šuvrim|a (-an, -ua) *s* – kása, dara, gríz
 šügüž|ü (-n, -ö) *s* – ősz (évszak)
 šügüžüli|ne (-zen, -štä) *a* – őszi
 šün|düö (-nün, -dív) *v* – 1. születik, megszületik, világra jön; 2. keletkezik, létrejön
 šünnün|dä (-nän, -düä) *s* – születés
 šünnündä||päiv|ä (-än, -üä) *s* – születésnap
 šül|vvä (-ön, -öv) *v* – eszik, táplálkozik
 šüv|ü|š (-kšen, -štä) *s* – mélység
 šüv|ä (-än, -üä) *a* – mély
 šüödä|v|ä (-än, -üä) *a* – ehető
 šüömi|ne (-zen, -štä) *s* – evés, táplálkozás
 šüön|dä (-nän, -düä) *s* – evés, táplálkozás
 šüött|tiä (-än, -täv) *v* – etet, táplál
 šüöttä|j|ä (-än, -üä) *s* – eltartó, családfenntartó

šār|gi (-en, -gie) *s* – koncér (hal)
šāri|ssā (-zen, -zöv) *v* – reng, remeg, reszket
šārrü|t (-ön, -ttä) *s* – veresszárnýú koncér (halfajta)

Z

zaslonk|a (-an, -ua) *s* – kályhaajtó
zavari|e (-n, -v) *v* – forráz, leforráz
zavod|a (-an, -ua) *s* – üzem, gyár
zavo|die (-jin, -div) *v* – kezd, elkezd, hozzákezd, nekikezd, hozzáfog, nekifog
zel'ona|ne (-zen, -sta) *a* – 1. zöld; 2. éretlen
zirkal|o (-on, -uo) *s* – tükör
zoltišk|aš (-kahan, -ašta) *s* – tojás-sárgája
zor|ja (-an, -ua) *s* – hajnal
zuahar|o (-on, -uo) *s* – cukor
zvieri (-n, -e) *s* – vadállat, vad

Ž

že (-n, -dä) *pron* – az, amaz
žentäh *pron* – azért
žüvat|ta (-an, -tua) *s* – háziállat, jószág, barom, marha
žoh|a (-an, -ua) *a/s* – agyafűrt, ravaszdi
žuali particl – sajnos, sajnálom
žualieč|je (-en, -čöv) *v refl* – 1. panaszkodik, sopánkodik; 2. sajnálkozik
žuaru (-n, -o) *s* – 1. hő, hőség; 2. láz

T

ta|ba (-van, -bua) *s* – 1. természet, jelleg, karakter, egyéniség; 2. jellem
tagačči *adv* – hátul
tagada (*gen*) *postp* – mögül
tagah¹ *adv* – hátra, hátrafelé, vissza, visszafelé
tagah² (*gen*) *postp* – mögé
tagana (*gen*) *postp* – mögött
tah|aš (-tahan, -ašta) *s* – tészta

tah|ko (-on, -kuo) *s* – 1. fenőkő, köszörűkő; 2. köszörű
tahk|ota (-uon, -uov) *v* – köszörül, megköszörül
tah|kuo (-un, -kuv) *v* – köszörül, megköszörül
tahot|tua (-an, -tav) *v* – akar, kíván, szándékozik, óhajt, szeretne
tah|tuo (-un, -tuv) *v* – akar, kíván, szándékozik, óhajt, szeretne
taigin|a (-an, -ua) *s* – tészta, kelt tészta
taimen (-en, -da) *s* – csíra, hajtás (növényi)
taivahalli|ne (-zen, -sta) *a* – menygyeje, égi
taiva|š (-han, -šta) *s* – ég, égbolt, menny, mennybolt
tak|ka (-an, -kua) *s* – 1. köteg, nyaláb, csomó; 2. csomag, teher
tal|o (-on, -uo) *s* – ház, épület
talvelli|ne (-zen, -sta) *a* – téli
talv|i (-en, -ie) *s* – tél
talvi||lin|du (-nun, -duo) *s* – áttelelő madár
tammi (-n, -e) *s* – tölgy
tammii|puv (-n, -da) *s* – tölgyfa
tanhuo (-n, -da) *s* – karám
tan|ner (-deren, -nerda) *s* – kopár hely, pusztaság
tari|ta (-čen, -ččöv) *v* – 1. ajánl, javasol; 2. kínál, megkínál
taž|a (-an, -ua) *s* – szint
tavar|a (-an, -ua) *s* – áru
tavat|oin (-toman, -oinda) *a* – 1. jellegtelen; 2. jellemtelen
tavot|tua (-an, -tav) *v* – elér, beér, utolér
tedri||mar|ja (-an, -ua) *s* – köviszeder
tele|gä (-jän, -güä) *s* – szekér
terveh (-en, -dä) *a* – egészséges
terveh|š (-kšen, -štä) *s* – egészség
terväh *adv* – gyorsan, sebesen
ter|ä (-än, -üä) *s* – 1. él (vágó); 2. penge
teräv|ä (-än, -üä) *a* – éles
tie (-n, -dä) *s* – út
ti|ediä (-ijän, -edäv) *v* – 1. tud; 2. ismer
tiedä|jä (-än, -üä) *s* – 1. tudós, szakértő; 2. kuruzsló
tiijuš|tua (-šan, -tav) *v* – megismer, felismer, ráismer

tilki|tä (-čen, -ččöv) *v* – töm, betöm
tip|pa (-an, -pua) *s* – csibe, csirke
tirp|ua (-an, -av) *v* – tűr, elvisel, elszenved, eltűr
tivhku|ta (-on, -ov) *v* – befűj, telehord (hóval)
tiälä *adv* – most
tiän *pron indecl* – titek, tiétek, öné, önöké, magáé, maguké
tiät *pron* – titeket, önt, önöket, magát, magukat
točka *interj* – elég, elég volt, vége legyen
toičči *adv* – jövőre
toiččinakši *adv* – jövőre
toi|ne (-zen, -sta) *a/num* – 1. másik; 2. második
toine||ar|gi (-en, -gie) *s* – kedd
toisvuodena *adv* – jövőre
toizualla *adv* – máshova, máshová, más helyre
toivot|tua (-an, -tav) *v* – 1. ígér, megígér; 2. ígérkezik
tokkah (*gen*) *postp* – miatt, -ért
tokkua (*gen*) *postp* – miatt, -ért
toko *adv* – rendszerint, gyakran
tolkuk|aš (-kahan, -ašta) *a* – okos, értelmes, eszes, jóeszű
top|pa (-an, -pua) *s* – hulladék, apró szemét
tor|ja (-an, -ua) *s* – 1. dulakodás, verekedés; 2. harc, küzdelem
tor|ata (-uan, -uav) *v* – 1. dulakodik, verekszik; 2. harcol, küzd
tože conj – is, szintén
to|ži (-ven, -tta) *s* – igazság, igaz, való, valóság
totta *adv* – tényleg, ténylegesen, valóban
trop|pa (-an, -pua) *s* – ösvény, gyalogút
tua (-n, -da) *pron* – az, amaz
tuačči (*gen*) *postp* – miatt, -ért
tuagie (-n, -da) *a* – sűrű
tuaš *adv* – újra, újból, ismét, megint
tuašša *adv/pron* – ott
tuatot|oin (-toman, -oinda) *a* – apátlan
tuat|to (-on, -tuo) *s* – apa, atya, édesapa
tuhä|tta (-nnen, -tta) *num* – ezer
tuhj|o (-on, -uo) *s* – bokor, cserje
tuhm|a (-an, -ua) *a* – csúnya

tuk|at (-kojen, -koja) *s plur* – haj
tukat|oin (-toman, -oinda) *a* – kospasz, tar
tuk|ku (-un, -kuo) *s* – rakás, kupac, halom, domb
tukkuv|duo (-vun, -duv) *v* – becsukódik, bezáródik
tul|i (-en, -da) *s* – tűz, láng
tulih|ne (-zen, -sta) *a* – 1. lángoló, égő (lánggal); 2. tüzes; 3. tűzi
tul|la (-en, -ov) *v* – 1. jön, megjön, érkezik, megérkezik, befut; 2. bekövetkezik, megtörténik
tulov|a (-an, -ua) *a* – jövő, következő
tunnuš|tua (-šan, -tav) *v* – megismer, felismer, ráismer
tuoh|i (-en, -da) *s* – nyírfakéreg, nyírfaháncs
tuom|i (-en, -ie) *s* – zelnicemeggy
tur|ba (-van, -bua) *s* – pofa (állaté)
turk|ki (-in, -kie) *s* – szörme, bunda
tur|veh (-behen, -vehda) *s* – pázsit, gyep
tuv|i (-en, -da) *s* – szél (légmozgás)
tu|vva (-on, -ov) *v* – hoz, elhoz, idehoz, odához, áthoz
tverinkarielan *a/s indecl* – tverikarjalai
tühj|ä (-än, -üä) *a* – üres
tühj|äcen *adv* – üresen
tüt|är (-tären, -ärdä) *s* – lánya vkinék, leánya vkinek
tüt|tö (-ön, -töö) *s* – lány, leány, kislány, kisleány
tüttö|ne (-zen, -stä) *s* – kislány, kisleány, lányka, leányka
tüv|i (-en, -ie) *s* – tö
tüö (tiän, tiät) *pron plur* – ti, ön, önök, maga, maguk
tüön|diä (-nä, -däv) *v* – 1. küld, elküld; 2. irányít, elirányít
tä|di (-jin, -die) *s* – 1. nagynéni; 2. néni
täh *adv/pron* – ide
täh|ti (-en, -tie) *s* – csillag
tähtik|äš (-kähän, -äštä) *a* – csillagos
täi (-n, -dä) *s* – tetű
tämpiänä *adv* – ma
tämä (-n, -dä) *pron* – ez, emez
tämän||muo|ne (-zen, -sta) *a/pron* – ilyen, olyan

tänne *adv/pron* – ide
täpnäk|äš (-kähän, -äštä) *a* – foltos
täpüt|tiä (-än, -täv) *v* – nyű, foszlat, tép
täššä *adv/pron* – itt
täv|ži (-ven, -ttä) *a* – tele, teli, telt

U

udu|ne (-zen, -sta) *a* – aprószemű
ui|die (-jin, -div) *v* – elmegy, elszalad, eltávozik
ui|ja (-n, -v) *v* – úszik
uin|ota (-uon, -uov) *v* – elalszik
uinot|tua (-an, -tav) *v* – elaltat, altat
uk|ko (-on, -kuo) *s* – 1. nagyapa; 2. öregapó
ukon||jürü (-n, -ö) *s* – 1. mennydörgés; 2. zivatar
ukon||vem|me| (-belen, -me|dä) *s* – szivárvány
ulv|uo (-un, -uv) *v* – vonyít, üvölt
unah|tua (-an, -tav) *v* – megfelel, kezic vmiről, elfelejt
unet|oin (-toman, -oinda) *a* – álmatlan
un|i (-en, -da) *s* – 1. alvás; 2. álom
unik|aš (-kahan, -ašta) *a* – 1. álmos; 2. alvó
universitet|ta (-an, -tua) *s* – egyetem
up|ota (-puon, -puov) *v* – elsüllyed, elmerül, vízbe fullad
urij|ssa (-zen, -zov) *v* – morog, morgog, dörmög
urok|ka (-an, -kua) *s* – 1. tanóra; 2. lecke
uš|ko (-on, -kuo) *s* – 1. hit; 2. remény, bizalom
uškomat|oin (-toman, -oinda) *a* – 1. hitetlen; 2. hihetetlen
uš|kuo (-un, -kuv) *v* – 1. hisz, elhisz; 2. remél, bízic
uvar (udaren, -uvar|da) *s* – tögy
uveh (-en, -da) *s* – fiatal csöddör
uv|ži (-ven, -tta) *a* – új
uvven|dua (-nan, -dav) *v* – felújít, megújít, újít
uvveštah *adv* – újra, újból, ismét, megint
uvvis|tua (-san, -tav) *v* – felújul, megújul, újul

V

vač|ča (-an, -čua) *s* – 1. has, pocak, bendő; 2. gyomor
vahv|o (-on, -uo) *s* – szörgomba
vaibumat|oin (-toman, -oinda) *a* – fáradhatatlan
vai|buo (-vun, -buv) *v* – elfárad, kifárad, kimerül
vaih|tua (-an, -tav) *v* – cserél, kicserél, elcserél, lecserél, felcserél, öszszecserél, megcserél
vain *particl* – csak, csupán
vaivut|tua (-an, -tav) *v* – fāraszt, kifāraszt, elfāraszt, kimerít, lemerít
vajat|tua (-an, -tav) *v* – folyik, ömlik, árad, áramlik
vakka|ne (-zen, -sta) *s* – kosár, veszszőkosár
vale|la (-en, -ov) *v* – öntöz, locsol, megöntöz, meglocsol
valgie (-n, -da) *a* – 1. fehér; 2. világos
valgie||gri|ba (-van, -bua) *s* – vargánya
valgie|ne (-zen, -sta) *s* – 1. fehérje; 2. szemfehére
val|Paš|tua (-šan, -tav) *v* – befog (lovat, igavonót)
valli|ta (-čen, -ččov) *v* – választ, válogat, kiválaszt, kiválogat
vallot|tua (-an, -tav) *v* – 1. fehérlík; 2. elfehéredik, megfehéredik; 3. világosodik, kivilágosodik
valm|is (-ehen, -ista) *a* – kész
valmis|tua (-san, -tav) *v* – 1. elkészít; 2. előkészít, felkészít
valmis|tuo (-sun, -tuv) *v* – 1. készülődik; 2. felkészül, előkészül
vanh|a (-an, -ua) *a* – 1. öreg, idős, vén; 2. régi
vanhem|bi (-man, -bua) *a comp* – idősb, öregebb
vanhem|mat (-bijen, -bija) *s plur* – szülők
var|a (-an, -ua) *a* – kedves, drága
varač|ču (-un, -čuo) *a/s* – gyáva
vara|ta (-juan, -juav) *v* – fél
varattav|a (-an, -ua) *a* – veszélyes
varba|ne (-zen, -sta) *s* – ág, gally
vardei|ja (-čen, -ččov) *v* – őriz, óv, véd, megőriz, megóv, megvéd

vardeilicċie (-en, -čov) *v refl* – vi-gyáz, óvakodik
varoin (part) *postp* – részére, szá-mára, -nak, -nek
varoina *adv* – készen, készenlétben
varža|ne (-zen, -sta) *s* – csikó
varuš|tua (-šan, -tav) *v* – tartalékol, készletez
var|vaš (-bahan, -vašta) *s* – lábujj
vaš (part) *postp* – mellett, -nál, -nél
vaški (-n, -e) *s* – réz
vaški|ne (-zen, -sta) *a* – réz-
vaš|šata (-tuan, -tuav) *v* – találkozik
vašta¹ *adv* – szembe
vašta² (part) *postp* – 1. szemben, szembe, szemközt; 2. ellen
vaštav|duo (-vun, -duv) *v* – találko-zik
važ|a (-an, -ua) *s* – borjú
važameh *adv* – balra, bal felé
važe|n (-men, -nda) *a* – bal, balol-dali
vavarn|o (-on, -uo) *s* – málna
ve|diä (-jän, -däv) *v* – húz, von, el-húz
vediäč|ie (-en, -čov) *v refl* – húzó-dik, elhúzódik, nyúlík
vehn|ä (-än, -üä) *s* – búza
vehnä|ne (-zen, -stā) *a* – búza-
vei|čči (-čen, -štā) *s* – kés
vel|ga (-an, -gua) *s* – adósság
vellekš|et (-ijen, -ijä) *s plur* – kom-pánia
vell|i (-en, -ie) *s* – fivér, fiútestvér
vem|me¹ (-belen, -me¹dä) *s* – járom
veneh (-en, -dä) *s* – csónak
Veniäl|ä (-än, -üä) *s* – Oroszország
veniäläi|ne (-zen, -stā) *a/s* – orosz
veniäläkši *adv* – oroszul
venüttiäč|ie (-en, -čov) *v refl* – le-fekszik, lepihen
verbi (-n, -e) *s* – íge
verda *conj* – ahány, amennyi
verej|ä (-än, -üä) *s* – kapu
ver|i (-en, -dä) *s* – vér
verik|äš (-kähän, -äštā) *a* – véres
veššel|ä (-än, -üä) *a* – vidám, víg, jókedvű
veš|tiä (-šan, -täv) *v* – farag, kifa-rag, megfarag
vel|zi (-jen, -ttä) *s* – víz
vezinä|ne (-zen, -stā) *a* – 1. víz-; 2. vizes; 3. vízi

vezi|tilk|ka (-an, -kua) *s* – vízcsepp, vízcsepp
vič|ča (-an, -čua) *s* – vessző
vičik|kō (-ön, -küö) *s* – bozót, cser-jés
viek|aš (-kahan, -ašta) *a* – bölcs, okos
vielä *adv* – még
vien|o (-on, -uo) *a* – nyugodt, csen-des
viera|š (-han, -šta) *a/s* – idegen
viereh (gen) *postp* – mellé, -hoz, -hez, -höz
viereššä (gen) *postp* – mellett, -nál, -nél
vierettiäč|ie (-en, -čov) *v refl* – le-fekszik, ledől
vier|rä (-en, -öv) *v* – gurul, gördül
vies|ti (-sin, -tie) *s* – hír, üzenet, ér-tésítés
viet|tiä (-än, -täv) *v* – této vázik, ha-bozik, halogat, késlekedik
vih|a (-an, -ua) *s* – ellenségeskedés, gyűlölködés
vihah|tua (-tav) *v* – 1. zöldül, ki-zöldül, megzöldül; 2. zöldell
vihan|da (-nan, -dua) *a* – zöld
vihaznik|ka (-an, -kua) *s* – ellenség, ellenfél
vihm|a (-an, -ua) *s* – eső
vihma||pily|i (-en, -ie) *s* – esőfelhő
viil|die (-jin, -div) *v* – kimegy, kijön, kilép
viije|š (-nnen, -ttä) *num* – ötödik
viijä (-en, -öv) *v* – kivisz, elvisz, ki-hord, elhord
viik|ko (-on, -kuo) *s* – hosszú idő
viil|zi (-jen, -ttä) *num* – öt
viil|zi||kümme|dä (-jen||-nen, -ttä|
|-dä) *num* – ötven
viil|zi||šada (-jen||šuan, -ttä||šadua)
num – ötszáz
viil|zi||toista (-jen||toista, -ttä||toista)
num – tizenöt
vill|a (-an, -ua) *s* – gyapjú
villa|ne (-zen, -sta) *a* – gyapjú-
vilškut|tua (-an, -tav) *v* – csóvál,
legyez, csóválgat, legyezget
vilu (-n, -o) *a/s* – hideg
vir|da (-ran, -dua) *s* – folyás, öm-lés, áramlás, áradás, áradat
virit|tiä (-än, -täv) *v* – gyújt, meg-gyújt, felgyújt, kigyújt

vir|rata (-duav) *v* – folyik, ömlik, árad
vir|ži (-ren, -ttä) *s* – dal, ének, runó
viš|šata (-kuan, -kuav) *v* – dob, vet, hajít, szór, eldob, elvet, elhajít, elszór
viär|ä (-än, -üä) *a* – hajlott, görbe, ferde, torz
viärä||šilm|ä (-än, -üä) *a/s* – kan-csal, bandzsa
viärü|š (-kšen, -štā) *s* – 1. bűn, vé-tek, hiba; 2. bűnösség, vétkekesség
viät|öin (-tömän, -öindä) *a* – erőt-len, gyenge
voi¹ *interj* – aj, jaj
voi² (-n, -da) *s* – 1. olaj; 2. vaj
voil|ja (-n, -v) *v* – képes, -hat, -het, tud vmit tenni
voil|je (-tien, -jetta) *s* – kenőcs, máz
voijella (-en, -ov) *v* – 1. olajoz, meg-olajoz; 2. vajaz, megvajaz; 3. ken, megken
voik|aš (-kahan, -ašta) *a* – 1. ola-jos; 2. vajas
voil|luat|ka (-an, -kua) *s* – vajtartó
voiluk|ka (-an, -kua) *s* – nemez, filc
voivot|tua (-an, -tav) *v* – jajgat, jaj-veszékél, óbégat, siránkozik
vuahik|aš (-kahan, -ašta) *a* – habos, habzó, pezsgő
vuat|e (-tien, -etta) *s* – ruha
vunuk|ka (-an, -kua) *s* – unoka
vuorokkeh *adv* – sorban, sorjában
vuloži (-vven, -otta) *s* – év, esztendő
vuozil|šada (šuan, šadua) *s* – év-század, század
vuozil|tuha|tta (-nnen, -tta) *s* – év-ezred, ezred
vuottamat|oin (-toman, -oinda) *a* – váratlan
vuot|tua (-an, -tav) *v* – vár, megvár, kivár, elvár
vuottuač|ie (-en, -čov) *v refl* – vá-rakozik
vuvven|aiga (ajan, aigua) *s* – évszak
vüö (-n, -dä) *s* – öv, derékszíj
väl|gi (-jen, -gie) *s* – erő
vägöv|ä (-än, -üä) *a* – erős, szilárd, kemény, tartós
väh|ä (-än, -üä) *a* – 1. kicsi, kis; 2. kevés
vähä|ne (-zen, -stā) *num* – kevés, csekély

väli *(-n, -e) s* – 1. táv, távolság, táv-
köz; 2. hézag, különbség
väliän *adv* – gyorsan, sebesen
väll|ä *(-än, -üä) s* – függetlenség,
szabadság
värči *(-n, -e) s* – zsák
vävü *(-n, -ö) s* – vő, vej

Ü

ühekš|än *(-än, -üä) num* – kilenc
ühekš|än||kümme|nä *(-än||-än, -üä
||-üä) num* – kilencven
ühekš|än||šada *(-än||šuan, -üä||ša-
dua) num* – kilencszáz
ühekš|än||toista *(-än||toista, -üä||toi-
sta) num* – tizenkilenc
ühekšä|š *(-nnen, -ttä) num* – kilen-
cedik
üheššä *adv* – együtt, közösen
ühte|ne *(-zen, -stä) a* – együttes,
közös
ühtev|düö *(-vün, -dün) v* – egyesül
üksi *(ühen, ühtä) num* – egy
üksinä|ne *(-zen, -stä) a* – egyedüli
üksi||toista *(ühen||toista, ühtä||tois-
ta) num* – tizenegy
ülemmä *adv comp* – feljebb
ülen *adv* – nagyon, szerfölött

üli|ne *(-zen, -stä) a* – felső
ülimmä|ne *(-zen, -stä) a comp* – fen-
tebbi
üläh *adv* – fel, felfelé, föl, fölfele
ülähänä *adv* – fent, felül, fönt, fölül
ümbäri¹ *adv* – körül, körben
ümbäri² *(part) prep* – körül, körött
ünnäh *adv* – egészen, teljesen, tel-
jességgel
üö *(-n, -dä) s* – éj, éjjel, éjszaka
üöll|ne *(-zen, -stä) a* – éji, éjjeli, éj-
szakai
üöllä *adv* – éjjel, éjszaka

Ä

äbäre *(-en, -dä) s* – kópé, huncut
äbäžöil|jä *(-čen, -ččöv) v* – kényez-
tet, elkényeztet
ägie¹ *(-n, -dä) a* – forró
ägie² *(-n, -dä) s* – forróság, hőség
ähät|tiä *(-än, -täv) v* – hurcol
ähkä|tä *(-än, -növ) v* – lök, meg-
lök, lökdös
ähkiäc|ie *(-en, -ččöv) v refl* – 1. le-
dő; 2. leomlik, összedől
äijä *num indecl* – sok, számtalan
äijäldi *adv* – nagyon, sokkalta
äijä||päiv|ä *(-än, -üä) s* – húsvét

äijičči *adv* – sokszor, számtalanszor
äkkieh *adv* – hirtelen, váratlanul,
egyszerre csak
äkkimän|e *(-zen, -stä) a* – 1. várat-
lan, hirtelen; 2. szokatlan
äri|ssä *(-zen, -zöv) v* – morog, mor-
mog, dörmög
ärmäk|kö *(-ön, -küö) s* – ködmön
ärvä|tä *(-nän, -növ) v* – bömböl,
bög, üvölt, ordít
äššen *interj* – akkor is
ätä|tä *(-nän, -növ) v* – lök, meglök,
taszít, megtaszít

Ö

ögil|ssä *(-zen, -zöv) v* – motyog, pus-
mog, dünnnyög
ögläs|tüö *(-sün, -täv) v* – öklende-
zik, félrenyel
öhäh|tiä *(-än, -täv) v* – nyög, nyö-
szörög, nyögdécsel
öhk|jä *(-än, -äv) v* – rőfög, rőffent
ölläk|kä *(-än, -küä) a* – lejtős, lan-
kás, ereszkedő
ölläköit|tiä *(-än, -täv) v* – ereszke-
dik (lejtőn)
öri|ssä *(-zen, -zöv) v* – morog, mor-
mog, dörmög

V.
MAGYAR–TVERI-KARJALAI MINISZÓTÁR

A magyar–tveri-karjalai miniszótár elé

A szótár szócikkeinek száma jóval nagyobb (valamivel 2700 fölötti), mint az előző tveri-karjalai–magyar miniszótáré, ennek egyik fő magyarázata az itteni szójegyzékben a magyar jelentés szinonimáinak gyakori felsorolása, másrészt a tveri-karjalai nyelv igekötő nélkülsége, ami miatt egyetlen tveri-karjalai ige sok magyar igekötős alakkal is megfeleltethető, olykor pedig az alakváltozatok adnak többletet.

Ez a szótár is az előző tveri-karjalai–magyar miniszótár szókincsét használja, ezért ugyanazok a hiányok és különlegesebb tartalmak jellemzik.

A szótár címszavai szigorú magyar betűrendben követik egymást.

A címszó betűtípusa félkövér.

Amennyiben egy szó több szófajú, több jelentésű vagy azonos alakú (homonima), akkor felső indexszámmal jelölve külön szócikkbe kerül.

Tekintettel arra, hogy a magyar–tveri-karjalai miniszótár használói ugyanúgy szinte kizárólag magyar nyelvűek lesznek, mint az előző tveri-karjalai–magyar miniszótáré, a szócikkeket nyitó magyar szavak alaktani kifejtése elmarad.

Amennyiben egy jelentést célszerű pontosítani, akkor a magyar szót zárójelben irányítószó(k) egészíti(k) ki.

A címszó (és az esetleges indexszám, illetve az esetleges kiegészítő pontosítás) után – amennyiben a magyar jelentés egyértelműsítéséhez ez szükséges – a szófaj rövidített jele található dőlt betűvel.

Ezek után – gondolatjelet követően – normál betűtípussal a tveri-karjalai jelentés következik szótári alapalakban; a rokonértelmű megfelelők vesszővel elválasztva.

Amennyiben egy tveri-karjalai szónak esetvonzata van, a megfelelő eset rövidített neve gömbölyű zárójelben, normál betűvel követi az adott szót.

A tveri-karjali névszók, illetve igék után – néhány ragozhatatlan és több rendhagyó szót, valamint a számneveket és egyes névmásokat kivéve – a fő ragozási típusok táblázatában megadott sorszám következik.

Amennyiben a tveri-karjalai szó fokváltakozáson esik át, azt egy utána következő felső csillag jelöli.

Amennyiben a tveri-karjalai szó alapesetben is többes számban áll (plurale tantum), azt két utána következő felső csillag jelöli.

Amennyiben a tveri-karjalai szó rendhagyó ragozása, azt zárójelben az erre utaló rövidítés jelzi.

Az előzőek szerinti szócikkek szerkezetében előfordul egyes részletek elmaradása, illetve előfordulhat egyes részletekkel való bővülés is.

A tveri-karjalai ragozási típusok

IGERAGOZÁS

típus	inf végződése	inf	kijelentő mód, jelen idő		(magyar jelentés)
			sing 1.	sing 3.	
1a	-ua (-tua, -dua)	pal- <u>ua</u> tahot-tua* an-dua*	pal- <u>an</u> tahot-an an-nan	pal- <u>av</u> tahot-tav an-dav	'ég, elég, megég' 'akar, kíván, óhajt' 'ad, átad, juttat'
1b	-iä (-tiä, diä)	el- <u>iä</u> revit-tiä* len-diä*	el- <u>än</u> revit-än len-nän	el- <u>äv</u> revit-täv len-däv	'él, létezik, lakik' 'tép, eltép, szakít' 'száll, repül, elrepül'
1c	-uo (-tuo, -duo)	niegl- <u>uo</u> valmis-tuo* abev-duo*	niegl- <u>un</u> valmis-sun abev-vun	niegl- <u>uv</u> valmis-tuv abev-duv	'varr, megvarr' 'készülődik' 'megsértődik'
1d	-üö (-tüö, -düö)	näg- <u>üö</u> eis-tüö* šün-düö*	näv- <u>ün</u> eis-sün šün-nün	näg- <u>üv</u> eis-tüv šün-düv	'látszik' 'mozog, mozdul' 'születik'
1e	-ie	püör- <u>ie</u>	püör- <u>in</u>	püör- <u>iv</u>	'forog, köröz'
2a	-ha	šua- <u>ha</u>	šua- <u>n</u>	šua- <u>v</u>	'megszerez, elér'
2b	-hä	jiä- <u>hä</u>	jiä- <u>n</u>	jiä- <u>v</u>	'marad, ottmarad'
2c	-ja (-ita)	haravoi- <u>ja</u> vall-ita	haravoi- <u>čen</u> valli-čen	haravoi- <u>ččov</u> valli-ččov	'gereblyéz' 'választ'
2d	-jä (-itä)	meččüi- <u>jä</u> tilk-itä	meččüi- <u>čen</u> tilki-čen	meččüi- <u>ččov</u> tilki-ččov	'vadászik' 'töm, betöm'
3a	-ata	av- <u>ata</u>	av- <u>uan</u>	av- <u>uav</u>	'nyit, kinyit, kitár'
3b	-ätä	liz- <u>ätä</u>	liz- <u>üän</u>	liz- <u>üäv</u>	'kiegészít, pótol'
3c	-ota (-uta)	kirv- <u>ota</u> kab-uta	kirv- <u>uon</u> kab-uon	kirv- <u>uov</u> kab-uov	'elesik, leesik' 'ölel, megölel'
3d	-eta	mur- <u>eta</u>	mure- <u>n-en</u>	mure- <u>n-ov</u>	'összetörik'
3e	-etä	hill- <u>etä</u>	hille- <u>n-en</u>	hille- <u>n-öv</u>	'megnyugszik'
4a	-la, -ra, -na, -sa	tul- <u>la</u>	tul- <u>en</u>	tul- <u>ov</u>	'jön, érkezik'
4b	-lä, -rä, -nä, -sä	vier- <u>rä</u>	vier- <u>en</u>	vier- <u>öv</u>	'gurul, gördül'
4c	-va	luv- <u>va</u> *	lu- <u>on</u>	lu- <u>ov</u>	'dob, eldob, hajít'
4d	-vä	löv- <u>vä</u> *	lü- <u>ön</u>	lü- <u>öv</u>	'üt, megüt, ver'
5	-čie [refl]	loppie-čie pezie-čie	loppie-čen pezie-čen	loppie-ččov pezie-ččov	'beféjeződik' 'mosakodik'

NÉVSZÓRAGOZÁS

típus	végződés	sing nom	sing gen	sing part	(magyar jelentés)
6a	-a	koir- a	koir- an	koir- ua	'kutya, eb'
6b	-ä	kül- ä	kül- än	kül- üä	'falú, község'
6c	-o	tal- o	tal- on	tal- uo	'ház, épület'
6d	-ö	bör- ö	bör- ön	bör- üö	'bogár'
6e	-u	vil- u	vil- un	vil- uo	'hideg, hűvös'
6f	-ü	pöl- ü	pöl- ün	pöl- üö	'por'
6g	-i	kiv- i	kiv- en	kiv- ie	'kő'
6h	-i	pert- i	pert- in	pert- ie	'ház, épület'
7a	-ži, -zi	to- ži *	to- en	to- tta	'igaz, való'
7b	-ži, -zi	täv- ži *	täv- en	täv- ttä	'tele'
7c	-e	lat- e	latt- ien	late- tta	'padló'
7d	-e	när- e	när- ien	näre- ttä	'lúcfenyő'
8a	-ne	nai- ne	naiz- en	nais- ta	'nő, asszony'
8b	-ne	üli- ne	üliz- en	ülis- tä	'felső'
8c	-aš	arm- aš *	arm- ah-an	arm- aš-ta	'kedves, drága'
8d	-äš	pilvik- äš *	pilvikk- äh-än	pilvik- äš-tä	'felhős'
8e	-eš	kirv- eš *	kirv- eh-en	kirv- eš-tä	'balta, fejsze'
8f	-is	kavn- is *	kavn- ih-en	kavn- is-ta	'szép, csinos'
8g	-oš (-uš, -ši)	ann- oš * kagl-uš* šu-kši*	ann- okš-en kagl-ukš-en šu-kš-en	ann- oš-ta kagl-uš-ta šu-š-ta	'adag' 'gallér' 'síléc'
8h	-öš (-üš, -ši)	jiänn- öš * leveh- üs * siä-kši*	jiänn- ökš-en leveh- ükš-en siä-kš-en	jiänn- öš-tä leveh- üs-tä siä-š-tä	'maradék' 'szélesség' 'szúnyog'
8i	-ut	ol- ut *	ol- u-on	ol- ut-ta	'sőr'
8j	-üt	lüh- üt *	lüh- ü-ön	lüh- üt-tä	'rövid'
9a	diftongus	valg- ie	valg- ie-n	valg- ie-da	'fehér, világos'
9b	diftongus	jüg- ie	jüg- ie-n	jüg- ie-dä	'nehéz, súlyos'

<u>típus</u>	<u>végződés</u>	sing nom	sing gen	sing part	(magyar jelentés)
9c	-mi, -ni, -li, -ri, -hi	tul- <u>i</u>	tul- <u>en</u>	tul- <u>da</u>	'tűz'
9d	-mi, -ni, -li, -ri, -hi	mer- <u>i</u>	mer- <u>en</u>	mer- <u>dä</u>	'tenger'
9e	-n, -l, -r, -h	paime- <u>n</u>	paime- <u>n-en</u>	paime- <u>n-da</u>	'pásztor'
9f	-n, -l, -r, -h	sieme- <u>n</u>	sieme- <u>n-en</u>	sieme- <u>n-dä</u>	'család'
9g	-(to)in	nero- <u>to-in</u>	nero- <u>to-man</u>	nero- <u>to-inda</u>	'esztelen, buta'
9h	-(tö)in	nime- <u>tö-in</u>	nime- <u>tö-män</u>	nime- <u>tö-indä</u>	'névtelen'
10	<u>-t</u> [plur**]	agan-at hall-ot čuas-ut regüz-et	agan-ojen hall-ojen čuas-ujen regüz-ijen	agan-oja hall-oja čuas-uja regüz-ijä	'pelyva' 'tűzifa' 'óra (mérőeszköz)' 'szánkó'

A, Á

ábécé – bukvari 6h
ábécéskönyv – bukvari 6h
ablak – ikkuna 6a
ábra – kuva 6a
abrak – ruoga 6a
ábrázat – nägö* 6d, iho 6c
abrosz – skuateri 6h
ad – andua* 1a
adag – annoš* 8g
adalék – lizä 6b
ádáz – pattie 9a
adódik – anduačie 5
adomány – dara 6a
adósság – velga* 6a
áfonya – juomukka* 6a
ág – okša 6a, varbane 8a
ágasbogas – okšakaš* 8c
ágrólszakadt – gofa 6a
ágseprű – golikka 6a
agyafúrt – žoha 6a
agyag – šavi 6g
agyagos – šavine 8a
ágyás – riädü* 6f
ahány – verda
ahogyan – kuin, kuinbua
ahol – missä
ahonnan – mistä
ahova – kunne
ajak – huvli 9c
ajándék – dara 6a
ajánl – tarita 2c
ajtó – ovi 6g
ajtófélfá – šagara 6a
akar – tahottua* 1a, tahtuo* 1c
akárcsak – kuingi
akármi – midänibuit'
aki – ken
akkor – šilloin
akkori – šillone 8a
alá – alah (gen)
alacsony – madala 6a
alatt – alla (gen)
alföld – alava 6a
alig – čüt
alj – pohja 6a
alkalom – kerda* 6a
áll¹ s – levga 6a
áll² v – šeižuo 1c
állam – muakunda 6a
állandóan – ainoš, aivin, nagole

alma – juablokka* 6a
almafa – juablokkapuv 9a
álmatlan – unetoin 9g
álmos – unikaš* 8c
alól – alda (gen)
álom – uni 9c
alsó – alimmane 8a
alsóing – alušpaida 6a
általában – muiten
altat – uinottua* 1a
aludttej – bul'u 6e
alul – alahačči
alulról – allačči
alvás – uni 9c
alvó – unikaš* 8c
ámbár – ehki, hoť
amely – mi, što
amelyik – kumbane 8a
amennyi – verda
amennyiben – kugali
ami – mi, što
amiért – midä, miksi, mintäh, min-tän
amíg – kuni
amiként – kuin, kuinbua
amikor – konža
amilyen – muone 8a, minmuone 8a, müttünäne 8b, mütüš* 8h
angyal – anheli 6h
anonim – nimetöin 9f
anya – muamo 6c
anyóka – baba 6a, akkane 8a
anyós – anoppi* 6h
apa – tuatto* 6c
apátlan – tuatotoin 9g
após – appi* 6h
április – aprel'a 6a
aprófa – lisse* 7d
aprószemű – udune 8a
ár¹ (pénzbeni) – hinda 6a
ár² (szerszám) – orane 8a
ara – andilaš* 8c, moržien 9g
árad – vajattua* 1a, virrata* 3a
áradás – virda 6a
arany¹ a – kuldane 8a
arany² s – kulda 6a
aranyos – armaš* 8c
arat – leikata* 3a
aratás – leikkavo 6c
arc – nägö 6d, iho 6c, šokka* 6a
árnyék – pimeikkö* 6d, kuvahane 8a
árpa (növény) – ozra 6a
áru – tavara 6a

árva – armotoin 9g
ás – roija 2c
asszony – naine 8a, akka* 6a
asztal – stola 6a
át – läbi (gen), piäličči (gen)
átad – andua* 1a
átadás – annoš* 8g
átdöf – puhata* 3a
átfúr – puhata* 3a
áthelyez – akkiloija 2c
áthoz – tuvva* 4c
átkarol – kabuta 3c
átlukad – puheta* 3d
átlukaszt – puhata* 3a
átnyújt – andua* 1a
átnyújtás – annoš* 8g
átölel – kabuta 3c
átszakad – puheta* 3d
átszúr – puhata* 3a
atya – tuatto* 6c
augusztus – avgusta 6a
avagy – ali, libo
az pron – tua, ne, že
azért – žentäh
azután – jálgeh, šidä

B

baba (játék) – muččo* 6c
bábu – muččo* 6c
babusgat – armaštua* 1a
bácsi – diädö 6d
baj – gofa 6a
bajos – mieľuza 6a, armaš* 8c
bal – važen 9e
baloldali – važen 9e
balra – važameh
balta – kirveš* 8e
bánat – igävä 6b, gofa 6a, atkaluš* 8g
bánatos – atkala 6a
bandza – viäräšilmä 6b
bánkódik – atkevduo* 1c, igävöijä 2d
bár conj – ehki, hoť
bárány – lammaš* 8c, bokko* 6c
bari – bifa 6a, bot'a 6a
bármí – midänibuit'
barom – žiivatta 6a
bátor – rohkíe 9a
bátorság – rohkehuš* 8g
be – šiámeh
beavatkozik – mahtuo* 1c
beborít (takar) – kattua* 1a

becézget – armaštua* 1a
becsuk – šalvata* 3a, lukuta 3c
becsukódik – tukkuvduo* 1c
becsület – čiisti 6h
befagy – jäähtüö* 1d
befed – kattua* 1a
befejez – piettiä* 1b
befejezés – loppu* 6e
befejeződik – loppiecie 5
befog (lovat) – valʹtaštua* 1a
befúj (hóval) – tivhkuta 3c
befüt – lämmittiä* 1b
béget – bliägüö* 1d
begombol – nübliköijä 2d
begyűjt – poimie 1e
behajlít – painua 1a
béka – löttö* 6d
békés – viene 6c
bekövetkezik – piädüö* 1d, tulla 4a
beleegyezés – šovinda 6a, šobu* 6e
béles – piirua 9a
beletalál – popadie* 1e
belső (rész) – šiämi 6g
belül – šiämeššä
belülre – šiämeh
belülről – šiämeštä
bendő – vačča* 6a, pöččö* 6d
benedvesít – livottua* 1a
bent – šiämeššä
bentről – šiämeštä
bepelenkáz – kabaloija 2c
besötétedik – pimetä* 3e
beszéd – pagina 6a
beszédes – kielekäš* 8d
beszeg – piärmöijä 2b
beszél – paissa* 4a
beszélget – pagizeldua* 1a, bešov-
duija 2c
beszélgetés – pagina 6a
betakar – kattua* 1a
beteg – läzijä 6b, kibukaš* 8c, ki-
bie 9b
betegeskedik – läzie 1e
betilt – kieliä* 1b
betöm – tilkitä 2d
beüt – ballata 3a
bevégez – piettiä* 1b
bevégeződik – loppiecie 5
bezár – šalvata* 3a, lukuta 3c
bezáródik – tukkuvduo* 1c
Biblia – Biiblie 9b
bika – hargä* 6b
bikaborjú – bičča* 6a

bimbó – počkka* 6a
birka – lammaš* 8c, bokko* 6c
birkózás – borčča* 6a
birkózik – borčuija 2c
birodalom – carstva 6a
bizalom – uško* 6c
bizonyos – muduaš* 8c
blúz – šoba 6a
bogár – böör 6d
bogaras – čirču 6e
bogyó (termés) – marja 6a
bokor – tuhjo 6c
borda – külgiluv 9a
borít (takar) – kattua* 1a
borjú – važa 6a
borókabogyó – kadajamarja 6a
borókafenyő – kadaja 6a
borona – aštova 6a
boronál – aštoija 2c
borsó – herneh 9f
bosszús – šiämikäš* 8d
bozót – vičikkö* 6d
bőg (állat) – möngüö* 1d, ärvätä 3b
böngöly – puarma 6a
bőjt – pühä 6b
bőjti – pühähine 8b
bök – čökkie* 1e
bölcs – viekaš* 8c
bömböl (állat) – ärvätä 3b
bőr – nahka* 6a
bőrös – nahkane 8a
bú – igävä 6b, gofa 6a, atkaluš* 8g
buborék – buľbukka* 6a
bújik – peittüö* 1d
bunda – turkki* 6h
burgonya – muajuablokka* 6a
burok – kettu* 6e
bús – atkala 6a
búsul – atkevduo* 1c, igävöijä 2d
buta – hajutoin 9g, nerotoin 9g
búza – vehnä 6b
buzogány – dubina 6a
bűn – viärüş* 8h, riähkä* 6b
bűnösség – viärüş* 8h
bütykös – okšakaš* 8c

C

cár – cuari 6h
cárfiú – cuarinoiga 6a
cárleány – carevna 6a
cárnő – carica 6a

cárság – carstva 6a
centrum – keški* 6g
cérna – langa 6a, rihma 6a
cica – bizi 6h
cigány – cigana 6a
cigánynő – ciganka 6a
cigaretta – cigarkka* 6a
cinke – keldapöččö* 6d
cipel – kannella* 4a
cipő (kerek) – mövkkü* 6f
cipő – kengä 6b
cukor – zuaharo 6c

CS

csahol – havkkuo* 1c
csak – vain
csáklya – bagra 6a
család – pereh 9f, siemen 9f
családfenntartó – šüöttäjä 6b
csalán – čilahane 8a
csap v – ožata 3a
csapat – karja 6a
csapkod – pavvata 3a
csapszék – kabakka* 6a
császármadár – püv 9b
csatlakozik – püzüttiäcie 5
csavarodik – kierdiäcie 5
csecsszopó – imijä 6b
csekély – vähäne 8b
csendes – hiľʹpane 8a, viene 6c
cseng – čilissä* 4b, helissä* 4b, či-
lahuttua* 1a
csengettüü – kellone 8a
csengő a – helie 9b, čilakka* 6a
csépel – puija 2c
csepp s – pizara 6a
cserél – muvtua* 1a, vaihtua* 1a
cserépedény – pada*! 6a
cserje – tuhjo 6c
cserjés – vičikkö* 6d
csermely – jovut* 8i
csésze (teás) – čaška 6a, aštene 8a
cséve – kiärö 6d
csibe – čippa* 6a, tippa* 6a
csicsereg – čirettiä* 1b, čirissä* 4b
csikó – varžane 8a, pikki* 6h
csikorog – kriičkua* 1a, kriičkut-
tua* 1a
csilingel – čilissä* 4b
csillag – tähti* 6g
csillagos – tähtikäs* 8d

csinál – luadie* 1e
csinos – kavnis* 8f
csintalankodik – koiraštua* 1a, di-
kuija 2c
csíp (madár) – nokkie* 1e
csipeget (madár) – nokkie* 1e
csíra – idone 8a, taimen 9e
csiripel – čirettiä* 1b, čirissä* 4b
csirke – čippa* 6a, tippa* 6a
csizma – šuappua 9a
csoda – čuvda 6a, diivja 6a
csodálkozik – diivuija 2c
csomag – takka* 6a
csomó s – takka* 6a
csomós – okšakaš* 8c
csónak – veneh 9f
csont – luv 9a
csontos – luvhine 8a
csorda – karja 6a
csóvál – viľškuttua* 1a
csődör (fiatal) – uveh 9e
csökkent – alendua* 1a
csőr – nokka* 6a
csörgő – jurune 8a
csörög – čilissä* 4b
csúfondáros – irviskö 6d
csuka (hal) – havgi* 6h
csúnya – tuhma 6a
csupán – vain
csupasz – paľľas* 8c
csúszómászó – guada 6a
csúszós – libie 9b
csüng – rippuo* 1c
csűr s – aitta 6a
csütörtök – nelläšpäivä 6b, nelläš-
argi* 6g

D

dagadt – pulčakka* 6a, pakšu 6c
daganat – paizo 6c
dagaszt – ševottua* 1a
dal – lavu 6e, runo 6c, virži* 7b
dalol – lavlua 1a
dara – šuvrima 6a
darab (rész) – pala 6a
darál – javhottua* 1a
daru (madár) – kurgi* 6g
de – a
december – dekabrá 6a
dédelget – armaštua* 1a
dél (napszak) – keškipäivä 6b

dér – härmä 6b
derékszíj – vüö 9b
deresedik – härmevdüö* 1d
derült – šelgie 9b
deszka – lavda 6a
dézsa – korvo 6c, puine 8a
diák – opaštua 6a
dialektus – murreh 9e
dicsér – kiittiä* 1b
díjtan – palkatoín 9g
díszít (kézimunkát) – kirjuttua* 1a
disznó – šiga* 6a, čugu* 6e
dob v – luvva* 4c, ailaštua* 1a, viš-
šata* 3a
dohányzó (helyiség) – muštaperti 6h
doktor – dohtari 6h
dolgos – aziekaš* 8c
dolgozik – ruadua* 1a
dolgozó – ruadaja 6a
dolog – ruado* 6c, azie 9a
domb – tukku* 6e
dorong – dubina 6a
döf – čökkie* 1e
dönget – pavvata 3a
döre – gulu 6e
dörmög – urissa* 4a, ärišsä 4b, öris-
sä* 4b
dörög – jürissä* 4b
drága (kedves) – kallis* 8f, armaš*
8c, vara 6a
dug – čökkie* 1e
dugdos – peittiä* 1b
dulakodás – tora 6a
dulakodik – torata 3a
dupla – kakšikko* 6c
duruzsol – börišsä* 4b
duzzadt – pulčakka* 6a, pakšu 6c
dühös – siämikäš* 8d
dünnyög – ögissä* 4b, babattua* 1a

E,É

eb – koira 6a
ebéd – murgina 6a
ebédel – murginoija 2c
edény – aštie 9a
édesanya – muamo 6c
édesapa – tuatto* 6c
édeskés – rieška* 6a
ég¹ s – taivaš* 8c
ég² v – palua 1a
egér (állat) – hiiri 9d

égerfa – leppä* 6b
égés – palo 6c
egész – kogonane 8a
egészen – ünnäh
egészség – tervehüš* 8h
egészséges – terveh 9f
égi – taivahalline 8a
égő (lánggal) – tulihine 8a
egy – üksi
egyébként – einin, ato, muiten
egyedüli – üksinäne 8b, ainova 6a
egyenes – oigie 9a
egyenesen – kohaldi, kohti
egyenetlen – havvakaš* 8c
egyniség – taba 6a
egyes – muduaš* 8c
egyesül – ühtevdö* 1d
egyetem – universitieta 6a
egyetértés – šovinda 6a, šobu* 6e
egykor – ennen, ammuin
egyszer – kerran
egyszerre – kerdah
együtt¹ adv – üheššä
együtt² postp – eičči (gen)
együttes a – ühtehine 8b
éhes – nälgähine 8b
ehető – šüödävä 6b
éhező – nälgähine 8b
éhség – nälgä* 6b
éjfél – keškiüö 9b
ejha – avoi, avu
éjjel¹ adv – üöllä
éjjel² s – üö 9b
éjjeli – üölline 8b
éjszaka¹ adv – üöllä
éjszaka² s – üö 9b
éjszakai – üölline 8b
el – pois
él¹ s (vágó) – terä 6b
él² v – eliä 1b
elakad – puvttuo* 1c
eláll (abbamarad) – piettüö* 1d
elállít – šeizattua* 1a, piettiä* 1b
elalszik – uinota 3c
elaltat – uinottua* 1a
elárvult – armotoín 9g
elbeszél – šanella 4a, paissa* 4a
elbír – keštiä* 1b
elboronál – aštoija 2c
elbújik – peittüö* 1d
elcsérel – muvttua* 1a, vaihtua* 1a
elcsitul – hilletä* 3e
elcsodálkozik – diivuija 2c

eldob – luvva* 4c, ailaštua* 1a, viš-
šata* 3a
eldug – peittiä* 1b
elé – ieštä (gen)
eledel – einēh 9f
elég v (hamvad) – palua 1a
eleje – ezi 6h
elejt – šordua* 1a
elénēkel – lavlua 1a
elér¹ (eredményt) – šuaha 2a
elér² (vhová) – popadie* 1e
éles – terävä 6b, näbie 9b
élet – eländä* 6b
életfeltétel – ezieländä* 6b
életkor – igä* 6b
életlen – čülčči* 6h
életmód – eländä* 6b
élettelen – hengitoin 9g
eleven – elävä 6b
elfárad – vaibuo* 1c
elfáraszt – vaivuttua* 1a
elfehéredik – vallottua* 1a
elfelejt – unahtua* 1a
elgondol – duvmaija 2c
elgörbít – lümmüttiä* 1b
elgörbül – lümbüö* 1d
elhagyatott – izännätöin 9f
elhajít – luvva* 4c, ailaštua* 1a, viš-
šata* 3a
elhajlik – lümbüö* 1d
elhajlít – lümmüttiä* 1b
elhelyez – ažettua* 1a, panna 4a
elhelyezkedik – mahuttuačie 5
elhisz – užkuo* 1c
elhív – kuččuo* 1c
elhoz – tuvva* 4c
elhúz – vedä* 1b
elhúzódik (időben) – vedäčie 5
elhűl (hőmérséklet) – jähtüö* 1d
elindul – männä 4b
elirányít – tüöndiä* 1b
eljegesedik – jiädüö* 1d
eljut – popadie* 1e
elkényeztet – äbäzöijä 2d
elképzelés – duvma 6a
elkészít – valmistua* 1a, luadie* 1e
elkészítés – luajinda 6a
elkészül – luadiečie 5
elkezd – algua* 1a, alottua* 1a, ot-
tuačie 5, zavodie* 1e
elkezdés – algu* 6e, alotuš* 8g
elkezdődik – alottuačie 5
elkísér – šuattua* 1a

elküld – tüöndiä* 1b
ellapától (havat) – šuomie 1e
ellenben – a
ellenfél – vi haznikka* 6a
ellenség – vi haznikka* 6a
ellenségeskedés – viha 6a
ellők – lükätä* 3b, ähkätä 3b, ätä-
tä* 3b
elmegy – männä 4b
elmerül – upota* 3c
elmesél – šanella 4a
elmond – šanuo 1c, paissa* 4a
elmosolyodik – muhahtua* 1a, mu-
hissa* 4a
elmozdít – eistiä* 1b, akkiloija 2c
elmozdul – eistüö* 1d, šiirdüö* 1d
elnáspángol – pergua* 1a
elolvad – šulua 1a
eloszlik – erota 3c
eloszt – erottua* 1a
elosztás – ero 6c
élő – elävä 6b
előbb – iellä
előkészít – valmistua* 1a
elől – ieššä
előre – edeh, edehpäin, ielleh, edem-
mäksi
elősegít – avttua* 1a
először – iellä, enžistäh
előterjeszt – ehottua* 1a
előtt – iellä (gen), ieššä (gen)
előző – ielline 8b
elpárológ – kunehtuo* 1c
elregél – šanella 4a
elrejt – peittiä* 1b
elrejtőzik – peittüö* 1d
elrepül – lendiä* 1b
elront – rikkuo* 1c
elsajátít – opaštuo* 1c
első – enžimäne 8b
elsötétül – pimetä* 3e
elsüllyed – upota* 3c
elszakad – kateta* 3d
elszakít – revittiä* 1b, katata* 3a
elszáll – lendiä* 1b
elszárít – kuivua 1a
elszárít – kuivata 3a
elszenved – tīrpua 1a
elszór – viššata* 3a
eltakarít (havat) – šuomie 1e
eltalál (telibe) – popadie* 1e
eltartó – šüöttäjä 6b
eltávolodik – edetä* 3e

eltép – revittiä* 1b, katata* 3a
eltitkol – peittiä* 1b
eltol – lükätä* 3b
eltolódik – šiirdüö* 1d
eltompul – čülčetiä* 3e
eltör – katata* 3a, murendua* 1a
eltörík – kateta* 3d
eltűnik – kaduo* 1c
eltűr – tīrpua 1a
elülső – edine 8b
elültet – issuttua* 1a
elvág – leikata* 3a
elveszik – kaduo* 1c
elvet¹ (hajít) – luvva* 4c, ailaštua*
1a, viššata* 3a
elvet² (magot) – külvä 1b
elvezet – šuattua* 1a
elvisel – tīrpua 1a
ember – mieš* 8e, inehmine 8b, ris-
tikanža 6a
emlékezés – muisteluš* 8g
emlékezet – muisto* 6c, muisteluš*
8g
emlékezőképesség – muisto* 6c
emlékeztet – mussuttua* 1a
emlékszik – muissuttua* 1a, muis-
tua* 1a
említ – mainita 2c
én – mie
ének – lavu 6e, runo 6c, virži* 7b
énekkel – lavlua 1a
enged (hagy) – andua* 1a
enyém – miun
enyhül – heikendiä* 1b
eper – mančikka* 6a
épület – kodi* 6h, perti 6h, talo 6c,
huoneh 9e
ér s (patak) – jovut* 8i
érdes – karbiekaš* 8c
érdestinóru (gomba) – huabagriba
6a
erdő – meččä* 6b
erdőparcella – defanka 6a
ereszkedő – ölläkkä* 6b
éretlen – ruaga*! 6a, zeľonane 8a
érett – šualis* 8f
érik – küpšehtüö* 1d, küpšeta 3d
érint – koškie* 1e, kobeloittua* 1a
érkezik – tulla 4a
erő – vägi* 6g
erős – luja 6a, vägövä 6b
erőtlen – viätöin 9f
ért¹ (felfog) – malttua* 1a

ért² (**vmihez**) – mahtua* 1a
érték – hinda 6a
értelem – mieli 9d
értelmes – hajukaš* 8c, tolkukaš* 8c, mielövä 6b
értelmetlen – luavutoin 9g
értésítés – viesti* 6g
és – da, i
esetlen – avutoin 9g
esetlenség – avuttomuš* 8g
esik – kirvota 3c
eső – vihma 6a
esőfelhő – vihmapilvi 6g
este *s* – ilda 6a
ész – mieli 9d
észak – pohjoš* 8g
eszés – hajukaš* 8c, tolkukaš* 8c, mielövä 6b
eszik – šüvvä* 4d
észrevehetetlen – nägömätöin 9f
észrevesz – dogadie* 1e
észrevétlen – nägömätöin 9f
esztelen – hajutoin 9g, nerotoin 9g
esztendő – vuoži*! 7a
étel – einch 9f
etet – šüöttiä* 1b
év – vuoži*! 7a
evés – šüömine 8b, šüöndä* 6b
évszak – vuvvenaiga* 6a
ez – tämä
ezer – tuhatta
ezüst¹ *a* – hobiene 8a
ezüst² *s* – hobie 9a

F

fa – puv 9a
fácán – fazani 6h
facsemete – puvhut* 8i
facsúcs – ladva 6a
faeke – adra 6a
fagy – pakkane 8a
fagyaszt – jiävüttiä* 1b
fagyos – pakkane 8a
fahasáb – halgo* 6c
fáj – kivistiä* 1b
fájás – kibu* 6e
fájdalmas – kibukaš* 8c
fájdalom – kibu* 6e
fájó – kibukaš* 8c
fakád – puine 8a
fal *s* – šeinä 6b

falánk – ahnaš* 8c
falapát – labie 9a
falat – palane 8a
falka – karja 6a
falu – külä 6b, küläpiä 9b
falusi – küläläne 8b
fáradhatatlan – vaibumatoin 9g
farag – veštiä* 1b
fáraszt – vaivuttua* 1a
farkas – hukka* 6a
farok – händä* 6b
fátyol – fata 6a
favödör – rengi 6h
fazék – pada*! 6a
fazsindely – päre 7d
február – fevrali 6h
fecseg – čačattua* 1a
fecske – piäčküne 8b, piäksüt* 8j
fed – kattua* 1a
fedél – katoš* 8g
fehér – valgie 9a
fehérít – belie 1e
fehérje – valgiene 8a
fehérlik – vallottua* 1a
fehérenemű – be!at** 10
fej *s* – piä 9b
fejetlen – piätöin 9f
fejsze – kirveš* 8e
fejtető – piälakka* 6a
fekély – rökkö* 6d
fekete – mušta 6a, muštane 8a
feketeáfonya – mussikka* 6a
fel – üläh
fél (**egyik oldal**) – puoli 9c
fél² (**rész**) – puoli 9c
fél³ *v* – varata* 3a
feladat – ruado* 6c
feláll – šeizavduo* 1c
felaprít – čilvie 1e
felbukkan – ožuttuačie 5
felcser – feršala 6a
feldarabol – čilvie 1e
felébred – havaštuačie 5, jalgevduo* 1c
feléled – elavduo* 1c, jalgevduo* 1c, havaštuačie 5
felemel – noštua* 1a
félénk – arga* 6a
felérez – havaštuačie 5
feleség – naine 8a, akka* 6a
felfedez – lövdiä* 1b
felfelé – üläh
felfog (**ért**) – malttua* 1a

felgyújt – virittiä* 1b
felhő – pilvi 6g, hatačko* 6c
felhős – pilvikäš* 8d
felír – kirjuttua* 1a
felismer (**rájön**) – tiijuštua* 1a, tunnuštua* 1a
feljebb – ülemmä
felkapaszkodik – kabadie* 1e
felkel – jalgevduo* 1c
felkészít – valmistua* 1a
felkészül – valmistuo* 1c
felkutat – eččie* 1e
fellazít – pehmettiä* 1b
felmászik – kabadie* 1e
felmelegedik – lämbiečie 5
felmelegít – lämmittiä* 1b
felnevel – kažvattua* 1a
fel nő – kažvua 1a
felnyílik – avavduo* 1c, avuačie 5
felnyit – avata 3a
feloszlik – erota 3c
feloszt – erottua* 1a
felosztás – ero 6c
felrak – noštua* 1a
félre – pois
felrebben – pörähtiä* 1b
félrelök – lükätä* 3b
félretol – lükätä* 3b
felröppen – pörähtiä* 1b
felsért – ballata 3a
felső – üline 8b
felszabadít – pieštiä* 1b
felszökken – kočahtua* 1a
felteker – kiämittiä* 1b
feltesz (**rak**) – noštua* 1a
felugrik – kočahtua* 1a
felújít – uvvendua* 1a
felújul – uvvistua* 1a
felüdít – bodrittua* 1a
felül *adv* – ülähänä
felvesz – noštua* 1a, kopata* 3a
fenék – pohja 6a
fenőkö – tahko* 6c
fent – ülähänä
fentebbi – ülimmäne 8b
fenyeget – grozie 1e
fényes – pedövä 6b
fénykép – kuva 6a
fenyő (**erdei**) – pedäjä 6b
fenyőtínóru (**gomba**) – keldapöččö* 6d
fényűző – pörhakkä* 6b
fenyves – kangas* 8c, pedäjikkö* 6d

ferde – viärä 6b
féreg – guada 6a
férj – šulahane 8a
festmény – kuva 6a, šomane 8a
fésű – šuga 6a
fészek – pežo 6c
fészker – aitta 6a
fiatal – nuori 9c
fiatalság (életkor) – nuoruš* 8g
fickó – briha 6a
file – voilukka* 6a
finom – magukaš* 8c, magie 9a
fióka – poigane 8a
fiú – brihane 8a
fiúgyerek – poiga 6a
fivér – velli 6g
fodor – gribat** 10
fog¹ s (eszközé) – pii 9b
fog² s (rágószerv) – hammaš* 8c
fog³ v – ottua* 1a, pidiä* 1b
fogat – podvoda 6a
fogatlan – hambahitoin 9g
fogódkodik – čepistelicie 5
fokhagyma – čosnokka* 6a
foltos – täpnäkäš* 8d
folyás – virda 6a
folyik – vajattua* 1a, virrata* 3a
folyó s – jogi* 6g
folyton – ainoš, aivin, nagole
fonal – langa 6a, rihma 6a
fordítás – kiännöš* 8h
fordul – püörähtiä* 1b
forгат – püörittä* 1b
forog – püörie 1e
forrás – kipuna 6a
forrás – zavarie 1e
forró – ägiä 9b, palava 6a
forrótság – ägiä 9b
foszt – kiskuo* 1c
fő s – piä 9b
főkolompos – piälikkö* 6d
föld – mua 9a
földi – mualline 8a
földszoros – kannaš* 8c
főz – keittie* 1e, emännöijä 2d
friss – rieška* 6a
fröcsköl – brizguttua* 1a
fúj (szél) – holnie 1e
furkósbot – dubina 6a
fúró (szerszám) – niärväne 8b
fut – hüppie* 1e
futkos – hupellä 4b
fű – heinä 6b

fűgg – rippuo* 1c
függetlenség – vällä 6b
fűl – korva 6a
füles (tasli) – kăpsüt* 8j
fűrész – pilie 1e
fűstöl – šavuta 3c
fűt – lämmitiä* 1b
fűzfa – raida 6a

G

galacsin – kômäne 8b
galambgomba – bilbo 6c
gallér – kaglus* 8g
galóca – kărbăzenšieni 9d
gally – okša 6a, varbane 8a
garat – kero 6c
gazda – izändä* 6b
gazdag – bohatta 6a, elokaš* 8c
gazdagodik – bohattuo* 1c
gazdagság – bohatus* 8g
gazdálkodik – izännüijä 2d
gazdasszony – emändä* 6b
gazdátlan – izännätöin 9f
gázló – brodu 6e
genny – mărgä* 6b
gennyés – mărgä* 6b
gereblye – harava 6a
gerenda – orži* 7a
gilisza – hoi 9b
gomb – nŭblä 6b
gomba (növény) – šieni 9d, griba 6a
gombol – nŭbliköijä 2d
gombolyag – kerä 6b
gondatlan – huoletoin 9g
gondol – duvmaiija 2c
gondolat – mieli 9d, duvma 6a
gondolkodás – mieli 9d
gondolkodik – duvmaiija 2c
gondos – huolikaš* 8c, huolova 6a
gondoskodás – huoli 9c
gondoskodik – huoluttuačie 5
gonosz – pattie 9a
göcsörtös – okšakaš* 8c
Göncölszekér – Kavhane 8a
göngyöleg – kerä 6b
görbe – viärä 6b, lŭmmütettü* 6f
görbít – lŭmmüttiä* 1b
görbül – lŭmbüö* 1d
gördül – vierrä 4b
gőz – lövü 6f, hövrü 6f
gőzfürdő – külü 6f

gőzöl¹ (fürdőben) – külvettiä* 1b
gőzöl² (párol) – havuttua* 1a
gőzölög – hövrähtiä 1b
gríz – šuvrima 6a
gúnyos – irviskö 6d
gurul – vierrä 4b

GY

gyakran – rigeneh, toko
gyalogút – jalgatie 9b, troppa* 6a
gyalu – sruga 6a
gyalul – srugie* 1e
gyámoltalan – avutoin 9g
gyámoltalanság – avuttomuš* 8g
gyanta – ruga 6a
gyantás – rugakaš* 8c
gyapjú – villa 6a
gyár – zavoda 6a
gyáva – varačču* 6e
gyenge – viätöin 9f
gyengékedik – läzie 1e
gyengül – heikendiä* 1b
gyep – turveh 9e
gyepszónyeg – heinikkö* 6d
gyerek – lapši*! 8g
gyerekes – lapšikaš* 8c
gyerekszáncó – čiba 6a
gyerkőc – lapšut* 8i
gyermek – lapši*! 8g
gyermektelen – lapšetoin 9g
gyomor – vačča* 6a
gyorsan – terväh
gyökér – juvri 9c
gyöngédség – armahuš* 8g
gyötör – muokata* 3a
gyötrellem – muokka* 6a
gyújt – virittiä* 1b
gyújtós – lisse* 7d
gyújt – poimie 1e
gyülekezik – kerävdüö* 1d
gyúlölködés – viha 6a
gyümölcs – marja 6a
gyűrű – kolčča* 6a

H

habos – vuahikaš* 8c
habozik (tétovázik) – viettiä* 1b
habzó – vuahikaš* 8c
hadd – ana

hagy (vmiből) – jättie* 1e
hagyma – luvka* 6a
haj *s* – tukat** 10
hajdan – ennen, ammuin
hajít – luvva* 4c, ailaštua* 1a, viš-
 šata* 3a
hajléktalan – kojitoin 9g
hajlik – lümbüö* 1d
hajlít – painua 1a, lümmütiä* 1b
hajlott – viärä 6b, lümmütettü* 6f
hajnal – zořa 6a
hajszol – ajua 1a, ahistua* 1a, ajel-
 la 4a
hajt (üz) – ajua 1a, ajella 4a
hajtás (növényi) – taimen 9e, ido-
 ne 8a
hal *s* – kala 6a
halad – ajua 1a, aštuo* 1c, ajella 4a,
 čurissa* 4a, kävellä 4b, männä 4b
halászik – kalaštua* 1a
halk – hiľľane 8a
hall *v* – kuvlla 4a, kuvluštua* 1a
hallatszik – kuvluo 1c
halleges – liemi 9d
hallgat – kuvnnella 4a
hallgatag – šanatoin 9g
halogat – viettiä* 1b
halom – tukku* 6e
halszálka – ruoda*! 6a
hám (iga) – länget** 10
háncs – pinda 6a, kettu* 6e, niini 9d
hanem – a
hang – iäni 9d
hangos – iänikäš* 8d
hangya – muvrahane 8a
hánt – kiskuo* 1c
haragos – siämikäš* 8d
haragosság – šiännündä* 6b
haragszik – šiändüö* 1d
harang – kello 6c
harap – purra 4a
harc – tora 6a
harcol – torata 3a
harisnya – šukka* 6a
harmadik – kolmaš
harmat – kašše* 7c
harminc – kolmekümmendä
harmonikás – garmonista 6a
három – kolme
háromlábú – kolmesorkane 8a
háromszáz – kolmešada
háromszoros – kolminane 8a
háromszögletű – kolmeuglane 8a

hársfa – niinipuv 9a
has – vačča* 6a, pöččö* 6d
hasábfa – halgo* 6c
hasadás – rago* 6c
hasonlít – pohodie* 1e
használt – pidvane 8a
haszon – barišša* 6a
hat *num* – kuvži!
hát¹ *particl* – nin
hát² *s* – šelgä* 6b
határ – raja 6a
határtalan – rannatoin 9g
hatodik – kuvveš
hátra – tagah, järeľľäh
hátrafelé – tagah, järeľľäh
hatszáz – kuvžišada
hátul – tagačči
hatvan – kuvžikümmendä
hattyú – jovčen 9e
havas – lumikaš* 8c
ház – kodi* 6h, perti 6h, talo 6c,
 huoneh 9e
háziállat – žiivatta 6a
házas – kojikaš* 8c
háziasszony – emändä* 6b
házigazda – izändä* 6b
házimunka – kodiruoado* 6c
hegy (földrajz) – gora 6a
hegyes (szűrő) – näbie 9b
héj – pinda 6a, kettu* 6e
héja (madár) – havkka* 6a
hely – paikka* 6a, kohta 6a, šija 6a
helyesel – duakkua* 1a
helyett – neičči (gen), šijah (gen)
helyettes – šijahine 8a
helyez – ažettua* 1a, panna 4a
helytelen – karšaš* 8c
hét¹ *num* – šeiččimen
hét² *s* (időszak) – nedeli 6h
hetedik – šeiččimeš
hétfő – enžimäneargi* 6g
hétköznapi – argipäivä 6b
hétszáz – šeiččimenšada
hetven – šeiččimenkümmendä
hézag – rago* 6c
hiba – viärüš* 8h, hairahuš* 8g,
 riähkä* 6b
hibás – karšaš* 8c
hibázik – hairahtua* 1a
híd – šilda 6a
hideg – külmä 6b, vilu 6e
hihetetlen – uškomatoin 9g
himbálózik – bl'avgua* 1a

himnusz – gimni 6h
hímzés minta – kirjane 8a
hinta – čiiivut** 10
hintázik – čiiivuta 3c
hír – viesti* 6g
hirtelen¹ *a* – äkkimäne 8b
hirtelen² *adv* – äkkieh
hisz *v* – uškuo* 1c
hiszen – anoš
hit – uško* 6c
hitetlen – uškomatoin 9g
hív *v* – kuččuo* 1c
hó (csapadék) – lumi 9c
hóember – lumiukko* 6c
hófödte – lumikaš* 8c
hogy *conj* – štobi
hogyan – kuin, kuinbua
hogyha – ješľi, jotto
hol – missä
hold (égitest, jelenség) – kuvdoma
 6a
holnap¹ *adv* – huomena
holnap² *s* – huomen 9e
holnapi – huomenelline 8a
holnapután – huomenjälgeh
holt – hengitoin 9g
hombár – aitta 6a
hómentes – lumetoin 9g
homlok – očča* 6a
homlokzat – očča* 6a
hónap – kuv 9a
honnán – mistä
hord – kandua* 1a, ehättiä* 1b
horgászik – ongittua* 1a
hosszú – pitkä* 6b
hova – kunne
hóvihar – pövrü 6f
hóvirág – lumikukkane 8a
hoz – tuvva* 4c
hozzáad – lizätä 3b
hozzáér – koškie* 1e, kobeloittua*
 1a
hozzáértés – nero 6c
hozzáfog – algua* 1a, alottua* 1a,
 ottuačie 5, zavodie* 1e
hozzálát – algua* 1a, alottua* 1a, ot-
 tuačie 5, zavodie* 1e
hozzányúl – koškie* 1e, kobeloit-
 tua* 1a
hozzátartozó – omahine 8a
hő – žuaru 6e
hős – pino 6c
hőség – ägiä 9b, žuaru 6e

hösködik – rohkendeliečie 5, hruak-
kua* 1a
hull – kirjvota 3c
hulladék – toppa* 6a
huncut – äbäreš 9f
huncutkodik – dikuija 2c
hurcol – kannella* 4a, ähättiä* 1b
hús – liha 6a
húsvét – äijäpäivä 6b
húsz – kakšikümmendä
húz – vediä* 1b
húzódik (időben) – vediäčie 5
húvös – külmä 6b, vilu 6e

I, Í

ide – täh, tänne
idegen – vieraš* 8c
idehoz – tuvva* 4c
idejében – aigah
idő¹ (dimenzió) – aiga* 6a
idő² (meteorológiai) – šiä 9b
időjárás – šiä 9b
időnként – aigah
időpont – aiga* 6a
idős – vanha 6a
idősb – vanhemb 6a
időszak – aiga* 6a
időtartam – aiga* 6a
ifjabb – nuorem 6a
ifjú – nuori 9c
ifjúság (életkor) – nuoruš* 8g
iga – länget** 10
igazság – toži* 7a
ige – verbi 6h
igen – da, ga
igenel – duakkua* 1a
ígér – toivottua* 1a
így – näin, niin, rukah
igyekszik (siet) – kiirähtiä* 1b
ijedős – arga* 6a
ikon – jumalane 8a
illat – duvhu 6e
ilyen – muone 8a, tämänmuone 8a
íme – ka, kai
indítványoz – ehottua* 1a
indul – aštuo* 1c, männä 4b
indulás – lähtö* 6d
ing s – šoba 6a
ingovány – šuo 9a
ingyenes – palkatoin 9g
inkább – enämbi

inog – lekkua* 1c
ír v – kirjuttua* 1a
irányít – tüöndiä* 1b
irgalom – armo 6c
irha – nahka* 6a
irtás (terület) – kaški* 6g
is – da, i, tože, niinže
iskola – škola 6a
iskolás – opaštuja 6a
ismer – tiediä* 1b
ismét – tuaš, uvveštah, järeštäh
istálló – liävä 6b
Isten – Jumala 6a
szik – juvva* 4c
itat – juottua* 1a
itt – tässä
ittasság – humala 6a
ízes – magukaš* 8c, magie 9a
ízetlen – mavutoin 9g
ízletes – magukaš* 8c, magie 9a
íztelen – mavutoin 9g
ízület – niveľ 9f
izzadt – higikäš* 8d
izzadság – higi* 6g

J

jaj – voi
jajgat – voivottua* 1a
jajveszékel – luvetella 4a
jár – kävellä 4b, männä 4b, kopit-
tua* 1a, aštuo* 1c
járom – vemmel 9f
játék¹ (tárgy) – bobone 8a, elone 8a
játék² (tevékenység) – kiza 6a
játszik – kizata 3a
javasol – tarita 2c, ehottua* 1a
jávorszarvas – hirvi 6g
jég – jä 9b
jeges – jiähine 8b
jégeső – rais* 8f
jégkéreg – hangi 6g
jelenleg – nüt
jelenlegi – nügüne 8b
jelentős – järe 9b
jellegtelen – tavatoin 9g
jellem – taba 6a
jellegtelen – tavatoin 9g
jerke – karičča* 6a
jó – hüvä 6b
jobb¹ (minőség) – paraš* 8c, parem-
bi 6a

jobb² (oldali) – oigie 9a
jobboldali – oigie 9a
jobbra – oigieh
jóeszű – hajukaš* 8c, tolkukaš* 8c
jóízű – magukaš* 8c, magie 9a
jókedvű – veššälä 6b
jókor – aigah
jól – hüviin, šomašti
jólét – bohatus* 8g
jöllehet – ehki, hot'
jómód – elo 6c
jómódú – elokaš* 8c
jószág – žiivatta 6a
józan (nem ittas) – humalatoin 9g
jön – tulla 4a
jövő a – tulova 6a
jövőre – toičči, toiččinakši, toišvuo-
dena
juh – lammaš* 8c
juttat – andua* 1a

K

kacagás – nagro 6c
kacsa – šorža 6a
kakas – kukko* 6c
kakukk – kägi* 6g
kalitka – kletkka* 6a
kályha – kivgua 9a
kályhaajtó – zaslonka 6a
kamra – aitta 6a
kanál – luzikka* 6a
kanca – hebo* 6c
kancsal – viäräšilmä 6b
kantár – ohjat** 10
kantele – kandleh 9e
kapar – krabissa* 4a
kapaszkodik – čepisteliečie 5
kápolna – časovná 6a
káposzta – kapusta 6a
káposztafej – kapustakerä 6b
kapu – verejä 6b
kapufélfa – šagara 6a
karácsony – roštuo 9a
karakter – taba 6a
karám – tanhuo 9a
karcsú – hoiskie 9a, hoikka* 6a
karika – kolčča* 6a
Karjala – Kariela 6a
karjalai – karielane 8a
karjalaiul – karielakši
karol – kabuta 3c

karolás – kabu* 6e
karórépa – bukva 6a
kása – pudro 6c, šuvrima 6a, hut-
tu* 6e
kaszál – niittiä* 1b
kátrány – dötki 6h
kecske – čiba 6a
kedd – toineargi* 6g
kedves – kallis* 8f, armaš* 8c, va-
ra 6a
kegyelem – armo 6c
kegyetlen – pattie 9a
kék – sinine 8b
kélik – goluboittua* 1a
kel v (tészta) – ajella 4a
kelés – ajoš* 8g, rökkö* 6d
keleszt – ševottua* 1a
keletkezik – šündüö* 1d
kemence – kivgua 9a
kemencepadka – puaje* 7c, ložan-
ka 6a
kemenceszáj – hiiloš* 8g
kemény – kova 6a, luja 6a, vāgövä
6b
keményszívű – hengetöin 9f
ken – voijella 4a
kendő – paikka* 6a
kenőcs – voije* 7c
kenyér – leibä* 6b
kenyérbél – leibäkeški* 6g
kényeztet – äbäzöijä 2d
kényszerít – ahistua* 1a
kép – kuva 6a, šomane 8a
képesség – nero 6c
képez – opaštua* 1a
kér – pakota* 3c
kérdés – küžümüş* 8h
kérdezés – küžümüş* 8h
kéreg – kettu* 6e
kerék – rataš 8c
keres – eččie* 1e
kereszt – risti* 6g
keresztanya – ristimuamo 6c, im-
ma 6a
keresztapa – ristituatto* 6c
keresztben – poikki
keresztcsont – ristiluv 9a
keresztvező – risteizet* 10
keresztül¹ *adv* – poikki
keresztül² *postp* – läbi (gen), piä-
ličči (gen)
kergetőzik – ajuačie 5
kering – püörje 1e

kerítés – aida 6a
kés – veičči*! 8h
keserű – kargie 9a
keserves – kargie 9a
keskeny – kaida 6a
késlekedik – viettiä* 1b
később – mändüöh, müöhemmä
késői – müöhäne 8b
későn – müöhä, müöhäh
kész – valmis* 8f
készít – luadie* 1e
készítés – luajinda 6a
készletez – varuštua* 1a
készség – nero 6c
készséggel – mielevästi, rumakli
kesztyű (kétujjas) – alane 8a, kin-
naš* 8c
készül – luadiečie 5
készülődik – valmistuo* 1c
kétoldalú – kakšipuoline 8a
ketrec – klettkka* 6a
kétszáz – kakšišada
kétszer – kakšičči
kétszeres – kakšikko* 6c
ketten – kahan
kettesben – kahan
kettő – kakši
kevés – vāhane 8b
kéz – kazi*! 7b
kezd – algua* 1a, alottua* 1a, ottua-
čie 5, zavodie* 1e
kezdés – algu* 6e, alotuš* 8g
kezdet – algu* 6e, alotuš* 8g
kezdődik – alottuačie 5
kéztörlő – kaziipaikka* 6a
ki (kicsoda) – ken
kiabál – ravissa* 4a
kiabáló – ravukaš* 8c
kiált – mögätä* 3b
kiáltozó – ravukaš* 8c
kiborít (edényből) – kuadua* 1a
kicsavar – murdua* 1a
kicsépel – puija 2c
kicsérél – muvtua* 1a, vaihtua* 1a
kicsi – pieni 9d, hieno 6c, vāhā 6b,
pikkarane 8a
kicsit – čüt
kicsorbít – hammaštua* 1a
kiderül (nyilvánossá válik) – arvav-
duo* 1c
kiegészít – lizätä 3b
kiegyenesít – oijendua* 1a
kiesel – kekšie 1e

kifárad – vaibuo* 1c
kifarag – veštiä* 1b
kifeszít – oijendua* 1a
kifog (halat) – püvdia* 1b
kigondol – kekšie 1e, duvmaiija 2c
kigyó – mado* 6c
kigyújt – virittiä* 1b
kihúz – derie 1e
kihúl – jähtüö* 1d
kijön – viidie* 1e
kiképez – opaštua* 1a
kikeres – eččie* 1e
kilenc – ühekšän
kilencedik – ühekšäš
kilencven – ühekšänkümmendä
kilencszáz – ühekšänšada
kilép (kijön) – viidie* 1e
kilukad – lovkkovduo* 1c
kilukaszt – lovkkovttua* 1a
kimegy – viidie* 1e
kimerít (elfáraszt) – vaivuttua* 1a
kimerül – vaibuo* 1c
kimeszel – belie 1e
kín – muokka* 6a
kínál – tarita 2c
kínozt – muokata* 3a
kinyílik – avavduo* 1c, avuačie 5
kinyit – avata 3a
kiöblít – huvttua* 1c
kiönt – kuadua* 1a
király – kuningaš* 8c
királyság – kuningahuš* 8g
kiráncigál – riuhtuo* 1c
kiránt (kihúz) – riuhtuo* 1c, derie
1e
kis – pieni 9d, hieno 6c, vāhā 6b,
pikkarane 8a
kísér – šuattua* 1a
kisgyerek – lapšut* 8i
kiskanál – luzikkane 8a
kislábujj – čagarivarvaš* 8c
kislány – tüttö* 6d, tüttöne 8b
kissé – čüt
kisujj (kézen) – čagari 6h
kisüt (nap) – paistua* 1a
kiszabadít – pieštiä* 1b
kiszakít – revittiä* 1b, riuhtuo* 1c
kiszárad – ahavoiduo* 1c, ahavoič-
čiečie 5
kiszárit (szél) – ahavoiija 2c
kiszikkad – kuivua 1a
kiszikkaszt – kuivata 3a
kitalál – arvata 3a, kekšie 1e

kitár – avata 3a
kitárul – avavduo* 1c, avuačie 5
kitép – revittiä* 1b, riuhtuo* 1c
kitereget – levittiä* 1b
kiterit – levittiä* 1b
kitompul – čülčeta* 3e
kitölt (**foliadékot**) – kuadua* 1a
kiválaszt – vallita 2c
kiválogat – vallita 2c
kíván – himottua* 1a, tahottua* 1a, tahtuo* 1c, pakota* 3c
kívánság – himo 6c
kivilágosodik – vallottua* 1a
kivirágzik – kukkie* 1e
kizöldül – vihahtua* 1a
kocsány – korži* 7a
kocsirúd – aiza 6a
kocsma – kabakka* 6a
kompánia – vellekset** 10
koncér (**hal**) – šargi* 6g
kopasz – tukatoin 9g
kópé – äbäre 9f
kopott – pidvane 8a
kor¹ (**életkor**) – igä* 6b
kor² (**időszak**) – aiga* 6a
korábban – aigazemmin, aivomme
korábbi – ielline 8b
korai – aigane 8a
korán – aigazen, aivoin
korbács – ruoška* 6a
korszak – aiga* 6a
kos – bokko* 6c
kosár – vakkane 8a
kotkodácsol – kakattua* 1a
kotyvaszt – emännöijä 2d
kovács – šeppä* 6b, pajaniekka* 6a
kovácsműhely – paja 6a
kovácsstűzhely – ahjo 6c
kovakő – piikivi 6g
kő – kivi 6g
kőcsög – padane 8a
kődmön – ärmäkkö* 6d
köhög – rüvähtiä* 1b
köhögés – rügimine 8b
költemény – runo 6c
kölyök – poigane 8a
könny – küvnel’ 9f
könnyű – kebie 9b, helppo* 6c
könyök – küngä 6b
könyv – kirja 6a, kniiga 6a
körben – ümbäri
köröm – künži* 7b
köröz – püörie 1e

körül¹ *adv* – ümbäri
körül² *postp* – ümbäri (part)
körülnéz – kaččeliečie 5
körültekint – kaččeliečie 5
körzet – rajona 6a
köszörü – tahko* 6c
köszörül – tahkuo* 1c, tahkota 3c
köt – šiduo* 1c
köteg – takka* 6a
kötél – nuora 6a
kötény – perennikkä* 6b
kötőfék – ohjat** 10
kötöz – šiduo* 1c
kövér – pakšu 6e, ložie 9a
kövérség – pakšuš* 8g
köves – kivihi 8b
következő – tulova 6a, jälgimäne 8b
köviszeder – tedrimarja 6a
közé – keškeh (gen)
közel – lähellä, lässä
közelben – lähellä, lässä, šiiričči
közelebb – lähemmä
közeli – lähine 8b
közép – keški* 6g
középpont – keški* 6g
középső – keškimmäne 8b
közös – ühtehine 8b
közösen – üheššä
község – külä 6b, küläpiä 9b
krumpli – muajuablokka* 6a
kulcs – avain 9g, avuan 9g
kulcsesont – olgupiäluv 9a
kupac – tukku* 6e
kupica – čapuřkka* 6a, řumkka* 6a
kuruzsló – tiedjä 6b
kút – kaivo 6c
kutat – eččie* 1e
kutya – koirja 6a
küld – tüöndiä* 1b
külön – eris
különben – ato
különféle – kaikenmuone 8a, mo-nipuoline 8a, kaikennägöne 8b
küzd – torata 3a
küzdelem – tora 6a

L

láb – jalga* 6a
labda – miäččü* 6f
lábujj – varvaš* 8c
ladik – botikka* 6a

lajtorja – pordahat** 10
lakás – fatera 6a
lakat – lukku* 6e
lakatlan – eläjätöin 9f
lakhatalan – eläjätöin 9f
lakhely – eländäpaikka* 6a
lakik – eliä 1b
lakó s – faternikka* 6a
lakos – eläjä 6b
lám – ka, kai, ažbi
lámpa – fonari 6h
láng – tuli 9c
lángoló – tulihine 8a
lankás – ölläkkä* 6b
lány – tüttö* 6d
láp – šuo 9a
lapály – alava 6a
lapu – mulčukka* 6a, mulčču* 6e
lárma – bužu 6e
lát – nähä*! 2b
láthatatlan – nägömätöin 9f
látogató – goš’a 6a
látszik – nägüö* 1d
latyak – redu* 6e
láz – žuaru 6e
laza – pehmie 9b
leáll – piättüö* 1d
leállít (**abbahagyat**) – šeizattua* 1a, piättiä* 1b
leánygyermek – tütar 9f
leányka – tüttöne 8b
learat – leikata* 3a
lebeszél (**vmiről**) – kieliä* 1b
léc – lavdane 8a
lecke (**tananyag**) – urokka* 6a
lecsendesedik – hiletä* 3e, ažev-duo* 1c
lecsendesít – aževttua* 1a
lecsillapít – aževttua* 1a
lecsillapodik – aževduo* 1c
lecsökkent – alendua* 1a
ledől¹ (**omlik**) – ähkiäčie 5
ledől² (**pihenni**) – vierettiäčie 5
lédús – ražie 9a
leejt – šordua* 1a
leenged – alendua* 1a
leereszt – alendua* 1a
leesik – kirvota 3c
lefagyaszt – jävüttiä* 1b
lefekszik – vierettiäčie 5, venüttiä-čie 5
leforráz – zavarie 1e
legenda – šanonda 6a

legény – briha 6a
legényke – brihane 8a
leginkább – enin
legyalul – srugie* 1e
legyez – vil'škuttua* 1a
lehánt – kiskuo* 1c
lehull – kirjvota 3c
lehül – jähtüö* 1d
leír – kirjuttua* 1a
lejjebb – alemma
lejtős – ölläkkä* 6b
lék (jégen) – avando* 6c
lekaszál – niittiä* 1b
lel – lövdiä* 1b
lélegzés – hengi 6g
lélegzet – hengi 6g
lélegzik – hengähtiä* 1b, hengittiä* 1b
lélek – hengi 6g, šiämi 6g
leleményes – nerokaš* 8c
lelketlen – hengetöin 9f
lelóg – rippuo* 1c
len – pelvaš* 8c
leng – bl'avgua* 1a
lent – alahačči
lenyúz – nülgie* 1e, kiskuo* 1c
leomlik – ähkiäcie 5
lépcső¹ (fok) – porraš* 8c
lépcső² (sor) – pordahat** 10
lepény – sulčina 6a
lépés – harpauš* 8g
lepke – liipukkane 8a
lépked – kopittua* 1a, aššukšie 1e
lerak – panna 4a
lerövidít – lühendiä* 1b
lerövidül – lühetä* 3e
lesz – lietä* 3e
leszakad – kateta* 3d
leszakít – katata* 3a
leszállít (árat) – alendua* 1a
letép – katata* 3a
létesít – azettua* 1a
letesz – panna 4a
létezik – eliä 1b, olla! (anom)
letör – katata* 3a
letörik – kateta* 3d
létrehoz – azettua* 1a
létrejön – šündüö* 1d
leül – istuočie 5
leültet – issuttua* 1a
levág – leikata* 3a
levél¹ (írott) – kirja 6a
levél² (növényi) – lehti* 6g

leves – rokka* 6a
lezuhan – kirjvota 3c
liba – hanhi 6g, digo* 6c
liszt – javho 6c
ló – hebone 8a
lobogó s – flaga 6a
lóca – lavčča* 6a
locsol – valella 4a
lóg – rippuo* 1c
lomberdő – lehtimečča* 6b
lovas – račasniekka* 6a
lovaskocsi – podvoda 6a
lő (fegyverből) – ambuo* 1c
lök – ähkätä 3b, ätätä* 3b
lubickol – čeluačie 5
lúcfenyő – näre 7d
lúd – hanhi 6g, digo* 6c
luk – lovkko* 6c
lukas – lovkokaš* 8c
lukaszt – lovkkovttua* 1a

M

ma – tämpiänä
macska – kazi 6h
madár – lindu* 6e
madártoll – šulga* 6a, күnä 6b
mag – jüvä 6b
magas – korgie 9a
magasztal – kiittiä* 1b
magház – čülkkü* 6f
magháj – helveh 9f
málna – vavarno 6c
malom – melličča* 6b
mancs (állat) – kábälä 6b, šorkka* 6a
már – jo
marad – jiähä 2b
maradék – jiännöš* 8h
maradvány – jiännöš* 8h
marha – žiivatta 6a
markol – kobristua* 1a
mártás – painin 9g
más – muv 9a
másfajta – muv 9a
máshol – muvvualla
máshova – toizually
másik – toine 8a, muv 9a
második – toine 8a
mátka – andilaš* 8c, moržien 9g
máz – voije* 7c
meder – pohja 6a
medve – kondie 9a
medvebarlang – berluvga 6a
meg – da, i
még – vielä
megakad – puvttuo* 1c
megáll – piettüö* 1d
megállít – šeizattua* 1a, piettiä* 1b
megaszal (szél) – ahavoija 2c
megaszalódik – ahavoiččiečie 5
megbánt – abevttua* 1a
megbántás – abie 9a
megbántódik – abevduo* 1c
megbántott – abiekaš* 8c
megbeszél – pagizeldua* 1a
megcsinál – luadie* 1e
megdagaszt – ševottua* 1a
megdarál – javhottua* 1a
megderesedik – härmevdüö* 1d
megebédél – murginoija 2c
megég – palua 1a
megemlékezés – muisteluš* 8g
megemlít – mainita 2c
megenged – andua* 1a
megérík – küpšehtüö* 1d, küpseta 3d, šualistuo* 1c
megérint – koškie* 1e, kobeloittua* 1a
megérkezik – tulla 4a
megért – malttua* 1a
megesik – piädüö* 1d
megfagy – jähtüö* 1d
megfagyaszt – jiävüttiä* 1b
megfejt – arvata 3a
megfejtés – arvo 6c
megfeledkezik – unahtua* 1a
megfélemlít – pöllättiä* 1b
megfenyeget – grozie 1e
megfog – ottua* 1a, kobeloittua* 1a, pidiä* 1b, koškie* 1e, kopata* 3a
megfordul – püörähtiä* 1b
megfőz – keittie* 1e
meggazdagodik – bohattua* 1c
meggennyeseedik – ajattua* 1a, ajua 1a
meggörbít – lümmüttiä* 1b
meggörbül – lümbüö* 1d
meggőzöl – havuttua* 1a
meggyújt – virittiä* 1b
meghajlik – lümbüö* 1d
meghajlít – painua 1a, lümmüttiä* 1b
meghal – kuolla 4a
meghall – kuvlla 4a, kuvluštua* 1a

meghallgat – kuvnnella 4a
megharagszik – šiändüö* 1d
megharap – purra 4a
meghív – kuččuo* 1c
megigér – toivottua* 1a
megijed – põlläštüö* 1d
megijeszt – põllättiä* 1b
megint *adv* – tuaš, uvveštah, järeštäh
megír – kirjuttua* 1a
mégis – a
megismer (tudást) – tiijuštua* 1a, tunnuštua* 1a
megitat – juottua* 1a
megjelenik – ožuttuačie 5
megjön – tulla 4a
megkel¹ (kelés) – ajattua* 1a, ajua 1a
megkel² (tészta) – ajella 4a
megkeményedik – koveta 3d
megken – voijella 4a
megkeres – eččie* 1e
megkezd – algua* 1a, alottua* 1a, ottuačie 5
megkezdés – alotuš* 8g
megkezdődik – alottuačie 5
megkínál – tarita 2c
megköszörül – tahkuo* 1c, tahkota 3c
megköt – šiduo* 1c
megkötöz – šiduo* 1c
meglát – dogadie* 1e
meglel – lövdiä* 1b
meglocsol – valella 4a
meglök – ähkätä 3b, ätätä* 3b
megmarad – jiahä 2b
megmarkol – kobristua* 1a
megmelegedik – lämbiečie 5
megmelegít – lämmittiä* 1b, palavoittua* 1a
megmond – šanuo 1c
megmosdik – peziečie 5
megmutat – ožuttua* 1a
megmutatkozik – ožuttuačie 5
megnedvesít – livottua* 1a
megnéz – kaččuo* 1c
megnő – kažvua 1a
megnyugszik – hiletä* 3e, azevduo* 1c
megnyugtat – azevttua* 1a
megnyúz – nülgie* 1e
megolajoz – voijella 4a
megóv – vardejia 2c
megőlel – kabuta 3c
megöntöz – valella 4a

megőriz – vardejia 2c
megöröl – javhottua* 1a
megörül – ihaštuo* 1c
megpihen – lebiäčie 5
megpördül – püörähtiä* 1b
megpuhít – pehmettä* 1b
megrémiszt – põllättiä* 1b
megrémül – põlläštüö* 1d
megretten – põlläštüö* 1d
megrongál – rikkua* 1c
megrövidít – lühendiä* 1b
megrövidül – lühetä* 3e
megsárgul – kellistüö* 1d
megsebesít – ballata 3a
megsért¹ (megbánt) – abevttua* 1a
megsért² (sebez) – ballata 3a
megsértődik – abevduo* 1c
megsóz – šuolata 3a
megsüt – paistua* 1a
megszabadít – pieštiä* 1b
megszagol – nüvhella 4a
megszáll (lakik) – fateruija 2c
megszárad – kuivua 1a
megszárit – kuivata 3a
megszégyenít – hujata 3a
megszerez – šuaha 2a
megszilárdul – koveta 3d
megszögez – nuaglita 2c
megszúr – pistiä* 1b
megszületik – šündüö* 1d
megtalál – lövdiä* 1b
megtanít – opaštua* 1a
megtanul – opaštuo* 1c
megtekint – kaččuo* 1c
megtilt – kiöldiä* 1b
megtold – lizätä 3b
megtörténik – piädüö* 1d, tulla 4a
megújít – uvvendua* 1a
megújul – uvvistua* 1a
megünnepel – pruaznuija 2c
megüt – lüvvä* 4d, ožata 3a, ballata 3a
megvacsorázik – illaštua* 1a
megvajaz – voijella 4a
megváltozik – muvttuo* 1c
megváltoztat – muvttua* 1a
megvár – vuottua* 1a
megvarr – ommella* 4a, niegluo 1c
megvéd – vardejia 2c
megver – lüvvä* 4d, pergua* 1a
megy – männä 4b, aštuo* 1c, ajella 4a, kävellä 4b
mekeg – bliägüö* 1d

melegedik – lämbiečie 5
melegít – lämmittiä* 1b, palavoittua* 1a
mellé – luoh (gen), luokši (gen), viereh (gen)
mellett – korvašša (gen), luo (gen), luona (gen), viereššä (gen), vaš (part)
mellette – šiiričči
mellől – luoda (gen)
mellső – edine 8b
mély – šüvä 6b
mélyföld – alava 6a
melyik – kumbane 8a
mélység – šüvüš* 8h
menekült – pagolane 8a
mentén – müöten (part)
menyasszony – andilaš* 8c, moržien 9g
menyhal – matikka* 6a
menny – taivaš* 8c
mennydörgés – ukonjürü 6f
mennydörög – jürissä* 4b
mennyei – taivahalline 8a
mennyezet – lagi*! 6g
merész – rohkie 9a
merészség – rohkehuš* 8g
merőkanál – kavha 6a
mérsékel – alendua* 1a
mese – šuarna 6a
meszel – belie 1e
méter – metra 6a
mezítláb – kengättä
mező – peldo* 6c, loga* 6a
meztelen – pal'laš* 8c
mi¹ (micsoda) – mi, što
mi² plur 1. – müö
miatt – tuačči (gen), tokkah (gen), tokkua (gen), ruadi (part)
miénk – miän
miért – midä, miksi, mintäh, mintän
míg – kuni
miként – kuin, kuinbua
mikor – konža
miközben – šini
milyen – müttünäne 8b, mütüš* 8h
mindegyik – kaikki* 6g, jogohine 8a
minden – kaikki* 6g
mindenfélé – kaikenmuone 8a, kaikennägöne 8b
mindenhol – kaikkualla

mindenhonnan – kaikkualda
mindenki – kaikin
mindig – ainoš, aivin, nagole
minket – miät
mint – kuingi
mintä – kuava 6a
mintás – kirjakaš* 8c
mintha – buitto
mivel *conj* – anoš
mocsár – šuo 9a
mocsok – redu* 6e
moha – šammal* 9e
mohó – ahnaš* 8c
mókamester – balaguvra 6a
mókus – orava 6a
mond – šanuo 1c, paissa* 4a
monda – šuarna 6a, šanonda 6a
morajlás – gulu 6e
morog – urissa* 4a, äriššä 4b, öris-
 sšä* 4b, babattua* 1a
mosdik – peziečie 5
mosolyog – muhissa* 4a
most – tiälä, nüt
mostani – nügüne 8b
mostohaanya – muačuha 6a
motyog – ögissä* 4b
mozgat – eistiä* 1b
mozog – eistüö* 1d
mögé – tagah (gen)
mögött – tagana (gen), jälgeh (gen)
mögötte – jällešti
mögül – tagada (gen)
múlik – männä 4b
munka – ruado* 6c
munkahét – ruadonedeli 6h
munkaidő – ruadoaiga* 6a
munkálkodik – ruadua* 1a
munkanap – ruadopäivä 6b
munkás – ruadaja 6a
muslica – čakka* 6a
mutat – ožuttua* 1a
mutatkozik – ožuttuačie 5
muzsik – mužikka* 6a

N

nadrág – brukat** 10
nagy – šuvri 9c, järe 9b
nagyanya – baba 6a
nagyapa – ukko* 6c, diedo 6c
nagybácsi – diädö 6d
nagynéni – tädi* 6h, diädinä 6b

nagyon – ülen
nagyszerű – pörhakkä* 6b
nap¹ (24 óra) – päivä 6b
nap² (égitest, jelenség) – päiväne 8b
napi – päivälline 8b
nappali – päivälline 8b
napsütés – čirone 8a
nedvdús – ražie 9a
nedves – märeä* 6b
nedvesít – livottua* 1a
négy – nellä
negyed (rész) – čereppa* 6a, čet'-
 verti 6h
negyedik – nellänneš
négy száz – nelläšada
negyven – nelläkümmendä
néhány – moni 9c
nehéz – jügie 9b
nej – naine 8a, akka* 6a
nekifog – algua* 1a, alottua* 1a,
 zavodie* 1e, ottuačie 5
nem (tagadószo) – ei
nemez – voilukka* 6a
nemtörődöm – huoletoin 9g
nemzetiség – heimo 6c
néni – tädi* 6h, diädinä 6b
nénj – čikko* 6c
nép – rahvaš* 8c
név – nimi 6g
nevel – kažvattua* 1a
nevetés – nagro 6c
névtelen – nimetöin 9f
néz – kaččuo* 1c
nézeget – kačahella 4a
nézelődik – kaččeliečie 5
noha – ehki, hoť
nos – no, nu
nóta – lavu 6e
nótázik – lavlua 1a
nő¹ s – naine 8a, akka* 6a
nő² v – kažvua 1a
nős – naizikaš* 8c
nösténybárány – karičča* 6a
nőtlen – naimatoin 9g
nővér – čikko* 6c

NY

nyáj – karja 6a
nyájasság – armahuš* 8g
nyak – kagla 6a
nyaláb – takka* 6a

nyár (évszak) – kežä 6b
nyárfa – huaba 6a
nyári – kežähine 8b
nyávog – návguo 1c
nyelv – kiel 9d
nyelvváltozat – murreh 9e
nyereség – barišša* 6a
nyerít – hirnakoija 2c
nyers – rieška* 6a, ruaga*! 6a
nyikorog – kriičkua* 1a, kriičkut-
 tua* 1a
nyílik – avavduo* 1c, avuačie 5
nyílt – avonane 8a, iralline 8a, šalbua-
 matoin 9g
nyír v (birkát) – keritä 2d
nyírfa – koivu 6e
nyírfakéreg – tuohi 9c
nyirkos – märeä* 6b
nyit – avata 3a
nyitott – avonane 8a, iralline 8a, šal-
 buamatoin 9g
nyolc – kahekšan
nyolcadik – kahekšaš
nyolcvan – kahekšankümmendä
nyolcszáz – kahekšanšada
nyom s – jälgi* 6g
nyomában – jällešti
nyomorult – gofa 6a
nyomorúságos – hädähine 8b
nyög – öhähtiä* 1b
nyöszörög – öhähtiä* 1b
nyugodt – hiľľane 8a, vienö 6c
nyújt (ad) – andua* 1a
nyúlik (időben) – vediäčie 5
nyúz – nülgie* 1e, kiskuo* 1c
nyú v – täpüttiä* 1b

O,Ó

óbégať – voivottua* 1a
oda – šinne
odaáll – šreizavduo* 1c
odahív – kučaldua* 1a, kuččuo* 1c
odakiált – mögätä* 3b
odaszegődik – püzüttiäčie 5
odébbhúzódik – lükähtüö* 1d
odú – dupľa 6a, nora 6a
óhaj – himo 6c
óhajt – himottua* 1a, tahottua* 1a,
 tahtuo* 1c, pakota* 3c
okos – hajukaš* 8c, tolkukaš* 8c,
 mielövä 6b, viekaš* 8c

oktat – opaštua* 1a
 oktató – opaštaja 6a
 olaj – voi 9a
 olajos – voikaš* 8c
 olajoz – voijella 4a
 oldal (testrés) – külgi* 6g
 oldalborda – külgiluv 9a
 oldalsó – külgehine 8b
 olvad – šulua 1a
 olyan – muone 8a, minmuone 8a,
 semmoine 8a, tämänmuone 8a
 onnan – šieldä
 óra¹ (időegység) – čuasú 6e
 óra² (mérőeszköz) – čuasut** 10
 ordít – ärvätä 3b
 orosz – veniälaine 8b
 Oroszország – Veniälä 6b
 orr – nenä 6b
 ország – muakunda 6a, mua 9a
 oster – ruoška* 6a
 osztlop – pačaš* 8c
 osztály – kluassa* 6a
 osztás – ero 6c
 ott – šielä, tuašša
 otthagy – jättie* 1e
 otthon s – kodi* 6h
 otthonos – kojikaš* 8c
 ottmarad – jähä 2b
 óv – vardejja 2c
 óvakodik – vardeiliečie 5

Ö, Ó

ő – hiän
 őblít – huvhtuo* 1c
 ők – hüö
 őket – hiät
 ölel – kabuta 3c
 ölelés – kabu* 6e
 ölelkezik – kabuočie 5
 őlt – niegluo 1c
 ömlés – virda 6a
 ömlik – vajattua* 1a, virrata* 3a
 ön (önök) – tüö
 öné (önöké) – tiän
 őnt¹ pron (önöket) – tiät
 őnt² v – kuadua* 1a
 öntöz – valella 4a
 ördög – čortta 6a
 öreg – vanha 6a
 öregapó – ukko* 6c, diedo 6c
 öregasszony – akka* 6a, baba 6a

őriz – vardejja 2c
 örök – igähine 8b, iinigäne 8b
 örökkévaló – igähine 8b, iinigäne 8b
 örökös s – jälgehine 8b
 öröl – javhottua* 1a
 öröm – ilo 6c
 örömmel – mielevästi, rumakli
 örvény – burha 6a
 ősi – ammuine 8a, endine 8b
 ösvény – troppa* 6a
 ősz¹ a (hajszín) – harmua 9a
 ősz² s (évszak) – šügüžü 6f
 őszí – šügüžüline 8b
 ősszedől – ähkiäčie 5
 összeférhetetlen – šovutoin 9g
 összegabalyodik – šeguo* 1c
 összegereblyéz – haravoija 2c
 összegyűjt – poimie 1e
 összegyűlik – kerävdüö* 1d
 ősszeköt – šiduo* 1c
 ősszekötöz – šiduo* 1c
 összeölelkezik – kabuočie 5
 összes – jogohine 8a
 összeszed – poimie 1e
 összetekeredik – kierdiäčie 5
 összetör – murendua* 1a
 összezúz – murendua* 1a
 öt – viizi
 ötödik – viiješ
 ötszáz – viizišada
 ötven – viizikümmendä
 öv – vüö 9b
 övé – hänen
 övék – hein

P

pad – lavčča* 6a, skammi 6h
 padka – dorogaranda 6a
 padló – late* 7c
 pajkoskodik – koiraštua* 1a, dikui-
 ja 2c
 palack – butilkka* 6a
 palacsinta – kakkara 6a
 palánk – aida 6a
 palló – lavda 6a
 panaszkodik – žualiečie 5
 pancsol – čeluačie 5
 papucs – jällüt* 8j
 pára – lövü 6f
 parancs – käškü 6f
 parányi – pičurune 8a, pikkurune 8a

paraszt – mužikka* 6a
 párna – pieluš* 8g
 párolog – kunehtuo* 1c
 part – randa 6a, beřoga 6a
 párt – partie 9a
 parttalan – rannatoin 9g
 pásztor – paimen 9e
 pásztorokdik – paimendua* 1a
 pata – kabie 9a
 patak – oja 6a, ruvčča* 6a, jovut*
 8i
 pázsit – turveh 9e
 pedig – a
 hely – hövhen 9f
 pej – gnieda 6a
 példakép – kuava 6a
 pelenka – kabalo 6c
 pelenkáz – kabaloija 2c
 pelyva – aganat** 10, ruvmen 9e
 penész – homeh 9e
 penge – terä 6b
 péntek – piätinčča* 6b
 pénz – rahat** 10, deňgat** 10
 pénzérme – deňga 6a
 perem – parraš* 8c
 pezsgő a – vuahikaš* 8c
 picuri – pičurune 8a, pikkurune 8a
 pihe – hövhen 9f
 pihen – lebiäčie 5
 pihenés – lebävö 6d
 pihenőnap – lebävöpäivä 6b
 pillanat – kačahuš* 8g
 pillangó – liipukkane 8a
 pillantás – kačahuš* 8g
 pillér – pačaš* 8c
 pince (épület alatti) – karžina 6a
 pirog – piirua 9a
 piros – ruškä 9a
 piszkít – čilputa 3c
 pitvar – sinččo* 6c
 plafon – lagi*! 6g
 pocak – vačča* 6a, poččo* 6d
 pocsolya – lätäkkö* 6d
 pofa (állat) – turba 6a
 pompás – pörhakkä* 6b
 por – pölü 6f
 porhanyós – pehmie 9b
 porhanyósít – pehmettiä* 1b
 poros – pölüne 8b
 pótlék – lizä 6b
 pótol – lizätä 3b
 pózna – orži* 7a
 pördül – pörähtiä* 1b

pörget – püörittiä* 1b
pörög – püörie 1e
pucér – pa'llaš* 8c
puha – pehmie 9b
puhít – pehmettiä* 1b
pulyka – guru 6e
pupilla – muštane 8a
púpos – kügrä 6b
pusmog – ögissä* 4b
pusztaság – tanner 9e
püföl – pavvata 3a

R

rág – grizie 1e
raj – karja 6a
rajz – kuva 6a, šomane 8a
rajzol – čertie 1e
rak – panna 4a
rakás (halom) – tukku* 6e
rákiált – mögätä* 3b
rakoncátlankodik – koiraštua* 1a
ránéz – kačahtua* 1a
rángatózik – riuhteliečie 5
ráarak – panna 4a
rátekint – kačahtua* 1a
rátermett – nerokaš* 8c
rátesz – panna 4a
ravaszdí – žoha 6a
ráz – puistua* 1a
réce – šorža 6a
reccsen – račkahtua* 1a
rege – šuarna 6a, šanonda 6a
régen – ennen, ammuin
reggel s – huomneš* 8e
régi – vanha 6a, ammuine 8a, en-
 dine 8b
regió – rajona 6a
regóta – ammuin
rejt – peittiä* 1b
rejteget – peittiä* 1b
rejtőzik – peittüö* 1d
rejtvény – arvavtuš* 8g
remeg – šarissä* 4b
remény – uško* 6c
rend – ruokko* 6c, čefoda 6a
rendszerint – toko
reng – šarissä* 4b
répa – nagris* 8f
repedezett – ragokaš* 8c
repül – lendiä* 1b
repülés – lendo* 6c

rés – rago* 6c
részegség – humala 6a
részére – varoin (part)
reszket – šarissä* 4b
rét – loga* 6a
réz – vaški 6h
rézsútos – ölläkkä* 6b
ricsaj – bužu 6e
rigli – čäppi* 6h
ritkán – harvah
rívás – itku* 6e
rizike (gomba) – riižikkä* 6b
robaj – gulu 6e
ródli – regüzet** 10
rohan – hüppie* 1e
rohangászik – hüpellä 4b
róka – rebo* 6c
rokka – kuožali 6h
rokon – omahine 8a
rokonság – heimo 6c
roppan – račkahtua* 1a
rost – kuidu* 6e
rossz – paha 6a, huono 6c
rosszul – pahoin
rozs – ruis* 8f
rozsos – rugehine 8a
rőfög – öhkiä 1b
rönk – kando* 6c, čurkka* 6a
rőpköd – lennellä 4b
rővid – lühüt* 8j
röviden – lühüöh, kodvazen
rövidít – lühendiä* 1b
rövidül – lühetä* 3e
rúd – orži* 7a
rugó – pružina 6a
ruha – vuate* 7c
runó – runo 6c, virži* 7b
rügy – počkka* 6a

S

s – da, i
saját – oma 6a
sajnálkozok – žualiečie 5
sajnos – žuali
sajtár – puine 8a
sánta – ramba 6a
sár – redu* 6e
sárga – keldane 8a
sárgája (tojásé) – keldane 8a,
 zoltiškaš* 8c
sárgállik – kellistüö* 1d

sárgarépa – morkku* 6e
sárgul – kellistüö* 1d
sarló – čirppi* 6h
sarok (térbelőben) – čuppu* 6e
savanyú – muigie 9a
savó – hera 6a
sebesen – terväh
segéd – abuniekka* 6a
segély – abu* 6e
segít – avttua* 1a
segítség – abu* 6e
sehogyan – nikuin
sekély – madala 6a
selyem – šulku* 6e
selymes – šulkune 8a
sem – ei
semmi – nimi
semmiképpen – nikuin
semmikor – nikonža
senki – niken
seregély – duplalindune 8a, skvorč-
 ča* 6a
sértés – šiga 6a, čugu* 6e
sértés – abie 9a
sértődött – abiekaš* 8c
sérv – griizi 6h
sétál – kävellä 4b
si – šukši* 8g
síel – hiihtiä* 1b
siet – kiirähtiä* 1b
sík – silie 9b
síkos – libie 9b
síléc – šukši* 8g
sima – silie 9b
sír¹ s – kalma 6a
sír² v – itkie 1e
síránkozik – voivottua* 1a, luve-
 tella 4a
sírás – itku* 6e
só – šuola 6a
sodor (teker) – kiämittiä* 1a
sógornó (a férj nővére) – kälü 6f
sóhajt – hengähtiä* 1b, hengittiä* 1b
sóhajtozik – ahkua* 1a
sokféle – monipuoline 8a
sokkal – äijäldi
sokszor – äijičči, rigeneh
sopánkodik – žualiečie 5
sor – čefoda 6a
sorban – revnakkeh, revnašša, vuo-
 rokkeh
sorrend – čefoda 6a
sós – šuolane 8a

sóska – barču 6e
sovány – laiha 6a
sóz – šuolata 3a
sózott – šuolane 8a
söntés – kabakka* 6a
sör – olut* 8i
sörét – drobu 6e
sötét *a* – pimie 9b, mušta 6a, muštane 8a
sötétedik – pimetä* 3e
sövény (kerítés) – aida 6a
súg – čuhuttua* 1a
sugárzik (nap) – paistua* 1a
súgdolózik – čuhkua* 1a
suhan – čullahtua* 1a
sulyok – pualikka* 6a
súlyos – jügíe 9b
surran – čullahtua* 1a
susog – čuhuttua* 1a
süttog – čuhuttua* 1a
sünger – ahven 9e
sündisznó – čiiili 6h
sűrű – tuagie 9a
sűrűn – rigeneh
süt¹ (étket) – paistua* 1a
süt² (nap) – paistua* 1a, čiirottua* 1a

SZ

szabadnap – lebävöpäivä 6b
szabadság – vállä 6b
szag – duvhu 6e
szagol – núvhella 4a
szakad – kateta* 3d
szakadt – ribukaš* 8c
szakértő – tiedäjä 6b
szakít – revittiä* 1b, katata* 3a
szál (fonal) – langa 6a, rihma 6a
szalad – hüppie* 1e
szaladgál – hüpellä 4b
szalag – bantikko* 6c
száll – lendiä* 1b
szállás (légi) – lendo* 6c
szálldos – lennellä 4b
szalma – olgi* 6g
szám – cifra 6a, čisla 6a
számára – varoin (part)
számóca – mančikka* 6a
szán *s* – regi* 6g
szándékozik – tahottua* 1a, tahtuo* 1c
szánkó – regüzet** 10, čiba 6a

szánt – ajua 1a
szár – korži* 7a
szárad – kuivua 1a
száraz – kuiva 6a
szárit – kuivata 3a
szarka – harakka* 6a
szárny – šiibi* 6h
szárnyaló – liivaš* 8c
szárnyas – šiivikäs* 8d
szarv – šarvi 6g
száz – šada
századik – šadaš
szeder – hilla 6a, linčikkä* 6b
szegély – parraš* 8c
szegény – kevhä 6b, hädähine 8b
szégyen – huigie 9a
szék – stuvla 6a
szekér – telegä* 6b
szekerce – kirveš* 8e
szekérrúd – aiza 6a
szél¹ (légmozgás) – tuvli 9c
szél² (perem) – parraš* 8c
széles – levie 9b
szélesség¹ (dimenzió) – levehüs* 8h
szélesség² (földrajzi) – levehüs* 8h
szem¹ (látószerv) – šilmä 6b
szem² (magé) – jüvä 6b
szembe² postp – kohtah (gen), vaštah (part)
szembe¹ adv – vaštah
szembeni – kohtahine 8a
szembogár – muštane 8a
személyes – oma 6a
szemetel – čilputa 3c
szemfehére – valgiene 8a
szemháj – luomi 9c
szemközti – kohtahine 8a
szemöldök – kulma 6a
szempilla – ripči 6h
szempillantás – kačahuš* 8g
széna – heinä 6b
szendereg – nukkua* 1c
szent – pühä 6b
Szentháromság – Sroičča* 6a
szentkép – jumalane 8a
szenvedés – muokka* 6a
szép – šoma 6a, kavniš* 8f
szépen – šomašti
szépség – šomuš* 8g
szerda – kolmašpäivä 6b, kolmašargi* 6g
szerelem – armo 6c, armahuš* 8g
szerelecse – oža 6a

szerencsés – ožakaš* 8c
szerencsétlen – gořa 6a
szerencsétlenség – gořa 6a
szertetet – armo 6c, armahuš* 8g
szertetetreméltó – armaš* 8c
szertetett – kallis* 8f
szertetne – tahottua* 1a, tahtuo* 1c
szertető (férfi) – druvgu 6e
szertifolött – ülen
szérű – guomno 6c
szeszélyes – čirču 6e
szétoszlik – erota 3c
szétoszt – erottua* 1a
szétosztás – ero 6c
szétszakít – revittiä* 1b
széttép – revittiä* 1b
széttör – murendua* 1a
szétzúz – murendua* 1a
szidalmaz – havkkuo* 1c
szigony – azrain 9g, azruan 9g
szikár – laiha 6a
szikkad – kuivua 1a
szikkaszt – kuivata 3a
szikra – küven 9f
szilárd – luja 6a, kova 6a, vägövä 6b
szimanol – núvhella 4a
szint – taža 6a
szintén – tože, niinže
szitkoz – havkkuo* 1c
szív *s* – šiämi 6g
szivárvány – ukonvemmel' 9f
szívélyesség – armahuš* 8g
szívesen – mielevästi, rumakli
szívtelen – hengetöin 9f
szó – šana 6a
szokatlan – äkkimäne 8b
szól – paissa* 4a
szólít – kučču* 1c
szombat – šuovatta 6a
szomorkodik – atkevduo* 1c, igä-vöijä 2d
szomorú – atkala 6a
szomorúság – atkaluš* 8g, igävä 6b
szopik – imie 1e
szór – viššata* 3a
szoros¹ *a* – ahaš 8c, kaida 6a
szoros² *s* (földrajz) – kannaš* 8c
szótlan – šanatoin 9g
szóval – nin
szó – kuduo* 1c
szöcske – čirkka* 6a
szög (vásáru) – nuagla 6a

szögez – nuaglita 2c
 szökevény – pagolane 8a
 szökken – kočahtua* 1a
 szőr (állati) – karva 6a
 szörgomba – vahvo 6c
 szörme – turkki* 6h
 szövet (textilanyag) – kangaš* 8c
 szuka – emäkoira 6a
 szúnyog – šiäksi* 8h
 szúnyókál – nukkuo* 1c
 szúr – pistiä* 1b, öökkie* 1e
 szurok – dötki 6h
 szúrós – pistelijä 6b
 szúk – ahaš 8c, kaida 6a
 születés – šünnündä* 6b
 születésnap – šünnündäpäivä 6b
 születik – šündüö* 1d
 szülők – vanhemmat** 10
 szürke – harmua 9a

T

tájékozik – kaččeliečie 5
 tájszólás – murreh 9c
 takar – kattua* 1a
 takarmány – ruoga 6a
 takaró – kate* 7c
 talaj – mua 9a
 talál¹ (lel) – lövdiä* 1b
 talál² (telibe) – popadie* 1e
 találkozik – vaštavduo* 1c, vašša-
 ta* 3a
 talány – arvavtuš* 8g
 talapzat – pohja 6a
 tállyog – ajoš* 8g
 támogatás – abu* 6e
 támolyog – lekkuo* 1c
 tanár – opaštaja 6a
 tanít – opaštua* 1a
 tanító – opaštaja 6a
 tanóra – urokka* 6a
 tanul – opaštuo* 1c
 tanuló – opaštaja 6a
 táp – ruoga 6a
 táplál – šüöttiä* 1b
 táplálkozás – šüömine 8b, šüöndä*
 6b
 táplálkozik – šüvvä* 4d
 taps – kăpsüt* 8j
 tapsol – kăpsüttiä* 1b
 tar – tukatoin 9g
 tár v – avata 3a
 tarka – kirjakaš* 8c
 társalgás – pagina 6a
 társalog – bešovduija 2c
 tart (kézben) – pidiä* 1b
 tárt – šalbuamatoin 9g
 tartalékol – varuštua* 1a
 tartós – luja 6a, vögövä 6b
 tárul – avavduo* 1c, avuačie 5
 tasli – kăpsüt* 8j
 tavalý – mulloin
 tavalýi – mulloine 8a
 tavasz – keviä 9b
 tavaszi – keviälline 8b
 távol – edähäna
 távoli – edähine 8b
 távolodik – edetä* 3e
 távolra – edäh
 távolról – edähäldä
 távolság – väli 6h
 távozás – lähtö* 6d
 te – šie
 tea – čuaju 6e
 teáskanna – čainiekkä* 6a
 tegnap¹ adv – eglein
 tegnap² s – eglišpäivä 6b
 tegnapelőtt – ielläeglistäh
 tegnapi – eglise 8b
 tehén – lehmä 6b
 teher – takka* 6a
 tehetős – elokaš* 8c
 tej – maido* 6c
 tejelőgomba – leppäšieni 9d
 tejfog – maidohammaš* 8c
 tejfől – kuore* 7c
 teker – kiämittiä* 1a
 tekintet – kačahuš* 8g
 tél – talvi 6g
 tele – tävži* 7b
 téli – talvellinge 8a
 teljes – kogonane 8a
 teljesen – ünnäh
 telt (molett) – pulčakka* 6a
 templom – kirikkö* 6d
 tenger – meri 9d
 tény – azie 9a
 tenyér – kämmen 9f
 tenyészt – kažvattua* 1a
 tényleg – ga, totta
 tép – revittiä* 1b, kiskuo* 1c, ka-
 tata* 3a
 tépett – ribukaš* 8c
 térd – polvi 6g
 tereget – levittiä* 1b

terel – ajua 1a, ajella 4a
 teremt – ažettua* 1a
 terít – levittiä* 1b
 terítő – skuateri 6h
 térkép – kartta 6a
 természet (jelleg) – taba 6a
 termeszt – kažvattua* 1a
 tesz¹ (csinál) – luadie* 1e, ruadua*
 1a
 tesz² (helyez) – panna 4a
 tézta¹ – tahaš 8c
 tézta² (kelt) – taigina 6a
 tétovázik – viettiä* 1b
 tető – katoš* 8g
 tetű – tai 9b
 téved – hairhtua* 1a
 tévedés – hairahuš* 8g
 ti – tūö
 tiéd – šiun
 tiétek – tiän
 tilt – kiellä* 1b
 tiszta¹ – puhaš* 8c, puhtahane 8a
 tiszta² (időjárás) – šelgie 9b
 tisztás (erdei) – aho 6c, avgie 9a
 tisztaság – ruokko* 6c
 tisztesség – čiisti 6h
 titeket – tiät
 titkol – peittiä* 1b
 titkolózik – peittüö* 1d
 tíz – kümminen
 tizedik – kümmeneš
 tizenegy – üksitoista
 tizenhárom – kolmetoista
 tizenhat – kuvžitoista
 tizenhét – šeiččimentoista
 tizenkettő – kakšitoista
 tizenkilenc – ühekšäntoista
 tizennégy – nellätoista
 tizenöt – viizitoista
 tizennyolc – kahekšäntoista
 tó – järvi 6g
 toboz – kăbü* 6f
 tobozos – kăbükäš* 8d
 tócsa – lätäkkö* 6d
 tojás – jäiččä* 6b
 toll¹ (írószer) – künä 6b
 toll² (madáré) – šulga* 6a, künä 6b
 tompa – čülčči* 6h
 topánka – jällüt* 8j
 tornác – sinččo* 6c
 torok – kero 6c
 toronyíránt – kohaldi, kohti
 torz – viärä 6b

tovább – edembiänä, edemmä, edem-
biäh

továbbá – da, i

tő – tüvi 6g

több – moni 9c

többféle – monipuoline 8a

tölgy – tammi 6h

tölgyfa – tammipuv 9a

tölt (folyadékot) – kuadua* 1a

töltelék – šiämi 6g

töm – tilkitä 2d

tönk – kando* 6c, čurkka* 6a

tönkretesz – rikkua* 1c

tör – katata* 3a

törek – aganat** 10, ruvmen 9e

török – kateta* 3d

történik – piädüö* 1d

törtet – ajuačie 5

törülköző – käzipaikka* 6a

tövises – pistelijä 6b

tözogszeder – muvrain 9g

tréfacsínáló – balaguvra 6a

tud¹ (tenni) – mahtua* 1a, voija! 1e

tud² (tudást) – tiediä* 1b

tudás – nero 6c

tudós – tiedjä 6b

tulajdon a – oma 6a

túró – rahka 6a

túrósbéles – rahkapiirua 9a

tuskó – kando* 6c, čurkka* 6a

tű – niegla 6a

tűcsök – čirkka* 6a

tüdő – kovhko* 6c

tükör – zirkalo 6c

tülevél – havu 6e

tülevelű – havukaš* 8c

tűr (elvisel) – tirpua 1a

tűskés – pistelijä 6b

tűz – palo 6c, tuli 9c

tűzel (fegyverből) – ambuo* 1c

tüzes – tulihine 8a

tűzi – tulihine 8a

tűzifa – hallot** 10

tűzkő – piikivi 6g

tűzvész – palo 6c

TY

tyúk – kana 6a

tyúklétra – ildapuv 9a

tyúktojás – jäiččä* 6b

tyúha – avoi, avu

U,Ú

uborka – ogurčča* 6a

udvar (ház előtti rész) – piha 6a

ugat – havkkuo* 1c

ugrál – koččie* 1e

ugrik – kočahtua* 1a

úgy – näin, niin, rukah

ugyancsak – niinže

új – uvži* 7a

újít – uvvendua* 1a

újra – tuaš, uvveštah, järeštäh

újul – uvvistua* 1a

unoka – vunukka* 6a

uralkodás – carstva 6a

uralkodik – carstvuija 2c

úszik – uija! 1e

út – tie 9b, matka 6a, doroga 6a

után – jälgeh (gen)

utána – jällešti

utazik – ajua 1a, ajella 4a, čurata

3a, čurissa* 4a

útkereszteződés – risteizet** 10

utód – jälgehine 8b

utolér – tavottua* 1a

utoljára – jällicešti

útszél – dorogaranda 6a

uzsonna – lovna 6a

Ü,Ú

üdit – bodrittua* 1a

üdül – lebiäčie 5

üdülés – lebävö 6d

ügy – azie 9a

ügybuzgó – aziekaš* 8c

ügyes – nerokaš* 8c

ül – istuo* 1c

üllő – aluzin 9g

ültet – issuttua* 1a

ünnep – pruazniekkä* 6a

ünnepele – pruaznuija 2c

üreg – dupla 6a, nora 6a

üres – tühjä 6b

üsző – lähtömä 6b

üt – lüvvä* 4d, ožata 3a

üveg (palack) – butilkka* 6a

üvölt – uluvo 1c, ärvätä 3b

üz – ajua 1a, ajella 4a

üzem – zavoda 6a

üzenet – viesti* 6g

V

vacsora – ildane 8a

vacsorázik – illaštua* 1a

vadállat – zvieri 6h

vadász – ohotnikka* 6a, mečštäjä 6b

vadászik – meččüijä 2d

vág – leikata* 3a, ožata 3a

vagy – ali, libo

vagyik – himottua* 1a

vagyon – bohatus* 8g, elo 6c

vagyonos – elokaš* 8c

vaj – voi 9a

vajas – voikaš* 8c

vajaz – vojella 4a

vajtartó – voiluatkka* 6a

vakar – krabissa* 4a

valamely – muduaš* 8c

valami – midänibuit'

valamikor – kerran

választ – vallita 2c

válik (vmivé) – lietä* 3e

váll – olgupiä 9b

válljárom – korenda 6a

való (igaz) – toži* 7a

valóban – ga, totta

válogat – vallita 2c

valóság – toži* 7a

változik – muvttuo* 1c

változtat – muvttua* 1a

van (volt) – olla! (anom)

vándormadár – muvttolindu* 6e

vánkos – pieluš* 8g

vár v – vuottua* 1a

várakozik – vuottuačie 5

váratlan – vuottamatoin 9g

váratlanul – äkkieh

vargánya – valgiegriba 6a

varjú – gračča* 6a, broni 6h

város – linna 6a

városi – linnane 8a

varr – ommella* 4a, niegluo 1c

vas – ravda 6a

vasárnap – pühapäivä 6b

vastag – pakšu 6e, ložie 9a

vastagság – pakšuš* 8g

vasút – ravdatie 9b

véd – vardeija 2c

vedlik – muvttua* 1a

vége – loppu* 6e

végez (csinál) – luadie* 1e

végtelen – loppomatoin 9g

végződés – loppu* 6e
végződik – loppiečie 5
vej – vävü 6f
vékony – hoiskie 9a, hoikka* 6a
vén – vanha 6a
vendég – gošt'a 6a
vendégeskedik – gostie* 1e
vér – veri 9d
veréb – čirkku* 6e
verejték – hīgi* 6g
verejtékes – hīgikäs* 8d
verekedés – tora 6a
verekszik – torata 3a, lüvvä* 4d
véres – verikäs* 8d
vers – runo 6c
vesz (kézbe) – ottua* 1a
veszélyes – varattava 6a
vessző (növényi) – vičča* 6a
vet¹ (hajít) – luvva* 4c, ailaštua* 1a
vet² (magot) – külvüä 1b
vétek – viärüş* 8h, riähkä* 6b
veteményes – riädü* 6f
vétkesség – viärüş* 8h
vetődik – luottuačie 5
vezet – šuattua* 1a
vidám – veššälä 6b
vidámság – ilo 6c
vidék – rajona 6a
víg – veššälä 6b
világ (mindenség) – micro 6c
világos – valgie 9a
világosodik – vallottua* 1a

villa (szénás) – hango 6c
virág – kukka* 6a
virágágyás – riädü* 6f
virágos – kukakaš* 8c
virágzás – kukinda 6a
virágzik – kukkie* 1e
visz¹ (hord) – kandua* 1a, ehättiä* 1b
visz² (vezet) – šuattua* 1a
viszont – a
vissza – tagah, järelläh
visszaemlékezik – muistua* 1a
visszafelé – tagah, järelläh
visszafojt (lélegzetet) – ahistua* 1a
visszafordul – müöššüttiäčie 5
visszahagy – jättie* 1e
visszajön – müöššüttiäčie 5
visszatér – müöššüttiäčie 5
vitéz – rohkíe 9a
vitézkedik – rohkendeličie 5
vitézség – rohkehuš* 8g
víz – vezi* 7b
vízcepp – vezitilkka* 6a
vizes – vezinäne 8b
vízi – vezinäne 8b
volt-nincs – cap-carap
von – vediä* 1b
vonat – čeri 6h
vonyít – ulvu 1c
vő – vävü 6f
vőlegény – šulahane 8a
vörös – ruškíe 9a
vörösfonya – buola 6a

Z

zab – kagra 6a
zaj – bužu 6e
zár¹ s – lukku* 6e
zár² v – šalvata* 3a, lukuta 3c
zászló – flaga 6a
zelnicmeggy – tuomi 6g
zeng – helissä* 4b
zengő – helie 9b
zivatar – ukonjürü 6f
zöld – vihanda 6a, zefonane 8a
zöldell – vihahtua* 1a
zöldül – vihahtua* 1a
zuhan – kirvota 3c
zuhé – ukonjürü 6f
zúzmara – härmä 6b
zúzmárosodik – härmevdüö* 1d
zuzmó – šammaf 9e
zümmög – börišsä* 4b

ZS

zsák – värči 6h
zseb – kormano 6c
zsineg – nuora 6a
zsinór – nuora 6a
zsír – ražva 6a
zsíros – ražvane 8a
zsong – börišsä* 4b

FÜGGELÉK
KIS KELETI BALTI FINN ÖSSZEHASONLÍTÁS

SZAVAK AZ ALAPSZÓKINCSTŐL FŐBB CSOPORTJAIBÓL

karjalai	livvi	lúd	vepsze	tveri	finn	magyar
<i>SZÁMNEVEK</i>						
yksi	üksi	üks'	üks'	üksi	yksi	egy
kaksi	kaksi	kaks'	kaks'	kakši	kaksi	kettő
kolme	kolme	koume	koume	kolme	kolme	három
nellä	nelli	nel'l'	nel'l'	nellä	neljä	négy
viisi	viizi	viiž	viž	viizi	viisi	öt
kuusi	kuuzi	kuuz'	kuz'	kuvži	kuusi	hat
seiččemen	seičče	seičime	seičeme	seiččimen	seitsemän	hét
kaheksan	kaheksa	kahesa	kahesa	kahekšan	kahdeksan	nyolc
yheksän	üheksä	ühesa	ühesa	ühekšän	yhdeksän	kilenc
kymmenen	kümmene	kümne	kümne	kümminen	kymmenen	tíz
šata	sada	sada	sada	šada	sata	száz
<i>SZEMÉLYES NÉVMÁSOK</i>						
mie	minä	mää	minä	mie	minä	én
sie	sinä	siä	sinä	šie	sinä	te
hiän	hái	hään	hän	hiän	hän	ő
myö	müö	müü	mö	müö	me	mi
työ	tüö	tüü	tö	tüö	te	ti
hyö	hüö	hüü	hö	hüö	he	ők
<i>KÉRDŐ NÉVMÁSOK</i>						
ken	ken	ken	ken	ken	ken	ki
mi	mi	mii	mi	mi	mi(kä)	mi
kussa	kus	kus	kus	missä	missä	hol
konsa	konzu	konz	konz	konža	milloin	mikor
kumpani	kudai	kudamb	kudamb	kumbane	kumpi	melyik

karjalai	livvi	lūd	vepsze	tveri	finn	magyar
<i>EGYSZERŰ HATÁROZÓSZÓK</i>						
tiälä	täh	täga	täl	täššä	<i>täällä</i>	<i>itt</i>
sielä	sie	sinna	sigäna	šielä	<i>siällä</i>	<i>ott</i>
alahana	alahan	alahan	alahan	alahana	<i>alhaalla</i>	<i>alul</i>
ylähänä	ülähän	ülähan	ülähän	ülähänä	<i>ylhäällä</i>	<i>felül</i>
iessä	iespäi	edes	edes	ieššä	<i>edessä</i>	<i>elöl</i>
takaisin	tagan	tagana	tagas	tagačči	<i>takana</i>	<i>hátul</i>
nyt	nügöi	nügude	nügüd'	nüt	<i>nyt</i>	<i>most</i>
<i>ROKONSÁGNEVEK</i>						
pereh	pereh	pereh	pereh	pereh	<i>perhe</i>	<i>család</i>
mies	mies	miez'	mez'	mieš	<i>mies</i>	<i>férfi</i>
naini	mučoi	naine	naine	naine	<i>nainen</i>	<i>asszony</i>
tuatto	tuatto	tuat	tat	tuatto	<i>isä</i>	<i>apa</i>
muamo	muamo	muam	mam	muamo	<i>äiti</i>	<i>anya</i>
poika	poigu	poig	poig	poiga	<i>poika</i>	<i>fia</i>
tytär	tütär	neižne	tütär	tütär	<i>tytär</i>	<i>lánya</i>
lapsi	lapsi	laps'	laps'	lapši	<i>lapsi</i>	<i>gyermek</i>
velles	velli	vel'l'	vel'l'	velli	<i>veli</i>	<i>fivér</i>
sisar	sizär	sizar	sizar	čikko	<i>sisar</i>	<i>nővér</i>
ukko	ukko	ukk	uk	ukko	<i>ukko</i>	<i>őregapó</i>
akka	akku	akk	ak	akka	<i>akka</i>	<i>őreganyó</i>
<i>TESTRÉSZNEVEK</i>						
pää	piä	piä	pä	piä	<i>pää</i>	<i>fej</i>
occa	očču	occ	oc	očča	<i>otsa</i>	<i>homlok</i>
korva	korvu	korv	korv	korva	<i>korva</i>	<i>fül</i>
silmä	silmü	sil'm	sil'm	šilmä	<i>silmä</i>	<i>szem</i>

karjalai	livvi	lūd	vepsze	tveri	finn	magyar
nenä	nenä	nena	nena	nenä	nenä	orr
suu	suu	suu	su	šuv	suu	száj
hammaz	hammas	hambaz	hambaz	hammaš	hammas	fog
keel	kieli	kiel'	kel'	kieli	kieli	nyelv
kurkku	kulku	kurk	kurk	kero	kurkku	torok
kakla	kaglu	kagl	kagl	kagka	kaula	nyak
rinta	rindu	rind	rindaz	rinda	rinta	mell
selkä	selgü	sel'g	sel'g	šelgä	selkä	hát
syän	süväin	südam	südäin'	šiämi	sydän	szív
vačča	vačču	vacc	vac	vačča	vatsa	has
käsi	käzi	käzi	käzi	käzi	käsi	kéz
jalka	jalgu	d'aug	jaug	jalga	jalka	láb
TERMÉSZETI JELENSÉGEK						
päivä	päiväine	päivääne	päiväine	päiväne	päivä	nap
kuu	kuudam	kuudam	kudmaine	kuvdoma	kuu	hold
tähti	tiähti	tiäht'	tähtaz	tähti	tähti	csillag
taivas	taivas	taivaz	taivaz	taivaš	taivas	ég
pilvi	pilvi	pil'v	pil'v	pilvi	pilvi	felhő
vihma	vihmu	vihm	vihm	vihma	vihma	eső
lumi	lumi	lumi	lumi	lumi	lumi	hó
tuuli	tuuli	tuul'	tullei	tuvli	tuuli	szél
jiä	jiä	diä	jä	jiä	jää	jég
vesi	vezi	vezi	vezi	vezi	vesi	víz
mua	mua	mua	ma	mua	maa	föld
heinä	heinü	hein	hein	heinä	heinä	fű
puu	puu	puu	pu	puv	puu	fa

A SZÓKINCSTÉNYESZÉSE AZ OROSZ NYELVBŐL

Az itteni orosz eredetű szavakkal párhuzamosan egyik-másik nyelvben sokszor megtalálható az eredeti finn-ségi kifejezés is, amire ez a válogatás külön nem tér ki, amennyiben az átvétel használata a köznyelvben általánosabb. Ez az összeállítás azt sem vizsgálja, hogy nyelvtörténetileg a nyelvfejlődés melyik szakaszára esik az átvétel. Nem tér ki arra sem, ha az átvétel során csekély jelentésbővülés vagy -szűkülés történt. Végképp figyelmen kívül marad, hogy az orosz szó eredeti szláv-e, vagy más nyelvből kölcsönözte az orosz.

Az alábbi példasorok vázlatos rálátást nyújtanak a keleti balti finn nyelvek eloroszosodásának arányaira. Valójában a beszélt nyelvben valószínűleg mindenütt megvannak (már) az orosz alakok, sokszor azonban a szótagszerkesztő vérmérsékletétől függ, felveszi-e az orosz eredetű szavakat vagy sem. Ezt az itteni összehasonlítás nem tudja figyelembe venni.

karjalai	livvi	lúd	vepsze	tveri	orosz	magyar
omena	juablokku	d'ablok	jablok	juablokka	яблоко	<i>alma</i>
potakka	kartohku	kartošk	kartohk	↓ muajuablokka	картофель	<i>burgonya</i>
svoklu	svoklu	svökl	rusked jur'	svokla	свекла	<i>cékla</i>
pullo	butilku	butilk	butulk	butilkka	бутылка	<i>butykos</i>
luota	torielku	torelk	torelk	torelkka	тарелка	<i>tányér</i>
stola	stola	stola	stol	stola	стол	<i>asztal</i>
stuula	stuulu	stuul	ištim	stuvla	стул	<i>szék</i>
šija	posteli	postel'	sija	pošt'el'p'	постель	<i>fekhely</i>
peili	zirkalo	zirkol	zirkol	zirkalo	зеркало	<i>tükör</i>
pukšut	štanit	štanad	štanad	stanit	штаны	<i>nadrág</i>
lakki	šuapku	šuapuk	šapuk	šuapka	шапка	<i>sapka</i>
kello	časut	časud	časud	časut	часы	<i>óra (eszköz)</i>
pallo	miäččü	miäč	mäč	miäččü	мяч	<i>labda</i>
lippu	flagu	flaga	flag	flaga	флаг	<i>zászló</i>
polku	troppu	tropp	tehut	troppa	трон	<i>ösvény</i>
terva	d'okti	terv	jogot'	dötki	деготь	<i>szurok</i>
tie	dorogu	dorog	te	doroga	дорога*	<i>út</i>
aitta	aittu	ambar'	aitaine	ambari	амбар	<i>hombár</i>
sussieta	susiedu	sused	sused	susieda	сосед	<i>szomszéd</i>

karjalai	livvi	lúd	vepsze	tveri	orosz	magyar
toveri	dovariššu	tovariš	sebranik	tovarissa	<i>товарищ</i>	társ
kehno	lemboi	čort	lemboi	čortta	<i>черт</i>	ördög
ativo	gost’u	gost’	adiv	gošt’a	<i>гость</i>	vendég
šulhani	ženihü	ženih	ženih	ženiha	<i>жених</i>	vőlegény
punukka	vunukku	vunuk	vunuk	vunukka	<i>внук</i>	unoka
kunnivo	arvonando	čest’	arvostand	čiišti	<i>честь</i>	tisztelet
jono	jono	riäd	jono	riädü	<i>ряд</i>	sor
piiri	püörikkö	kruug	kehkeruz	kruvga	<i>круг</i>	kör
passipoija	passiboija	spassibuuta	spasiboita	spasiečie	<i>[спасибо]</i>	megköszön
tuumaija	duumaija	duumaada	meletada	duvmaiija	<i>думать</i>	gondol
alkua	algua	zavodida	zavodida	zavodie	<i>заводить</i>	elkezd
šahata	pilata	pilida	pilda	pilie	<i>пилить</i>	fűrész
mualata	kruassie	kruašta	mujutada	kruasie	<i>красить</i>	fest
puhaštua	puhtastua	čistta	puhtastada	čistie	<i>чистить</i>	tisztít
lähtie	lähtie	uitta	lähtta	uidie	<i>уйти</i>	elmegy
karjuo	kirguo	kirgaata	kirkta	kirguo	<i>крикнуть</i>	kiabál
tuškautuo	tuskita	tuskita	tuskita	tuškuačie	<i>тосковать</i>	szenved
polttua	kurie	kuufda	pipkutada	kurie	<i>курить</i>	dohányzik
paissa	bešoduija	beseduuta	besedoita	bešovduija	<i>беседовать</i>	beszél
čuutoija	diiviekseh čudiekseh	diivudakse	čududeldas	diivuija čuvdiečie	<i>дивиться</i> <i>чудиться</i>	csodálkozik

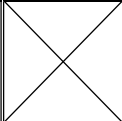
*A nyelvszövetség keretében természetesen fordított irányú átadások is lezajlanak, a finnugor nyelveknek egy korábbi időszakban jelentős hatása volt az orosz nyelv fejlődésére, így szókincsének gazdagodására is. Az orosz *дорога* 'út' szó elfogadottan korai finnugor eredetű, ugyanakkor az itteni példasor balti finn *dorog*, *doroga*, *dorogu* szavai már orosz hatásra használatosak a karjalai nyelv három nyelvváltozatában. Még érdekesebb a 'varjú' szó, amelynek magyar alakja is finnugor eredetű, és amelynek hangtanilag sorban meg is felelnek a karjalai *varis*, a livvi *varoi*, a lúd *varuu* és a vepsze *variš* szavak, valamint átvétel nyomán az orosz *ворона* szó is. Ez utóbbinak a visszakerülése nyomán használatos viszont a tveri-karjalai *broni* szó. Alapos nyelvtörténeti vizsgálatot kívánna ennek az oda-visszahatásnak a részletes feltárása.

A FOKVÁLTAKOZTATÁS A KARJALAI NYELVVÁLTOZATOKBAN

Végezetül az, hogy ezekben a nyelvekben/nyelvváltozatokban miként változnak a névszók és az igék szótői, és milyen mértékben és milyen helyzetekben alkalmazzák a fokváltakozást, szintén összehasonlításra érdemes. Az itt következő néhány példa azoknak a szavaknak a köréből való, amelyek a tveri-karjalai nyelvre jellemzőek.

A névszók sorában az egyes számú nominativus szerinti alakot az egyes számú genitivus alakja követi. Az igék sorában a kijelentő mód jelen idő egyes szám 3. személyű alakja után egyes szám 1. személyű alakja következik.

fok-váltakozás	tveri-karjalai		viena-karjalai		livvi		lúd	
	névszó (sing nom, sing gen)	ige (sing 3., sing. 1.)	névszó (sing nom, sing gen)	ige (sing 3., sing. 1.)	névszó (sing nom, sing gen)	ige (sing 3., sing. 1.)	névszó (sing nom, sing gen)	ige (sing 3., sing. 1.)
pp/p	<i>šeppä,</i> <i>šepän</i> 'kovács'	<i>rippuv,</i> <i>ripun</i> 'lóg'	<i>šeppä,</i> <i>šepän</i> 'kovács'	<i>rippuu,</i> <i>ripun</i> 'lóg'	<i>seppü,</i> <i>sepän</i> 'kovács'	<i>rippuu,</i> <i>ripun</i> 'lóg'	<i>sepp,</i> <i>sepan</i> 'kovács'	<i>rippub,</i> <i>ripun</i> 'lóg'
tt/t	<i>tuatto,</i> <i>tuaton</i> 'apa'	<i>kattav,</i> <i>katan</i> 'fed'	<i>tuatto,</i> <i>tuaton</i> 'apa'	<i>kattau,</i> <i>katan</i> 'fed'	<i>tuatto,</i> <i>tuatan</i> 'apa'	<i>kattau,</i> <i>katan</i> 'fed'	<i>tuat,</i> <i>tuatan</i> 'apa'	<i>kattab,</i> <i>katan</i> 'fed'
tk/t	<i>matka,</i> <i>matan</i> 'út'	<i>it'kiv,</i> <i>it'in</i> 'sír'	<i>matka,</i> <i>matan</i> 'út'	<i>itköy,</i> <i>iten</i> 'sír'	<i>matku,</i> <i>matkan</i> 'út'	<i>itköü,</i> <i>itken</i> 'sír'	<i>matk,</i> <i>matkan</i> 'út'	<i>it'kob,</i> <i>it'kon</i> 'sír'
kk/k	<i>akka,</i> <i>akan</i> 'anyó'	<i>ňukkuv,</i> <i>ňukun</i> 'csipked'	<i>akka,</i> <i>akan</i> 'anyó'	<i>ňukkuu,</i> <i>ňukun</i> 'csipked'	<i>akku,</i> <i>akan</i> 'anyó'	<i>ňokkuau,</i> <i>ňokkuan</i> 'csipked'	<i>akk,</i> <i>akan</i> 'anyó'	<i>ňuokib,</i> <i>ňuokin</i> 'csipked'
ht/h	<i>lehti,</i> <i>lehen</i> 'levél'	<i>tahtuv,</i> <i>tahun</i> 'akar'	<i>lehti,</i> <i>lehen</i> 'levél'	<i>tahtou,</i> <i>tahon</i> 'akar'	<i>lehti,</i> <i>lehen</i> 'levél'	<i>tahtou,</i> <i>tahon</i> 'akar'	<i>lehte,</i> <i>lehtken</i> 'levél'	<i>tahtuub,</i> <i>tahuun</i> 'akar'
hk/h	<i>nahka,</i> <i>nahan</i> 'bőr'	<i>ahkav,</i> <i>ahan</i> 'sóhajt'	<i>nahka,</i> <i>nahan</i> 'bőr'	<i>ohkau,</i> <i>ohan</i> 'sóhajt'	<i>nahku,</i> <i>nahkan</i> 'bőr'	<i>ohkau,</i> <i>ohkan</i> 'sóhajt'	<i>nahk,</i> <i>nahkan</i> 'bőr'	<i>ohkab,</i> <i>ohkan</i> 'sóhajt'
čč/č	<i>očča,</i> <i>očän</i> 'homlok'	<i>kaččuv,</i> <i>kačün</i> 'néz'	<i>očča,</i> <i>očän</i> 'homlok'	<i>kaččou,</i> <i>kačön</i> 'néz'	<i>očču,</i> <i>očän</i> 'homlok'	<i>kaččou,</i> <i>kačön</i> 'néz'	<i>occ,</i> <i>ocan</i> 'homlok'	<i>kaccub,</i> <i>kacun</i> 'néz'
b/v	<i>hebo,</i> <i>hevon</i> 'ló'	<i>vaibuv,</i> <i>vaivun</i> 'elfárad'	<i>hepo,</i> <i>hevon</i> 'ló'	<i>vaipuu,</i> <i>vaivun</i> 'elfárad'	<i>hebo,</i> <i>hevon</i> 'ló'	<i>vaibuu,</i> <i>vaivun</i> 'elfárad'	<i>hebo,</i> <i>hebon</i> 'ló'	
d/j	<i>aida,</i> <i>aijan</i> 'kerítés'	<i>vedäv,</i> <i>vejän</i> 'húz'	<i>aíta,</i> <i>aijan</i> 'kerítés'	<i>vetäy,</i> <i>vejän</i> 'húz'	<i>aidu,</i> <i>aijan</i> 'kerítés'	<i>vedäü,</i> <i>vien (!)</i> 'húz'	<i>aid,</i> <i>aidan</i> 'kerítés'	<i>vedab,</i> <i>vedan</i> 'húz'

fok- váltakozás	tveri-karjalai		viena-karjalai		livvi		lūd	
	névszó (sing nom, sing gen)	ige (sing 3., sing. 1.)	névszó (sing nom, sing gen)	ige (sing 3., sing. 1.)	névszó (sing nom, sing gen)	ige (sing 3., sing. 1.)	névszó (sing nom, sing gen)	ige (sing 3., sing. 1.)
d/v	<i>ruado,</i> <i>ruavon</i> 'munka'	<i>kaduv,</i> <i>kavun</i> 'elveszik'	<i>ruato,</i> <i>ruavon</i> 'munka'	<i>katou,</i> <i>kavon</i> 'elveszik'	<i>ruado,</i> <i>ruavon</i> 'munka'	<i>kadou,</i> <i>kavon</i> 'elveszik'	<i>ruad,</i> <i>ruadon</i> 'munka'	<i>kadob,</i> <i>kadon</i> 'elveszik'
g/j	<i>regi,</i> <i>rejen</i> 'szán'		<i>reki,</i> <i>rejen</i> 'szán'		<i>regi,</i> <i>rien (!)</i> 'szán'		<i>regi,</i> <i>regen</i> 'szán'	
g/v	<i>lugu,</i> <i>luvun</i> 'szám'	<i>lugov,</i> <i>luven</i> 'olvas'	<i>luku,</i> <i>luvun</i> 'szám'	<i>lukou,</i> <i>luven</i> 'olvas'	<i>lugu,</i> <i>luvun</i> 'szám'	<i>lugou,</i> <i>luven</i> 'olvas'	<i>lugu,</i> <i>lugun</i> 'szám'	<i>luob,</i> <i>lugen (!!!)</i> 'olvas'
z/j	<i>vezi,</i> <i>vejen</i> 'víz'		<i>vesi,</i> <i>vejen</i> 'víz'		<i>vezi,</i> <i>vien (!)</i> 'víz'		<i>vezi,</i> <i>veden (!)</i> víz	
ž/v	<i>toži,</i> <i>toven</i> 'igazság'		<i>toši,</i> <i>toven</i> 'igazság'		<i>tozi,</i> <i>toven</i> 'igazság'		<i>tozi,</i> <i>toden (!)</i> 'igazság'	
mm/mb	<i>hammaš,</i> <i>hambahan</i> 'fog'	<i>ommelov,</i> <i>ombelen</i> 'varr'	<i>hammaš,</i> <i>hampahan</i> 'fog'	<i>ompelou,</i> <i>ompelen</i> 'varr'	<i>hammas,</i> <i>hambahan</i> 'fog'	<i>ombeluttau,</i> <i>ombelutan</i> 'varr'	<i>hambaz,</i> <i>hambhan</i> 'fog'	<i>ombel'ob,</i> <i>ombelen</i> 'varr'
nd/nn	<i>kando,</i> <i>kannon</i> 'tuskó'	<i>andav,</i> <i>annan</i> 'ad'	<i>kanto,</i> <i>kannon</i> 'tuskó'	<i>antau,</i> <i>annan</i> 'ad'	<i>kandu,</i> <i>kannan</i> 'tuskó'	<i>andau,</i> <i>annan</i> 'ad'	<i>kand,</i> <i>kandon</i> 'tuskó'	<i>andab,</i> <i>andan</i> 'ad'
ld/ll	<i>ilda,</i> <i>illan</i> 'est'		<i>ilta,</i> <i>illan</i> 'est'		<i>ildu,</i> <i>illan</i> 'est'			
rd/rr	<i>kerda,</i> <i>kerran</i> 'alkalom'		<i>kerta,</i> <i>kerran</i> 'alkalom'		<i>kerdu,</i> <i>kerran</i> 'alkalom'		<i>kierd,</i> <i>kierdan</i> 'alkalom'	
st/ss	<i>risti,</i> <i>rissin</i> 'kereszt'	<i>paistav,</i> <i>paissan</i> 'süt'	<i>risti,</i> <i>rissin</i> 'kereszt'	<i>paistau,</i> <i>paissan</i> 'süt'	<i>ristu,</i> <i>ristan</i> 'kereszt'	<i>pastau,</i> <i>pastan</i> 'süt'	<i>rist,</i> <i>ristan</i> 'kereszt'	<i>paštab,</i> <i>paštan</i> 'süt'

Megállapítható, hogy a tveri-karjalaihoz és az azt származtató voltaképpen (viena-)karjalaihoz képest nem mindig történik fokváltakozás a livviben és még kevesebb esetben a lūdben, ami az erős vepsze nyelvi hatás következménye.

A fenti példaesetek közül a vepsze egyedül a *vezi* és *tozi* szavaiban jár el a voltaképpen (viena-)karjalaival azonos módon.